

No A

3-390

3-390

86

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Edic.	A
Exempl.	3
Tucla.	390

B.a. 8.

10.

ESTATVS

MONETA

ALEXANDRO MONETA

Secretario de V. D. & Medallas

de Promocion y Pol.

GRANADA

ANIVERSARIO

Ponit. de la Biblioteca

Impresor de la Biblioteca

de la Biblioteca

86

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Señal	A
Exemplar	3
Título	390

B.a. 8.

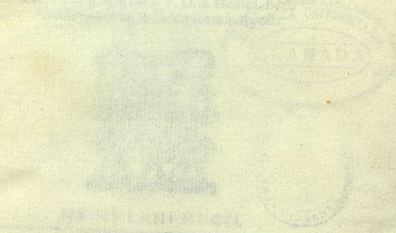
10.

TRACTATUS
DE OFFICINE

In hac Bibliotheca, et in aliis hujusmodi
Bibliothecis, ubi hujusmodi scripturae
conservantur.

ALVARADO MONETA

REPUBLICA DE VENEZUELA
Biblioteca Nacional y Universitaria
Caracas

del Resio de la Confesion de Jey. Guada. B. a
R. 2541

TRACTATUS

DE OPTIONE

CANONICA

In hac secunda editione ab Auctore ipso re-
cognitus, ac multis partibus locu-
pletatus.

*Cum Summis rerum, ac duplici Indice, altero
questionam, altero rerum singularium
locupletissimo.*

AUCTORE

ALEXANDRO MONETA

Sacrae Theologiae, & I. V. D. S. Mediol. Eccl.
Can. Ordinario, ac Protonotario Apost.

MEDIOLANI MDCII,

Apud hær. qu. Pacifici Pontij, & Io. Baptistam
Piccaleum Socios Impressores Archiep.
Superiorum permisso.

TRACTATUS
DE OPTIONE
CANONICA

In hac secunda editione ab Auctore scripta
cogitata, ac multis partibus locu-
pletata.

Cum summi veritas, ac duplex iudicet, altero
pactionum, altero verum iudicium
sceptissimum.

ACTORE

ALEXANDRO MONETA

Can. Ordinarius, ac Promotorio Apost.
S. Theologiae, & S. Mediol. Eccl.
S. Theologiae, & S. Mediol. Eccl.

MEDIOLANI MDCLII

Apud hanc de Piceale Pontij, & Io. Baptistam
Picealeum Socios Imperatores Archiep.
Superintendentum curavit.

Perill. ac Reuerendissimo

DD. ANTONIO
ALBERGATO

I. V. D. Sanctiss. D. N. Clemen. Papae VIII.
Vernusq; signaturae Referendario &
S. Mediol. Ecclesiae Vicario Ge-
nerali vigilantiss.

Io. Bapt. Picealea Typographus S. D.

PECTATA rebus in om-
nibus animi tui magnitu-
do facit, vt mihi apud te lo-
cum aliquem esse futurum
existimem. Sic enim intel-

ligo; cuius ab aedibus ex infima etiam
plebe nullus vnquam excluditur, ab eo

nc

ne officium quidem meum, tenue licet, atq; pusillum repudiari posse. Quia in opinione magis me illud confirmat: quia ut princeps Ecclesiasticorum es cui vices suas Illustris. Archiepiscopus committit; sic de rebus Ecclesiasticis in hoc libello scribitur; atq; ita scribitur, ut qui prius inchoatus quodammodo, & rudis prodierat in lucem, iam expolitus denuq; atque locupletatus, perfectionem suam, & quandam quasi maturitatem consequutus sit. En igitur pignus obseruantia meæ, humanitatis argumentum tuæ; quod si læto vultu susceperis, ut suscepturum confido, hoc etiam me tibi deuincies magis, quoniam ad maius aliquid moliendum cogitationem excitabis. Vale.

CAPITVM.

ET QVAESTIONVM,

Quæ in hoc Tractatu de OPTIONE continentur.

CAP. I.

Quid sit Optio; & continet tres Quæstiones.

- I. Unde dicatur Optio.
- II. De definitione Optionis.
- III. Quotuplex sit Optio, seu ius optandi.

CAP. II.

Quo iure introducta sit Optio; & continet tres Quæstiones.

- I. Qua de causa introducta sit Optio.
- II. An, & quanto tempore consuetudine induci possit ius optandi.
- III. An, & quomodo possit per statutum induci ius optandi.

CAP. III.

Quibus in rebus, ac beneficijs locum habeat Optio, & continet septem Quæstiones.

- I. An in alijs beneficijs quàm canonicatibus locum habeat Optio.

I N D E X.

- II. *An possint optari domus canonicales.*
 III. *An Optio locum habeat in beneficijs vacan-
 tibus apud sedem, aut alias quomodocun-
 que reservatis.*
 IV. *An in beneficijs iuris patronatus locum ha-
 beat Optio.*
 V. *An in beneficijs, et præbendis, qua permutan-
 tur, & resignantur siue in ipsa permuta-
 tione, & resignatione locum habeat Optio.*
 VI. *An possit optari præbenda habens aliquod
 onus annexum, puta præbenda Theolo-
 galis, Pænitentiaræ, vel alia similis.*
 VII. *An possit optari præbenda minor, qua ta-
 men aliqua de causa sit magis grata.*

C A P. IIII.

Quinam optare possint: & continet septem
 Quæstiones.

- I. *An soli, & omnes antiquiores Canonici opta-
 re possint.*
 II. *An excommunicatus possit optare.*
 III. *An absentes ab Ecclesia saltem ex iusta cau-
 sa possint optare.*
 IV. *An Optio possit fieri per alium, seu an alius
 nomine meo possit optare.*
 V. *An clericus, qui non est in sacris, optare
 possit.*
 VI. *An cæcus, mutus, surdus, aut aliter corpore*

vitia-

I N D E X.

- vitiatu possit optare.*
 VII. *An, & quando ob animi vitium, aut defectu
 clericus ab Optione repellendus sit.*

C A P. V.

De modo optandi, seu qualiter fiat Optio; &
 continet quatuor Quæstiones.

- I. *An Optio fiat semper gradatim.*
 II. *An Optio semper fiat intra eundem ordi-
 nem, & gradum.*
 III. *An aliqua solemnitates requirantur in
 Optione.*
 IV. *An Optio fieri debeat gratis, seu, an in ea
 committatur simonia.*

C A P. VI.

De Tempore Optionis, seu quando optandum
 sit, & continet quinque Quæstiones.

- I. *Intra quantum tempus fieri debeat Optio.*
 II. *An possit hoc tempus prorogari, vel minui.*
 III. *An tempus hoc viginti dierum ad Optan-
 dum currat simul omnibus optare volen-
 tibus, an vero singuli, seu unus post aliū
 habeat viginti dies.*
 IV. *An hoc tempus viginti dierum currat à
 die vacationis, an à die scientia eius-
 dem vacationis, & quomodo.*

V. *An*

V. *An sicut hoc tempus non currit ignorantibus, ita etiam aliter iusta de causa impedito, aut minoribus, vel saltem aliqua ratione eisdem succurratur.*

CAP. VII.

De præcipuis Optionis effectibus; & continet tres Questiones.

- I. *An per Optionem mutetur præbenda sola, an vero etiam titulus, & Canonicatus.*
- II. *An optando quis mutet sitallam in choro, & quomodo.*
- III. *An per Optionem dimittatur pensio.*

CAP. VIII.

Quomodo tollatur Optio, seu ius optandi; & continet tres Questiones.

- I. *Quando, & quomodo derogetur Optioni.*
- II. *An consuetudo optandi tolli possit per non usum.*
- III. *An consuetudo vel statutum optandi tolli possit per contrariam constitutionem, vel consuetudinem.*

Finis Indicis Capitum, & Questionum huius
Tractatus de **OPTIONE.**

ALEXANDRI MONETAE

S. THEOLOGIAE, ET LV. DOCT.

ac Mediolanensis Ecclesiae Canonici
Ordinarii

Tractatus de OPTIONE CANONICA.

E Canonica Optione, seu Iure Optandi, qua fieri poterit facilitate, ac breuitate, Deo iuuante acturi, qua de re nemo, quem viderim, hucusque tractatum edidit, eundem plane ordinem sequemur, quo, ubi de Decimis agitur, vsi sumus. Hanc enim tractationem in octo capita,

quæ deinde singula in plurimas, easque utiles quæstiones superflua quæque refecando, distinguemus.

Primo ergo uidebimus, *Quid sit Optio.*

Secundo: *Quo iure introducta sit.*

Tertio: *Quibus in rebus ac beneficijs locum habeat ius optandi.*

Quarto: *Quinam optare possint.*

Quinto: *de Modo optandi.*

Sexto: *de Tempore Optionis, seu quando optandum sit.*

Septimo: *de Præcipuis Optionis effectibus.*

Octauo, & postremo: *Quomodo tollatur Optio, seu ius optandi.*

SVMMAERERVM.

- 1 Significatione varia huius nominis Optio, remissive.
- 2 Optare sumitur pro desiderare. Item pro eligere. num. 3 & 8.
Et hoc utroque modo sumptum deducitur a verbo Græco ὀτρύνω. num. 4.
- 5 Optio de duobus dicitur, electio de pluribus. Et alia differentia utriusque, remissive. num. 6.
- 7 Optionis nomen aliquando de pluribus dicitur.
- 9 Optio nostra Canonica dicitur; & Optatio. num. seq.
- 10 Optionis Canonica nomen unde dicitur.
- 11 Etymologia dat proprium verbis intellectum; & ab ea sumptum argumentum optime in iure procedit. num. 12.
- 13 Definitio Optionis Canonica.
- 14 Iuris nomen in definitione Optionis sumitur pro legitima potestate.
- 15 Ius ad rem, aut in re, an, & quando per Optionem tribuatur.
- 16 Ius optandi solum competit Ecclesiis collegiatis, religiosisque, collegijs, & ut collegium constituunt, non ut singularibus personis. num. 17 & seq.
- 18 Ius optandi cedit ad commodum, & decus totius collegij.
- 19 Ius optandi non est in omnibus Ecclesiis, neque ijs competit de iure communi. num. 20.
- 21 Consuetudine, & statuto induci potest ius optandi.
- 22 Optio gradatim fit; & hoc duobus modis accidit. cum num. seq.
- 24 Præbenda per optionem dimissa vacare dicitur.
- 25 Præbenda non vacans optari potest ex speciali consuetudine regulariter verò non potest. num. 26.
- 27 Optio coacte non fit, sed voluntarie.
- 26 Præbenda dimissa non potest simul retineri cū optata.
- 29 Stallum quis optare non potest non optata etiam præbenda, seu propria non dimissa.
- 30 Præbende reseruate optari non possunt.
- 31 Optio intra quod tempus fieri debet, & an illud tempus possit mutari remissive.
- 32 Optionis unica est species substantialis, plures tamen

accidentales. *Alia enim est, qua consuetudine inducitur, alia qua statuto, nu. 33. Item alia beneficiorum spectantium ad Pontificis collationem, alia spect. ad Ordinarij provisionem. num. 34.*

Optio alia Canonice, alia Mansionariorum, alia Equitum, alia S. R. E. Cardinalium.

Quid sit Optio. CAP. I.

QVAERO PRIMO: Vnde dicatur Optio? Omisissis variis † significationibus huius nominis Optio, et Optio de quibus inter ceteros Rebus, in l. alienationis verbum. ver. aut optionem intra certum temp. ff. de verb. sig. Cuiacius & alii in rub. ff. de optio. vel elect. leg. Ant. Nebrissen. in suo vocab. utriusq; iur. verbo Optio. Hiero. Verrut. in Lexic. Iuris. ver. *Options*. Catel. Cott. in Memor. ver. *Optio*; præcipue illæ dug sunt, vt sumatur † pro desiderare, seu cupere, quod commune est & vulgare, & passim vsurpatur, vel pro eligere, † seu electione, vt probatur in his consequenter, in princip. ff. famil. hercisc. § *Optionis*. Instit. de legat. l. 2. l. mancipiorum, & toto tit. ff. de opt. vel elect. leg. & his duabus significationibus sumptum fortè † deducitur hoc nomen a verbo Græco ὀτρύνω, hoc est, *video*; qui enim aliquid eligit, videre debet, quod elegit, & an expediat illud, vel alterum eligere, rursus, qui aliquid cupit, vel prius id vidit, vel quam primum videre desiderat. Et quamvis quidam putent, electionem etiam ab optione differre, quod optio † de duobus dicitur, electio verò de pluribus, l. 3. §. item optare. ff. ad exhibend. prout refert Rebus. loc. cit. & Cuiac. alij; d. rub. ff. de opt. vel elect. leg. alias differentias statuunt † inter optionem, & electionem; tamen & Optio † aliquando in pluribus fit, vt d. l. 2. & l. mancipiorum. ff. de opt. leg. & d. l. his consequenter. ff. fam. hercisc. & l. de eo. §. item si ei. ff. ad exhib. Et optionem promiscuè capi † pro electione auctor est Alciat. d. l. alienationis, in verbo optionem, & optime ostendit Rebus. in loc. alleg. Vt igitur ad rem nostram propius accedamus, nostræ huius *Optionis* nomen, quam iure optimo † Canonice cum Rebus. & alijs vocare possumus, ab utraq; illa huius nominis significatione † ducere possumus; hoc enim

ius est eligendi præbendam vacantem, vt infra suo loco dicemus, ideoq; ea optatur, seu eligitur, quia desideratur; quod enim prius mente optauimus, re ipsa eligimus, vt inquit Alciac. vbi supra: quare huius iuris exercitium non abs re aliqui optionem vocant, vt patet inter cæteros ex Gemin. in c. fi. de consuet. in 6. qui textus saciles est huius materiæ. Libenter autem huius nominis originem latius fortasse, quam par esse videretur, prosecutus sumus, quoniã etymologia dat † proprium verbis intellectum, vt colligere est ex cap. forus, de verb. sign. l. iugurii, l. notionem. l. ut Alphenus, & l. pupillus. §. territorium, cum vtrobiq; not. per gloss. ff. de verb. sig. & notat. Bart. in repe. l. omnes populi. q. 6. princip. ff. de iust. & iur. Abb. in proem. decret. num. 8. aliiq; DD. passim. Et argumentum ab etymologia nominis † optime in iure procedit. Bart. Bald. Imol. Alber. & alii in rubr. ff. solut. matr. Abb. Imol. & Canon. in c. cum secundum Apostolum, de præbend. & late, optimeq; comprobatur Euerard: in suis topic. iur. in loc. ab Etymol. num. 3. & seqq. & Io. Bellon. in Argument. leg. cap. I. num. 1. & 2.

¶ Quæro secundo: de definitione Optionis Respondeo; quod Optio, seu ius hoc optandi, licet a nemine, quem hucusq; viderim, definiti fuerit; tamẽ tam ex tex. in d. c. fin. de consuetud. in 6. quã in exis, quã tum ibi, tum alibi tradunt DD. congrue sic definiti posse videtur, quod sit † *ius quoddam Capitulo, seu collegiali alicui ecclesie ex consuetudine, vel etiam statuto cõpetens, vt antiquioris gradatim vacantem præbendam, que tamen reseruata non sit, propria dimissa intra certum tempus eligere possint.*

Quæ definitio, quoniam non congrua modo, sed etiam ni fallor, perfecta est, sola indiget declaratione.

- 14 Dixi ergo, esse *ius quoddam*, hoc est, † legitima potestas, prout sumitur in l. i. in princip. ff. de tutel. & Infit. de iur. natur. in princ. cum similibus. & tradunt Io. And. & Canon. in rubr. de reg. iur. in 6. Iuris in rub. ff. de iust. & iur. Rebus. in l. verbis legis. ff. de verb. signif. poniturque ius loco generis remoti, ius inquam † ad rem vt in specie voluit Gomez. in reg. de non toll. iur. quæst. q. I. vers. septimus modus acqu. rendj, Thom. Zerol. in Prax. Episco. verbo Canonias, versic. ad 7. Add. ad Rot. decif. 3. de consuet. in

suet. in no. post Aene. Falcon. tract. de reseruat. benef. q. 4. effect. 47. nu. 4. & 9. qd. in intelligẽdu est de toto Capitulo & Ecclesiã nam singulis puto non acquiri ius ad rẽ nisi eueniente casu optionis, per ipsam vero optionem actualiter subsecutam censco acquiri ius in re; & non solum ad rem, cum tunc aliud non requiratur nisi fortẽ ad summum apprehensionis possessionis, quã iam supponit ius in beneficio, seu præbenda, vt inferius dicam cap. 5. q. 3. con. cl. 2. pro quo etiam facit cap. si tibi absenti, cum ibi not. de præbend. in 6. sicque conciliari possunt contrariã hæc in re opinioniones; quod enim per optionem acquiratur ius in re, præter Petr. Vbal. tract. de permitt. benef. numero 96. & 97. voluit idem Falcon. d. quæst. 4. effect. 5. num. 3. post Petr. de Peru. tract. de permitt. benef. vlt. par. q. fin. col. 2. & aperte colligitur ex Rebus. tract. de pacif. possess. num. 141. Subditur deinde in definitione, *Capitulo, seu collegiali ecclesie cõpetens*, etique pro genere proximo, seu proxima differentia generica, vt loquuntur Dialectici, vt distinguatur ab aliis iuribus competentibus personis, profanis &; priuatis conuenientem hoc ius † solum capitulis, & ecclesiis collegiatis, religiosisq; collegiis, vt colligere est ex ipso tex. in d. cap. cum in tua, quod est fin. de consuet. in 6. & is qui ibi tradunt DD. neque canonicis, † vt singulares personæ sunt, sed vt Capitulum constitutum, competit hoc ius, tum quia a maiori parte canonicorum sit, sicutiq; solet optio; tum quia ius hoc cædit † ad modum ac decus totius ecclesie, & Capituli: tum demum, quia tam a Pontifice in d. c. fin. quã Doct. ibi ius istud optandi consuetudo, nunc priuilegium, nunc statutum ecclesie vocatur; cum maxime statuta condere ad totum Capitulum, vt Capitulum est, saltem vna cum Episcopo, spectare noscitur, iuxta ea, quæ tradunt Doct. in c. cum omnes, de constit. & in c. i. eod. tit. in 6. Ius igitur hoc in actu primo, ut cum philosophis loquar, seu in potentia proxima conuenit ipsi Capitulo, & Collegio, quæsiq; in eo radicatur; in actu vero secundo, seu exercitium eiusdem iuris optandi competit. ipsis personis de Collegio non quidem tamquam priuatis clericis; sic. n. omnes clerici optare possent quod falsum esse constat ex d. cap. fin. sed tamquam singularibus personis eiusdem Capituli, seu Collegialis ecclesie. Dixi

- 20 præterea in definitione, alicui ecclesiæ, quoniam ꝑ neq; in omnibus ecclesiis extat statutū hoc, seu consuetudo
- 21 neque illis de iure communi ꝑ competit hoc ius, vt patet ex textu d. c. fin. & notant ibi communiter Doct. Additur deinde, ex consuetudine, vel etiam statuto, quoniam vtroque modo induci potest ꝑ hoc ius, vt infra cap. sequenti ostendemus, quest. 2. & 3. Subiicitur autem, vt antiquiores gradatim eligere possint vacantem præbendam; quæ
- 22 omnia habentur in text. & dicitur gradatim, ꝑ non modo quia primo antiquior mutare, seu optare possit, & si nolit primus, possit secundus, & nolente secundo tertius, & sic de singulis; vt exponit ibi gloss. & alii; sed etiam,
- 24 quia si primus optet ꝑ vacantem præbendam, possit secundus optare præbendam dimissam a primo, & tertius dimissam a secundo, & sic de cæteris, quod etiam innuit postea text. dum dicit, & illa quæ optata non fuerit, erit illi, pro quo scripsimus, conferenda: nam & præbendæ
- 25 dimissæ per optionem alterius vacare ꝑ quodammodo, licet improprie, dici possunt. vt etiam voluit ibi gloss. in verbo *Nō fuerit*; præterquam quod etiam potest specialiter per consuetudinem induci, ꝑ vt præbendæ non vacans optetur, vt post gloss. d. c. fin. verbo *cum vacat*, tradunt ibi ceteri, & poterit forte id locum habere, vbi distinctio præbendarū fit ad tempus, de qua inf. cap. seq. 2. concl. 1. in penult. membro illius distinctionis, quam ibi post Rot. & alios, facimus, vt in specie not. Ioan. And. & Gemin. d. c. fin. cum alias regulariter ꝑ Optio fieri non possit, nisi de præbenda vacante, vt patet ex text. qui dicit, *cum vacat*, & not. inter alios Rot. decif. 6. nu. 1. circa princip. de consuet. in no. Dicitur etiam signanter
- 28 in definitione, *possint, non debeant*; neq; enim coguntur optare Canonici, sed possunt, si volunt, vt innuit etiam textus, & not. ibi inter alios Io. And. neq; quod in fauorem inductum est, in odium retorquetur contra vulg. iur. reg. Dixi, *propria dimissa*, quoniam nec simul illam, quam habebat, cum optata, retinere potest; neque stultum optare maxime superioris ordinis non optata etiam præbendæ seu propria non dimissa, vt latius fortasse inferius cap. 7. ostendam. Dixi etiam, *quæ tamen reserua*
- 29 *ta non sit*; quoniam præbendæ in curia vacantes, ꝑ aut alias reseruatæ optari non possunt, vt patet ex text. d. cap.

fin.

fin. & latius. ꝑ. cap. 7. demonstratur. Subditur demum, intra 30 certum tempus; quoniam ꝑ tempus ad optandum præstitutum perpetuum non est, sed vt plurimum est 20. dierum, licet id tempus aliquando mutari possit, vt inferius cap. 6. late docebimus.

Quæri etiam potest tertio, quotuplex sit optandi ius, sed quoniam ꝑ unica species est, vt Dialect. loquuntur, 31 vel ut Iurifconsulti; vnicū genus proprium, & substantiale Optionis, duplicem illam diuisionem 'accidentalem' attigisse solum sit satis, vt ꝑ alia sit consuetudine, alia statuto inducta; item alia ꝑ quæ de iis præbendis sit, quæ per 33 ordinariam conferuntur, alia de illis quæ per summum Pontificem conferri debent, aliqua tamen de causa, locum in illis habet optio, ita vt per eundem Pontificem sine expressa saltem derogatione conferri non possit, nisi ea, quæ non fuerit optata, vt ꝑ. cap. 3. & 8. explicabimus, quibus etiam tertiam diuisionem ex generibus personarum, quæ optare valent, desumptam addere possumus, vt alia ꝑ Optio sit, quæ a Canoniciis fit; alia quæ a beneficiatis in aliqua ecclesiâ, quos *Mansionarios* vocant; alia, quæ ab alicuius Militaris Religionis equitibus fit; alia deniq; quæ ab Illustrissis, S. R. E. Cardinalibus, iuxta ea, quæ latius ꝑ. cap. seq. q. 2. concl. 5. & cap. 3. quest. 1. afferemus, nunc autem ad secundum cap. transeamus.

SVMME RERVM.

- 1 Consuetudo optandi inmittitur aequitati canonice: estq; rationabilis, æqua, & a iure approbata. num. 2.
- 3 Ius optandi induci potest consuetudine.
- 4 Argumentum a Rubrica est optimum in iure.
- 5 Consuetudo illa, quæ contra ius est, requirit ad sui introductionem spatium 40. annorum, saltem de iure canonico.
- 6 Consuetudo præter ius inducitur spatio decem annorū. Idem secundum aliquos in quavis rationabili, & æqua consuetudine. num. 7. Si tamen agatur de præiudicio tertij privati requiritur 30 anni. num. 8. si de præiudicio ecclesiæ 40. anni. num. 9.

- 10 Consuetudo prater ius est, que neq; contra, neq; secundum ius est.
- 11 Consuetudo rationalis que sit, iudicis arbitrio relinquitur. Quid autem arbitrarium possit iudex, dicitur. num. 12. & seqq.
- 13 Rationalitas non requiritur in consuetudine, que prater ius est.
- 14 Rationalis consuetudo est, que continet bonum honestum, vel honorabile.
- 15 Consuetudo optandi secundum aliquos est prater ius, & rationalis, ideoq; inducitur secundum eos spatium decem annorum.
- 16 Consuetudo optandi quando sit prater, & quando contra ius; quantumq; tempore inducatur, late ibi distinctur. cum num. seqq.
- 17 Consuetudo optandi inducitur spatium decem annorum, ubi prebenda certa sunt in numero. sed non distincte, quo ad proprietates, quoniam portiones quedam inaequales assignantur.
- 18 Consuetudo optandi ut inducatur, ubi prebenda sunt distincta, requiritur spatium quadraginta annorum.
- 19 Consuetudo optandi, ubi prebenda sunt distincta, est contra ius, vel si prater ius, derogat tamen iuri ecclesie cui collator preest. num. seqq.
- 20 Consuetudo optandi domos cur possit induci minori spatium, quam quadraginta annorum.
- 21 Consuetudo rationalis contra ius requirit ad sui introductionem spatium 40. annorum.
- 22 Consuetudo optandi requirit scientiam & patientiam ordinarii collatoris item scientiam, & consensum saltem tacitum maioris partis Capituli. num. 24. & cum non erroneum, sed ex certa scientia, & animo inducendi, consuetudinem. num. 25.
- 26 Animus inducendi consuetudinem, quomodo colligatur, remissive.
- 27 Consuetudo quomodo probetur, remissive.
- 28 Consuetudo optandi quomodo probetur, remissive.
- 29 Consuetudo a quibus personis induci possit, remissive.
- 30 Consuetudo optandi, sicut & cetera consuetudine, unico actu induci non possunt, etiam si actus sit notorius

- toti populo, seu collegio. num. 31. Nisi actus sit successivus, num. 32. & 38 vel iudicarius. num. 33. Quod tamen est dubium. num. 34.
- 35 Actus ad consuetudinem requiritur quot esse debeant, iudicis arbitrio relinquitur. Quid autem hac in re potissimum attendere debeat iudex. num. 36.
- 37 Actus consuetudinis debent esse interpolati, & conformes, seu ex uniformi observantia.
- 38 Consuetudo optandi unico actu cum quadragenaria possessione forte inducitur.
- 39 Consuetudo optandi non debet necessario esse obiecta in contradictorio iudicio, nisi ubi unico actu inducenda est.
- 40 Consuetudinem optandi inducere non possunt, qui eius iuris non sunt capaces ex se; vel nisi illius capaces fiant ex dispensatione summi Pontificis. num. 41.
- 42 Milites, seu militaris religionis equites an possint inducere consuetudinem optandi.
- 43 Religio militaris Hierosolymitana sancti Iohannis ut nobilissima est, ita sola proprium religionis nomen retinet inter militares.
- 44 Habitus non facit monachum, aut religiosum, sed potius professio regularis.
- 45 Consuetudine optandi sublata ab aliqua ecclesia per Pontificiam constitutionem, non poterit similis consuetudo ex eadem causa denuo introducti; poterit tamen ex nova causa. num. 46: vel accedente expresso consensu Pontificis, num. 47. vel etiam sine nova causa, ubi solum praterita consuetudo in specie sublata est. num. 48.
- 49 Ius optandi statuto induci potest.
- 50 Statutu de optando fieri potest ab Episcopo, quoad beneficia spectantia ad eius collationem, non autem aliorum. Ab aliis vero inferioribus non potest fieri huiusmodi statutum ob defectum potestatis. num. 51.
- 51 Statuta condere in iis, que concernunt statutum ecclesie, requirit Episcopi auctoritatem, Quod quomodo verum sit explicatur. num. 52 & seqq.
- 52 Episcopus, seu alius inferior non potest contra canones statuere. Quod limitatur. num. 53.
- 53 Prelatus non potest praeiudicare iuribus ecclesie. Quod

- quomodo verum sit, exponitur num 55. & seqq.
- 56 Confirmatio Pralati inferioris regulariter spectat ad Episcopum. Nisi obstat ipsius Episcopi statutum.
- 57 Pralatus preiudicare potest ecclesie sue in querendis, non autem in quaestis
- 58 Episcopus, & clerici inferiores, collegium constituent, possunt contra canones statuere in materia, in qua induci potest consuetudo canone permittente. Id quod omnino accidit in materia optionis.
- 59 Episcopus potest saltem ad vitam suam condere huiusmodi statutum optandi, quod idem perpetuo durabit, si accesserit consensus capituli. numero 60.
- 61 Pralatus potest donare aliqua bona loco religioso, multo vero magis suo Capitulo. num. 62. *preferum ex causa remunerationis.* num. 63.

Quo iure introducta sit Optio.

CAP. II.

QVAERO PRIMO, Qua de causa introducta sit Optio?

Respondendum cum gloss. in d. cap. fin. in verbo antiquiores, de consuet. in 6. quod hęc consuetudo → innitur, equitari Canonica, quę vlt, antiquiores preferri canonicis nouis, & seniores in ecclesia iunioribus. c. quid proderit, & seq. 61. dist. cap. episcoporum, 74. dist. ca. vlt. in 75. & c. bene quidem, 9. 6. dist. cum similib. quam gloss. sequitur inter alios Frac. Marc. decif. Delph. 1258. n. 2. 1. par. idem etiam voluerunt Archid. Io. An. Gemin. & alij d. ca. fin. dum respondent ad iura, que in contrarium facere videntur, & in specie Archid. nu. 1. & Franc. num. 6. per hęc textum iuncta glossa, & Rot. decif. 6. ad fin. de consuet. in no. dicunt, → hanc consuetudinem optandi esse rationabilem & approbatam a iure: rationabilem etiam & xquā eam dicit Viui. in comm. opin. verbo *Consuetudo rationabilis. & equa.* & late ostendit Prob. in Addit. ad Io. Monach. d. c. fin. num. 34. & seqq. Et sane summus Pontifex aperte illam approbare videtur, dum præbendam, quę ex hac consuetudine optandi debetur, de iure debitum appellat, licet non ignoret iuris appellatione large consuetudinem comprehendi.

¶ Quæro secundo, An & quanto tempore consuetudine induci possit ius optandi?

De primo → nulla difficultas est, tum quia dispositio huius textus, quę de iure optandi agit, ponitur sub tit. & rubric. de consuetudine, quod est in iure optimum argumentum, → iuxta text. in l. 1. & ibi not. Bart. Bald. Ang. Salic. & Castr. Alex. & Iaf. ff. si cert. per. gl. in ca. post, de loc. & in rubr. de reg. iur. in 6. & videntur passim eo argumento Doct. vt fuisse prosequitur Nic. Euerard. in topic. legal. loc. 9. 2. tū etiam multo magis, quia tam summus Pontifex in d. c. fin. quam Doctores ibi, & vbiunque de iure optandi loquuntur, hoc ipsum ius consuetudinem optandi appellant.

Tota difficultas est, quantum temporis requiratur ad hanc consuetudinem legitime inducendā ac de ceteris requisitis, & conditionibus illius, pro quorum resolutione.

Præmitto primo, Consuetudinem illam, quę cōtra ius est, & requirere spatium 40. annorum saltem de iure Canonico, ita Abb. Io. An. Butr. & Doct. communiter in cap. fin. de consue. vbi late inter ceteros Roch. Curt. sect. 3. nu. 35. idem Io. An. Archid. Gem. & Franc. post gloss. in d. ca. fin. de consuet. in 6. Oldr. conf. 285. & admit. tit. Rot. decif. 6. num. 5. de consuet. in no. & alij passim, satisque patet ex ipso text. d. c. fin. ext. de consuet. dum in consuetudine contra ius requirit, quod sit legitime præscripta. Consuetudo vero, quę præter ius est, inducitur → spatio decē annorum; ita gloss. & Doct. omnes supra citati Aret. cōf. 22. col. 4. Abb. & alij quos refert, & sequitur Curt. d. sect. 3. num. 28. & hęc opinionem communē dicit Curt. ibid. Turzan. opin. 66. Soarez in thes. recept. sent. lit. C. nu. 279. Villal. lit. C. num. 183. quod idem → de quavis rationabili, & xqua consuetudine tradit gloss. in l. de quibus ff. de legi. & l. 7. C. que sit long. consuet. est que communis opinio, si credimus Iaf. d. l. de quibus, num. 43. Grammat. decif. 64. nu. 34. & Viui. in suis commun. opin. ver. *consuetudo rationabilis. & equa.* Aliqui tñ non ita absolute recipiunt hanc conclusionem, quod rationabilis cōsuetudo, & præter ius spatium annorum decem inducat, sed solū putant procedere, si de nullius præiudicio agatur, quod si de præiudicio priuati agatur, → requiratur saltem spatium 30. annorum, ita decisum fuit in regno Neapol. teste Afflic. decif. 21. nume. 18. quod etiam sequitur ibi Vrsil. in addit. num.

hum. 10. quod si res tangat ecclesias, earumue statum & iura, tunc semper introductione consuetudinis requiritur spatium 40. annorum, cum tanti temporis præscriptio in earum rebus, vel iuribus requiritur, cap. 1. & toto fere tit. ext. de præscript. ita Rot. Rom. d. decif. 6. nume. 5. & ibi Addent. post Innoc. Host. & 10. An. in c. cum dilectus, de consue. hoc ipsum voluit Collect. in c. ex parte, & idem Innoc. in d. c. fin. ext. eodem, late Curt. d. sect. 3. n. 32. Duen. reg. 137. post Abb. d. c. cum dilectus. & Fel. in c. statum limit. 1. de maior. & obed. Petr. Rauen. ad tit. de consue. sect. 1. num. 46. Mil. in Repert. in verbo Consuetudo, licet non sit contra ius, post Rom. consil. 18. colum. 5. & 6. & admittit etiam Franc. d. c. fin. in princ. num. 7. vers. 2. limita. per not. in c. cum ecclesia de caus. possels. & propriet. qui tamẽ deinde vult in optione sufficere 10. annos. Quæ opinio Rot. & sequacium mihi videtur in se veritate continere, sicut probatur ex d. c. cum dilectus, in c. e. Abbate de verb. sig. vbi in consuetudine, quæ contra ius nõ est, quod ex certo monasterio eligatur Abbas alterius monasterii vacantis, quia tamen per illa in aliquo derogatur iuri monachorum, restringendo eorum libertatẽ in eligendo: in ea inquam consuetudine requiritur spatium 40. annorum, vt in d. c. Abbate, vers. nos igitur, de positionib. ad idem inducit Rot. vbi supra textum in c. Cumana, de elect. & c. cum ecclesia Sutrina, de ea poss. & propriet. & c. dilecto de offic. Archid. in 6. c. quanto, de consue. & c. cõ de beneficio, de præb. in 6. ut latius per eum.

Præmitto secundo, illam consuetudinem esse præter ius, quæ contra, aut secundum ius nõ est, ut colligitur ex doct. communiter d. c. fin. de consue. ext. & in 6. quæ autẽ sit rationabilis, tunc iudicis arbitrio relinquit, vt voluit Host. 10. An. Abb. & Imol. d. c. fin. ext. de consue. gloss. in c. 1. in ver. rationabilia, de consil. in 6. Archid. & Gem. in c. quia frustra 8. dist. & alii, quos referunt, & sequuntur de comuni attestantes Curt. d. c. fin. sect. 2. num. 20. Viui. d. verbo consuetudo rationabilis, Soarez in thesaur. recept. sèt. litera C. num. 234. Iacob, Menoch, neminem horum referens in tract. de arbit. iudic. lib. 2. centur. 1. casu 82. nu. 2. Iudex autem arbitrari poterit, illam esse rationabilem, tunc quæ uel non est a iure reprobatã, ut uoluit Bald. consilio 401. uol. 5. & Innoc. d. c. fin. neq; enim requiritur expressa

& incontinibilis ratio, sed aliquod bonum motiuum, vt voluit Bald. d. c. fin. in verbo rationabilis, imo neque rationabilitas requiritur, quæ præter ius est, sed solum in ea, quæ pro ius, vt uoluerunt Bal. Card. Flor. & Barbat. d. c. fin. quos refert, nec dissentit. Curt. d. sect. 2. nu. 24. Poterit etiam arbitrari iudex, illam esse rationabilem, quæ continet bonum honestum, tunc vt honorabile, ut post Bald. in l. de quibus. ff. de leg. tradunt Barbat. d. c. fin. col. 14. & Curt. d. sect. 2. num. 20. Item quæ habet illas tres comites, ut religioni conueniat, congruat discipline, & saluti proficiat, seu peccatum excludat, ut loquitur text. in casu consuetudo, 1. dist. quæ uerba de clarant ibi gloss. & Archid. & Gemin. in c. erit autem lex, 4. dist. & huic sententiæ adhærent Curt. d. sect. 2. nume. 27 & Menoch, d. casu 82. num. 7. Et hoc perpenfio iure canonico. Iure autem ciuili illam rationabilem consuetudinẽ esse arbitrari poterit iudex, quæ bono publico non refragatur, ut idem Menoch. optime probat d. casu 82. num. 8. & 9. poterit etiam iudex arbitrari ex aliquibus coniecturis, consuetudinem aliquã etiam cõtra ius esse rationabilem, ut si contineat bonum, si disponit id, quod disponebat ius antiquum correctum, si sit generalis, aliusque quas profequitur Abb. d. c. fin. col. 3. & ibi Curt. d. sect. 2. num. 20. & duobus seqq.

His præmissis descendendo nunc ad casus nostri decisionem conclusiones aliquot statuumus.

Prima conclusio Licet aliqui absolute teneant consuetudinem optandi esse præter ius, & rationabilem, ideoq; induci spatio decẽ annorũ, vt uoluit gloss. d. c. fin. in verb. consuetudo, de consue. in 6. quam ibi sequitur Archid. num. 1. 10. An. num. 4. Franc. num. 5. Viui. d. verbo consuetudo rationabilis. Duen. d. reg. 139. Oldr. consil. 285. nu. 7. Verior tamen est illa opinio, ut distinguens, tunc quod aut in ecclesiis nulla est distinctio numerusue præbendarum, nec certus numerus canonicatum, vt in casu text. c. dilecto, & c. vacante, de præbend. & c. ex parte de conce. præbend. & in his non potest introduci talis consuetudo, cum non sit, dare vacationem præbendarum, prout disponitur in d. iuribus, quod tamen requiritur in d. c. cum in tua, quod est fin. de consue. in 6. Aut est certus numerus canonicatum seu canonicorum, sed nullus numerus, nec distinctio præbendarum, ut in c. fin. §. si autem, de cõcess. præbend. in 6.

Et tunc quoque non habet locum hæc consuetudo, quia in
 ijs ecclesijs per administratores capituli bona seu fructus,
 diuiduntur inter canonicos, & quanto ij pauciores sunt
 tanto maiores portiones recipiunt, & quanto plures sunt,
 eo minores recipiunt portiones, vt in d. §. si autem. Aut est
 certus numerus canonicatum, & totidem etiã sunt præ-
 bendę, sed ex distinctę nõ sunt, imo bona sunt quo ad do-
 minium Capituli in cõmuni, super quibus bonis quasi in
 cõsuso absque actuali aliqua distinctione institutus est nu-
 merus præbendarum, correspondens numero canonicata-
 tum, & tunc si Capitulum per officiales suos bona admi-
 nistrat, & de fructib. collectis tot facit æquales portiones,
 quot canonicis, non potest etiam introduci hæc consuetu-
 do, cum enim non sit, dare vnam ex illis portionibus me-
 liorum alia, non cadit electio, neq; optio. Si vero Capitu-
 lum non administrat dicta bona per officiales suos, sed ea
 diuidit in tot præbendas, quot sunt canonici, cuiuslibet con-
 signando præbendam suam, ad tempus tamen, & secun-
 dum quod Capitulum placet, ita vt eo tempore elapso iterũ
 in commune reducantur, fiatq; noua bonorum diuisio,
 & in ijs præbendis sic diuisis, quoniam non potest diuisio
 fieri ita æqualis, quin inter eas cadere possit electio, ideo
 potest etiam habere locum consuetudo optionis præben-
 darum. In iisdemq; ecclesijs poterit hæc consuetudo indu-
 ci spatio decem annorum: neque enim tunc mutatur
 titulus per optionem, cum inter præbendas, vt sunt tituli
 beneficiales, non sit eo casu actualis distinctio, sed solum,
 prout in temporalitate consistunt, ideoq; & mutatio nihil
 iuri contrarium, sed equitatem magnam contineat. Et
 in hoc casu concludunt, locumque habent rationes Do-
 ctorum, qui contrarium tuentur. Si vero in ecclesijs non
 solum certus est numerus canonicatum, & præbendarũ,
 sed etiam eę præbendę realiter, actualiter, & perpetuõ sũt
 inter se distinctę, ita ut non sit vnum beneficium ecclesias-
 ticum, sed dos vnius actualiter, & omnino distincta sit a
 dote alterius, iuxta text. in c. literas. de concess. præben. &
 clem. fin. de præben. tunc sicut habet locum optio per su-
 prædicta, ita eius consuetudo non potest minori spatio
 induci, quam 40. annorum. Hęc opinio ita distinguens ve-
 rissima est, eamque expresse tenet Rot. Roman. d. decis. 6.
 de consuet. num. 1. & ibi Add. in nou. post Compotell. ca.
 fin.

fin. ext. de consuet. sequitur Rochus Curt. d. c. fin. sect. 3. n.
 29. & 36. Bellam. decis. 1. per totam, & decis. 63. num. 2. &
 seqq. Franc. Marc. decis. Delphin. 1270. num. 1. 2. & 4. 1.
 part. Gig. in tract. de pension. q. 63. num. 6. & 7. Prob. ad
 10. Mon. d. c. fin. num. 2. de consuetud. in. 6. Milus in suo
 Repertor. verbo consuetudo optandi nõ potest introduci,
 & sequenti, post Rom. conf. 18. colum. 1. 2. & 3. idem nu-
 perime tenet Greg. Tholos. in tract. de benef. eccl. ca. 39.
 num. 4. idem tenere videtur Fel. in c. statimus, num. 2. de
 maior. & obed. Butr. d. c. fin. ext. de consuet. & Gemin. in
 c. fin. num. 9. eod. tit. in 6. Et quidem quoad primũ, ex duo-
 bus postremis membris, quæ sola probatione indigent, il-
 lud satis probatum ibidem fuit, admittuntque ipsi aduecti-
 rij, quod nimirum, vbi non sunt distinctę præbendę, con-
 suetudo optandi inducatur spatio decem annorum; Alte-
 rum vero membrum, quod vbi sunt actualiter distinctę,
 requirantur 40. anni. Probatur primo, quia tunc est con-
 tra ius, tum quod præter Rot. & plerõque alios ex sup. cit.
 ita etiam aperte tenet Archid. d. c. si circa princ. p. apertius
 vero Calder. de consuet. conf. 3. & 7. tum ex eo, quia sic mu-
 tatio utulorum sine canonica institutione contra cap. 2. de
 instit. c. 1. de reg. iur. in 6. c. admonet, & c. quod in dubis de
 renunc. tum quia permittit, fieri propria auctoritate per-
 mutationem præbendarum contra concil. Turon. in c. ma-
 ioribus, de præbend. & c. quæstium, de rerum permutat. cũ
 demum quia dat ius ad præbendam, cum vacabit, contra
 concil. Lateranen. in c. nulla, de concess. præbend. quas ra-
 tiones aliasq; attingit Cald. tit. de consuet. conf. 7. Bellam.
 d. decis. 1. & latius prosequitur tã ipse decis. 63. nu. & seqq.
 quam Rot. d. decis. 6. num. 2. 3. & 4. Probatur secundo. Nã
 vbi etiam dicta consuetudo esset solum præter, non cõtra
 ius, ex eo tamen, quod detrahit iuri alterius, eius nimirũ,
 ad quem spectat collatio præbendarum, requirit tamẽ spa-
 tium 40. annorum, iuxta latius per nos superius deducta,
 in prima præmissa; quod vero derogat ¶ potestati colla-
 toris patet, posset enim vacante vna pingui præbenda illam
 conferre, habẽti minus pinguem, illamque alteri, & sic de-
 inceps, vnde pluribus posset gratificari ex vacatione vnius
 præbendę, distans autem optione vnicam conferre potest,
 eamque omnibus deteriozem. Et hæc sola ratio sufficeret
 ad destrucendam opinionem gloss. ut optime inquit Rot. d.
 decis.

decif. 6. num. 5. ubi etiam probare contendit cōtra eam omnes esse, ipsam contra omnes. Ad illud, quod affert gloss ex Compof. Papam pronuntiaffe, consuetudinem Mediol. optandi domos feruatam 25. annis ualidā fuisse facile responderet cum Bellam. d. decif. 63. num. 3 & 4.

21 ex mente d. Compof. id esse & ex eo, quia per optionē dominum non mutatur, aut acquiritur aliquid ius spi rituale, prout in præbendis distinctis accidit. Ad alias vero rationes, quæ in contrarium adducuntur, respon det: Rat. d. decif. 6. num. 5. & præcipue ad illam, quod hæc consuetudo optandi sit rationabilis, quæ etiam ex eo tollitur, quod immora consuetudo rationabilis dicitur, quæ est cōtra ius, habet tamen iuris approbatio nem aliquam, ad eamque inducendam & requiritur spatium 40. annorum, ut post Innoc. tradit Rom. conf. 442. colum. 1. & sequitur Milus d. Repert. verb. consue tudo rationabilis, & satis patet ex text. cum ibi not. d. c. fin. ext. de consuetud. Ster ergo firma conclusio, quod ubi sunt distinctæ præbendæ, requiritur in consuetudi ne optandi spatium 40. annorum, ubi vero non sunt distinctæ, sufficiunt decem anni. Et hæc quoad primum requisitum huius consuetudinis.

Secunda Conclusio ad inducendam optandi con suetudinem requiritur & scientia, & patientia Episcopi, seu eius, ad quem spectat collatio, ubi sumus in consue tudine 10. annorum, in quadragenaria vero non requi ritur, cum præsumatur ex eo tempore tam scientia, quam etiam tacitus consensus: ita in specie Milus in Repert. verbo consuetudo optandi inducitur per ea, quæ not. Butr. d. c. fin. colum. 26. & pen. post Io. An. ibi

24 in summa ad illud cap. memb. 3. q. 1. & 3. Similiter & re quiritur scientia, & consensus saltem tacitus maioris partis Capituli, per ea, quæ tradit Bald. d. c. fin. & ibi Barbat. colum. penul. Cur. sect. 4. num. 24. 45. 49. & in præfatione ad tit. de consue. num. 17. Vigel. in method. iur. contr. cap. 3. reg. 4. excep. 5. post Villal. in com. lit. C. nu. 187. & Viui. com. opin. lib. 1. in verbo statutum, pa ctum, vel consuetudo, quod etiam per text. in l. de qui bus, ff. de leg. & c. cum consuetudinibus, de consuet. tenet Io. An. Butr. & Card. d. c. fi. & alij quos refert, & sequi tur Ducn. reg. 141. in princip. Neque sufficiet erroneus

con

consensus, sed requiritur, quod & ex certa scientia in du cta fuerit, animoque inducendi consuetudinem, ut late & optime ostendunt Curt. d. sect. 4. num. 1. 2. & 36. & Petrus Rauca. ad. d. tit. de consuet. sect. 3. numero 59. & sequentibus. Quomodo vero colligatur hic animus 26 inducendi consuetudinem, & in vniuersum quomodo 27 probetur consuetudo, remitto ad late tradita per Doct. d. c. fin. maxime per Curt. sect. 4. q. 1. cum text. sequenti bus Petr. Rauca. d. sect. 3. num. 38. & sect. 4. num. 65. cum duob. seqq. Soarez. in thesaur. recept. sent. lit. C. num. 289. Mascard. de probat. verb. consuetudo. Franc. Viui. decif. Neapol. 130. num. 6. & 382. num. 4. & in specie quomodo 28 probari possit hæc consuetudo optandi, videndus est Alb. conf. 159. n. 1. & seqq. vol. 1.

De personis earumque qualitate, quæ possunt inducere 9a consuetudinem, vide Curt. d. sect. 4. num. 46. vique ad 65. Rauca. sect. 3. n. 3. & seqq.

¶ Tertia Conclusio. Vnicus actus & non potest sicut 30 aliam quamlibet consuetudinem, ita hanc optandi indu cere, ut est text. in l. 1. & 2. C. quæ sit long. consuet. & l. sed an in totum, C. de ædific. priuat. & not. Bart. in l. de quibus, ff. de legi. quæ etiam si sit notorius toti populo, ut in 31 quit ibi Barc. & sequitur Rauca. d. sect. 3. num. 6. nisi si fuerit successiuus, & habeat causam successiuam, & con 32 tinuationem per tempus, intra quod inducitur consuetu do, ut post Abb. in d. c. fin. tradit Rauca. dict. sect. 3. num. 5. per text. sing. in c. cum de beneficio, de preben. in 6. item voluit Card. d. c. fin. quæst. 14. & ibi omnes, optime vero inter ceteros Curt. d. sect. 4. num. 43. & 83. vel & nisi iudi 33 cianus fuerit ex eo, quod tunc detegatur consensus populi, & valentis legē, seu statutū condere; ita singulariter uoluit Rauca. d. nu. 5. post Abb. d. c. fin. & in c. Abbate, de verb. signific. quod tamen habet aliquam dubitationem, & cum ad consuetudinem non sufficiat tacitus populi con 34 sensus, sed etiam cursus temporis requiratur, ut colligitur ex d. l. 1. & 2. & d. c. fin. ubi omnes, maxime vero Bald. & Barb. col. pen. d. & Curt. sect. 4. n. 38.

Quot vero actus in specie requirantur ad consuetu dinem, quamuis varii varia dicant, ut patet ex relatis per Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. centur. 1. cas. 8. 1. nume. 2. & 3. quos breuiter ibi refellit, prior est illa opinio, quod

B

ad in

- 35 id iudicis arbitrio relinquatur, & ad quem spectabit considerare qualitates actuum, & personarum, quæ illos actus faciunt, quæ post Ias. d. l. de quibus, n. 51. ff. de leg. Corn. conf. 179. lib. 3. & alios tenet Menoch. d. cas. 81. num. 4. & Curt. d. lect. 4. num. 37. quæ etiam sequitur Rot. decif. 71. num. 26. 2. part. in nouiff. diuers. Illud sane attendere debet iudex, vt tot actus, intercefferint, quor verisimiliter in notitiam populi (quod idem de collegio, & quauis Vniuersitate dicendum est) deuenire poterint, vt ex tacito consensus colligatur; ita Curt. fen. d. nu. 37. post Bart. Bal. & Salic. d. l. de quibus; estq; communis opinio, vt concludit Abb. d. c. fi. & ibi Barb. colum. 18. illud etiam expeditum est, eos actus, & debere esse interpolatos, vt post Bart. d. l. de quibus, quæ est 2. princip. Bal. d. cap. fin. col. 3. in princip. Butr. col. 4. Barbat. colum. penul. & alios tradit Curt. d. lect. 4. num. 38. Pariter debent esse conformes, ex obseruatione enim difformi consuetudo non inducitur, vt post alios tradit Rot. decif. 19. num. 6. & decif. 72. num. 18 & 29. 2. par. in nouiff. diuers. Sane 4. in consuetudine, de qua loquimur, hoc est, optandi, probabilissimum, mihi videtur, eam induci posse per vnicum actum, non modo obtentum in iudicio, sed etiam simplicem, cum videatur habere causam successiuam, dum modo accesserit deinde pacifica possessio quadragenaria, p. text. sing. d. c. cum de beneficio, de preb. in 6. cum aliis tradit per Curt. d. lect. 4. numero 43. & 83. & nos supra num. 32.
- 39 Quarta Conciusio Non est necesse, 4 hanc consuetudine obtentam esse in contradictorio iudicio. Ita de qua libet consuetudine (quicquid voluerint gloss. d. c. fi. de consuet. & in cap. Abbate, in verbo contradictorio, de verb. sig. quas gloss. inter ceteros secutus est Alex. con. 136. col. pen. vol. 2.) decidit Abb. & ante eum Butr. colum. 9. & 10. optime id comprobantes. Bart. d. l. de quibus, q. 2. princ. & post eum ibi Ias. col. 12. eandem opinionem secuti sunt de cõmuni attestates Corn. conf. 293. colum. 3. vol. 5. Castr. d. l. de quibus, col. 2. Barbat. d. c. fin. col. 28. Curt. d. lect. 4. nu. 34. Soc. cõf. 99. col. 2. lib. 1. Turzã. opin. 153. Soarez in thesaur. recept. sent. lit. C. nu. 281. & 282 & Viui. in cõmun. opin. verbo consuetudo debet esse obtenta, qui tamẽ eã ita tẽperat, vt solum procedat in extraiudicialibus, se-

cus inquiring esse in iudicialibus. Idem ergo erit in hac cõsuetudine optandi, quæ etiam extraiudicialis est. Contraria tamen opinio forte locum habere posset, vbi per vnicum factum velimus tam hanc, quam alias consuetudines induci, tunc enim requiritur, quod ille actus in contradictorio iudicio obtētus sit, per ea quæ supra tradidimus nu. 33. ¶ Quinta conclusio. Ad hoc vt possit induci talis consuetudo, 4 debent eius iuris optandi esse capaces, qui consuetudinem inducere volunt, ita de quauis consuetudine tradit gloss. in c. fin. verbo, pro scripta, vbi Barbat. com. 27. & ibi Abb. in 5. requisito, ext. de consuet. idem Abb. in c. quãto, vbi optimus text. eod. tit. Curt. d. c. fin. sect. 4. nu. 32. Fel. in c. causam, & c. accidentes, de præscript. qui etiam oēs exemplificant in præscriptione, & consuetudine laicorum quoad ius decimandi, & concludunt eo casu non sufficere etiam immemorabilem consuetudinem, & præscriptionem, de quo tamen nos latius in nostro tract. de decim. cap. 5. q. 3. & 5. An vero saltem sciente Principe possit induci consuetudo data tali incapacitate; dubitarunt aliqui: puto tamen non posse; ita Abb. vbi supra Curt. d. lect. 4. uum. 3. optime Fel. d. c. accidentes, & patet ex ius, quæ nos adducimus, d. cap. 5. q. 3. & 5. tract. de decim. idque propter incapacitatem possessionis, quæ tamen requiritur ad præscriptionem iur. vulg. Ex quibus inferri potest, laicos non posse etiam per immemorabile tempus consuetudinem inducere, aut præscribere ius hoc optandi, cum eius, sicut & beneficij sint incapaces, nisi 4. ex specialibus privilegio, & dispensatione summi Pontificis, prout de iure eligendi, & conferendi beneficia tradit Curt. d. cap. fin. sect. 3. num. 36. versic. hac tamen limitatio procedit, quod vero possit summus Pontifex priuilegiare etiam mere laicos, vt retineant beneficia post Innoc. & Abb. in c. quanto, de consuet. tradit Gig. d. tract. de pens. q. 21. nu. 4. Poterunt tamen alii clerici inferiores canonicis, quos alii Missionarios, alii Portuonarios vocant, alii Aisiosos, vt patet ex text. iuncta gloss. in c. pen. de cler. non resid. in nostra ecclesia Mediolanensi Officiales nuncupantur; poterunt inquam isti hanc consuetudinem inducere, vt & inter se optent sua beneficia, & optent etiam præbendas canonicorum, prout ostendimus infra hoc eod. tract. cap. 3. quest. 1. immo & competere potest consuetudo, & ius optandi

42 laicis religiosis, prout sunt 4 milites, seu equites Hiero
 43 solymitani S. Ioannis, quæ sola, vt præclarissima est, & ac
 nobilissima inter ceteras militias, ita inter eas sola etiam
 proprium religionis nomen habet, vt singulariter voluit
 Sor. lib. 7. de iust. & iur. quæst. 5. art. 1. Idque propter solem
 nia vota illi cum aliis religionibus communia; satisque
 patet cum ex D. Thom. 22. q. 186. art. 4. ad 3. dum ait, illos
 viuendi modos, vbi est matrimonialis vius, non esse sim
 pliciter, & absolute loquendo religionis, sed secundum
 quid; tum ex text. in c. cum ad monasterium. in fin. de stat.
 monach. vbi inquit Innoc. 3. abdicacionem proprietatis,
 & custodiã castitatis ita esse annexã regulæ monachali, vt
 contra eã nec summus Pontifex possit licentiã indulgere.

Ex quibus iunctis aliis, de quibus per Sor. loc. cit. aper
 te, ni fallor, liquet, solam religionem militarem S. Ioan
 nis inter militares proprio religionis nomine dignam esse,
 quicquid in contrarium voluerit Nauar. conf. 9. n. 6. sub. tit.
 de his quæ vi, metu seu caus. fin. & latius tract. de reddit.
 eccles. q. 1. monit. 55. per totam, & q. 3. monit. 27. 28. & 29.
 vbi probare contendit, omnes religiones militares, etiam
 quæ matrimonium contrahi permittunt equitibus, ve
 ras religiones esse, sed quicquid sit, illud sane non obsta
 bit, quod hi equites laicalem habitum induant, *Habitus*
 enim (quod iam Veteri prouerbio fertur) *monachum,*
 44 *aut religiosum non facit,* sed professio ipsa regularis, c.
 44 contulerit qui cleric. vel vouen. & c. portectum, & c. ex par
 te de regular.

Quodcumque ergo collegium, siue regularium, siue
 etiam laicorum capax est ex speciali saltem privilegio
 summi Pontificis beneficiorum, seu commendarum, po
 terit huiusmodi consuetudinem optandi inducere. Hinc
 videmus in amplissimo Collegio Sanctæ Romanæ Eccl.
 Cardinalium locum habere optionem titulorum, tam epif
 copalium, quam diaconalium, & presbyteralium; ita tam
 en, vt se nper optio intra eundem ordinem fiat. Hinc
 etiam in militari religione S. Ioannis inductam fuisse no
 uimus consuetudinem optandi commendas, per quam
 antiquiores, seu primo religionem ingressi, in eamque
 recepti pinguiores commendas cum vacuerint, optant, si
 cut antiquiores canonici meliores eligunt, Præbendas,
 quod etiam admonemus inf. cap. sequenti, q. I.

¶ Sexta Conclusio. Si consuetudo optandi simplici
 ter tolleretur ab aliqua ecclesia, vel etiam ab omnibus
 ecclesiis, per constitutionem aliquam, quamuis non pos
 set f. ex eadem causa similis consuetudo induci, iuxta
 45 tradita per Abb. in. cap. fin. num. 21. Butr. num. 53. de consue
 t. & ibi Curt. sect. 7. num. 4. fol. mihi. 43. gloss. in clem.
 statutum, de elect. Bart. & alii, de quibus. num. 4. in fin.
 ff. de leg. Alexan. post alios, in l. si non speciali, num. 4. C.
 de testa. ex noua tamen causa possit, per ea, quæ de qua
 46 uis consuetudine in his terminis tradunt Abb. d. c. fin. nu.
 24. idem Abb. & alii in c. 2. de probat. Gemin. & vterq;
 Card. in c. frustra, 8. dist. commuenerq; asserit alios refe
 rens Viui. commun. opin. lib. 1. verbo consuetudo, ex noua
 causa. vel si expressis consensu Principis interueniret,
 in inducenda huiusmodi consuetudine; ita Butr. d. cap.
 47 fin. num. 53. Gemin. in summa. 11. distinct. Ioan. And. in
 addit. ad Specul. titu. de instrum. edit. num. 14. dicentes,
 tunc valere talem consuetudinem contra legem eidem
 consuetudini eam mutatione derogantem. Quod si lex de futu
 ra consuetudine mentionem non facit, sed simpliciter
 48 tollit præteritam, vel introducit, tunc consuetudo indu
 cta post legem ipsam eidem legi derogaret, vt singulariter
 tradit gloss. pen. d. clem. statutum, de elect. Anchar. c. 1.
 de constit. n. 6. ad id alia adducens, quod idem sentire vi
 detur Butr. d. n. 53. & alii plerique, quos refert Tiraq. de v
 troq; retract. in præfat. num. 17. quamuis contrarium tene
 re videatur Bal. in l. dudum C. de contrah. empt. Bart. l. fin.
 ff. de leg. 2. Abb. d. c. 2. num. 7. de probat. & alii, quos refert
 Viui. d. lib. 1. commun. opin. verbo consuetudo etiam futu
 ra, & Tiraq. in d. præfat. num. 18. qui tamen intelligen
 di sunt, vel, cum sit absolute expressa reprobatio consuetu
 dinis, vel, quando præterita damnatur tanquam irrationa
 bilis, & iniqua, prout intelligunt. inquit Tiraq. in. 19. fere
 omnes, qui de hac re loquuntur.

An vero hæc eadem consuetudo optandi extendatur tā
 quam fauorabilis de vno ad alium casum, deque vna ad
 aliam personam, dicemus Deo bene iuuante inf. cap. 4. q. 3.
 Nunc ad 3. & postremam huius capituli quæstionem veni
 amus.

¶ Quarto Tertio, An, & quomodo possit per statutum
 induci ius optandi:

- 49 Et sane, quod statuto induci possit ꝑ ius hoc optandi, clarum est, quamvis enim nullus de hoc textus reperitur, est tamen de hoc, ut fallor, communis opinio, quā tenet gloss. in c. fin. verbo consuetudo, in fin. & ibi ceteri communiter de consuet. in 6. Milus in Repertorio in verbo consuetudo, & statutum optandi, Nicol. Delphin. tract. de iure patr. num. 157. Gig. de pension. q. 63. num. 8. per Butr. in c. fin. colum. 26. ext. de consuet. neque aliquem in hoc reperiō contradicteorem, & satis colligitur ex text. & ibi not. per gloss. & Doct. in c. 1. de constit. in 6. vbi statuta, & consuetudines particulares locorum exequantur, quem etiā text. ad hoc allegat gloss. d. c. fin. verbo consuetudo, de consuet.
- 50 in 6. Poterit autem id facere Episcopus quoad beneficia spectantia ad eius collationem: locus autem ꝑ in spectantibus ad alios, ne facto Episcopi aliorum ius lædatur, ut post Mil. loc. citat. optime adnotavit Gig. d. num. 5. Alii tamen
- 51 ꝑ inferiores collatores non poterunt tale statutum condere ex defectu potestatis, ut tradit ibid. Mil. cum, ut supra quod admonuimus, ad statuta condenda ꝑ requiratur Episcopi auctoritas, in his præsertim, quæ concernunt statutū ecclesiæ, quod etiam tradit Abb. in c. edoceri, colum. 2. de rescript. & Innoc. in c. constit. n. 1. de rescript. & post eundem Abb. late probat Fel. in c. cum omnes, num. 7. Io. & I. r. de constit. & tradunt etiam Doct. d. c. 1. de constit. in 6. Et licet hæc vera sint, duo tamen hæc in re non modicam difficultatem faciunt. Primo, quia illud certum est, non posse Episcopum, seu alium inferiorem contra canones sta-
- 52 tuere, ꝑ ut est textus in Clem. ne Romani, de elect. c. quod super his, de maio. & obed. cum sim. quam regulam inter alios firmat Rom. in l. 1. ff. de iurisd. omn. iud. Fel. d. c. quod super his, nu. 1. Alber. de Rosat. in prima part. statut. q. 7. vers. quod si statutum, Duen. reg. 250. & Henric. Bot. tract. de synod. episcop. conclus. 8. artic. 1. a num. 30. ad 90. Si ergo firma etiam illa conclusio est, quam supra probauimus, facultatem optandi esse contra ius, quod etiam vult Cald. consil. 3. & 7. in tit. de consuet. quomodo validum erit statutum hoc de optādo Rursus illud, si etiam verum est,
- 53 ꝑ non posse Episcopum, seu Prælatum præiudicare iuribus ecclesiæ iuxta, ut inter ceteros tradit gloss. sing. in s. fi. l. 6. q. 6. Innoc. & alii in c. fraternitatem, de donat. Bal. in c. potuit, de loc. & est text. in c. fraternitatem, & in c. cum nostris

de concess. præbend. cum similib. quomodo poterit renunciare huic iuri suo, nimirum collationi præbendæ vacantis, atque ad eam graue præiudicium mentis, dignitati, & ecclesiæ suæ inferre.

Breuitur ad primam difficultatem respondetur primo, eam locum non habere in optione, quæ sit, vbi præbendæ non sint distinctæ. ea enim non est contra ius, ut superius diximus, vnde poterit de ea fieri statutum per Episcopum.

Secundo respondetur, Prælatum & Episcopum posse statutum condere ꝑ contra canonem, & ecclesiæ suæ præiudicare, quando agitur solum de iure querendo, prout tradit Fel. d. c. quod super his, num. 5. & probari poterit tum ex cap. cum dilectus, de consuet. vbi ius confirmandi Prælatum in ecclesia subiecta, quod aliqui de iure spectat ꝑ ad Episcopum tanquam superiorem. c. 3. & c. suffraganeis, de elect. per statutum Episcopi ad alium spectat, tum ex communi illa doctrina, quod Prælatus ꝑ præiudicare potest ecclesiæ iuxta in querendis non in quaesitis, quam late inter alios probant Fel. in c. que in ecclesiis, colum. 17. de constit. & Barbat. in rubr. & in c. ut super, de rebus eccles. non alien. quod vero agatur hic de iure querendo, patet tum ex exemplo. d. c. cum dilectus, tum quia quod Episcopus conferat, pendet a futura ꝑ vacatione.

Respondetur tertio, valere statutum Episcopi, & clericorum contra canones, ꝑ quando disponit in materia, in qua induci potest consuetudo canonis specialiter permittente, prout post Calder. voluit Alexan. consil. 106. incipien. peripetitis, ver. nono probatur. volum. 2. & Feder. de sen. conf. l. 7. num. 10. vers. non obstat quod quinto loco; licet eos aliter intellexerint, & male. Fel. d. c. quod super his, nu. 20. & Curt. d. cap. fin. ext. de consuet. sect. 1. num. 24. id autem est in casu nostro; nam tex. d. c. fin. de consuet. in 6. expresse approbat consuetudinem optandi.

Ad alteram difficultatem respondeo primo, modicum id esse præiudicium; Episcopo namque non aufertur potestas conferendi præbendam, poterit enim conferre non optatum. Secundo, quod poterit Episcopus id statuere ꝑ saltem ad tempus, hoc est ad vitam suam, iuxta not. per gloss. in c. 2. de his, quæ fi. a præl. sin.

conf. Cap. & doct. in c. dudum, de reb. ecclief. non alienan. in 6. & in hac specie ita tenet Mil. in Repert. verbo consuetudo, & statutum optandi, ubi id limitat nisi de consensu Capituli hoc statutum sit, tunc enim statutum hoc perpetuum erit. Tertio, posse Prælatus etiam aliqua bona ecclesie donare loco religioso, vt est text. in c. Apostolicæ de don. multo vero magis Capitulo lux ecclesie, gloss. in clem. 2. de rebus ecclief. non alien. in verbo ecclesiam, præsertim vero si ex causa remunerationis, vt post Lap. in c. 1. de reb. ecclief. non alien. in 6. voluit Mil. in Repert. verb. prælatus etiam, & ver. prælatus non potest, optimus text. in c. cæterum, de don. & ibi. lo. An. gloss. in c. 2. eod. tit.

S V M M Æ R E R V M.

- 1 Optio locum non habet regulariter in aliis beneficiis, quam canonicatibus.
- 2 Erubescimus sine lege loqui.
- 3 Præbenda nomen proprie solum locum habet in ecclesiis collegiatis.
- 4 Consuetudo, vel statutum optandi potest etiam locum habere in collegio Mansionariorum.
- 5 Ius optandi potest locum habere in quouis sacro collegio in quo singulis prouidetur de beneficio aliquo, seu commendata, vt in militia S. Iohannis Hierosolymitani.
- 6 Clerici, & presbyteri simplices in aliqua ecclesia an possint optare canonicatus, & canonicas dignitates.
- 7 Domus optari possunt ex communi opinione Doctorum.
- 8 Domus an. & quomodo sit annexa præbenda.
- 9 Consuetudo optandi domos inducitur spatio decem annorum, & cur. num. seq.
- 10 Domus canonicalis fere nihil habet spiritualitatis. sicut præbenda.
- 11 Aedes, seu domus canonicales per se non conferuntur.
- 12 Consuetudo optandi domos in ecclesia Mediolanensi antiquissima.
- 13 Optio locum non habet in præbendis apud sedem, seu in curia vacantibus.
- 14 Grossi fructus, quia præbenda & distributionibus distinguuntur, si obtenti fuerint per canonicum in curia

- defunctum, optari eo defuncto non possunt.
- 15 Derogatio specialis consuetudinis, seu statuti etiam iurati de optando non requiritur, ubi alicui prouideatur de præbenda in curia vacante.
 - 16 Vacare in curia, & apud sedem paria, immo idem sunt.
 - 17 Vacare in curia, et esse reseruatum beneficium idem non sunt; sed hoc habet se ut genus ad illud.
 - 18 Vacare in curia dicuntur beneficia ad Romanam curiam accedentium, ab ea recedentium, si in ea vel prope eam ad duas diastas decedant.
 - 19 Vacare in curia beneficium dicitur, si duobus in Romana curia super beneficio sibi collato litigantibus uterq., vel utroq., moriente alter, qui est possessor, in curia decedat. Idem si aliter tantum siue possessor, siue petitor in curia decesserit, cum ad illum superstitite causam prosequente declaratum fuerit pertinuisse beneficium. num. 20. Immo idem erit si eorum alter in curia, alter extra neutro possidente decesserit. num. 21. Aut etiam utroque possidente similiter decesserint. num. 22.
 - 23 Beneficia curialium, qui etiam se de vacante ad locum per duas diastas Romane curie proximum, ubi domicilium non habent, quous de causa secedunt, ibique moriuntur, vacare dicuntur in curia.
 - 24 Vacare in curia dicitur beneficium per obitum in curia curialis habentis ibi dem originem, ibique morantis occasione curia, aut ibi habentis perpetuum domicilium, seu domum etiam conuictam. num. 25.
 - 26 Curialium nomine quinam comprehendantur.
 - 27 Beneficia curialium decedentium in itinere dum sequuntur recedentium curiam; Vel in loco, unde recessit curia, quam sequi propter infirmitatem non poterunt, vacare dicuntur in curia. num. 28.
 - 29 Vacare in curia dicitur beneficium per obitum legatorum, ac nunciorum sedis Apostolicæ intra duas diastas a curia distantes decedentium. Aut etiam ubicunq; durante legatione, ac negotii illius prosecutione. num. 30.
 - 31 Beneficia qualibet S. E. Cardinalium, & quoruicunq; officialium ubicunq; decedentium vacare dicuntur in curia. De Prothonotariis. num. 32. De collectoribus

- dicuntur in curia. De Prothonotariis. num. 32.
De collectoribus, & subcollectoribus. num. 33.
Idem procedat, quamvis officiales postea esse desierint
num. 34.
- 35 Beneficium semel affectum semper manet affectum.
- 36 Vacare in curia, seu apud sedem dicitur beneficium,
per priuationem, seu depositionem factam in curia.
Item per resignationem ibidem factam. num. 37.
aut in quibus reservatus est regressus. ibid.
- 38 Beneficium vacat in curia, vel potius est reservatum
per ademptionem secundum incompatibiles. & num. 50.
- 39 Vacare in curia dicitur beneficium per translationem,
consecrationem, electionem, cessationem, postulationem,
repositionem, & similia in curia facta.
- 40 Extravagans ex debito, que est Ioan. 22 de elect. in
commun. & extravag. Ad regimen, que est Benedicli
XI. de preben. in commun. expirarunt morte
illorum Pontificum, sed renouantur per regulas
cancellariae.
- 41 Optio locum non habet in beneficiis quomodocunque
siue generaliter siue specialiter reservatis. Quod tamen
temperant aliqui, ut solum procedat ubi specialis
reservatio fit motu proprio non ad instantiam.
num. 42. item ubi specialis reservatio fit de beneficio
certo. non autem incerto. num. 43.
- 44 Reservatio duplex est, altera generalis, specialis altera.
- 45 Reservatio mentalis quid sit, & an sit in usu, & quid
de invidiana, seu specialissima. num. 46.
- 47 Reservatio specialis a generali in quo differat.
- 48 Reservata sunt quavis beneficia in curia vacantia.
- 49 Beneficia Cardinalium, & officialium potius dicuntur
simpliciter reservata, quam vacantia in curia.
Idem in vacantibus per ademptionem alterius incompatibilis. num. 50.
- 51 Manus appositio affectio dicitur, & inducit quandam
reservationem. & quando.
- 52 Reservata sunt beneficia vacantia per promotionem
ad episcopatum, & quando ea vacent de iure, seu
etiam de stylo Romanae curiae. num. 53.
- 54 Beneficia familiarium Papae; nec non & familiarium

- rium S. R. E. Cardinalium sunt reservata.
- 55 Dignitates omnes pontificales; nec non & maiores
post pontificalem in cathedralibus, & principales in
collegiatis sunt reservatae.
- 56 Beneficia vacantia in mensibus Apostolicis sunt reservata; & qui menses illi sint.
- 57 Alternativa mensium eiusque effectus remissive.
- 58 Reservationis beneficiorum materia remissive.
- 59 Optio locum non habet in praebeendis vacantibus in
curia, que per alium, quam pontificem, aut ex eius
facultate conferuntur. Ex quo inferitur ad habentes
indultum. num. 61. secus vero erit in vacantibus
in mensibus Apostolicis, eaque sola ratione reservatis.
num. 63.
- 60 Dicitio cum, posita inter diuersas orationes stat potius
demonstratiue, quam taxatiue.
- 62 Indultum beneficiorum maturationum non comprehendit
vacantia in curia, nisi id in specie exprimitur.
- 64 Indulta beneficiorum maxime vacantium in mensibus
reservatis, non ampliunt gratiam.
Optio locum habere potest etiam in beneficiis reservatis, cum a Papa, vel habente indultum clericis permittitur. ibid.
- 65 Optio locum fortasse habere potest in beneficiis vacantibus in curia, si intra mensem per Papam non conferantur.
- 66 Beneficia vacantia in curia, si non conferantur intra
mensem a Papa, possunt conferri per ordinarium
collatorem: secus in absolutis ad Papam. num. 68.
aut alias reservatis. num. 69.
- 67 Sede vacante potest ordinarius beneficia simplicia
vacantia in curia post mensem conferre.
- 70 Cap. statutum, de preben. in o. correctum fuit, cuius
tamen contrarium aliqui tenent. num. 72.
- 71 Constitutio posterior contraria tollit priorem, licet
de ea mentionem non faciat.
- 72 Beneficia reservata per alternatiuam optari non
possunt.
- 74 Optio locum non habet in beneficiis resignatis in curia.
- 75 Beneficia reservata optari possunt ex speciali consuetudine super hoc inducitur.

- 76 Optio locum habet in beneficijs deuolutis ad Papam ex negligentia inferiorum, & in ijs qua Papa ordinario iure confert. num. 109.
- 77 Beneficia acoluta quomodo dicantur conferri per Papam iure ordinario ubi inferitur ad beneficia de quibus, ac de ceterum in curia, qui curiales non erant, neque ibi occasione curia morabantur.
- 78 Tempus sex mensium ad conferendam ordinario currit a die scientia vacationis.
- 79 Scientia presumpta sufficit in casu Clem. 1. de præbend. non autem in tempore optandi, aut conferendi beneficium.
- 80 Episcopus potest extra propriam diocesim constitutus sua beneficia conferre.
- 81 Præbenda alicuius si referretur, & ille optet aliam, quenam conceaturo reseruat, rem sine.
- 82 Beneficia iuris patronatus optari non possunt.
- 83 Reseruatio non comprehendit beneficia iuris patronatus, maxime laicorum: etiamsi adsint illa uerba ad cuius unque prouisionem, præsentationem, dispositionem, &c. aut motu proprio. num. 84. immo licet beneficium sit mixtum iuris patronatus clericorum, & laicorum. num. 85. aut clerico competentis ratione bonorum patrimonialis. num. 86.
- 87 Reseruatio comprehendit beneficia iuris patronatus ecclesiarum, aut etiam laicorum eius competentis ex privilegio, vel præscriptione. num. 88.
- 89 Beneficia iuris patronatus laicorum præsumunt specialiter, & expresse reseruari.
- 90 Iuri patronatus laicorum potest expresse derogari.
- 91 Beneficia iuris patronatus optari possunt accedente consensu patroni vel si specialis consuetudo inducta sit. ut ea quoque optentur. num. 92.
- 93 Ius patronatus præscribitur spatio 40 annorum.
- 94 Optio locum non habet in permutatione. seu beneficijs qua permutantur. nisi de hoc specialis consuetudo sit inducta. num. 97. ubi idem de resignatione.
- 95 Actus agentium non operantur ultra eorum intentionem.
- 96 Præbenda resignata in permutatione alteri, quam uni ex permutantibus conferri non potest.

- 98 Præbenda Theologalis, Pœnitentiaria, vel alia similis onus aliquod annexum habens optari non potest. Huiusmodi enim præbende conferende sunt certis personis qualificatis. num. 99.
- 100 Minor præbenda qua tamen sit magis grata, optari potest, quod latius probatur. num. 107. & seqq. Contrarium alij tenent. num. 101. quod confirmatur. num. 104, 105. & 106. Alij distinguunt. num. 102. que tamen distinctio refellitur. num. 103.
- 104 Præscriptio non extenditur nisi ad id, quod est possessum.
- 105 Consuetudo non extenditur, quod explicatur. num. 111. & 112.
- 106 Ascensus ad maiorem dignitatem permittitur, non descensus ad minorem, quod explicatur. num. 115.
- 107 Favore alicuius inductum non debet in eius odium retorqueri.
- 108 Melius licet, cui licet & plus, & melius est, quod est magis gratum.
- 109 Restitutio in integrum etiam ecclesia non datur, nisi ob magnam læsionem.
- 110 Restitutio conceditur propter amissum interesse veritatis & affectionis.
- 111 Consuetudo extenditur.
- 112 Præscriptio, & consuetudo extenduntur ad casus omnino similes.
- 113 Melius est, quod est magis gratum.
- 114 Mandati fines diligenter sunt custodiendi.
- 115 Maior, vel minor dignitas quando successine possint obtineri, & inter eas ascensus, vel descensus datur.

Quibus in rebus, ac beneficijs locum habeat Optio.

CAP. III.

Quæro primo, An in alijs beneficijs, quam canonicibus locum habeat optio?

Respondeo breuiter, t quod non, tum quia nulla de hoc est lex, neque doctrina Iuriscōsultorum; et utrobisimus autem t sine lege loqui s. optimum, utique, Auth. de nō elig. sec. nup. col. 1. & cōsideremus. Aut. de tunc. & semiss. col. 3. cilla, ne sed vac. & c. 2. de suppl. neglig.

neglig. præl. in 6. cum siml. tum quia optio inter plures datur: plura autem simul beneficia solum sunt in ecclesiis collegiatis, vt supra cap. 1. q. 1. adnotauimus, tum demum quia, cum text. d. c. fin. de consuet. in 6. ibique & alibi Doct. de optione beneficiorum loquuntur, optari præbendam vacantem dicunt, optionemq; vocant præbendarum; nomen autem præbendæ cum de beneficiis loquimur, proprie solum ꝑ locum habet in ecclesiis collegiatis, vbi ad sunt canonicatus, personatus, ac dignitates, vt patet ex toto fere tit. de præben. & concess. præben. & ibi not. per Doct. in nrbr. & per aliquos, in c. cum M. Ferrariensis, de constit. Non negauerim tamen, hanc consuetudinem, seu statutum optandi posse etiam locum habere ꝑ in collegio aliquo mansionariorum, vel aliorum portionariorum beneficiariorum in aliqua ecclesia, vt in specie voluit Ab. con. fil. 159. nu. 9. 19. & 20. eo quod eadem sit ratio, & tex. d. c. fin. loquendo de canonicis non disponit, sed supponit in illis hanc consuetudinem. Quin etiam poterit locum habere ꝑ in sacro aliquo collegio, piae vniuersitate, vbi singulis prouidetur de beneficio, vel commendata, vt in militiis equitum; sic videmus in religione Hierosol. S. Ioannis, antiquiores in receptione optare pinguiores commendas vâ cates: ita etiam nouimus in illustrissimo collegio DD. Cardinalium antiquiores in eodem ordine optare vacantem titulum. An vero etiam induci possit consuetudo, vt clerici, & presbyteri simplices, qui quodammodo sunt de corpore alicuius ecclesiæ, optent canonicatus vacantes, & canonicis dignitates. Probabile videtur ꝑ quod sic, cum nihil repugnet eorum, quæ supra adduximus: semper enim optatur præbenda ab iis, qui sunt de ecclesia collegiata; & ita in terminis tenet Thom. Zerol. in Prax. Episc. verbo canonica, versic. ad 7. Gemin. conf. 30. num. 1. & tribus sequent. & Abb. d. conf. 159. num. 18. & 19. Quibus etiam addi possunt, quæ dicimus infr. cap. 5. quæst. 2. concl. 1. & vlt.

¶ **Quæro Secundo,** An possit optari domus canonicalis;

7 Respondeo, certum esse, ꝑ quod sic: Quamuis enim de hoc non sit textus expressus, id tamen aperte tenet gloss. d. c. fin. in verbo consuetudo, & ibi Archid. Gem. Butr. & alii. de consuetud. in 6. Bellam. decis. 63. num. 4. Compost. c. vlt. gloss. 1. ext. de consuet. Prob. ad so. Mon. c. fin. num. 28. cod.

eodem tit. in 6. Abb. d. conf. 159. num. 18. & 21. Rebuf. tract. de pacif. possess. num. 140. Licet enim domus præbenda non sit tamen vel est ꝑ annexa præbendæ, vt aliquibus in locis, & in ecclesia Mediolanensi ædes sunt annexæ dignitaribus ex fundatione, & institutione illustriſſis. æt. memo. Caroli Cardinalis Borromæi, vel certe sunt accessorie ad præbendas; quare sequi debent eorum naturam, iur. vulg. vt colligitur ex Card. conf. 16. num. 1. & 2. vbi etiam cum num. seqq. supponit, quod seclusa reſeruatione, & contraria constitutione, præbenda optata censetur etiam optata domus; vbi autem præbenda sit reſeruata, & per Papam conferatur, censetur etiam collata domus, neque locum habeat optio. Ea vero consuetudo inducitur ꝑ spatio decem annorum, cum non sit contra ius, neque domus aliquod habeat ꝑ spiritualitatis, sicut habent præbendæ distinctæ, quod not. cap. 7. q. 1. melius demonstrabitur, neque præiudicatur vti episcopali, seu alterius collatoris, cum ædes ꝑ se non conferantur, iuxta deducta superius cap. præcedenti, q. 2. idq; in specie tradit Bellam. decis. 63. nu. 4. ex mente Compost. d. c. vlt. in gloss. 1. ext. de consuetud. referentis, summum Pontificem aliquando declarasse consuetudinem ꝑ optandi domos in ecclesia Mediolanensi per 25. annos obtentam valuisse, quod & nos semel, d. q. 2. admonuimus. Ex quo patet, consuetudinem optandi domos in hac nostra ecclesia Mediolanensi antiquissimam esse, sicut etiam antiquissima, & immemorabilis consuetudo optandi præbendas. An vero in optione domorum atq; datur distinctio ordinum, aliquid dicimus, infra cap. 5. q. 2. concl. vlt.

¶ **Quæro Tertio,** An optio locum habeat in beneficiis vacantibus apud sedem, seu alias quomodo cumque reſeruatis?

¶ **Prima conclusio.** Optio ꝑ locum non habet in beneficiis seu præbendis in curia, seu apud sedem vacantibus, text. est. d. c. fin. verſ. in præbendis vero, vbi gloss. & Doct. de contuer. in 6. itemq; notauit Gig. d. tract. de penſion. q. 63. Rot. decis. 4. tit. de consuet. in no. Caputaq. decis. 373. beneficia. hb. 1. Staphil. in tract. de lit. grat. & iust. tit. de vi, & effect. claus. in cap. quod incipit. in super. derogatur, num. 3. fol. mli. 286. Iacob. Card. Simon. tract. de reſer. benef. q. 45. num. 3. Aen. Falcon. siml. tract. q. 4. effect. 1. & alii

alii quotquot de optionibus aliquid scripserunt. Id quoque
 14 habet locum † in grossis fructibus, (qui a distributionibus, & præbenda distinguuntur, vt patet ex Doct. in cap. vnico, de cler. non resicen. in 6. Calder. conf. 21. tit. de præben. & Paris. conf. 5. 2. volum: 4. Felin. in c. Iacobus de Simon) illi enim si obtenti fuerint per canonicum in curia defunctum optari non possunt, quamuis redirent ad Capitulum, vt tradit Rot. decif. 4. de consuet. in nouiss. dicens, ita fuisse declaratum per Greg. 11. quam sequitur Franc. in c. fin. versic. in præbendis num. 3. de consuet. in 6. Staphiloco mox citan. Mil. in suo Repert. ver. consuetudo optandi, sicut non potest, post Rom. conf. 289. Gig. de pension. q. 63. num. 1. o. Franc. Marc. decif. Delph. 1268. 1. par. Neque tunc vbi nimirum de huiusmodi præbenda in curia vacante alicui prouideatur, opus erit specialiter derogare consuetudini de optando, sed sufficit generalis derogatio statutorum & consuetudinem, cum earum præbendarum libera dispositio spectet ad summum Pontificem, c. licet, de præbend. in 6. & d. c. fin. eodem lib. cum similib. & ita in specie tradit Staphil. loc. cit. Talis enim derogatio extenditur ad quævis statuta etiam iurata, vt post Rot. decif. 12. de rescript. incip. nota aliquid in antiq. docet Staphil. ibid. Parria vero, immo idem iuracæ † in curia, & apud sedem, vt patet ex c. 2. iuncto cap. statutum, de præben. in 6. & not. gloss. & Doct. ibid. & d. c. fin. de consuet. in 6. But. decif. 36. lib. 2. Simon. d. tract. q. 30. num. 2. & alii passim, licet Couar. pract. quæst. c. 36. num. 3. & Gomez. reg. de tricen. possell. q. 31. in 1. art. latius distinguat.

Vt autem scire possimus, in quibus in præbendis locum habeat optio, videndum est hoc breuiter, quamnam beneficia dicantur vacare in curia: sequenti vero conclusione recensebimus alios præcipuos reservationis modos: neque
 17 enim idem est beneficium * esse reservatum, & vacare in curia, vt male & absque fundamento voluit Calder. consil. 9. tit. de præben. ad fin. Sed reservatio habet se ad vacationem in curia, sicut genus ad speciem, vt patet ex Franc. c. statutum, nu. 5. de præb. lib. 6. Bellam. decif. 654. Rot. decif. 4. nu. 1. de præben. in no. Simon. d. q. 30. post Lap. alleg. 84. nisi largo modo sumere velimus vacationem in curia, seu apud sedem, quasi idem sit, atque ita vacare, quod eorum beneficiorum dispositio ad Romanam sedem pertineat.

Primus ergo vacationis modus in curia est per obitum
 † cuiusvis beneficiati ad Romanam curiam venientis, ab
 18 eaque recedentis, si in ea decedat, vel prope eam intra duas
 dictas legales, vt distincti text. in c. præsentia de præben. in 6.
 hoc est, per 20 leucas, seu 40. milliaria, vt exponit ibi gloss.
 & Dd. per text. in l. vicina milia, ff. si quis caution. Item dis-
 sponitur in extra ad Regimen Bened. xi. r. & idem 13. tit. de
 præbend. & dig. inter commun. vers. nec non quomodo-
 libet. Idem quoque dicendum est, si duobus † in Romana
 19 curia super beneficio sibi collato litigantibus vterque, vel
 vtroque moriente alter, qui est possessor, in curia decedat:
 idem si alter tantum siue possessor, siue petitor, in curia
 decesserit, cum ad illam † superlitæ causam prosequente
 20 declaratum fuerit pertinuisse: his enim casibus tale benefi-
 cium collationi summi Pontificis reservatur, & in curia
 vacare dicitur. Clem. vnica, & ibi gloss. & Doct. vt lit. pend.
 immo idem erit, † si eorum alter in curia alter extra de-
 21 cesserit, neutro possidente: erit enim tunc Romanus Ponti-
 fex propter auctoritatis prerogatiuam in collatione præfe-
 rendus, vt ibid. dicitur vers. neutro autem, quod ibi exten-
 dit gloss. & Doct. vbi vterque possideret, † sed propter mor-
 22 tem de clarari non potuit, ad quem de iure beneficium per-
 tineret.

Secundus est in beneficiis curialium, † qui etiam Ro-
 23 mana sede vacante, quauis de causa ad locum per duas die-
 24 tas vicinum secedunt, biq; moriuntur dummodo eo in lo-
 co (etiam si erat ad ipsam curiam reuerſus) earum domi-
 cillum, seu domus propria non existat. Ita etiam disponi-
 tur d. c. præsentia, fereque idem habetur in d. extrauag. ad re-
 gimen. vers. ac etiam simili modo.

Tertius est per obitum † in curia curialis habentis ibi-
 25 dem originem, biq; morantis occasione curiæ, vt dicitur
 in d. c. præsentia versic. sane si quis, quod idem erit, † si non
 26 originem, sed perpetuum domicilium, seu domum etiam
 conductam in curia habeat, vt ibi probat gloss. in verbo,
 originis. Quis autem comprehendatur nomine † curialium,
 quod ad reservationem spectat, videndus est Mandos. reg.
 5. cancellar. q. 1.

Quartus per obitum † curialium decedentium in iti-
 27 nere, dum sequuntur recedentem curiam, vel † in loco, †
 28 vnde recessit curia, quam sequi propter infirmitatem non

potuerunt, & hoc quantumcunque locus, vbi decedunt, re motus sit ab ipsa curia: ita habetur in d.c. præfenti, versic. porro, & in reg. 5. cancellarię.

- 29 Quintus per obitum † legatorum ac nunciorum sedis Apostolicę, intra duas dietas legales ab ipsa curia distantes decedentium, ita disponit tex. d.c. præfenti, in princip.
- 30 Immo etiam idem erit † si dicti nuncii ac legati ex alicuius vili- bilitate decedant, ante ipsorum ad curiam reditum, durante lega- tione, & prosecutione negotiorum illis a sede Apostolicę demandatorum, prout additum fuit, in extrauag. lo. 2. 2. ex debito, versic. rursus huius nostrę, quę est 4. sub tit. de elect. in commun. & in d. extrauag. ad regimen, in versic. ac per obitum, vbi etiã id extenditur ad Rectores, & thesaurarios in terris Rom. ecclesię.

- 31 Sextus est in beneficiis † quibuslibet S. R. E. Cardina- lium, & officialium, vt cancellarii, notariorum, abbrevia- torum, collectorum, & aliorum quorumcunque; sedis Apo- stolicę vbiunque decedentium ita habetur in d. extrauag. ex debito, versic. episcopalıs in super, & d. extrauag. ad regi- men, d. versic. ac per obitum. De prothonotariis † late Simon. d. tract. q. fin. Mandof. ad I. reg. Cancell. q. 7. & 8. De collectoribus, & subcollectoribus † est reg. 4. Cancell. vbi inter alios glossat. optime Mand. Bellene tract. de charit. sub sid. q. 11 5. & seqq. Simon & Add. loc. infr. citando. Idq. procedit licet † officiales postea esse deserint, vt in d. Reg. habetur. cum beneficiũ semel affectum † semper duret affectum, vt tradunt Do. de Rot. decis. 11. 1. 31. 4. 15. de præben. in antiq. 20. in antiquior. Anch. conf. 1. 38. prope fi. Simon. d. tract. q. 33. num. 4. & 5. Secus vero erit in acquisitis post dimissionem officii, ita post Bellam. in c. cum in distribu- tis, de temp. ord. tradit Rebus, in Praxi benefic. de refer. num. 25. vbi alias limitationes tradit ad hunc casum, & patet ex regula cancella. vbi Mandof. & alii.

- 36 Septimus per priuationem, seu depositionem † factam in curia; id ipsum habetur d. extrauag. ex debito, versic. huiusmodi autem, & d. extrau. ad regimen, versic. nec non & not. Rot. de re iudic. decis. vlt. in antiquior. & late tradit Simon. d. tract. de referu. benefic. c. 39. post Fran. d. c. præ- senti. s. sane, & alios. Et ratio est, quoniam eo in loco di- citur vacare beneficium, vbi sit priuatio, vt post Rot. de- cis. 31. de præben. in antiq. & alios fufte prosequitur Gra-
nuc.

nuc. in Addi. ad Simon. vbi supra.

Octauus per resignationem † in curia factum; vt dispo- nitur in dd. extrauag. loc. cit. idque licet resignatio ibidem fiat in manibus ordinarii, vel constitutio procuratoris ad resi- gnandã alibi facta sit, vt tenet Rot. de rer. permut. decis. 1. num. 5. in no. probatq. Simon. d. tract. c. 28. quem videre poteris cum ibi Add. Flam. Paris. de resignat. benefic. lib. 2. q. 20. nu. 7. Huic modo similis est vacatio beneficiorum, in quibus reueratus est regressus; nam ea uacare dicuntur in curia, vt post Archid. Ioan. And. & alios d. cap. 1. de præben. in sexto. docet Paris. dicta quæst. 20. num. 1. I. atque adeo quod in iis locum non habeat optio in specie tradit Paris. d. quæst. 20. num. 12. dicens ita fuisse resolutum in duab. decisionib. Rot. Rom. secus uero dicendũ ubi membra aliqua sint separata ab ipso canonicatu, & præbenda, tunc. n. super iis non censetur reuocatus regressus, & atque adeo optari possunt, vt decidit b. Rot. Rom. teste Caputaq. decis. 281. par. 2. nisi membra ipsa uacēt per resignationem præcipue factam in manibus papę. tunc. n. illa membra licet separata optari non poterunt, vt per eundem Caputaq. de- cis. 282.

Nonus per ademptionem † secundum incõpatibilis, ut patet ex iisdem extrauag. necnon ex Ioan. 22. in extrauag. execra- bilis, de præben. in com. Simon. d. tracta. q. 26. num. 1. ubi etiam dicit, fuisse suis temporibus regulam cancell. 64. sed nunc est reg. 1. in qua renouantur omnes reservationes, de quibus in d. extrau. execrabilis, & nu. 5. subdit id procedere siue ex iuris dispositione vacant, siue ex decreto Papę: sed hic modus uacationis inducit potius simplicem refer- uationem, si proprie loqui uelimus, quam uacationem in curia, vt infra dicemus, licet Rot. large loquendo, in de- cis. 65. de rescript. in antiq. dicat, ea beneficia vacare in curia.

Decimus est, per translationem, † consecrationem, † seu benedictionem, electionum cassationem, postulationem repulsionem, & similia facta in curia, vt in præc. extrauag. & late prosequitur Simon. d. tract. q. 26. & 32. De quibus extrauag. præcipue uero † de extrauag. ad regimen, quę est Benedic. XI. illud aduertendum est, morte illius Pontificis expirasse, cum ad vitam suã durare uoluerit, sed aũ nunc per sum. Põif. innouari, & inter reg. cãcel. Apost.

collocari, vt d. extrauag. ex debito tradit Gemin. in c. statu-
tum, colum. 2. de præb. in 6. de altera vero Cassad. decif. 3.
de conflit. Simon d. tract. q. 26 nu. 4. & q. 32 nu. 2. ibi Add.
adnotarunt ; Rebus. d. tit. de referuat. Mandof. & alii, ad 1.
reg. cancell. q. 1. & 2. Apud quos etiam, & apud Aene. Fal-
con. ac Gaspar. de Perus. in consimili tract. de referuat. nec
non & Dd. in d. extrauag. & c. 2. & c. præfenti, de præben. in 6.
videre poteris alios, si qui sunt, in curia seu apud sedem,
vacationis modos.

- ¶ Secunda Conclusio. Optio locum non habet in
beneficiis quomodocunque referuatis siue generaliter, siue
specialiter, vt voluit Rot. decif. 1. de reb. permut. in no. nu. 4.
Medan. decif. 267. Pute. decif. 4. libr. 2. Franc. Marc. decif.
Delphi. 1271. num. 1. part. 1. Flam. Paris. de resign. benef.
libr. 2. q. 20. nu. 3. Anastaf. Germon. in moderno tract. de
indul. Apoll. s. etiam ex eo, num. 12. Mandof. ad cap. alleg.
84. in verbo optio. Aeneas Falcon. in d. referuat. 4. q. prin-
cip. effect. 5. in princip. & fere per totum. Gaspar. de Perus.
in similit. tract. quest. 2. num. 1. in princip. Gig. de pension.
quæst. 63. num. 9. Simon. d. tracta. quæst. 45. num. 3. & ibi
Add. in verbo, superfluum, idemq; voluit Archid. in c. fi.
de consuetud. in 6. Collect. in c. ex tenore, col. 1. q. 6. de
concess. præbend. & post Roman. cons. 24. tradit Mil. in
Reper. versic. consuetudo optandi non habet locum, il. 1.
Et quamuis hæc optio sic indistincte loquens satis proba-
bilis sit propter tantorum patrum auctoritatem: aliqui
tamen eam dupliciter temperant. Primo, vt non procedat,
¶ vbi referuatio specialis fit ad instantiam partis: ita Gemin.
& Franc. post alios, d. c. fin. §. in præbendis, Card. cons. 1. 6.
ad fi. Cassador. decif. 4. num. 7. de concess. præben. Staphil.
loco supra in princ. 1. conclus. alleg. num. 4. Et eam ratio-
nem hi omnes afferunt, quia tunc ambigua est referua-
tio, atque adeo restringenda iuxta c. quamuis, & c. si pro-
pter sua, de rescip. in 6. Secundo, vbi referuatio specialis (in
gratiam nimirum alicuius) fit 4. non de certo beneficio
sed de incerto, vt puta, quod quis duxerit acceptandum, ita
post Gemin. cons. 104. iuxta fi. & Franc. d. c. fin. in prin-
cipio, versic. vltimo voluit, Simon d. q. 45. nu. 6. & 8. tenere
etiam videtur Rot. decif. 5. de consuet. in no. Aliter quoq;
alii distinguunt, vt videre est apud Falcon. d. effect. 5. &
Gasp. de Perus. de refer. benef. quæst. 2.

Iam vero videamus nunc, vt superius polliciti sumus,
aliquos alios præcipuos referuationis modos: seu quemam
præcipue beneficia dicantur referuata.

Verum illud præmittendum est, duplicem esse refer-
uationem, altera enim est generalis, altera specialis, vt docet
& late probat Rebus. in Add. ad 2. reg. cancell. in fi.
Mandof. 4. q. prog. neg. & Falcon d. tract. de referuat. q. 2.
princip. Simon. eod. tract. q. 4. consulto enim omitto 1. me-
talem referuationem, per quam Papa referuabat aliquid
beneficium in specie, vel in genere, vt personæ sibi gratæ,
nomine non expresso, prouideret, de qua per Simon, loco
cita. nume. 2. ibiq; Add. & Mandof. in 1. reg. cancell. q. 3.
& 4. & alios, tum quia amplius non est in vtu; immo eam
simul cum quibuscunq; gratis ad vacatura, mandataue
de prouidendo, & expectatiuis sustulit Concil. Trid. sess.
23. cap. 19. de reform. tum quia non distinguuntur a ge-
nerali sibi speciali. Omitto etiam tertiam speciem,
quam aliqui constituunt 2. individua, seu specialissima, 46
de qua per eundem Simon d. q. 4. nume. 4. & q. 15. num. 1.
cum ea non nisi secundum magis, & minus a speciali dis-
tinguatur. Differt autem generalis 2. referuatio a speciali, 47
vel quia generalis sit, quæ per ius commune introducta sit,
quamuis de ea mentio fiat in extrauag. specialis vero, quæ
per regulas cancellariæ, vel etiam extrauag. vltra ius com-
mune disponentes, vt voluit Cassad. decif. 3. de referuat.
num. 7. Gamba. de offic. leg. lib. 3. num. 121. & probare vider-
etur Simon. d. q. 4. num. 4. 1. & seqq. Vel potius quod
illa generalis sit, quæ de aliquo genere beneficiorum ac
personarum sit, puta si referuatur dignitates cuiusvis ec-
clesiæ, vel omnia beneficia officialium sedis Apostolicæ,
aut certis mensibus vacantias specialis vero, quæ fit de cer-
to beneficio, aut ad fauorem certæ personæ; & hoc non
considerato, quod per ius commune vel per extrauag. aut
regulas cancellariæ, vt etiam per decretum Pontificis ea
referuatio fiat, vt patet ex decif. Rot. 28. de præben. in an-
tiq. & 3. de rest. spol. Gemin. cons. 3. & 12. & Aegid. consil.
29. & Rebus. in Pra. Benef. tit. de referuat. num. 1. vsq; ad
11. & rationibus quas d. q. 4. nume. 5. & quatuor seqq. af-
fert: neque satis illi facit Simon. qui tandem, num. 14. in
hanc distinctionem inclinatur, dum concludit, referuatio-
nes, quæ generaliter inducuntur in regulis cancell. ab In-

nocen. citra editis, generales esse, non autem speciales, qua de re videre poteris latius tractantem Aen Falco. d. tract. de refer. benef. q. 2. Nunc autem descendamus ad casus, seu modos præcipuos referuat. beneficiorum.

- 48 Primus ergo modus est per uacationem & in curia, seu apud sedem. Beneficia enim omnia vacantia apud curiam sunt referuata, ut patet ex tex. d. c. 1. de præben. in sexto. & ibi omnes Simon. d. tract. q. 30. nu. 1. & includit oēs illos decem, quos super ori conclusionem recensuimus. Ex his tamen duos puto non proprie uacationem in curia, sed simplicem referuationem inducere, quorum alter
- 49 est sextus in ordine & de beneficiis S. R. E. Card. & quorumcumque sedis Apost. officialium, ubi in loco a curia distante ultra duas diuitas eos decedere contingat, ut satis patet ex Rebuf. d. tit. de referu. nu. 2. in c. 2. nu. 2. ubi distinctos casus ponit referuationis beneficiorum officialium a uacatione in curia. Alter est nonus de uacatione per adeptionem secūdi in compatibilis, de qua per Ioan. 22. in extrauag. execrabilis, tit. de præben. & est unica sub eo tit. inter eius proprias extrauagan. & 4. inter commun. quæ etiam per primam regul. Cancell. innouata est, & aliquid etiam, in d. extrauag. ex debito, & extrauag. ad regimen, quod uero hæc non sit proprie uacatio in curia, colligere est ex Paul. Barchin. in ptax. reg. cæcell. tit. de benef. refer. gener. ubi & ipse distinguit tam uacationem beneficiorum Cardinalium, & officialium, quæ affectionem alterius seu per extrauag. execrabilis. Sed me magis mouet illa ratio, quod cum argumentum a vi uocabuli valeat, ut in hac specie in materia referuationum tradit Mandos. ad reg. 2. cancel. q. 5. n. 5. procul dubio beneficia proprie in curia vel apud sedem vacare non dicentur, nisi, uel quis in Romana curia, uel prope eam decedat, uel aliquid circa beneficium in ea fiat, uel per beneficiatum, resignando, uel per Romanam sedem, puta prluando, electiones cassando, postulationes repellendo; sicque dicere possumus, nec forsã male, solos quinque primos simul cū octauo ac decimo ex supra positis modis esse proprios uacationis in curia; quibus ob
- 51 eandem rationem addere possumus & referuationem illam, quæ sit per appositionem manus summi Pontificis, & aliqui, ut Rot. decisio nu. 1. de præben. in no. & decis. 35. nu. 4.

de

de concess. præbend. in antiq. affectionem uocant, ut cum Papa beneficium aliquod contulit inhabili, uel similes casus, de quib. rex & Doct. in c. vi nostrum, de appell. c. si eo tempore, de elect. in 6. & in extrauag. ad Roman. de præb. in commun. Falco. de referu. benef. in Præjud. 3. & quest. 4. effect. 6. Gaipar. de Perus. quest. 10 Simon. quest. 64 Mandos. in proem. reg. cancell. q. 5. Rebuf. d. tit. de refer. nu. 30. & sequen. ubi etiam ostendunt affectionem, a referuatione quid differat, nisi uelimus cum Mandos. ad reg. 5. cancell. in princip. solum casum mortis in curia, uel prope curiam includere (a quo tamen in præfenti cum communiore dissentimus.) Sicque soli illic quinque proprii erunt modi uacationis in curia. Sed quicquid sit, illud nobis sat esse debet per eos omnes ita referuari, & affici beneficia, ut regulariter non nisi per summum Pontificem conferri queat. Pari ratione simpliciter referuata sunt beneficia, quæ quis adeptus est per simoniam confidentialem. hæc. n. eo ipso uacant, & sedi Apost. referuntur per extrauag. 108. Pij III. quæ incipit Romanum Pontificem, & Extrauag. 87. Pij V. quæ incipit, Intolerabilis.

Secundus referuationis modus, seu casus est eorum beneficiorum, & quæ uacant per promotionem ad episcopatum, de qua in d. extrauag. ad regimen, & per Mandos. ad 1. reg. cancell. q. 15 & Rebuf. ibid. & Falcon. d. tract. q. 2. princip. & Simon q. 22. & ibi Add. ubi etiam inter ceteros tradunt, quando & beneficia hæc uacant de iure, seu de stylo Romanæ curiæ.

Tertius est in beneficiis & familiarium Papæ, & Cardinalium, de quibus extrauag. ad Romani, quæ est Paul. 2. & uel sub tit. de præbend. in commun. & reg. 3. cancell. in regulis antiquis aliorum Pontificum, ubi Rebuf. & alii glossat. & Mandos. q. 17. 18. & 19. Simon. d. tract. quæst. 35. abique Add. & Gomef. ad reg. de imper. benef. vac. per obit. Cardin. quæ est 32. ubi etiam Mandos. & est quoque reg. 3. S. D. N. Clementis 8.

Quartus est in omnibus & dignitatibus pontificalibus, nec non maioribus post pontificalem in cathedralibus, ac principalibus in collegiatis ualorem decem florenorum auri excedentibus, nec non prioratibus, præposituris, & aliis dignitatibus conuentalibus, & præceptoris generalibus ordinum, quorumcumque, sed non militarium,

vt disponitur in 2. & 3. reg. cancellariæ; vbi Rebus. Mandos. & alii glossat. hanc rem optime pertractant. Dubium autem maximum est, quid sibi velint illa verba, quæ in fine, d. reg. 3. ponuntur, ac sel. rec. Pauli 2. Innoc. 8. Adriani 6. & Pauli 3. Romanorum Pontific. prædecessorum suorum vestigiis inherendo declarant, significant, quæ in cathedralibus, vel Metropolitanis post Pontificales non maiores existunt, & quæ ex Apostolicæ sedis indulgentiâ, vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, vel alias quouis modo in collegiatis ecclesijs præminentiam habere noscantur, sub reservatione prædictâ comprehendendi debere. quod idem quoq; iisdem ferè verbis habetur in Reg. 3. S. N. D. Clementis vii. I. videntur enim hæc parti primæ aduersari, in qua solum maiores post pontificalem in cathedralibus referuntur, quoad collegiatis vero videtur idem continere, quam difficultatem Rebus. ne mouit quidem. Mandos. vero, d. reg. 3. q. 16. optime sensit, & satis congreue soluit, dicens, quod hæc vltima pars ita veniat ampliativè ad primam, quod in secunda referuntur non simpliciter, & absolute omnes dignitates non maiores in cathedrali, sed illæ quæ aliquot ex illis, vel aliis modis præminentiam habent in collegiatis ecclesijs, prout dicit esse aliquas dignitates huiusmodi in Alemania. Sed quicquid sit, certe nunc saltem in Italia omnes dignitates tamquam reservatè regulariter per Papam, vel Apostolicam saltem auctoritate ut audio, conferuntur, idque forte solum ex stylo curiæ, cum eadem solum dignitates etiam in novis regulis Innoc. I. x. ac Clem. vii. reservatæ sint, & est ibi quoq; hæc de reg. 3. vt iam diximus.

56 Quintus est de vacantibus † in mensibus reservatis, qui quidem iuxta regulam cancellariæ editam a Paulo 3. erant, Ianuarius & Februarius, Aprilis & Maius, Iulius & Augustus, October & Novëbers; reliqui vero ita ordinariis concedebantur, vt in eis possint de quibusvis beneficiis, non tamen generaliter, aut specialiter reservatis disponere; & hæc reservatio solum effectum habebat extantibus expectatiuis, prout ex ipsa regula videre est, & notavit inter alios Staphil. de lit. grat. & iust. in prælod. Aliquibus tamen ordinariis collatoribus conceditur alternativè mensium, & quidem etiam non extantibus expectatiuis, prout inter regul. sel. record. Innocen. ix. nec non Sanctissimi Do

Domini Nostri Clementis Papæ viii. videre est in Regul. 8. vbi summo Pontifici reservantur quæcunque beneficia vacantia in mense Ianuarii, Martii, Maii, Iulii, Septembris & Novembris, etiam si reservata non sint; de vacantibus vero in aliis seu mensibus extra curiam, dummodo alias dispositioni Apostolicæ reservata, vel affecta non fuerint, & ad eorum dumtaxat, non aliorum cum eis dispositionem pertineant, Episcopus residentibus libere disponendi facultas conceditur.

De quibus omnibus alternativè, † & earum effectu, videntur (sunt Staphil. in d. prælod. Mandos. ad reg. 11. cancell. q. n. & ad reg. 27. q. 16. Pute. decis. 492 lib. 2. & 88. lib. 5. Cassad. de ref. ipol. decis. 2. Pavin. de potest. Cap. ied. vacant. q. 10. Add. ad Simon. d. tract. de refer. q. 47. & 71. Euse. lib. 2. de Visit. cap. 18. & alii passim. De aliis vero casibus † reservatiouis beneficiorum, eiusque materia præter regulas Cancellariæ, quas edunt singuli pro tempore summi Pontifices, atq; adeo diligenter legendas; inter quas illa nunc est singulari reservatio ultra prædictas, quam induxit S. D. N. Clem. 8. in reg. 1. Cancell. in fine nimirum illorū omnium beneficiorum de quibus ordinarij, & alii collatores contra Concilii Tridentini decreta disponunt: præter regulas inquam Cancellariæ plenius videas, si lubet. per Simon. Falcon. & Gaspar. de Perul. dd. tract. de refer. benef. per totum R. ebus. in Praxi. benef. tit. de reservat. & ad 20. priores reg. cancell. vbi etiam latissime Mandos. Cassad. tit. de reg. cancell. decis. 9. 34. 37. & tot. tit. de reservat. & sequus tit. de præb. Rot. cum alibi tum tit. de præben. in antiq. fere per totum, Gomes. in reg. de trien. possess. q. 31. & doct. in c. ut nostrum, de app. c. 2. c. statutum, & c. prægenti, de præben. in 6. & in extravaig. supra alleg. Menoc. de arbit. iudic. lib. 2. cent. 3. casu. 201. a num. 10. ad 128. Flam. Paris. de resign. benef. lib. 3. quest. 1. Cucc. Instit. canon. lib. 2. tit. 7. qui est de præben. Mil. & Bertach. in suis Repertor. verbo reservatio, & alios passim. Hic enim aliquid de hac reservatiouis materia attingere sufficiat, ne omnino ieiuni eam pertransire videremur, cum de optione, ad cuius cognitio nem ea valde utilis est, ageremus. neque pro quavis, quæ de reservatioue incideret questio, tot alii auctores tibi evolvendi essent.

Nunc vero propius ad rem accedendo ad sequentes conclusiones

clusiones veniamus, ex quibus etiam duæ priores clariiores fient.

- 59 ¶ Tertia Conclusio. Oportio nequaquam locum habet in beneficiis, ac præbendis vacantibus in curia, seu apud sedem Apost. quamvis per summum Pontif. non conferantur, sed ab alio, cui commissa sit facultas disponendi de vacantibus in curia. Prior pars conclus. probatur ex tex. d. c. fin. in iis verbis: *In præbendis verò apud Sedem Apost. vacantibus, cum de ipsis per Rom. Pont. ordinatur, locus prædictæ cōsuetudini non existit*: idq; adnotarunt ibi Doct. cōiter. Posteriorior aut partem tenet gloss. d. c. fin. in verbo ordinator. & ibi Gem. Franc. & alii oēs de consuetud. in 6. Fran. Mar. decif. Delph. 1238. nu. 4. 1. par. Neque obstat tunc quod in textu dicitur locum non esse huic consuetudini in præbendis apud sedem Apost. vacantibus, cum de ipsis per Rom. Pont. ordinatur, quasi utrumque requiratur, & hoc postremum pro cōditione ponatur, & taxativè adiectum sit. Respon. enim primo cum gloss. hic satis cēseri, per Romanum Pontificem aliquid fieri, si per aliū faciat, vulg. reg. qui per aliū, deinde dici posse, illud cum adiectum esse potius demonstrationis gratia, q̄ taxationis, ex eo, quod sint & diuersæ orationes, iuxta not. per Castr. consil. 339. vol. 1. in no. impress. late per Fel. in c. super literis in prin. lim. 4. & in c. ad audientiam, il. 2. concl. 6. de rescrip. Tertio, quod ubi etiam taxativè adiecta sit illa distinctio, & conditione importet, id fit ad excludendum casum, de quo in sequenti conclusione, ut optime gloss. hic, & ceteri adnotarunt. Ex hac verò conclusione inferri potest per prædicta, ¶ Episcopum habentem indultum pontificium collationis beneficiorum reservatorum (dum tamen in specie comprehendat etiam vacantia in curia, vt per tex. qui apertissimus est, in c. 2. de præben. in 6. docet gloss. & omnes d. c. fin.) ita posse conferre præbendam vacantem, vt nullo modo locus sit optioni, seu consuetudini, ac statuto optandi: Germon. tamē in moder. tract. de indult. Apost. §. et ex eo, nu. 22.
- 60 ¶ contrarium tenet in beneficiis vacantibus in mēsis reservatis, stante immemorabili consuetudine optandi, speciali ratione, quoniam immemorialis cōsuetudo vim habet, & ipsa privilegii, & quia huiusmodi indultum

ta non ampliant facultatem conferendi beneficia, sed solum remouent impedimenta, cum a ias de iure communi possint Episcopi quæcunque beneficia non referuata in corpore iuris conferre: secus verò erit in referuatis huiusmodi reservacione clausa in corpore iuris. Illud sanè indubitarum mihi est, q̄ ubi etiam indultum impedit optionem, poterit Episcopus, vel Cardinalis illud habēs permittere vt fiat optio; cum enim eorum fauore inductum sit, vt optionem impedire possint, illi fauore facillè renuntiare poterunt iur. vulg. cum maxime ius Pontificii seruetur illesum, ex eo quod tunc clerici non iure proprio, sed precario; neq; ex his actibus nullam possessionem acquisitam, aut consuetudinem, inductam fuisse vllò inquam tempore pretendere possint tot. fere tit. vtriusque iur. de precar. cum ibi trad. p. Doct. dicentur autem tunc clerici alioqui capaces iuris optandi optare iure quodam extraordinario, sicut etiam cum a Papa idem permittitur.

- ¶ Quarta Conclusio. Oportio potest foras habere locum in beneficiis vacantibus in curia, si intra mensem a die scientiæ vacationis per Romanum Pontificem non conferantur, ita gloss. d. c. fin. verbo ordinatur, ibi post mensem, vbi Fran. Gemin. & ceteri, alia gloss. in ca. præsentis, in figuracione casus, de præben. in 6. idem etiam tenet Gigg. d. tract. de pension. q. 63. num. 11. & Zeron. in prax. Episcop. verbo canonica, ver. ad 7. concl. vi. & Aen. Falcon. de refer. q. 4. effect. 6. num. 2. Ratio illa est, quia beneficia vacantia in curia, si per summum Pontificem intra mensem non conferantur a die scientiæ, vt volunt ibi antiqui Doct. vel vt Archid. a die vacationis, quod etiam voluit Gem. post gloss. conferri possunt per ordinarium collatorem, prout disponitur in c. statutu. de præben. in 6. & not. glo. & Doct. ibi, & d. c. fin. Aen. de Falcon. d. tract. de refer. benef. 4. quasi. princ. effect. 20. Gasp. de Perus. in simili tracta. q. 5. Paul. Gran. in addit. ad Simon. in simili tract. q. 47. nu. 14. Rebuff. ad 9. reg. can. & in for. nou. prin. ver. dum modo rpe data n. 14. vbi etiam ostendit ordinarium modo vacante simplicia beneficia ante mensem cōferre nō posse, postea verò recte. Quæ quidē dispositione d. c. statutu. limitant ibi Doct. vt nō procedat in deuotus ad Papā. 68

- Franc, vero nu. 6. & Arch. nu. 3. dicit, habere locum solum in vacantibus in curia; non autem in iis, quæ alio modo reseruata sunt. Rursus gloss. in extrauag. execrabilis, in verbo quomodo, de præben. in commu. dicit, cessare illius prouisionem in reseruatione, de qua in d. extrauag. execrabilis, in qua reseruatur beneficia vacantia per adeptionem secundi incompatibilis cum primo, & item hoc secum dum quo ipso iure sunt priuati, nisi illud primum, citra mensum resignauerint in manibus superioris. Sed quicquid sit de iure communi saltem antiquo, communis est opinio Doct. quod hodie illius dispositio locum non habeat, quia illud e. statutum & reuocatum sit per extrauag. ex debito, de elect. vel per extrauag. ad regem, de præben. in commu. vel demum extrauag. pæ sollicitudinis, quæ est l. de præben. in commu. ut patet ex gloss. l. de extrauag. pæ sollicitudinis, lo. An. Gem. & alius præter Archid. d. c. statutum, idem uoluit Lap. alleg. 96. in princip. Gomez. ad reg. de trienn. possess. q. 31. vers. & ideo pro clarior, & Simon. d. tract. de reser. benef. q. 30. nu. 2. sed dum ille alleg. Doct. in c. 2. isti eisdem, in c. presenti, de præben. in 6. quod etiam dixerunt correctum fuisse per d. extrauag. pæ sollicitudinis, uoluerunt semper allegare d. c. statutum. Puto autem correctam illam dispositionem, cap. statutum, non quia in aliqua ex dd. extrauag. mentio fiat de mense, quod ad rem faciat, ut aliqui ex cit. Doct. uoluisse uidentur; cum mensis, de quo in d. extrauag. pæ. aperte ponatur pro tempore, intra quod uoluit Bonifacii. vi. i. i. suam illam constitutionem obligare; inquit enim, intra uoum mensum a data presentium, sed potius, quia memores summi Pontificis earum extrauag. conditor es illius constitutionis seu can. statutum, qui iura omnia in scrinio pectoris sui censentur habere, constitutiones condendo & posteriores, priorem, quamuis de ipsa mentionem non faciant, reuocasse non sentant ut uerbis utar eiusdem Bonifacii, in c. 1. de constit. in 6. Quamuis non desint etiam qui uelint & d. c. statutum, non esse reuocatum, ut patet ex iis, quos refert, & sequitur Aen. Falcon. d. q. 4. eff. c. 6. num. 1. & 3. in tract. de reser. benef. cuius sententia probabilitate non caret, cum nusquam in illis extrauag. neque de d. cap. statutum, neq; de mense ulla mentio fiat.

Quinta Conclusio. Quæ etiam ex secunda conclusione cum

cum ibi deductis, maxime uero in quinto modo reseruationis colligitur. Optio locum non habet in beneficiis reseruatis per alternatiuam: ita in specie tradit Paul. Granut. in Addit. ad sac. Simon. d. tract. de reseruatis q. 45. in uerbo superfluum, maxime uero id locum habebit, ubi reseruaciones motu proprio fiant ad late tradita per Simon. & Granut. loco citato. & per nos dicta conclusio secunda, multo autem magis cum per summos Pontifices in Regulis Cancellariæ, quas pro tempore edunt, tollantur atque irritentur consuetudinis etiam immemorabiles optandi maiores, & pinguiores præbendas cum amplissimis clauis derogatorijs. prout de regula alternatiuæ a Sixto u. restatur Granut. ubi supra, & nunc habemus regulam 8. inter eas, quæ a S. D. N. Clemente vi. i. i. editæ fuerunt initio sui Pontificatus. Verum de hac derogatione atque etiam dicemus cap. vi. q. 1. Interim uero illud hoc loco nequaquam prætermittendum censui, quod cum in eadem reg. 8. Sanctissimi Domini Nostri ad effectum, ut episcopus gaudeat alternatiue, requiratur, ut uerè ac personaliter in ecclesia sua resideat, non poterit episcopus absens etiam propter ecclesiæ non uilitatem potiri alternatiua, cum licet pro presenti habeatur cap. ex parte il. 2. de cler. non resid. cum simi. tamen non dicitur uerè, ac personaliter, sed tantum si esse residere, ut ibid. tradunt doct. atq; adeo intrabit alia pars eiusdem reg. 3. ut tunc habeat episcopus solum quatuor menses nimirum, Martium, Iunium, Septembrem, ac Decembrem. in illisq; duntaxat locum habere poterit optio, idq; etiam si episcopi illi sint S. R. E. Cardinales, cum dicantur de residentia Cardinales comprehendat ut constat ex Trident. Concil. sess. 23. cap. de reformat. & Pontif. constitut. ea de re editis. & ita in utroq; articulo tam bis me consulente obtentum fuit.

¶ Sexta Conclusio. Optio locum non habet in beneficiis resignatis in curia; patet ex concl. 1. in princ. & ex 8. modo uacationis in curia, cum ibi latus deductis; & tenere uidetur in terminis Mandos. ad reg. 34. cancellariæ, quæ est de ann. possess. quest. 50. num. 7. Paris. de resign. benefic. lib. 1. quæst. 4. num. 55. secus tamen erit si resignatio facta sit in partibus in manibus legati, ut optime ibid. tradit Man. doc. cum eadem non sit curia legita, & Pontificis. Quid autem dicendum sit de iis in quibus reseruatus est regi res-

cus, diximus supra num. 37. in octavo modo vacationis in
vna.

75 ¶ Septima Conclusio. Potest induci consuetudo specialis optandi etiam in beneficiis referuatis, & vacantibus in curia: Ita Cald. con. 3. de consuet. per tot. vbi etiam dicitur satisfaci, optima illa ratione, quod licet consuetudo sit contra ius, tamen potest etiam contra ius introduci consuetudo spatio saltem 40. annorum. Calder. sequi videntur, dum ad illum se remittunt Zerol. in Prax. Episc. ver. canonica, vers. ad septimum, concl. 11. Staphil. tract. de lit. gratit. de vi, & effect. clausul. ver. sic. in super derogatur, nu. 5. idem in immemorabili consuetudine aperte tradit German. in alleg. tract. de indult. Apost. §. etiam ex eo, num. 15. post Rot. Rom. in vna Bon. optionis d. e. 9. Ianuarii 1579 coram Reu. P. D. Lancelloto nunc merito Cardinali, satisque probat, num. 16. & sequent. vbi etiam ostendit, non ob stare, quod huiusmodi consuetudo interrumpi videatur per renouationem regularum de mensibus referuatis, quia nimirum ad interruptionem huiusmodi consuetudinis requiritur, quod interruptat actus illi contrarius, quæ ratio forte procederet, vbi in regulis cancellariæ non adesset expressa derogatio, & amplissima harum consuetudinum optandi.

76 ¶ Octaua Conclusio. Optio locum habet in iis præbendis, quæ deuoluuntur ad Papam ex negligentia inferiorum in non conferendo intra sex menses a die notitiæ vacationis, iuxta textum in c. nulla, & c. quia diuersitatem, de concess. præbend. ita in specie voluit Franc. Marc. decis. Delphin. 1259. num. 2. 1. part. Archid. Gem. & Franc. post alios, d. c. fin. §. in præbendis, de consuet. in 6. Greg. Tholos. tract. de benef. c. 39. nu. 4. quamuis contrarium voluerit Io. An. d. c. fin. in verbo, vacantibus, & Add. ad Rot. decis. 1. de rerum permut. in no. num. 7. vbi tamen perperam in contrarium allegauit Io. An. quod & Tholos. fecit. Mouentur omnes illi nobiscum sentientes, quia tunc iure ordinario confert Pontifex, quam tamen rationem refellit quidam Alex. de Antil. apud Gemin. d. §. in præbendis, num. 4. quia sic posset etiam fieri optio in vacantibus in curia, quæ nunc iure ordinario Pontifex, non de plenitudine conferre potestatis, c. 2. & c. statutum, de præbend. in 6. in quibus tamen locum non habet optio, vt

supra

supra ostendimus, ad quod nihil ibi Gemin. Replicari tamē potest, & debet, ¶ Doct. eos, cum dicunt Papam conferre iure ordinario; quando confert beneficia deuoluta, non ita intelligendos esse, quasi velint, ea conferti de iure communi; sed quia in iis summus Pontifex est loco ordinarii collatoris, & quasi in eius locum subrogatus, illius personam præferat, quod non accidit in beneficiis in curia vacantibus, aut alias referuatis. Ex quo etiam incidenter infero, beneficia eorum, qui in curia morantur, originem ibi vel etiam domicilium habentes; non tamen curiales sunt, neque ibi occasione curiæ morantur, licet ibi decendant, optari possent; neque enim sunt referuata, vt patet ex cap. præfenti, §. sane, de præbend. in 6. vbi gloss. & doct. sed ea ordinario iure Papa, vel alius collator ordinarius confert; in mensibus tamen Apostolicis vacantia confert Papa tanquam referuata, ideoque; tunc locum non habet optio, iuxta dicta superiorum, concl. 2. ad. fin. Quod vero opponunt (vt ad priorem quæstionem redeamus) sibi ipsi Doctores illi, obiciunt etiam Add. ad Rot. loco cit. non posse hoc loco locum habere vllō modo optionem, quia ad optandum datur tempus 20. dierum, vt dicitur, d. c. fin. §. vltra, & nos inf. cap. 6. quæst. 1. collatio autem non potest deuolui, nisi ad minus post sex menses, d. c. nulla, de concess. præbend. Respondent autē & optime Gemin. & Franc. d. c. fin. §. in præbendis, quod aut ille, qui vult optare, fuit statim certificatus de vacatione præbendæ, & non poterit optare nisi infra 20. dies, si que procedit obiectio; aut non fuit certificatus, sed per multum temporis ignorauit, & tunc cum isti 20. dies non currant, nisi a die scientiæ, vt dicit hic gloss. & omnes, & nos infra d. cap. 6. q. 2. bene poterit optare. Quod si rursus vrgens cum Add. ubi supra tempus optionis currere a die vacationis notæ in ecclesia, ut dicere videtur gloss. pen. iuncta antepen. in clem. 1. de concess. præbend. & colligi videtur ex text. ibidem, quo casu posita ignorantia in ecclesia de huiusmodi vacatione non videtur posse esse locum deuolutionis, cum etiam tempus sex mensium non currat nisi a die notitiæ, d. c. quia diuersitatem, de concess. præbend. & c. licet de supplem. neglig. prælat. Respondet quod tempus optandi non currit nisi a die veræ scientiæ, non autem fictæ, ut dicam. inf. d. quæst. 2. & tener etiam, si recte aduertatur d. gloss. penult. dum aperte dicit, &

pro-

Probat dispositionem illius Clem. de scientia presumta ex notitia publica, quæ habetur in loco beneficii, specialiter procederet in casu illius tex de impetrando beneficium, cui mandatur prouideri de eo, quod infra mensē, a vacationis ipsius notitia duxerit acceptandum. Et quo etiam patet non habere locum in notitia, quæ requiritur ad hoc, ut currat tempus sex mensium. Quod vero ibi dicit gloss pen. de privilegio optandi, intelliguntur non de nostro iure optandi, sed de privilegio eligendi intra decem dies alterā ex duabus equalibus præbendis, de quo in c. si pluribus, de præben. in 6. ut ibi per eam, sed ea etiam ficta notitia admittit in optione, adhuc casus optandi in deuolutis potest contingere. Fingamus enim tam præbendarum, quam ordinarium collatorem in eodem loco ad ecclesia iusta ex causa abesse, ibique illum decederes procul dubio statim curret tempus sex mensium collatori, cum maxime etiam extra diocesim constitutus possit sua beneficia conferre, gloss. c. statutum ver. remotis de præb. in 6. late Zerol. in Prax. Epif. ver. beneficia, vers. ad 9. & Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. q. 43. n. 19. potest autem tunc esse, ut non nisi post sex menses nota fiat in ecclesia vacatio præbendæ, sicque habebit locum optio. Ad illam autem questionem, quænam præbenda et censuræ reseruatæ quando reseruatæ præbenda alicuius, & ille optet aliam, quæ est de raro contingentibus, remitto te ad Aen. Falc. tract. de reseruat. benef. eff. c. 37. An vero & quomodo optio locum habeat in beneficiis, de quibus mandatur alicui prouideri, quæque specialiter conferuntur papam; quæ duo reliqua videbantur pro complemento huius. 3. questionis, quoniam derogationem requirunt, de his latius tractabimus in cap. ult. ubi de derogationibus optionum agemus.

¶ **Quæro Quarto**, An in beneficiis iuris patronatus locum habeat optio?

82 Respondeo 4 quod non: ita in terminis voluerunt Fed. sen. conf. 62. num. 1. & M. in Repert. verbo consuetudo optandi non habet locum, il. 1. Et miror, quod de hoc nihil dixerint Lambert. & alii, qui de iure patron. scripserunt. Rationem vero neuter illorum affert. Nos illam asserre possumus, quod si reseruatæ, quæ fortior est optione, cum illam vincat iuxta superius deducta. in 2. conclusione, non comprehendit beneficia iuris patronatus, maxime laico-

rum

rum, multo minus in his locum habere poterit optio: quod vero regulæ referuatoriæ et non habeant locum in beneficiis iuris patronatus laicorum, tenet Gemin. capitulo vigesimo secundo numero undecimo de præben. in 6. & ibi Franc. numero octauo Lap. alleg. sua 96. fere per totam. Rot. decisio 3. de iure patrona. in antiquo. Caslad. eodem titu. decisio 6. Pat. decisio 39. numero secundo lib. primo Card. consilio 117. numero secundo. & in clemen. 1. 7. questione Alex. consi. 73. in princip. volumine quarto Gaspar de Perus. in tractat. de reseruat. beneficio. in questione, quæ autem benefic. reseruat. Aene. Falcon. eod. tractat. questio. tertia princ. 14. effect. numero quinto, & questione quarta princ. & alii quos ad hoc late referunt, & sequuntur de magis communi attestantes Paul. Granut. in Ad. simon. simul. tractat. questione nona Mandos. ad 1. reg. cancell. questione 10. numero primo & 2. Roch. Curt. tractat. de iure patron. versic. honorificum questione tertia quarta numero 22. & 23. Lambert. in similit. tract. questione 6. primæ par. lib. 2. articu. 21. numero 4. & de communi Couar. pract. questionum cap. 36. numero 2. & 3. quicquid in contrarium voluerit Zenzel in extrauag. execrabilis in versiculo disponere, de præben. & gloss. d. cap. 2. in verbo, collatio eod. titu. in 6. Idemque procedit etiam si reseruatæ adint illa verba, ad cuiuscunque collationem, prouisionem, electionem vel præsentationem, vel quamuis aliam dispositionem pertineant ut post Lap. alleg. 84. numero 6. & alios tradunt Mandos. d. questio. 10. numero 2. N. col. Delph. de iure patron. questio. ult. & Cig. de pens. questio. 19. nume. 7. Aut etiam si ad sit clausula, metu proprio, ut post Pat. decis. 319. lib. 1. ex communi tradit D. Polydor. Rip. clarissimus Iureconsultus iam ante annos decem in philosophica facultate condiscipulus meus longe carissimus, id quod non exiguum felicitatis meæ loco ponam, is inquam in eruditissimis suis commentariis quos post primam huius operis impressionem edidit de actis in mortis articulo cap. 54. quod est de iure patron. numero 22. ubi cum num. sequentibus mox reperi omnes ferè nostras ampliaciones, & limitationes quas nunc subiicimus ab eodem Domin. meo afferri, ac breuiter satis tamen comprobari. Secundo procedit quoque, licet beneficium sit mixtum 4 iuris 85

D

patro-

patronatus clericorum, & laicorum, vt post Roch. Curt. d. tract. iuris patron. vers. competens alicui, quest. 24. & alios resoluunt, lateque tradunt Simon. d. q. 9. num. 3. ibique Add. num. 7. Couar. d. c. 36. num. 4. Mandos. d. q. 10. num. 8. & Gambar. tract. de leg. libr. 3. num. 363. cum seq. dum tamen maior pars sit laicorum, vt Gambar. & idem. Add. ad Simon. loc. cit. voluerūt. Tertio idem esset in iure patronatus cōpetente clericis 4 ratione bonorum patrimonialium, cum tamquam laicale censetur, vt fufe ostendit ibid. Mandos. num. 7. Limita verò primo, vt non procedat 4 in iure patronatus clericis ratione ecclesie spectante, vt late per Mandos. numero 5. & 6. Secundo vt non procedat etiam 4 in iure patronatus laicali, quando eis non competit ex fundatione, constructione vel donatione, sed ex priuilegio, vel prescriptione, vt voluit Archid. & Gemin d. c. 2. de preb. in 6. & fufe probat Couar. d. c. 36. nu. 6. & Mandos. d. q. 10. num. 3. Possent tamen Papam 4 reseruare beneficia patronata etiam laicorum certum est, prout dicit idem Mandos. d. quaestio. 10. num. 2. in fine, neque id negant præcitati Doct. sed solum dicunt, non præsumi voluisse reseruare; potest enim Papa 4 expresse derogare iuri patronatus, vt patet ex Doct. in c. cum dilectus, de iure patr. Couar. pract. quaest. c. 36. cum aliis quos ad saturitatem congerit Petr. Cened. in collect. ad ius canon. 2. part. collect. 79. & Couar. d. c. 36. num. 1. Nec non in vniuersum de iure patr. quod ad reseruationem vel derogationem spectat præter omnes supra citat. videndi sunt etiam alii, quos cumulat Mādos. d. q. 10. & Cened. d. collect. 79. 2. par. & collect. 2. 1. num. 2 & 3. 3. part. Aliam etiam rationem, & magis solidam addere possumus ad principalem nostram conclusionem, quia nimirum per optionem, vbi maxime distinctæ sunt præbendæ, acquiritur quodammodo nouus titulus, & iam semel admonuimus, & latius ostendemus, inf. c. 7. q. 1. Non potest autem quis acquirere titulum, aut beneficium iuris patronatus sine consensu patroni, vt toto fere tit. de iure patr. Ex quo tamen inferitur vna limitatio ad d. conclusionem, quod si accedit patroni consensus, poterit fieri optio in præbenda, & beneficium iuris patronatus. Secundo limitatur, posse 4 speciali prescriptione, seu consuetudine induci, vt etiã in beneficiis, & præbendis iuris patronatus fiat optio; tum quia etiam potest talis consuetudo in-

do induci in reseruatis, vt supra, concl. 7. ostendimus; tum quia contra ius tertii perscribi posse, & consuetudinem induci saltem spatio 40. annorum, superius, cap. 2. q. 2. demonstrauimus, & in specie etiam tanto tempore 4 iuri patronatus præscribi posse late tradit Lambert. de iure patr. lib. 3. q. 7. princip. n. 7. & 8.

Quæro Quinto, An in beneficiis, & præbendis, quæ permutantur & resignantur siue in ipsa permutatione, & resignatione locum habeat optio.

Respondéo, communionem conclusionem esse, & quod non ita Paul. de Lig. in clem. unic. de rer. permut. glos. d. c. fin. in princip. de consuet. in 6. dicens hanc esse communem optionem & ibi Io. de Lign. post Io. An. in Addit. ad Specul. tit. de rer. permut. ita etiam Gam. in c. licet. num. 41. d. rer. permut. in 6. Bonif. de Vital. post Paul. d. clem. unic. num. 60. de rer. permut. Petrus de Vbal. in tract. de benef. permut. q. vlt. nu. 96. Feder. de sen. eod. tract. q. 28. & cons. 63. per totum, vbi optime eam comprobat, & a contrariis defendit; eandem tuerunt Nicol. Delphin. tract. de iure patr. num. 157. & seq. Gig. de pension. q. 53. num. 14. Mil. in Reperitor. verbo consuetudo optandi non habet locum, il. 2. Prob. in Addit. ad Io. Monach. d. c. fin. nu. 29. & 30. post Gemin. conf. 39. Add. ad Rot. decif. 1. de rer. permut. in no. num. 7. Gregor. Tholof. in tract. de benef. cap. 39. num. 4. Io. Corali. in simil. tract. cap. 9. numero 9. & Aen. Falcon. in tract. de reser. benef. quest. 3. princip. num. 5. & Aegid. Bellamer. in tract. de permutat. benef. par. 7. quaest. 2. num. 3. & seqq. post alios ex cōmuniōne Eliam. parisi. de resign. benef. lib. 2. quaest. 20. num. 2. idque etiam latius probare ex tex. in c. vnico, de rerum permut. in 6. & clem. 1. eod. tit. Ex quibus duas rationes colligo; altera est, quod cum actus agentium 4 non operentur vltra intentionem eorum, non omnis. ff. si cert. pet. cum similib. procul dubio non debet habere locum optio. per quem permutans non acciperet præbendam, quam ille alter idem resignauit, vt ipse haberet, nec aliter resignasset, vt dicitur d. c. vnico ibi, *quæ alias minime resignassent*; altera, quod præbenda resignata alteri conferretur, quam permutanti contra expressam decisionem d. clem. Neque valet quod in optione non mutatur titulus, aut beneficium, sed dumtaxat præbenda vt latius ostendemus inf. cap. 7. quaest. 1. per totam, & quodd præ-

96 benda, quæ conferatur, subrogatur in locum optatæ, nam textus dictæ clemen. aperte requirit † quod ipsamet præbenda, quæ resignatur, alteri quam permutantibus non conferatur, ea autem ipsa alteri conferretur. Alias rationes videre poteris apud Do. sup. & maxime Feder. de sen. loc. alleg.

Ex quibus patet, male sensisse contrarium Ioan. An. dicto capitulo fin. in verbo, cum vacauit, & ibi Anchar. & Gemin. numero quarto male etiam Lap. Abb. d. cap. fin. & in Addit. ad Federi. locis cita. aliter & late distinguebat, prout etiam eius distinctionem refert, & reprobat idem Gemin. loc. citat. vt ibi per eos, quæ distinctio confunditur ex supra dictis, sicut etiam illa, quam facit Imolin. cap. fin. colum. vigesim. de rer. permut. & refert, ac sequitur Franc. d. cap. fin. numero sexto de consuet. in sexto Andr. Barbat. consilio 60. numero uigesimo volumine quarto & Bella mer. dicit tractat. de reservationum beneficiorum questione secunda nume. sexto & multis sequentibus quot aut permutatio fit propter utilitatem permutantium, & habeat locum optio, ex quo talis permutatio fit ambitiosa, & refrigeranda, aut fit propter utilitatem ecclesiarum, & tunc non habeat locum optio.

97 Hæc autem distinctio quam sit frigida quis non videt; neque enim debet pendere vsus priuilegii, & consuetudinis Capitularis ex facto, aut etiam animo vnus de collegio aut etiam collatoris de quo nemo forsan tunc erit, qui iudicare velit vixque dari potest, permutatio beneficiorum quæ non fiat solum ad utilitatem ipsorum permutantium maxime in Ecclesiis Collegiatis illud sanè, temperamentum, vt ita loquar, ad eam communem opinionem libenter adhiberem, quod si † consuetudo ipsa optandi obtinuisset in omni vacatione, non autem solum simplici, ita vt ab antiquo optatum fuerit etiam in vacatione ex causa permutationis, tunc ea opinio cessaret, & hoc est primum membrum distinctione, quam faciebat Lap. Abb. locis citati. & in se verum est, atque admittendum, nisi expresse Papa, aut etiam fortasse Legatus clausulam derogatoriam statutorum, & consuetudinum ecclesiæ de optando in prouisione inseruisset, vt optime tradit Nicol. Delphi. d. tract. de iure patro.

tro. numero 158. quod ipsum etiam ex eo comprobari potest, quod supra questione 3. conclus. 7. & questio. 4. ad finem ostendimus, induci posse specialem consuetudinem cons. optandi beneficia reseruata & quæ sunt de iure patr.

Quod autem dictum est de permutatione idem proportionabiliter, & eadem fere ob rationes dicendum est de resignatione, vt nimium in ea regulariter locum, non habeat optio, nisi id specialiter consuetudo legitime præscripta induxerit. precipue vero id probatur ex tex. d. capit. vnica, vbi expectatiua primo vacatura non nocet resignare volentibus causa permutationis. eadem vero plane ratio est in simplici resignatione, vt satis constat ex vltimis verbis illius textus permutationem beneficiorum huiusmodi, quæ alias minime resignassent, ullatenus impediri.

Idem quoque probatur ex ratione textus in clementina vnica de rerum permutatione ibi enim prohibetur, ne beneficia alteri conferantur, quam permutare volentibus, ne concessione iuris ventibus præferunt circa spiritalia illudatur, quæ certè ratio æque militat in simplici resignatione, ac in permutatione. Denique permutatio beneficiorum non aliud est quam resignatio ex causa permutationis ex duabus partibus facta dicit Clem. vnica ibi not. per Glos. & doct. atque adeo dispositum in vno debet habere locum in alio, hanc vero conclusionem, quod consuetudo optandi locum non habeat maxime cum resignatio fit in Curia etiam ad fauorem alicuius latè tradunt ac tuentur Paulus Parisius consilio decimo numero primo vsque ad decim. volumine quarto & Flaminius Parisius tractat. de resignatione beneficiorum libro secundo questione vigesimo numero primo vsque ad septim. Caputaq. decisione 282. sed idem statuendum est in resignatione in manibus Ordinarij facta per rationes supra allatas, vbi ea fiat ad fauorem alicuius, quod tamen (quicquid esset de iure communi antiquo,) nunc locum habere non potest propter ius nouum constitution. quinquagesimæ octauæ. Pij Quinti quæ incipit, quanta Ecclesia, uersiculo caueant autem, ubi ordinarij collatores cauere iubentur, ne à resignantibus, alij sue successor in beneficio quouis modo designetur. Cum igitur

si & resignatio beneficii in manibus ordinarii aliqua ex cau-
sis in d. constit. expressis libere, hoc est, non ad fauorem
alicuius, tunc non video, quomodo locum habere non de-
beat optio licet alias beneficium foret referuatum modo
ipsa resignatio fieri poterit in manibus ordinarii, cessant
n. tunc omnes rationes, quas supra adduximus in casu resi-
gnationis ad fauorem in manibus Papæ.

¶ Quæro Sexto, An possit optari præbenda habens
aliquod onus annexum, puta præbenda Theologalis Pæ-
nitentiariæ, vel similis.

58 Respondeo non posse: ita in specie voluit Nauar. conf.
14. de reb. ecclæs. non alien. num. 3. volum. 1. & probari po-
test, tum quod ibi electa videtur industria personæ, tum
quia vbi aliquod beneficium requirit qualitates aliquas,
aut examen, si cui indulgetur, vt possit consequi benefi-
cium aliqd, aut dignitate, illud nõ venit, qd̄ examẽ, aut qua-
litates illas requirit, vt est optimus tex. in c. fin. de transl.
episc. cum ibi not. pro quo et faciũt, que de hmõdi præbẽ-
dis certis psonis graduatis, ac certis qualitatibus præditis &
omnino conferendis decreuit Conc. Trid. sess. 5. c. 1. de re-
for. sess. 24. c. 4. & sess. 25. c. 5 traditq; inter alios Couar.
pract. q. c. 36. num. 3. Rebus. in concord. Rubr. de collat.
s. 1. verbo, Theologalem, & verbo, alteri, & lo Quintil.
Hoed. in repetit. c. de multa, num. 45. & seq. de præbend.
Tandem quod huiusmodi præbendę erectæ in Teologale-
m & Penitentialem non possint optari postquam hæc
scripti inueni fuisse decim per sacram congregationem
quæ præest declarationi Concilii Triden. ad cap. 1. sess. 5. &
cap. 8. sess. 24. de reform. in vna Mediolanen. An verò per
canonicum possit optari dignitas, quę aliqua ex causa
referuata non sit, dicemus inf. c. 5. q. 2.

¶ Quæro Septimo, & vltimo in hoc cap. An possit op-
tari præbenda minor, quæ tamen aliqua de causa sit magis
grata.

100 Respondeo posse: ita gloss. d. c. fi. in verbo, meliores &
ibi Butr. & Anchar. de consuet. in 6. eamque gloss. sequitur
Franc. Marc. decif. Delphin. 1258. num. 4. 1. part. & com-
muniter, ac merito receptam dicit. Nauar. de reb. ecclæs. non
alien. conf. 4. volu. 1. a qua etiam opinione non conf. 227.
Rot. decif. 5. vers. præterea, de consuet. in no. sed contra-
101 r. ù tenet expresse Rot. decif. 3. eod. tit. in no. & Franc:
d. c.

d. c. fin. in princip. nu. 8. cui etiam accedere videtur post Io.
Mon. Mil. in ver. consuetudo per quam, il i Gemin. vero
d. c. fin. num. 11. volens concordare opiniones distinguit
102 quod aut consuetudo specificè disponit, quod possint opta-
ri maiores præbendę, tunc non possunt minores, aut consu-
etudo simpliciter disponit, & tunc possit optari maior,
& minor, si que procedat opinio gloss. Verum 4 hoc est
103 nihil dicere, sed vel priori, vel posteriori opinioni adhærere
secundum enim membrum est ipsa expressa prima opinio:
primum autem est ipsa secunda opinio, si illud pure intelli-
gantur, prout sonat, si vere addatur dictio taxatiua, solum,
quasi inducta sit consuetudo, quod solum maiores præben-
dę optentur, tunc nihil mirabile dicit, sed id quod neque
qui sunt in contraria sententia negabunt. Mouentur au-
tem, qui contrarium sentiunt duplici ratione. Primo, quia
ex quo consuetudo sic est oborta, vt optetur maior non
debet extendi ad minorem, quia præscriptio 4 non exten-
ditur nisi ad id, quod est possessum, c. veniens, c. auditis, c.
104 cum ex officio, de præscript. de quo etiam late per Rom.
conf. 371. & Doct. in c. tua de deci. neque consuetudo 4 ex-
tendi debet, vt not. in c. fin. de off. Archid. Secundo quia li-
105 citum est ascendere ad maiorem dignitatem, sed non de-
106 scendere de maiori ad minorem, iuxta not. in c. quanto, &
& c. licet, quod est fin. de transl. Episc. & c. cui de non sacer-
dotali, de præbend. in 6 vbi non datur descensus etiam quo
ad valorem præbende Quibus tamen, & similibus non ob-
stantibus priori opinioni adhære, quam in conclusione fir-
maui, quod indistincte possit fieri optio etiam de minori
præbenda, vbi ex aliqua causa sit magis grata vel ob inter-
esse veritatis, quia expleti gratia illa maior, seu melior, quã ob-
tinet, si psona grauat, vt ab ea se liberet, iuxta ea, quæ tra-
demus inf. c. 7. q. 2. vel et ob interesse affectionis, puta quia
minoris præbendę bona viciniora sint suis patrimoniali-
bus, quia ea præbenda fuit sui patris, aut val de amicis, vel simili
de cã. Id at̄ probò & ipse dupliciter. Primo rōnibus gloss.
d. c. f. verbo, meliores, tum quia qd̄ in fauorẽ f̄ alicuius in-
107 ductum est, non debet in eius odium retorqueri, quod ob
gratiam, de reg. iur. in 6. & l. nulla iuris ratio, ff. c. de legi. tũ
108 quia cui licet plus, licet 7 & minus c. cui licet de reg. iur. in
6. cum similibus. Secundo illa ratione quam tangit Rot. d. decif.
3. quia illud est melius quod est magis gratum, & plus pla-

cet, s. prætereā in fit. de action. & l. Sabinus, ff. de in diem addit. quod etiā ex eo confirmatur, quod est ita considerabile interesse aliquid siue veritatis, siue etiam affectionis, vt cum alioquin non nisi posita magna lēione, detur etiam ecclesiæ in integrum restitutio, c. 1. de in integ. restit. l. scio. ff. eod. tit. cum concordant. tamen restitutio conceditur nō solū propter interesse veritatis, vt ex tex. in l. minoribus, vbi Doct. ff. de minor. sed etiam propter interesse affectionis, vt not. Bart. Bal. & alii in l. si in emptionem, ff. de minor & post multos Odd. tract. de restit. in integr. q. 4. ar. 10. Alcia. de præsuppt. regul. 1. præsuppt. 20 & Menoch. in simil. tract. lib. 3. præsumpt. 83. ferē per totam. idq; optimē probat tex. d. l. si in emptionem, vbi minor restituitur, si omisit emere rem maiorum suorum in emptionem collocatam.

His positis, non obstant in contrariū adducta. Non primum, quod præscriptio non extenditur nisi ad id, quod est possessum. Respondeo enim primo forte procedere id in præscriptione, & non verò loqui de consuetudine, quicquid velit Gemin. d. c. fin. in princip. nu. 9. & 11. dum contendit, consuetudinem optandi magis propriē dici præscriptionem; id enim facile refelli potest, ex late traditis per nos supra cap. 2. q. 2. Secundo tam præscriptionem, quam consuetudinem præ extendi posse ad casus omnino similes, imo ipsi Gemin. & Franc. d. c. fin. in princip. num. 7. voluerunt, hanc consuetudinem extendi de casu vero ad fictum de quo nos latius inf. cap. 4. q. 4. in nostra autem specie casus omnino similis est, cum illud melius dici præscriptio alicui quod magis gratum est, vt diximus, & sic soluitur quod obiciebatur, ex not. in cap. fin. de off. Archid. consuetudinem non extendi, præterquam quod ille tex. loquitur potius de præscriptione, & quidem valde odiosa nimirum de præscribenda per Archidiaconum iurisdictione in monasteriis, quod magis Episcopo præiudiciale est, quam ius optandi, vt quæque facile potest intelligere. Non obstat etiam, quod obiciebatur ex c. quanto, & c. licet de transl. Episc. Nam quod attinet ad cap. quanto, non prohibetur ibi descensus, sed solum præmissa, quod quis de facto relicta propria ecclesia ad aliam se propria auctoritate transfulerat, subdit summos Pontifex, quod qui se ad maiorem plebem transtulit, a cathedra repelli debet aliena. immo gloss.

fin. ibi

fin. ibi dicit, idem fore, si ad parem vel minorem se transtulisset: cap. vero licet, seu fin. primo loquitur de maiortate, & excessu in dignitate, non in reddito, prout etiam loquebatur c. quanto, deinde dispositio tam d. c. si. quam cap. cui de non sacerdotali, procedit propter mandatum, cuius fines diligenter sunt custodiendi, c. cum dilecta, de rescript. & l. diligenter, ff. mandat. cum similib. vt dispositio tex. d. c. cui de non sacerdotali, dicit ibi Pontifex in si. & not. gloss. d. c. fin. in verbo, meliores, de consuet. in 6. Nam in d. c. licet, concesserat in specie Prædecessor Pontifex euidam Episcopo, quod si ad maiorem vocaretur forsitan dignitatem, eam sibi liceret assumere; declarat autem ibi Innoc. 111. non potuisse illum transfire ad parem dignitatem, quia fuerat expressum de maioribus; & quia etiam in maiori dignitate propter maiorem vilitatem facili solet dispensari, vt ibi inquit Pontifex, & gloss. in verbo, ad pacem. In cap. vero cui de non sacerdotali, statuit Bonif. vt 111. quod si cui mandetur prouideri de præbenda non integra aut certi valoris, non poterit etiam uolenti de sacerdotali, dimidia, vel minoris valoris prouideri propter certos fines mandati, vt inquit ibi textus, & not. gloss. & doc. & nos mox admonuimus. Atque hæc circa materiam huius tertii cap. dicta sufficiant.

S V M M A E R E R V M

- 1 Canonici soli seu beneficiarij in aliqua ecclesia collegiata, regulariter optare possunt.
- 2 Consuetudo optandi inter canonicos inducta non extenditur ad dignitates, seu Pralatos, vt possint optare canonicales præbendas.
- 3 Consuetudo non extenditur de persona ad personam diuersæ qualitatatis.
- 4 Sacerdos non potest optare præbendam diaconalem ibi d.
- 5 Præbendam pœnitentiarij, aut similem obtinens non potest fortasse aliam optare. Contrarium. num. 11.
- 6 Diuisio beneficiorum vnitorum debet fieri ab habente auctoritatem seruata, sollemnitate, & ex iusta causa, sicut & vnio.

- 6 Beneficiarius non potest suum beneficium diminuerē, aut dāno officere.
- 7 Canonicus an habeat successorem, & an Pœnitentiarius & num. 12.
- 8 Pœnitentiarius principaliter habet officium, præbendam per annexionem. & quasi rem peremptam secundum Nauar. de quo num. 13.
- 9 Beneficiatus habet ecclesiam Parochialem suo beneficio annexam, non dicitur simpliciter habere curam animarum.
- 10 Nauarri Doct. auctoritas.
- 12 Pœnitentiarius optando non diuidit, aut unit officium a beneficio aut cum illo, sed dimittit præbendam cum onere, & officio.
- 13 Theologi & Pœnitentiarii officium quomodo institutum sit.
- 14 Vnio non semper ita fit, vt, quod unitur, alteri accedat.
- 15 Antiquiores canonici prius optant, antiquiores in quâ non atate, sed receptione. num. 16. declaratur num. seqq.
- 17 Canonicus qui maior est ordine, posterior tamen receptione, quomodo debeat præferri in portione percipienda.
- 18 Antiquiores atate, vel maiores ordine poterunt ex consuetudine speciali præferri in optando; vel Doctores, aut persona insignes, num. seqq.
- 19 Doctorum ordo præcipuus est.
- 20 Excommunicatus potest optare. Contrarium alii num. 21.
- 22 Excommunicatus priuatur fructibus beneficii.
- 23 Collatio beneficii facta excommunicato nulla est.
- 24 Optio non est collatio, neque collationem requirit.
- 25 Excommunicatus potest acceptare beneficium iam sibi collatum.
- 26 Beneficii collationem excommunicato factam, merito iure tenere probabile est.
- 27 Excommunicatus equiparatur deportato.
- 28 Deportatus potest eligere, & optare.
- 29 Excommunicatus potest ea, quæ sunt facti, & per quæ solum voluntas declaratur.
- 30 Excommunicatus non amittit fructus beneficii, nisi per

- per sententiam eos expresse continentem.
- 31 Absentes ab ecclesia optare possunt.
- 32 Absentes obseruitium Pape, vel ecclesie optare possunt, licet consuetudo, vel statutum disponat, quod soli presentes optent. Hi enim habentur pro presentibus. num. 33.
- 34 Consuetudo contra ius non extenditur de casu vero ad fictum, neque de loco ad locum neque de persona ad personam. Idem in statuto num. 35. Quod tamen perpetuum non est, remissus num. 36 præcipue vero ubi in casu omisso militat eadem omnino ratio. num. 37. vel vbi æquiparantur a lege. num. 38.
- 39 Statutum, vel consuetudo disponens de presentibus in ecclesia extenditur de casu vero ad fictum.
- 40 Consuetudo optandi, sicut quauis alia inducta in vna ecclesia non extenditur ad aliam ecclesiam, quamuis illi subiectam.
- 41 Canonicus, qui ex consuetudine optare non potest nisi semel, si semel optauit præbendam, super qua deinde moueatur sibi, non poterit aliam optionem facere: poterit tamen redire ad suam si succumbat, eam que dimiserit cum potestatiōe num. 42.
- 43 Prior in data, qui non fuit negligens, præfertur in optando priori in receptione, posteriori tamen in data.
- 44 Conditio habetur pro impleta, cum non stat per eum, qui implere debet.
- 45 Absentes in seruitiis Pape, vel ecclesie cur optare possint etiam stante consuetudine, vel statuto, quod soli presentes optare possint.
- 46 Absentes quoque in seruitiis Episcopi optare possunt. Quid in absentibus causa studii de licentia Pape, vel Episcopi num. 47.
- 48 Absentes causa studii de licentia Prelati, vel Pape percipiunt fructus suarum præbendarum.
- 49 Priuilegiat, vt percipiat fructus, ac si residerent, optare non possunt; & gaudere aliis priuilegijs, quæ competunt presentibus. tam de iure communi, quam ex consuetudine, vel statuto.
- 50 Consuetudo contra ius quando extendatur ad casum fictum.

- 51 Consuetudo optandi non est improbata a iure, sed immo permissa, & quodammodo approbata.
- 52 Optio fieri potest per procuratorem, habentem speciale mandatum: immo per procuratorem cum libera num. 55. quid in habente generale mandatum. num. 58.
- 53 Potest per alium, qui potest per se ipsum; & qui per alium facit, per se ipsum facere censetur.
- 54 Procurator admittitur in quavis re, ubi non prohibetur.
- 56 Procurator cum libera equiparatur habenti speciale mandatum. Item post permutare num. 57.
- 58 Procurator habens generale mandatum, & negotiorum gestor si nomine meo optet, & ego ratum habeam, optio valebit.
- 59 Dominium pecunia soluta negotiorum gestori acquiritur creditori ratihabitione secuta.
- 60 Optio per quemcumq; nomine meo facta forte valet, si ratum habeam.
- 61 Beneficium post alicui conferri nomine absentis.
- 62 Beneficium impetrari potest sine mandato.
- 63 Coniuncta persona sine mandato admittitur ad optandum; sicut etiam in beneficiis. num. 64. requiritur tamen ratihabitione num. 69.
- 65 Coniuncta persona regulariter admittuntur, si caveant de rato; & que ille sint. num. 66. & vsque ad quem gradum. num. 67.
- 68 Canonici, aut alias coniuncti coniunctione spirituali non potest pro alio coniuncto impetrare, aut acceptare.
- 69 Ratihabitione requiritur ubi aliquis sine mandato speciali, aut sine libera pro alio optauit: & an ratihabitione huiusmodi per antiquiores faciendam pendente possint iuniores interim optare. num. 70.
- 71 Vocem in Capitulo habere non potest clericus Ecclesie Collegiatae nisi saltem sit subdiaconus.
- 72 Subdiaconatus primus est ex ordinibus sacris.
- 73 Actus clericorum ecclesie collegiatae quidam sunt Collegiales. & qui illi sint. num. 74. quidam non Collegiales. num. 75 & qui sint num. 76.
- 77 Clericus Ecclesie Collegiatae etiam non constitutus in sacris optare potest prebendam vacantem, et nu. seq.

- 78 Optionis actus non est collegialis, sed singulis de Collegio competit ex canonica, & prebenda, & num. seqq.
- 79 Optare non competit, aut pendet ex voce in Capitulo actiua. sed ad summum ex passiuua.
- 80 Vox seu electio passiuua non requirit ordinem subdiaconatus.
- 81 Consuetudine, & statuto induci potest, ut non nisi subdiaconus optare possit.
- 82 Consuetudo magnam vim habet; & induci potest contra ius, modo sit rationabilis, & legitime prescripta, neq; inferat grauamen Ecclesie; num. 83.
- 84 Statutum Ecclesie exaequat consuetudini illius. & condi ab ea potest etiam contra ius ubi agitur solum de praesudicando iuri querendo. num. 85.
- 86 Rationabile est, ut non nisi subdiaconus ad optionem admittatur.
- 87 Dispensatus per Papam, ut non teneatur intra annum ad ordinem requisitum promoueri, poterit etiam potest annum optare.
- 88 Optare non potest clericus post annum, si intra annum ad ordinem requisitum non promouatur.
- 89 Corpore vitiatu a sacrorum ordinum susceptione, & executione regulariter repelluntur.
- 90 Deformitas repellens nunc hominem a sacris ordinibus quantum sit.
- 91 Deformitas quod ordinem susceptum inducit tantum irregularitatem in illo actu, qui ab eo corporis vitio impeditur.
- 92 Absciscens sibi membrum ex culpa efficitur irregularis, licet illa abscissio nullum ordini praestet impedimentum, aut insignem deformitatem inducat.
- 93 Deformitas iure impediens, aut non impediens susceptionem ordinum eorumque ministerium quantum sit.
- 94 Dispensare potest solus Papa super irregularitate, qua inducitur ex corporis vitio.
- 95 Dispensatio est stricti iuris.
- 96 Dispensatus ad ordinis minores, non censetur ad maiores, neq; dispensatus ad ordine censetur ad beneficium.

- 97 Dispensatus in maiori censetur etiam dispensatus in minori, quod in illo maiori inest.
- 98 Argumentum à maiori ad minus qualiter admittatur in dispensatione.
- 99 Dispensandi facultas, & potestas favorabilis est, & extendenda.
- 100 Dispensatio extenditur ad ea, que necessario, & naturaliter consequuntur.
- 101 Dispensatus super pluralitate beneficium dispensatus quoque, censetur super residentia illis annexa.
- 102 Minor dispensatus ad curatum, dispensatus quoque, censetur, ut non teneatur intra annum promoveri.
- 103 Ordo aliquis annexus ne sit prebendis, et aliis beneficiis in Ecclesiis Cathedralibus, vel collegiatis.
- 104 Ordines annexi prebendis debent intra annum suscipi.
- 105 Beneficiū in Collegiata recepturus debet saltem per se intra annum ordinem requisitus suscipere.
- 106 Connexorum idem est iudicium.
- 107 Argumentum ab uno connexorum ad aliud vel à destructione consequens quando procedat.
- 108 In habilis ad ordines annexos aliquibus beneficiis in habilis quoque, erit ad illa beneficia.
- 209 Optare non potest in aliqua ecclesia qui ob corporis vitium repellitur ab ordinibus annexis beneficiis illius Ecclesie.
- 110 Cacus repellitur à beneficio obtinendo. Item ab optione num. 111.
- 112 Mutus repellitur ab ordinibus, & ab optione Item surdus num. 113. Idem aliis corporis defectibus, qui ab ordinibus repellunt num. 114.
- 115 Corpore vitiatum dispensatus ad ordines etiam maiores optare non poterit.
- 161 Dispensatus ut obtineat beneficium in ecclesia Collegiata eo ipso poterit optare vacantem prebendam, seu portionem.
- 171 Cacus factus postquam beneficium obtinuit in Ecclesia Collegiata poterit eueniente casu optare, & num. seqq.
- 118 Cacus miserendum, & subueniendum est.
- 119 Inhabilitas superueniens non debet aliquem priuare

- iure quasito.
- 120 Priuari non debet clericus etiam propter amentiam beneficium, qua tempore superuenientis amentia obtinebat.
- 121 Cacus capax est dignitatis Ecclesiasticae, ad quam ius aliquod habeat antecacitatem.
- 122 Cacus in Papam eligi non potest, electus tamen in sede manebit.
- 123 Caci non possunt offerre panes Domino, seu esse sacerdotes.
- 124 Sacerdos, qui celebrare non potest propter defectum palme, potest tamen fungi aliis sacerdotalibus officiiis.
- 125 Decisio quadam Rot. Roman. explicata.
- 126 Surdus, mutus, & similes corpore vitati qui vitium post obtentum beneficium contraxerunt, optare possunt.
- 127 Surdus non est eligendus in summum Pontificem, electus tamen non erit à sede remouendus.
- 128 Peccator etiam notorius regulariter ut sic non est arcendus ab optione, cum casus euenerit, & num. seqq.
- 129 Peccator quantumvis criminiosus, et notorius non debet in officio curare excipitur notorius fornicator, num. 130.
- 131 Fornicator notorius non est ab optione repellendus.
- 132 Crimen inducens suspensionem ab ordine, vel eius executionem non repellit obid ab optione. Idem licet induceret irregularitatem num. 133.
- 134 Crimen inducens priuationem beneficium, vel depositionem, aut suspensionem ab illo repellit ab optione, secus si reus appellauerit à sententia, num. 135.
- 136 Irregularitas precedens receptionem ordinis, aut beneficium impedit optionem.
- 137 Dispensatus super irregularitate ut obtineat beneficium in Collegiata poterit optare.
- 138 Irregularitas sequens receptionem beneficium non impedit optionem.

Quinam optare possint præbendas. Cap. IV.

Q Vero Primo, An soli, & omnes antiquiores Canonici optare possint.

¶ Prima Conclusio. Illud certum est solos Canonicos, seu beneficiatos in aliqua Ecclesia Collegiata † regulariter optare posse, vt satis patet ex. iis, quæ adduximus supr. cap. 1. quæst. 3. & cap. 3. quæst. 1. ubi etiam diximus posse induci consuetudinem, vt beneficiatus in aliqua Ecclesia, dummodo constituat aliqua ratione vnum corpus cum Canonicis eueniente casu possit optare Canonicatum, seu præbendam Canonicalement uacantem, seu eam, quæ remanet inoptata pro quo etiam optime facit decis. Delphin. Franc. Marc. I. 27. i. numero quarto & quod nos latius adducemus infr. hoc eod. tractat. cap. 5. quæstione 2. dum disputabimus, an optio semper fiat intra eundem ordinem & gradum cum hoc tamen stat, quod etiam Illustrissimis Cardinalibus, & Equitibus competat saltem aliquo modo ius optandi suos titulos, & cõmendas, vt supr. d. cap. quæst. 3. & cap. 3. quæst. 1. docuimus.

¶ Secunda Conclusio. Consuetudo optandi inducta, & quod canonici optent, non ita extenditur, vt prælati, aut dignitatem habentes possint optare canonicales præbendas: ita Calder. conf. 5. de consuetud. quem etiam refer. & sequi videtur Roch. Curt. c. fin. de consuet. sect. 4. num. 7: ad fin. tum quod consuetudo non extendatur † de persona ad personam, inmaxime vbi sunt diuersæ qualitates, & conditionis, iuxta not. per Dd. in c. fin. de off. Archid. & c. de Capell. Monach. tum quod in huiusmodi, quæ sunt stricti iuris, vno expremis non venit aliud, c. susceptum, de rescript. in 6. & c. quamuis, de præben. eod. lib. Et hoc forte voluit Franc. Marc. decif. Delphin. I. 266. i. part. dum dixit, in optione non admitti decensum, ne sit contraria decif. paulo ante positæ, quæ est 1258. num. 4. eadem prim. par. vbi aperte admittit, posse optari minorem præbendam: facit etiam optime Ros. decif. 5. de consuet. in no. versic. aliam rationem, & vers. præterea videtur, dum ipsa quoq; ait, quod vbi sunt distincti gradus præbendarum, non admittitur descensus. Qua ratione idem quoq; dicendum est de præbendis inferioribus ordine, vt nimirum consuetudo

Optandi in eodem ordine non operetur, vt clericus optare possit præbendam inferioris ordinis vacantem, puta clericus habens præbendam sacerdotalem possit optare diaconalem, habens diaconalem possit optare subdiaconalem; nisi forte ea in re specialis consuetudo legitime inducta sit per ea, quæ trademus infr. cap. 5. quæst. 2.

¶ Tertia Conclusio. Probabile est, 4. quod vbi præbenda habet annexum aliquod perpetuum officium, puta Pœnitentiarii, non potest, qui eam habet, alteram optare: ita in specie tradit Nauar. conf. 14. de rebus eccles. non alien. volum. 1. per totum. Probat primo hæc opinio, quod diuisio ≠ beneficiorum vnitorum requirit, vt diuidens habeat auctoritatem, & potestatem id faciendi, c. sicut vnire, cum ibi not. de excess. prælat. & quod seruetur solemnitas in modo diuidendi, & concurrat iusta causa id faciendi, c. 1. de reb. eccles. non alien. in 6. sicut & vnio, vt probatur in in d. c. sicut vnire, iuncta clem. 2. de rebus eccles. non alien. quod si optaret Pœnitentiarius præbendam vacantem, diuideret præbendam suam a Pœnitentiarii officio; item vniret officium alteri præbende, quæ est tertia Nauar. ratio, sine vlla iusta causa, aut solemnitate. Neq; verisimile est, Cõcilium generale & Romanam ecclesiam voluisse priuatis hominib. facultatem concedere tam leuiter, & sine solemnitate tot vniones, & diuisiones; & hæc est 6. illius rō ab hac prima dependens. Secundo non potest beneficiarius ≠ suum beneficium diminueri, aut damno, afficere, c. delictum de reg. iur. in 6. cum ibi adnot. & simil. at vero Pœnitentiarius optando damnum afferet proprio officio; posset enim optare minorem præbendam, iuxta gloss. crebra receptam in c. fin. de consuet. in 6. (vt etiam nos supra ostendimus cap. 3. quæ. vlt.) Quod si obiciat de aliis canonicis, respondet disparationem, cum canonicus † non habeat successorem, sicut gloss. singularem receptam in c. quod sicut, de elect. quod etiam notauit Franc. Marc. decif. Delphin. I. 272. num. 3. & 1261. num. 3. 1. part. vnde sibi potest præiudicare, Pœnitentiarius vero habet successorem, cui optando præiudicaret. Tertio, quia quod optet aut oppositum in opposito, debet & optari propositum in proposito, cap. sciendum, c. 8. q. 1. l. & si contra, ff. de vulg. & pup. sed præbenda Pœnitentiarii optari non potest, quod tamen non probat Nau. nos breuiter ostendi-

8 mus supra cap. 3. q. 6. ergo neque ipse debet posse optare
 alterius præbendam. Quarto, quia Pœnitentiarius ꝑ habet
 principaliter officium Pœnitentiariæ, præbendam autem
 habet per annexionem, & quasi rem perentiam, sicut qui
 habet ecclesiam parochialem suæ præbendæ, vel alteri be-
 neficio annexam, non censetur ꝑ habere curam animarum;
 9 ca. super eo, de præbend. in 6. quare cum non possit optare
 aliam præbendam ratione officii, quod est principale, &
 quoddam viuum, non poterit id facere ratione præbendæ
 quæ est accessorium, & quasi quoddam mortuum, & extin-
 ctum. Hæc sunt in summa rationes Nauarri, quibus conten-
 dit, Pœnitentiarium optare non posse, ex cuius sententia
 idem dicendum esset de eo, qui habet præbendam Theolo-
 galem, vel legalem, quam alii vocant doctōralem. Propter
 10 cuius doctōris ꝑ auctoritatem conclusio hæc, vt dicebam,
 probabilis est; maxima enim fuit illius tum doctrina, tum
 vitæ integritas. vt patet ex Couar. libro 1. var. resol. cap. 1.
 num. 2. Mandos. ad reg. 16. de infr. Pinel. l. 1. C. de bon. mar.
 3. p. num. 16. in fine Vival in Candel. Aur. in princip. tit. de
 auctōr. doct. & alius, quos vides si lubet apud Petr. Cened.
 in collect. ad ius canon. collect. 12. num. 6. 2. par. Sed quo-
 11 niam contraria sententia ꝑ melioribus, ni fallor, nititur ra-
 tionibus, ei libentius ad hæreo, quam & ipse Nauar. in scho-
 lis disputando teneri posse fateatur, d. cons. 14. num. 1. &
 seruata[m] audio hic Medolani in ecclesia S. Nazarii, in qua
 qui prius Theologale præbendam obtinebat, aliam optauit,
 ea simul cum onere, & officio legendi dimissa, quæ
 deinde alteri collata fuit. Illud enim regulare est, vt inferius
 dicam antiquiores canonicos optare posse, & patet ex ipso
 tex. d. c. si. de consuet. in 6. ergo omnes optare poterunt
 nam & regulæ standum est donec exceptio probetur. ca. 2.
 in fin. de coniug. lepros. cum aliis tradit per doct. tum in
 rubr. de reg. iur. ac Couar. lib. 2. var. resol. cap. 12. num. 4.
 12 & indistincta æquipollet vniuersali, & vbi lex non distinguit,
 nec nos distinguere debemus, nisi manifesta nos cogat
 ratio, iuris vulg. in hoc autem casu nulla nulla nos cogit
 ratio, vt contrarium sentiamus. Nam primò Nanar dicitur
 mus enim Pœnitentiarium optando non diuidere, aut vnire
 beneficia, de quo loquuntur illa iura; sed neque etiam offi-
 cium a beneficio diuidi, aut vni cum beneficio; dimittit
 enim præbendam simul cum officio, & onere an nexo. Ex

quo

quo etiam patet solutio secundæ rationis à Nauar. in con-
 trariam sententiam allegatæ; quicquid enim sit, an canonicus
 simplex habeat successorem, de quo per Dd. d. c. quod
 ficit, Ant. Burg. in c. cum omnes. numero. 67. & sequenti-
 bus vbi Andr. ab Exe. nu. 84. & Ferret. numero 10. cum
 sequentibus de constit. Fel. cap. quoniam Abbas, nume 5.
 de off. de leg. Abb. in c. ex literis, de probat. Imol. & Gemin.
 in cap. statutum, de rescriptis. in 6. Ex quibus multi cen-
 sent canonicum successorem habere: certe in hoc casu
 Pœnitentiarius nullum damnū affert, aut præbendæ
 suæ, aut successori, sed aliam optando siue maiorem, siue
 minorem, ille, cui confertur, ea præbendā, quam ipse obti-
 nebat, habebit onus, & officium Pœnitentiarii. Non
 obstat tertia; dispar enim est ratio cum in eo, qui præben-
 dam, quam Pœnitentiariæ vocant, vel etiam Theologica-
 lem aut legalem, obtinere vult, certæ qualitates requi-
 rantur, quæ diligenter examinandæ sunt iuxta ea, quæ su-
 pra cap. 3. q. 6. dicebamus.

Non vrget demum quarta & vltimaratio Nauar. nam
 officium potius ipsum, & onus Pœnitentiariæ habet se
 sicut accessorium, quoddam mortuum, & extinctum re-
 spetto præbendæ, quam contra.

Neque huic rei obstat, quod præcipit Concil. Triden-
 sess. 24. capitulo octauo de reformat. vt ꝑ Pœnitentiarius
 instituat ab Episcopo in cathedralibus ecclesiis, cum
 13 vnione præbendæ proxime vacaturæ; sicut antea sess. quin-
 ta capitulo de reform. decreuerat in munere Theologali,
 seu lectionis sacre scripturæ, quod in cathedralib. infi-
 gnib. vbi nulla præbenda, vel stipendium deputatum re-
 periretur pro ea lectione, præbenda primo vacatura quo-
 modocunque præterquam ex causa resignationis, ad
 eum vsum ipso facto constituta, & deputata intellige-
 retur: quibus verbis videtur prius præsupponi officii
 vni illud, & munus Pœnitentiarii, vel Theologi, cui
 deinde vniatur & applicetur præbenda quasi accesso-
 ria. Non obstant inquam ea verba, nam illud solum
 intendit Concilium, præbendam aliquam cum tali mu-
 nere connectere; ita vt si non vacaret vlla præbenda
 statim institueretur officium: quod si iam vacaret
 præbenda, procul dubio potuisset Episcopus iuxta

14 mentem etiam concilii præbendæ vacanti officium ipsam
 vñre & annexere; neque tempore vñio ita fit vt quod vñi-
 tur, alteri accedat, vt patet ex d. cap. sicut vñre de excess.
 prælat. & cap. quod translationem, off. leg. & not. Petrus de
 Perus. tract. de vñion. cap. 1. & Cuch. in Instit. Canon.
 libr. 2. tit. 9. vers. diuersis autem modis vñio fieri solet. Sed
 de his factis.

¶ Quarta Conclusio. Certum est, ius optandi primo
 15 spectare ad antiquiores canonicos, tex. est d. c. fin. in verbo
 antiquiores, vbi gloss. & ceteri de consuet. in 6. & alii Dd.
 omnes, quotquot aliquid de optionibus scripserunt. Atq;
 hæc quidem conclusio ita procedit, vt huiusmodi antiquio-
 res vigore statuti, aut consuetudinis de optando, non semel
 duntaxat, seu pro prima vice, sed quoties casus euenierit
 modo aliud non obstat, optare possint, cum hic actus sua
 natura repetibilis, seu iterabilis sit, vt in specie decedit Rot.
 Rom. teste Bellamer. decis. 229 per totam, cui non obsta-
 bit regula sumpta ex l. boues §. hoc sermone. ff. de verb.
 signif. vt dispositio intelligatur de primo actū; illa. n. regula
 præter alias restrictiones de quibus ibi p. Rebus, & Tirac-
 illum quoque patitur vt non procedat in ordinationibus.
 & statuti, neq; in consuetudine, vt satis probat ibi Rebus,
 vers. idē in ordinationibus, & sequēt. Intelligitur autem
 16 de antiquioribus non ab ætate, sed receptione: ita gloss. d. ver-
 bo, antiquiores, & ibi omnes, idemq; colligitur ex Rot. de-
 cis. 2. & 3. ibiq; Add. de consuet. in no. sed clarius id vult
 Rot. decis. 6. num. 2. de consuet. in antiquioribus & decis. 411.
 nu. 2. l. par. in nouis. diuers. Falcon. in tract. de reseruat.
 benef. effect. 49. Thom. Zerol. in Praxi Epif. verbo, canonica
 uers. ad. 7. conclus. vlt. Mil. in Repert. verbo, consuetudo,
 per quam disponitur, il. 1. post Rom. conf. 227. Allegat, Ge-
 min. tex. in c. queris, de ætat. & qual. sed nihil ad rem. alle-
 gat quoque ipse, & alii c. statuimus de maior. & obed. sed
 potius facere videtur in contrarium, dum disponit, quod t
 qui maior est ordine, licet sit postea receptus, in optione
 17 percipienda, potior sit, & alii antecedit, cui tamen respon-
 detur, procedere illum tex. in distributione faciendæ, vt
 fructibus, non autem in concessione ipsius præbendæ, vt
 ibi inter ceteros not. gloss. in verbo, potioiem, vbi etiam sol-
 mit alia iura, que huic ipsi interpretationi de antiquiori-
 bus

bus receptione, immo & toti conclusioni obstare videban-
 tur: deinde respondetur, non obstare illum textum, cum
 non loquatur de antiquioribus, sed de maioribus. Demum
 cum loquatur de maioribus ordine, & disponat, vt præse-
 rantur in portionibus, forsitan locum habere poterit in iis
 distributionibus, quæ inter omnes ordines canonicorum
 distribuuntur: optatio autem regulariter fit inter eos, qui
 eiusdem ordinis sunt, vt dicam inf. cap. seq. que st. 2. Melius
 ergo & magis ad rem allegari possunt ea iura, quibus gloss.
 d. c. si. verbo, antiquiores. & ibi ceteri, nosque sup. cap. 2.
 que st. 1. ostendimus, hanc consuetudinem optandi esse ra-
 tionabilem, & æquitati inniti; loquuntur enim ea iura de
 iis, qui maiora seruitia in ecclesia exhibuerunt. Ex quo in-
 fertur, quod ubi speciali aliquo iure posterius receptus
 sedere in choro, & capitulo ante eum, qui prius
 receptus est, ex eo, quod posterius receptus obtinuerit ali-
 quam præbendam qualificatam prout in ecclesia. Metro-
 politana Mediolani ex erectione, & fundatione Illust. et.
 me. Caroli Cardinalis. Borromei Archiepiscopi obtinens
 pro tempore præbendam Theologalem prope vitimam dig-
 nitatem sedere debet, eumq; statim sequitur Penitentarius
 hunc vero is, qui præbendam legalem, quam Doctorale
 vocat, obtinet, eo inquam casu huiusmodi præbendam
 qualificatam possidens, qui quidem optare potest, vt præ-
 cedenti conclus. latius docuimus, cum posterius receptus
 fuerit, antiquiores autem receptione in optando præferan-
 tur, vt mox ostendimus licet sedeat ante eum, qui prius
 receptus fuit, tamen in optione ei post ponendus erit. Non
 negauerim tamen consuetudine induci posse, vt in optione
 18 præferantur antiquiores ætate, vel maiores ordine, vt tra-
 dit gloss. d. verbo antiquiores, & sequuntur ibi ceteri; &
 tunc pro maioribus ætate erit bonus tex. in c. quanto, de
 transl. Epif. & l. semper, ff. de iur. immunit. & d. c. que st.
 de æt. & qual. ordin. cum aliis que assert. l. conf. 192. co-
 lum. 1. & 2. Volum. 2. Rol. conf. 93. nu. 13. Volum. 4. &
 Prob. Addit. ad Io. Monach. d. c. si. nu. 35. & seqq. Pro ma-
 ioribus ordine erit optimus tex. d. c. statuimus: idemq; de
 consuetudine, que habere aliam æquitatem, tradit gloss.
 & Dd. verbo, antiquiores, exemplificatq; ibi Io. Gemin. &
 Franc. si detur optio doctoribus, quorum 4 ordo est præ-
 19 puus, cum ex in iusto, de heret. c. super, de mag. c. de mul-
 ti, de

ta, de præb. uel filis Principū, alijsq; in signibus psonis, d.c. de multa, c. ne aliqui, de priuileg. & c. de psonis de bap- cum, similib. Præterea restringi potest principalis hæc con- clusio per ea, quæ dicimus infra, q. 3. concl. 2. illatione. 7.

¶ *Quæro Secundo*, An excoicatus possit optare?

- Respondeo t̄ quod sic: ita uoluerunt Domi, de Rot. decis. 5. num. 1. de concess. præben. in no. Cassad. decis. 17. nu. 5. de præben. Frac. Marc. decis. Delphin. 1259. n. 41. par. idem uoluit Paris. cap. dilecti. colum. 1. de except. Gemin. d. c. fin. s. fin. num. 4. & ibi Franc. in princip. nu. 6. & Rebus in c. postulastis, num. 132. de cler. excomm. ministr. Aen. Falcon. in tract. de referuat. q. 1. in 5. effect. & Gig. de pens. q. 63. ubi hanc communem opinionem esse dicit & sequitur etiam Didac. Couar. qui nullum horum præter Rot. refert. in elect. cap. alma mater 1. par. 7. num. 4. de sent. excom. in 6. modo optio nullam requirit nouam beneficii & tituli collationem. Con- trarium t̄ tamen tenere uidentur, Ad. ad Rot. d. decis. 5. post. Petr. de perus. in c. referente, de præben. quæ re- pet. est in eius tract. de permitt. benef. & ipsamet Rot. decis. 8. num. 10. de sent. excom. in antiq. & Falcon. in d. tract. de referuat. benef. q. 4. effect. 5. nu. 3. Pro qua opinio- ne facit primo, quod excommunicatus non facit su- 22 os fructos præbendæ, iisque priuatur, ut habetur in c. pastoralis. s. verum, de appell. multo uero minus poterit optare præbendam, cum sit res spiritualis, vel sal- tem spirituali annexa, ut not. Archid. in c. gratia, in princ. de rescriptis in 6. Secundo, quia collatio beneficii 23 excommunicato facta nulla est, c. postulastis, cum ibi not. per Dd. de cler. excom. ministr. & not. Rot. decis. 5. de sent. excō. in antiq. Cassad. d. decis. 17. n. 6. de præben. late Staphil. de lit. grat. & instir. tit. de vi & effect. claus. in princip. num. 9. Tertio, facit tex. d. c. referente, ubi in specie disponitur, excommunicatum optare non posse. Quibus tamen obstantibus, prima opinio ut com- muniore est, ita uerissima, mouentur autem omnes illi, quia t̄ optio non est collatio, ut not. Archid. d. c. fin. de 24 consuet. in 6. & nos latius in cap. 7. q. 1. excommuni- catus uero solum prohibetur, ne ei confertur possit be- neficiū, quare illud satis probabile est, t̄ excommuni- 25 catum posse beneficiū sibi absenti collatum accepta-

re, quod & uoluit Rot. d. decis. 5. de concess. præben. & decis. 3. de sent. excom. & tenet etiam Staphil. d. tit. de vi. & effect. clausularum, vers. 6. quæritur. num. 22. lateque tradit Couar. in rel. c. alma. mater. 1. part. 5. 7. nu. 4. de de sent. excom. lib. 6. & lib. 3. uar. resol. cap. 16. num. 4. ubi etiam ad id refert Card. conf. 103. col. 4. Rebus. in concord. Gall. tit. de excom. non uitan. ac fuit & Lud. Gom. in tract. de expectat. num. 60. & hanc opinio- nem magis communem esse testatur post Nauar. in c. se quando col. 31. de rescript. & quamuis Couar. d. ca. 16. num. 4. de hac opinione dubitās, distinguēsq; uelit acceptationem beneficii factam ab excommunicato ualidam esse, & efficacem quoad uoluntatis, & consen- sus declarationem, non autem quoad iuris acquisitio- nem, ita quidem, ut beneficium ipsum minimè acquiratur ratione huius acceptationis, donec absolutus is fuerit, tunc uero absq; noua acceptatione profusus ac- quiritur optio uel est declaratio sola uoluntatis, uel cer- te non est collatio iuris, aut collationem requirit, ut in fra dicemus & ipse Couar. d. s. 7. n. 4. proficitur se ab ea cōtori opinione, non discedere immo aliqui non im- probabiliter tenuerunt, mero iure ualere t̄ collationem 26 beneficii excoicato factā, ut Card. conf. 40. incip. in facto neque eirefragatur tex. d. c. postulastis, cū non declarat, collationem excoicato factā ipso iure non tenere, sed solū non posse illi conferri beneficiū, idque ab eo non posse sine dispensatione retineri. Sed cōfirmati etiā potest ista cōtori opinio quōm excoicatus æquiparatur deportato, ut tradūt. doctores in l. eius qui, ff. de testam. & s. minor 27 Instir. de c. dimin. & not. Innoc. in c. qualiter, & quādo, in 2. de accusat. Rot. de cit. prox. alleg. & decis. 4. de sēt. ex com. in antiq. uor. n. 1. post gloss. lo. An. c. decernimus, de sent. excom. in 6. sed de portatus potest eligere, & optare, lex testamēto, s. si quis rogatus, ad Trebell. ergo 28 poterit & excommunicatus. Accedit etiā quod exco- municatus 4 potest ea, quæ sunt facti, & per quos solū uolūtas declaratur, c. pro illorum, de præben. c. si uero, de 29 sent. excō. iuncto d. c. decernimus, sent. excō. in 6 & c. si gnificasti de eo, qui dux. in matr. sed per opinionem solū declaratur uoluntas & sine collatione noua ad summū acquiritur ius ad præbendam, non autem ad beneficiū,

vt colligitur ex Rot. de de. c. proxime all. & Gemin. d. s. fi. & de fe. patet. ergo. &c. Quibus sic stantibus, non obstant, quæ in contrarium allegantur. Non primum: nam in d. c. pastoralis fructus non auferuntur ipse iure excommunicato, sed per sententiam, & quidem id ex presse continere debet sententia, vbi optime notat glo. in verbo, subtrahuntur. Non secundum: optio enim fit sine collatione, vnde non recte arguitur, cum diuer sa sint, vulg. l. Papinianus, ff. de minor. maxime cum si mus in penalis & odiosis, quæ potius restringenda sunt, c. odia, de reg. iur. in 6. cum similibus. Non tertium: nam ille textus non loquitur de optione non fra, sed de optione inter duo beneficia, quæ requirit collationem.

¶ Quæro Tertio, An absentes ab ecclesia saltem ex iusta causa possint optare:

¶ Prima Conclusio. Probabile est, quosuis absentes optare posse: ita colligitur ex Doctoribus infra allegandis, in sequenti conclusione, dum enim querunt, anposito statuto, vel consuetudine, quæ dat optionem præsentibus tantum, absentes in seruitio ecclesiæ vel Papæ, vel alia iusta de causa, ob quam præsentibus habeantur, optare possint, aperte supponunt, quod vbi non adit talis specialis consuetudo, vel statutum, quod soli præsentibus optent etiam non præsentibus optare poterunt idemque factis videtur esse de mente text. & Dd. d. c. fin. dum permittunt ac volunt, optionem etiam per alios fieri posse. tempusque ad optandum datum non curte re, nisi a die scientiæ, vix enim necessitas adesse videtur per alium optandi vixque ignorantia præsumi posse præterquam in absente. Demum id ipsum probari potest ex iis, quibus paulo post ostendemus, consuetudinem extendi posse ad casum similem, & rationabilem.

¶ Secunda Conclusio. Vbi statutum ecclesiæ disponat, vel etiam consuetudo id solum obtinuerit, quod præsentibus optent, forte quia numquam casus absentiarum euenit, vel etiam quod solum præsentibus optent, si casus eueniat, certissimum est, et absentes in seruitio ecclesiæ, vel Papæ optare posse intra viginti dies a tempore scientiæ: lo. An. d. c. fin. verbo innitens, vel sic. item scias & ibi Gemin. in princ. num. 6. Franc. uume. 7. idem

tenere

tenere videtur Zenzel. ibi vt eum referi Gemin. sed clarius huic opinioni adheret Gig. tract. de pef. q. 63. nu. 16. Rot. decif. 6. num. 2. de confue. in antiquior. quicquid in contrarium voluerit Archi. Butr. & 10. de Lig. d. cap. fi. ex eo quia consuetudo fit stricti iuris, at que adeo nõ extendenda, l. i. C. de emancip. lib. c. fi. de off. Archid. cum similib. maxime, quando contra ius est. c. cum in tua, cum ibi not. de decim. quorum etiam sententiæ fauere videtur sacra congregatio, quæ præest interpretationi Trident. Concil. dum ad sess. 24. cap. 12. de reform. in vna Casalen. declarauit. clericos, qui habent facultatem percipiendi quotidianas distributiones in Ecclesia Collegiata, in qua beneficium obinent quando resident in Parochiali, non posse eo tempore optare, quod si optent, optiones nullas esse; loquitur autem congregatio de absentibus nõ modo ab ecclesia Collegiata, sed etiam a ciuitate de iis nimirum, qui habent parochialē extra ciuitatem, subdit. n. eodem loco, quod isti Canonici, quando veniunt ad ciuitatem ubi est Canonatus, debent Choro interesse ad hoc, vt percipere possint distributiones, illi autem, qui priorem sententiam nobiscum tuerunt; mouentur duplici ratione; primò, quia isti habentur de iure pro præsentibus, vt de seruitio Papæ habetur. in c. cum dilectus, de seruitiis Episcopi, in c. de cetera, & c. ad audiētiā, de seruitiis demum ecclesiæ, in c. ex parte, il. 2. de cleric. non resid. & c. vnicò, eod. tit. in 6, & in c. cum non deceat, de elect. eod. lib. Secundo, quia si dicatur, hos casus fictos esse, consuetudinem autem nõ extendi ad casum fictum, adhuc id non habebit locum in hac consuetudine, cum non fit contra ius secundum aliquos: ea vero procedunt in consuetudine contra ius, per not. in c. susceptum, de rescript. in 6. & d. c. cum in tua, de decim. & in l. omnes populi, ff. de iust. & ius. Sed admissa pro nõc sola prima ratione, quæ solida est, & tangitur per lo. An. quoniam secunda licet valere possit in sententia Gemin. Franc. & aliorum, qui, vt supra cap. 2. quæst. 2. concl. 1. vidimus, tenuerunt, consuetudinem optandi esse præter, non contra ius: nobis tamen, qui contrarium post Rot. & alios ibid. ostendimus, non modo non suffragari, sed & valde aduersari vide

videtur. ideo tam pro eius solutione, quam pro dilucidatione multarum rerum, quas supra hoc eod. tract. sparsim artigimus, aliqua hic de consuetudinis extensione adnotanda sunt. In qua materia, vt adnotamus tamquam regulare consuetudinem illam usque contrahens est, non extendi, neque de casu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neque de persona ad personam, vt concludunt communiter Dd. in l. de quibus. ff. de leg. l. quod non ratione, ff. eod. & l. 3. §. hęc autem verba, ff. de negot. gesti. Gemin. Frac. & Archid. loc. cit. & satis patet tum ex Doct. quos late refert Roch. Curt. c. fin. ext. de consuet. sect. 4. num. 1. vsque ad 10. tum ex tex. d. l. quod non ratione, c. quod translationem, de off. leg. c. fin. de off. Archid. & d. l. 1. c. de emancip. lib. cum similib. quod idem ¶ in statuto tradunt post Imol. & alios Gemin. d. c. fin. num. 7. & ibi Add. communem que sententiam dicunt Alexiconsil. 88. colum. pen. lib. 7. Crauet. conf. 205. num. 25. Soar. in Thef. recep. feot. lit. S. num. 187. Id. tamen ¶ perpetuum non est, vt patet ex iis que fufe inter talios tradit idem Curt. d. l. 4. num. 12. vsque ad 23. & Fel. in c. auditis. colum. 4. & seqq. de prescrip. Quod, verò ad rem nostram facit, duas præcipuas restrictiones admittit ea conclusio. Quarum altera est, vt non procedat, ¶ quando in casu omisso a consuetudine militat eadem omnino ratio; tunc enim & iam non dicitur fieri extensio, sed ille casus includitur in ratione consuetudinis, ita voluit gloss. in c. 1. in verbo. Italia, de tempor. ordin. quam sequitur Abb. in c. at si clerici in princip. colum. antepe. de iudi. & alij, quos late refert Curt. d. l. 4. num. 23. iunctis per eum prius not. num. 12. Altera & optima est, quando duo ¶ qui parantur a lege; tunc enim consuetudo superueniens in vno extenditur ad aliud, ita Abb. communem dicens, in c. de multa, super gloss. in eadem de præben. Burr. d. c. fin. colum. 34. versic. fallit. 3. ext. de consuet. ibiq; late Curt. d. l. 4. num. 1. idem etiam tenet post Imol. Gemin. d. c. fin. in princip. numero 7. de consuet. in 6. & ibi Add. post Rom. consil. 105. idemq; Franc. d. c. fin. num. 2. Et ratio est, quia tunc extensio non fit ab homine, sed a lege ipsa, vt per Curt. loc. cit. & in specie de absentibus ab ecclesia, quod statutum, vel consuetudo, loquens de præsentibus, ¶ extendatur ad casum fictum, tradunt Abb. & alij, in d. c. cum dilectus. & c. ad audiendum, de cleric. non resid.

Ex his

Ex his inferitur primo, ¶ consuetudinem inductam in vna ecclesia de optando non extendi ad aliam, quamuis sit fit illi subiecta, vt patet ex iis, que fufe tradit Curt. d. sect. 4. num. 7. & 17. vbi post Abb. in c. cum olim, de consuet. & alios ostendit, id verum esse in quavis consuetudine, vt non extendatur de ecclesia ad ecclesiam.

Secundo inferitur. quod italem consuetudine ¶ quod canonice non possit optare nisi semel, tunc si is semel optauit, licet moueatur sibi lites super præbenda optata, tamen non poterit aliam optionem facere; vt in specie voluit Cader. conf. 6. tit. de consuet. per totum; quem sequitur etiam Curt. d. num. 7. quamuis possit redire ad suam, si pendente lite inter eum, & alium qui optauit eandem præbendam, succumbat, quando referuauit sibi iura pristina, ita optando quatenus præbenda optabilis sit, nec aliter, nec alio modo, &c. vt late & optime tradit Abb. consil. 347. num. 4. & seqq. volum. 4. interim vero debet permanere in possessione sua, vt idem ostendit, num. 1. & 2. Tertio inferitur decisio illius quæstionis, an stante consuetudine in ecclesia, quod antiquior possit optare; si prior in data sit secundo receptus, is præferatur posteriori, in data, prius tamē recepto, quando per illum non stetit, quin prius reciperetur; quæuis enim videatur, quod non ex eo, quod prior in data sit sicte primo receptus: Tamen ¶ contrarium pulchre decisum fuit per Rot. Rom. decif. 6. num. 2. de consuet. in antiquior, tum ob alias rationes tum maxime, quia illa secunda receptio retrotrahitur, ex quo primus impetrans erat primo recipiendus, nec per eum stetit, quin reciperetur, & subiicit. quod ita per tres sententias fuit pronunciatum. Rot. sequitur Prob. ad Io. Monach. d. c. fin. num. 27. vers. & pro intento, de consuet. in 6. & Curt. d. sect. 4. num. 11. vbi assignando rationem rationis subdit, non ob stare, quod talis non si vere primo receptus; quia casus fictus ¶ comparatur vero in terminis prædictis, cum conditio ¶ habeatur pro impleta, quando non stat per implere debentem, liure ¶ ciuili. ff. de cond. & demonst. & c. cum non fiat. de regul. iur. in 6. cum similib. quod etiam adnotasse videtur ibid. Rot. dum ad hoc allegat. d. liure ciuili, & c. tibi qui, de rescript. in 6. facit & optime ad hanc decisionē tex. in c. cum cui, de præben. in 6. vbi madať Põnifex anteferri in prouisione eum, qui prior est in data, licet posterior sit in receptione illo,

ne illo, cui postea similis gratia facta fuit, & prius fuit receptus. Et hæc erit singularis limitatio, si est vera, ad quartam conclusionem supra positam, in quest. 1. dum ostendimus, regulariter antiquiores in receptione de iure præferti ceteris in optando. Infertur etiam quarta ratio † prioris rationis ex illis, quibus supra hac ipsa conclusione ostendimus, absentes in seruitiis Papæ, vel ecclesiæ optare posse tanquā præfentes, ex eo nimirum, quia casus ille fictus præfentiæ a iure æquiparatur vero in iudicibus ibi alleg. Quinto colligitur † ob eandem rationem, idem dicendum esse de absentibus in seruitio Episcopi propter tex. in d. c. de cetero, maxime autem, d. c. ad audientiam, de cleric. non resid. ubi expresse pro ratione curii fructus præbendæ percipere debeant, subdit Pontifex, cum absentes dici non debeant, sed præfentes qui tecum, Episcopum alloquens, pro tuo, & ipsius ecclesiæ seruitio commorantur, ibique notant Abb. & alii ex eo tex. quod statuti disponens in materia iuris, verificatur etiam in casu ficto, quando casus fictus, & verus æquiparantur a iure; & in terminis de optione ita voluit Io. An. d. c. fin. Sexto infertur, † secus videri dicendum in iis, qui absunt causa studii ex licentia Prælati vel Papæ, iuxta tex. in c. relatum, & c. tux fraternitatis, de cler. non resid. vt illi optare non possint, cum a iure expresse non æquiparentur præfentibus. Contrarium tamen puto verius, cum non requiratur, quod expresse a iure dicatur, quod pro præfentibus habeantur, sed sufficit, quod in effectu idem illis a iure concedatur, quod præfentibus, vt patet ex iis, quæ tradit late Curt. d. sect. 4. nu. 14. in dict. autem iuribus aperte disponitur, † quod absentes causa studii de licentia Prælati vel indulgentia Papæ percipiant fructus præbendarum suarum; & hoc est de mente Io. An. Gem. & Franc. post Anchar. d. c. fin. de consuet. in 6. dum illud solum volunt, seos, qui non a iure, sed ex privilegio percipiunt fructus, ac si residerent, optare non posse, & gaudere aliis iuribus, & privilegiis, quæ præfentibus cōpetunt tam de iure communi, quam ex consuetudine, vel statuto, vt ait Franc. d. c. fin. in princip. num. 7. quod idem quoq; sentire videtur G. g. d. q. 63. num. 16. dum ad Franc. se remittit. Infertur denique solutio rationis Archid. & Io. de Lig. d. c. fin. dum probare contendunt, absentes in seruitiis Papæ, vel ecclesiæ optare non posse, quia consuetudo non sit extendenda,

denda simul etiam patet explicatio secundæ rationis per Dd. allatæ ad confirmationem aostriæ sententiæ, cuiusque solutio, quatenus nobis aduerfari videbatur, tenentibus contra eos, consuetudinem optandi non esse præter, sed contra ius. Quamquam & aliter ad illam responderi potest, quod nimirum consuetudo contra ius † tunc demum non extendatur ad casum fictum, quando ea ita contra ius est, vt vel ea ipsa a iure improbetur, vel id saltem, quod per eam disponitur, directe & expresse reprobetur, non autem solum indirecte; consuetudo autem optandi † non est expresse improbatæ a iure, immo permixta, ac quodammodo approbatæ rationi, atque æquitati innititur, vt tradunt gloss. & Doct. d. cap. fin. & nos ostendimus, sup. cap. 2. quæst. 1. neque id, quod per hanc consuetudinem, & statutum inducitur, vt antiquiores eligant meliores præbendas, cum vacauerint, improbatæ directe, & expresse a iure, sed solum indirecte, dum prohibet, ne beneficia sine canonica institutione obtineantur, & similia quib. d. capitu. 2. quæstio. 1. concl. 1. ostendimus, consuetudinem optandi esse non præter, sed contra ius, hoc est contra communes, & generales iuris regulas, non autem speciales, & expressam eadem in re de cisionem, ac dispositionem. Declaratio verò illa sacre Congregationis optimè procedit in casu, de quo loquitur; tum quod ille Canonicus, qui habet Parochialem extra ciuitatem, non habetur de iure communi pro præfente; sed ille dūtaxat cuius Canonicatus vel dignitati ipsa cura annexa est, vt cōstat ex Trid. Conc. sen. 22. cap. 3. de reform. quare hic absēs poterit optare, non ille, et non obstat huic posteriori conclusioni; tum etiam in odium eius, qui plura beneficia in compatibilia impetrauit, & sic non obstat etiam priori conclusi, quam probabilem diximus.

¶ Quæro Quarto, An optio possit fieri per alium, seu an alius nomine meo possit optare;

¶ Prima Conclusio. Potest quis † optare per procuratorem habentem speciale mandatum. ita ex hoc tex. colligunt hic Doct. cōmuniter, inquit enim textus, *possint eum vacant. per se, vel per alios optare præbendas* & probatur, tum quia regula est, quod potest † quis per alium quod potest facere per se ipsum, c. potest quis de reg. iur. in 6. & qui per alium facit, per se ipsum facere videtur, c. qui facit, eodem titu. cum similitum quia † possunt per procurato-

curatorem, fieri, quæ specialiter non prohibetur. §. 1. Infit. per quas personas. l. 1. S. casus autem, ff. de procur. cum ibi not. per Doct. Et de hoc nulla est difficultas.

¶ Secunda Conclusio. Potest fieri optio a procuratore, non habente speciale mandatum, qui tamen constitutus sit cum libera, iuxta formam tex. in c. qui ad agendum procur. in 6. ita Io. An. Butr. Gem. & Franc. d. c. fin. de consuet. in 6. Ratio est, quia hic procura tor æquiparatur habenti speciale mandatum, ut habetur in d. c. qui ad agendum, immo & potest, quæ potest dominus, ut notant gloss. & Dd. in l. procurator. cu. ff. de procurat. Ad hoc idem allegant doct. præcit. tex. in d. l. procurator, qui quidem optimus est, dicit enim ibi Paul. l. C. procurator, cui generalis & libera diminiatio honorum commissa est, poterit &

57 exig. r. novare, aliud pro alio permutare.

¶ Tertia Conclusio. Si procurator habeat generale mandatum, vel negotiorum gestor optet nomine meo, & ego 58 ratam habeat optionem, ¶ valebit, ita Archid. Io. An. Gem. & Franc. d. c. fin. opt. text. in l. si ego, ff. de neg. gest. vbi dominium a pecuniæ solutæ negotiorum gestor creditoris acquiritur creditori ratihabitione per cum secuta, & l. communis servus, §. si. ff. de procur. vbi si procurator habens generale mandatum ut vult gloss. vel ut Bart. & alii, nullum habens mandatum remanet, acquiritur domino possessio, si ratam habeat emtionem, immo etiam forte idem erit, ¶ si 60 quivis nomine alterius optet, & is ratum habeat, ut satis aperte tenent idem Archid. Ioan. An. Gem. & Franc. loc. cit. & facit tex. in c. accedens, de præben. & in c. si tibi absenti, eod. tit. in 6. vbi potest quis ¶ per alium seu alius pro eo de beneficio inuestiri, eique illud conferri, licet is ius in beneficio non habeat, nisi secuta acceptatione, ut dicitur in d. c. si tibi absenti, fauebit etiam tex. in d. l. communis servus, §. de procur. secundum int. lectum Bart. & aliorum intelligentium de eo, qui nullum habet mandatum: Facit & gloss. in c. nonnull. §. sunt & alii, ibique Fel. num. 45. & alii dum volunt ad impetrandum beneficium ¶ non 62 requiri mandatum saltem speciale. Facit demum tex. d. c. in. dum absolute permittit, quod per se, vel per alios possit fieri optio. Illud sane certum ¶ a mihi est, coniunctam personam sine mandato admitti debere ad optandum admittitur enim ni beneficiabus, ¶ ut post Bart. & Imol. voluit Fel. d. §. sunt & alii, num. 43. & 46. satisque colligitur ex tex. d.

¶ sunt & alii, in si. qui admittit cõiunctã personã etiã in re scriptis ad lites, in quorum tamen impetratione paulo ante requirit speciale mandatum, quod in beneficiabus non requiri mox ex Fel. & aliis diximus; & alias generaliter admitti debet ¶ coniuncta persona, si caueat de rato, ut patet ex tex. d. §. sunt & alii, & l. sed & hę, in princip. ff. de procur. 65 vbi Dd. Couar. lib. 1. var. resol. cap. 6. num. 5. Nicol. Moz. tract. de contract. tit. de mandat. num. 23. Sunt autem ¶ hæ personæ coniunctæ, quæ sine mandato admittuntur parentes, liberi, fratres, affines & liberti, ut habetur in d. l. sed & hę, in princip. ff. de procur. cum hoc discrimine, ¶ 66 quod ascendentes & descendentes admittuntur vsque in infinitum, ut voluit ibi gloss. in verbo, liberi, ceteri coniuncti intelligantur, & admittuntur vsque ad quartum gradum, ut probat Fel. d. §. sunt & alii, num. 60 Bald. & Doct. d. l. sed & hę, & Couar. d. num. 5. in princip. vltra quartum autem gradum arbitrarium est iudici, qui dicantur coniuncti, ut ibid. dicit Fel. & num. præcedenti, vbi etiam post 67 Abb. num. 10. & alios tradit, vltra quartum gradum attendi debere consuetudinem patrię, vel etiam curię, in qua faciendã est impetratio, & præterea affectionem, quod & late ostendit Menoch. de arbit. iud. lib. 2. centur. 2. casu 148. num. 5. 6. & 8 Plura de coniuncta persona quando admittenda sit in iudicio, vel extra, & quomodo præter Doct. d. §. sunt & alii & l. sed & hę, ceterosque Doct. allegatos videndus est nouissime Fernand. Vasq; lib. 2. controuers. vsu frequent. cap. 23. num. 6. 7. 8. 9. 12. & 13. vbi hanc rem examinat. quem Auctorem nunc duntaxat prodeuntem post primam huius operis editionem vidimus; & caute in aliquibus legēdum admonemus. Secus autem dicendum erit de canonico, aut alias coniuncto coniunctione spiritali; nam non poterit pro alio sine mandato impetrare, aut acceptare beneficium, ¶ ut in specie 68 tradunt Special. tit. de rescript. presentatione. S. ratione autem impetrantis, vers. sed numquid canonicus Io. An. d. §. sunt & alii, & ibi late Fel. num. 55. quare idem dicendum erit in optione. In omnem vero casum etiam in coniuncta persona carnali coniunctione ¶ requiritur ratihabio, ut post Host. Io. An. & Imo. in c. ex parte, de rescript. tradit Fel. d. §. sunt & alii, num. 53. illudque solum differat ceteris, quod sine mandato cum cautio- 69 ne de

ne de rato omnino admitti debet, vt ex Doct. sup. cit. liquet & Ias. in l. exigendi limit. 1. 2. C. de procur. qua tamē in re illud probabile mihi est quod vbi coniunctus, de cuius in re esse agitur, sciret, coniunctum pro se agere, uel negotium gerere, & pateretur, inde resularet tacitū mandatum, ita, vt necessaria non sit rati habitio, vt Alex. l. sepe nume. 88. de re iud. de communi attestante Butr. & Imol. in cap. ex parte de cani, eod. tit. & aliis tradit Vasq. d. cap. 23. controuers. freq. num. 6. licet ipse dissentiat vbi in iudicio coniunctus agit; quod et ego facile admitto, propter maximum præiudicium quod ex iudicijs paratur, non autem sit in extrajudicialibus maxime leuoris momenti, qualis est mutatio præbendæ, quæ sit per optionem, & vt plurimum in leuoris ac pinguioris, vel certè rationabiliter gratiosis. Quod si quæ ratur, An interim, dum sequatur ratificatio optionis per antiquiores, iuniores possint optare; Respondeo, probabile mihi esse, quod absolute optare non possint, arg. tex. cum ibi not. in c. sit ibi absentis, de præb. in 6. vbi collator non potest resistere a collatione per alium absentis facta, nec potest fieri alia collatio pendente acceptance, seu tempore ad acceptandum, quod idem fere habetur in clem. cum ei quæ s. secus, cum ibi trad. per Card. & alios, de concess. præbend. conditionaliter vero poterunt, sic, vbi per antiquiorem optio non ratificetur, vel non intra debitum tempus opto vacantem, & suis optauerit legitime, opto illius præbendam, per ea, quæ dicam inf. cap. seq. q. 1. concl. 1. & cap. 6. q. 3. ad finem.

¶ Quæro Quinto, An clericus Ecclesiæ Collegiatæ, qui non sit in sacris constitutus optare possit.

71 Præmitto primo regulariter quod clericum ecclesiæ cuiuslibet Cathedralis, aut Collegiatæ ad effectum, vt habeat vocem in Capitulo, debere saltem esse constitutum in ordine subdiaconatus; ita expresse disponitur in Clem. vt ij qui, quæ est 2. de æt. & qual. & ord. præficiē. vbi Glof. & Doc. eam rem tum adnotarunt, tum latius quoque pertractarūt. idem quoque cauentur in Trident. Conc. l. sess. 22. cap. 4. de reformat. subdiaconatus autem quod primus est ex sacris ordinibus, vt Glof. & Doct. omnes d. Clem. 2. tradiderunt, constatque ex c. 1. & c. erubescant, totaque fere dist. 32. quid quid antiquioribus canonibus sanctum fuerit, de quibus dist. 31. fere per totam.

Præmitto secundò quosdam actus Clericorum Ecclesiæ Collegiatæ dici collegiales, qui sine toto Collegio, eiusue maiori parte expediti non possunt, prout fit est regulariter electio, vt patet ex toto fere tit. de elect. ex. & in 6. quidam sunt & non Collegiales, qui expeditur ab illis clericis tamquam a singulis, seu a priuatis, prout fit est passiuæ delegatio causæ, eiusque cognitio cap. statutum de rescript. in 6. agere pro præbenda, cap. ex literis, de probat. episcopū socia res; fructusque percipere, c. de cetero & ead. audiētia, de cler. nō cler. res. id. ecclesiā defendere, c. ex parte, de concess. præb. cap. generalis de elect. & cap. 2. de reb. Eccles. non alien. in 6. habere stallum in Choro, cap. dilectus il. i. de præben. ita fere distinguit Glof. d. clē. 2. in princip. vrb. in Capitulo, quæ ibi Paul. Zenzol. Card. & alii sequuntur. His positis sit.

Prima conclusio, Clericus Ecclesiæ Cathedralis seu Collegiatæ quod optare potest præbendā, & domū vacantē, quāuis non sit constitutus in sacris, seu in ordine subdiaconatus ita expresse tradit glof. d. Clem. 2. in princip. verb. in Capitulo, quam Glof. satis sequitur ibid. Card. quæst. 9. & ceteri ferē omnes interpretēs, uel eam rationem, quod actus iste, nimirum optionis, non sit Collegialis, & competat ex Canonis, & præbendæ, non ex voce Capituli; verum nullum horum probant Glof. & Doct. loc. alleg. ego autem primum illud, quod, nimirum actus, optandi non sit actus Collegialis, ex eo probō, quod licet ius ipsum optandi inductum seu ex statuto, seu etiam ex consuetudine dici possit competere ipsi Capitulo, vt admonuimus sup. hoc eod. tract. de Option. cap. 1. quæstio. 2. numero 1. cum seqq. & cap. 6. quæst. 5. num. 5. tamē actus ipse optandi, seu ipsa actus, his optio competit clericis non vt Collegium constituunt sed vt singulis, unde videmus aliquos præfatijs in optando nimirum antiquiores iunioribus, vt super. ca. 1. q. 2. nu. 35. cap. 4. quæst. 1. concl. 4. & cap. 5. quæst. 1. concl. 5. & quod magis ad rem nostram facit d. cap. 5. quæst. 3. concl. 1. demonstrauimus vel non esse necessarium consensum Capituli, sed sufficere, vt optantes notificent Capitulo optionem a se factam, & consensum requirant, licet non obtineant, eo quod optent vigore consuetudinis iam inductæ, vel certè consensus ille requiritur ad hoc solum, vt admittantur ad præbendam, seu domum optatam, non autem ad hoc, vt optent, ex quo etiam patet & certum, quod nimirum 79

optare non competat, aut pendeat ex voce Capituli nimirum ex eo quod quis habeat vocem aequam in Capitulo sed ad summum ex voce passiva, quod non denegatur etiam non constituto, in factis, ut inter ceteros adnotavit Card. d. Clem. 2. in princip. num. 13. seu quest. 10. & ibid. Laudum. Anch. & alii. Deniq; quod optio regulariter competat ex Canonica seu prebenda quod erat alterum assumptum, sed non probatum a Glos. ex eo probari, potest. quod d. tract. de optio c. 3. quest. 1. diximus, satisq; comprobauimus regulariter in Canonicaribus duxat, & prebendis locū habere optionem, & cap. 1. quest. 2. & ca. 4. quest. 1. concl. 1. Canonicis ius optandi competere.

¶ Secunda Conclusio. Potest consuetudine, & statuto induci, & ut clericus Ecclesie collegiatæ non constitutus in sacris prebendam, seu domum optare non possit, ita Glos. d. Clem. 2. in princip. uerb. in Capitulo, cū dixisset, puto quod talis Canonicus non in sacris prebendam, & domum optare possit, sicut constitutus sacris, statim subiicit, si Ecclesie statutum, vel consuetudo non obuiet, quam Glos. ibi Anch. & alij approbarunt, id tamen neq; Glos. neq; Doct. comprobauerunt, nos vero illa generali ratione comprobare possumus quod magna est ius consuetudinis cap. cū consuetudinis de consuet. eqq; induci potest & etiam contra ius, modo non inferat grauamen Ecclesie, sitque rationabilis, & legitime prescripta cap. 1. & cap. fin. cum utrobique not. statuto vero Ecclesie præterq; quod regulariter exequatur consuetudini cap. 1. cum ibi traditis per Glos. & doct. de constit. in 6. adhuc regulariter fieri 4 potest ab inferioribus non solum ubi non obuiet iuri cōmuni; vt constat ex tex. ubi Glos. & Doct. in cap. quod super his de maior. & obed. & Clem. ne Romani cum sim. l. sed & contra ius, ubi agitur solum de præiudicando iuri quaerendo non quaesito vt ostēdimus in materia optionis d. tract. de optione cap. 2. quest. 3. num. 55. In casu autem nostro adest 4 rationalitas, nimirum vt ij, qui diuinis in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis sunt mancipati officis, ad suscipiendos sacros ordines propensius inuidentur quam rationalitatem in simili casu his plane uerbis approbavit Conciliū Viennense d. Clem. vt ii, quis in primis uerbis de et. & qual. & ord. presc. Præterea id contra ius non uidetur immo potius ipsa consuetudo, seu statutum optandi saltem ubi præ-

prebende sunt distinctæ contra ius est, vt fuisse ostendimus d. hoc eod. tract. de Optione cap. 2. fere per totum, sed ubi etiam contra ius esset, quod Clericus Ecclesie Collegiatæ in sacris non constitutus optare non possit, adhuc non agitur de præiudicando iuri Ecclesie quaesito, sed quaerendo per ea, quæ nos in casu conuenero tradidimus. d. cap. 2. quest. 3. nu. 53. & 56. & in simili Glos. d. Clem. vt ij qui Verbi in posterum sper illud. n. statutum & consuetudinem prouidebitur opponibus in posterum faciendis, non autem iam factis. Deniq; hæc eptia Conclusio ex ijs optimè infortioribus terminis confirmatur quib. supr. hoc eod. tract. de optione cap. quest. 3. concl. 2. ostendimus posse per statutum Ecclesie simul, & Episcopi tolli ab Ecclesie tam consuetudinem, quam statutum optandi, si n. potest in totum tolli statutum & consuetudo optandi, proculdubio poterit multo magis tolli solum quoad hoc, vt ij, qui non sunt in sacris, optare non possint, nam qui licet, quod est plus, & maius licet quod est minus quod seio pluri, & maiori inest iur. ualq. cū ibi not.

Tertio Conclusio Clericus, qui per summū Pontificem fuerit dispensatus, vt non teneatur ad ordinem requisitū intra annū promoueri adhuc post annū poterit optare ut poss. Io. An. d. clē. vt ij, qui ad glos. in Verb. annexi, de et. & qual. & ord. prætic tradit Vargas. 1. tract. de irregularitat. & dispensat. part. 2. tit. de interpretat. dispensat. numero uigesimo quinto quare ex mente eorundem locus dicendum erit in eo, qui non fuerit dispensatus, nā post annum, infra, quem non est promotus ad ordinem requisitum, non poterit amplius optare, donec promoueat. Cui decisioni tunc non obstat quod paulo ante diximus actū optandi proprie non esse actū Collegiatæ, sed singulare, & prouenire ex Canonica, & prebenda, nam hoc admissio, dicitur tunc propter culpam, sicut in penam priuari dimidia distributionum d. Clem. 2. §. illi uero, ita etiam priuari iure optandi.

¶ Quarto Sexto, An cæcus, mutus, surdus, aut aliter corpore uinatus optare possit.

¶ Præmitto primo 4 corpore uinatos regulariter a sacris ordinibus suscipiendis, eorumq; ministerio repelli ca. hinc etenim 49 dist. ca. 2. & tot tit. de corp. uinatis. cap. qui in aliquo dist. 51. cap. 2. ubi Abb. & alij de cler. egrot. latē inter ceteros Albert. Trot. de uero & presc. cleric. lib. 2. cap. 16. Hostens. in Sum. tit. de corp. uinatis. Couar. in relect.

Clem. si furiosus 1. par. in initio n. 5. Ignat. Lopez in Ad-
dic. ad Prax. crim. Diaz. c. 17. in per edito Consula Villa-
dieg. in trac. de irregular. tit. de corp. vitiat. fusissime Si-
mó. Maiol. in siml. tract. lib. 1. c. 13. usq. ad 22. & Paul.
Burgas. eod. tract. par. 5. tit. de corp. vitiat. fol. mihi 108.
quorū interq. id latius prosequitur in singulari corporis
vitii re & defectibus. Quā rū in non nulla breuiter
ad notāda sunt. Primū qđ hodie non tam exacta defor-
mitatis rō habetur vt antiquitus leuit. 21. sed sola de-
formitas repellit hoīum a sacris ordinibus, quz sacra
ministeria tractare impedit, vt oēs citati. Doct. ad nota-
runt, præcipue vero Lopez d. c. 17. n. 6. vel si magnū scā-
dalu generet, vt indicat idem Lopez. d. c. 17. num. 8.
aperte vero. & late tradunt cæteri præct. Doct. Secūdo
qđ ad hoc statim sequitur, notandū est t̄ deformitatis
vitium impediendum præstare quoad ordinem susci-
piendos quia quoad susceptantum inducitur irre-
gularitas in illo actu ordinis, qui ob insignem de-
formitatē, vel defectū impeditur corporis vitio, vt pluribus
iter cæteros cōprobat Lopez. d. c. 17. n. 7. Tertio, quod si
t̄ quis mēbrū sibi propria culpa absciderit, irregularis
eficitur, ne p̄ nouerit possit et si ea abscissio nullū ordi-
ni impediētū p̄ter seū insignē deformitatē inducat,
vt probāt fufse Couar. d. 1. par. in initio n. 6. & Lopez. d.
c. 17. n. 8. Quarto qđ exceptis casibus iure expressis, qui
bus t̄ inducitur deformitas impediēs, aut nō impediēs
quos resulit inter alios Burgas. d. tit. de corp. vitiat. nu.
4. In cæteris quænam deformitas inducat irregularitatē,
impediētūmq. ordinis suscipiendi, relinquunt Ep̄i
iudicio, prout tradunt, de cōiq. testantur Couar. d. n.
5. Lopez. d. c. 17. n. 16. & Menogh. lib. 2. de arbitr. iud.
cas. 229. n. 8. Quinto & postremo notādū t̄ in hac irre-
gularitate, quæ ex corporis vitio inducitur, regulariter
per solū Papā dispensari posse, vt ex cōi. resoluūt Couar.
loc. cit. n. 7. Lopez. d. c. 17. n. 15. & Villa dieg. d. tract.
irregular. c. vlt. Cum t̄ dispensatio t̄ sit iuridiciuris
c. 1. & 2. de sil. presbyt. in 6. c. cū illis, de præben. eod. lib.
cum ibi not. & suis siml. sit t̄ dispensatus ad ordines
minores non censetur ad maiores, & dispensatus sim-
pliciter ad ordines, non censetur dispensatus ad benefi-
ficiū, nisi forte ad unū simplex, dispensatusq. ad benefi-
cium simplex non censetur dispensatus ad beneficium

curatū, aut requirēs personālē residentiā, vt constat ex
Doct. in vt iur. Maiol. d. tract. de irregular. lib. 1. c. 8. n.
7. iuncto lib. 5. c. 5. n. 10. & Burgas. eod. tract. de irregu-
lar. par. 2. tit. de interpret. extens. & restrict. dispensat. se
reper totū fol. mihi 32. & tit. de differ. & cōi diuers. ter-
min fol. mihi 39. n. 7. n. 26. 29. & seq. vbi et docent t̄ dis-
pensatū in maiori censeri dispensatum in minori, quod
in illo maior inest per tex. in c. per venerabilem qui si.
l. sint legit. ex quo Doct. oēs colligunt, in materia dispen-
sationis dimitti argumētū a maiori ad minus in eū sensu,
quē mox diximus, nimirū, qđ concessa dispensatio
ne. quo ad maius, cōtetur etiā cōcessa quoad minus, qđ
in illo maiori inest. non autē in eū sensum in quo acce-
pit. Cou. epit. de p̄s. & matr. 2. par. c. 8. s. 8. n. 6. ut nimi-
rū potestas dispensandi cōtra ius vt fauorabilis sit extē-
dēda, qđ et aduertatur ei qđ idēmet paulo ante n. 2. cir-
ca principium dixerat dispensationem stricte intelligē-
dā esse, nec admitti debere extra casum in ea expressū
nisi tamē vtrāq. opinionē conciliando, & in propriis
terminis intelligendo dicere velimus ipsā quidē potesta-
tē dispensandi fauorabilē esse, & extendēdā, quō loquitur
Couar. d. n. 6. & alij per eū allegati, huius vero po-
tēstas exercitiū, seu ipsam dispensationē esse strictū iu-
ris, atq. adeo nullatenus extēdēdā, nisi 4 ad ea, quæ na-
turaliter, & necessario cōsequuntur. vt satis ostēdit Bur-
gas, d. 2. part. 2. de diuers. & cōi. diuers. termin. in ma-
ter. dispensat. n. 3. & 34. explicatis 4 in eo qui dispensatur
super pluralitate beneficiorū, vt cōtetur et̄ dispensatus
super residētia illis beneficii annexa. & in minore dis-
pensato, vt habeat beneficij curatū, qđ videatur et̄ cū eo
dispensatū ut nō teneatur promoueri ad sacerdotiū iura
annū, atq. ita reperi hęc cōciliationē seu dist. asserti, &
tēneri per. Felin. in c. postulasti n. 9. vers. cōsidera secū-
do & n. 10. vers. limita quarto, cum seq. de rescript.
¶ Premitto Secūdo, qđ l. ceteros de iure cōi. antiquo,
ut uoluit inter ceteros Abb. c. 2. n. 5. de instit. non esset
alicui præbendæ necessario annexus aliquis ordo, d. gni-
tibus exceptis, uti c. 1. de æ. & qual. tñ 4 post tridēt.
Concilium sess. 24. c. 12. de reform. saltem in Ecclesiis
Cathedralibus, dimid. & parti præbendarū, seu Canoni-
catuū annexus est ordo Sacerdotij, alteri vero dimidiē

subdiaconatus, & diaconatus, quibusdam etiam annexus est aliquis ordo ex statuto, vel consuetudine alicuius ecclesie, aut etiam ex prima institutione, vt tradit Glos. communiter recepta d. Cle. vt ij, qui verbo annexi de. 27. & qual. qui quidem debent suscipi intra annum a prebendis, seu aliter beneficiatis in Ecclesijs Cathedralibus seu Collegiatis, vt cauetur in d. Clem. vt ij, qui. s. illi: uero & Trident. Concil. sess. 22. cap. 4. de reform. neq; Canonica- tum, portionem, aut dignitatem in ijs Ecclesijs poterit quis obtinere nisi qui eo ordine sacro sit initiatus, quem illa dignitas, prebenda, aut portio requirit, aut in ea saltem etate constitutus sit, vt initiari valeat infra tempus a iure, & a sancta Synodo statutum, hoc est intra annum, vt constat ex d. sess. 22. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. de reform. nec non ex cap. licet Canon. & cap. cum ex eo de elect. in 6. cap. 3. cum seqq. de 27. & qual. & ord. præfic. cum ibi not. per Glos. & Doct.

¶ Præmitto. Tertio, quod conexorū idem est iudicium & quod in vno conexorum statuitur ad aliud extenditur. l. cum actum. ff. de negot. gest. l. plerumq; ad. de ed. edic. ca. translatio de constit. cum similibus ideoq; valebit argumentum saltem negatiuū ab vno conexorum ad aliud conexorū; quo spectat, quod late tradit Euerard in loca destructio- ne anteced. ad destruct. consequens, quod quando consequens sequitur ad antecedens frequenter, & vt plurimum, & nõ necessario, aut termini sunt conuertibiles tunc destructio antecedenti destruitur consequens; exemplificans in visitatione, quæ antecedens est, & procuracione, quæ est consequens, nam sublata visitacione, tollitur procuratio, sic igitur vbi beneficium requirit aliquem ordinem, cū ijs annexus sit antecedenter vel in acta vel in potentia proxima, ita, vt intra annum promoueri possit, & debeat qui illud beneficium obtinet iuxta supra dicta in præced. præmiss. si quis in habilis sit ad ordines & proculdubio inhabilis quoq; erit ad beneficia actusq; ab ijs necessario dependens His positis totam hanc quæstionem nonnullis præpositis conclusionibus breuiter absolueamus.

¶ Prima Conclusio. vbi aliquis propter aliquod corporis vitium repellitur ab ordinibus annexis alicui prebende vel beneficio in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, quod poterit quoq; in ea Ecclesia optare vacantem præbendam,

aut portionem. Patet hæc conclusio, nam, vt paulo ante diximus, inhabilis vero ad ordines inhabilis quoq; est ad beneficium, inhabilis vero ad beneficium multo magis repellendus est ab actu, qui non fit nisi a præbendato, & beneficiato cuiusmodi est optio, vt quæst. præced. concl. 1. ex Glos. d. Clem. vt ij, qui Verb. in Capitulo, de 27. & qual. alijq; latius ostendimus. Hinc inferitur, cæcum qui repellitur ab ordine suscipiendo, & beneficio obtinendo, vt satis constat ex Simon. Maio. d. tract. de irregul. lib. 1. cap. 20. iunctis supra deductis in præmiss. vt. nõ 4. posse quoq; optare, cū optio supponat beneficium, & hoc fortè voluit Paul. Granut. in Addit. ad lac. Simonet. tract. de referuat. benefic. cap. 45. verb. non possit, dum probare contendit cæcum optare non posse, de quo tamen latius infr. concl. 4. Inferitur secundo idem dicendum de muto, qui repellendus est ab ordinibus iuxta late tradita per Maiol. d. lib. 1. ca. 26. Tertio idem de surdo similiter tamquam qui irregularis repellitur ab ordinibus vt fuse probat idem Maiol. d. lib. 1. cap. 25. atq; adeo a beneficiis requirètib; ordinem, & consequenter etiam ab optione iuxta superius per nos latius deducta. Deniq; idem de alijs corporis defectibus repellentibus ab ordinibus de quibus late inter alios Maiol. d. lib. 1. cap. 13. vsq; ad 27.

¶ Secunda Conclusio. Corpore vitiatu despensatus ad ordines etiam maiores non poterit optare præbendam vacantem. Probat hęc conclusio, nam dispensatus ad ordines non ideo est dispensatus ab beneficium, nisi forte ad vnum simplex, vt sup. 1. præmiss. demonstrauimus, quàmuis autem dignitas, Canonatus aut portio in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata dici possit simplex beneficium, quatenus est sine Cura, absolute tamen simplex dici non potest, quoniam requirit personalem residentiam, quod ex communi vsu loquendi facit, vt beneficium simplex non dicatur, quod si beneficium huiusmodi ille dispensatus obtinere non potest, neque ei competere poterit ius optandi, quod à Canonica, ac beneficii prouenit, vt mox diximus.

¶ Tertia Conclusio. Dispensatus vt obtineat beneficium in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, eo ipso optare poterit vacantem præbendam, seu portionem vbi viget consuetudo, ex tunc legitimum statutum optandi, Ra-

tiō manifesta est quoniam vt iam ostendimus, ius optandi ex beneficio competit, eique annexum est consequenter, atque adeo qui beneficium obtinere potest, poterit, & optare, modo suo id fiat loco, & tempore aliudque Canonicum impedimentum non obstat, de quibus impedimentis latius supra egimus hucusque in hoc tractatu, & deinceps vsque ad finem differemus.

- 117 ¶ Quarta conclusio. Clericus, qui cæcus factus est postquam beneficium in Ecclesia aliqua Cathedrali vel Collegiata obtinuit, non ideo excludendus est ab optione, quæ deinceps facienda occurrat, probatur hæc conclusio primo, quia cæcus potius miserandum est, & de nouo subueniendum cap. licet, de cens. neque est addenda astrictio cap. satis peruerus 7. dist. cum similibus, secundo quia infirmitas, & inhabilitas superueniens non debet aliquem priuare iure quæsitum vt constat ex cap. præcepta canonum 55. dist. capitulo cum percussio 7. quest. 1. & capitulo. 1. 2. & pen. de cler. egrot. & debil. & capitulo 1. eod. titulo in 6. cum similibus ex quibus fere iuribus Nauar. cons. 1. sub. titulo de cler. egrot. vol. 1. respondis quod non debet clericus etiam propter amentiam priuari beneficijs, quæ obtinet, magis vero in terminis nostris Abb. conf. 45. vol. 1. fere per totum probat cæcum, capacitatem esse dignitatis etiam Ecclesiasticæ, ad quam ius aliquod habebat ante cæcitatem, at vero certum est, statim acquis Canonicus est, & beneficarius in Ecclesia Collegiata, vbi adest consuetudo vel statutu optandi posse eueniente casu optare, habereque ius optandi quod ex canonica, & huiusmodi beneficio prouenit, vt tum alibi sæpe in hoc tract. tum quæst. præced. concl. 1. docuimus. Cum autem Abb. d. conf. 47. aperte loquatur de dignitate quoque Ecclesiastica, non est admittenda responsio Granut. loco inferius allegando Abb. loqui in prophanis. Verum probatur quoque ex eo quod in fortioribus terminis docet Sim. Maior. d. lib. 1. cap. 20. numero 3. post. Butr. in capitulo licet de elect. & Iacobat. in tract. de Concl. lib. 3. articulo 1. versio. & idem si sit furiosus, nimirum quod, licet cæcus in Papam non sit eligendus, tamen electus manebit in sede,

121 Ex his igitur patet Paul. Granut. in addit. ad simonet. tract. de

de referu benef. capitulo 41. verb. non possit, dum ait illud esse in confesso cæcum optare non posse, longe errasse, si in eam sensum id asserit, vt is, qui cæcitatem post obtentum beneficium contraxit, ad optionem nullatenus admittatur neque id ullatenus probat text. quæ ipse adducit in capitulo hanc etenim 49. dist. folium enim ibi dicitur, quod cæci non possunt asserre panes domino, seu esse sacerdotes. At vero multi sunt Canonicatus, & pleraque beneficia in Ecclesijs etiam Collegiatis, quæ non requirunt ordinem sacerdotalem, vt constat etiam ex Concl. Trident. sess. 24. capitulo duodecimo de reformat. quin etiam ordo sacer non requiritur ad hoc, vt quis optare possit, cum is quoque qui non est in sacris ab optione non sit excludendus vt satis ostendimus quæst. præced. concl. prima & 3. Accedit, quod, vbi etiam in eo canone probaretur cæcos esse incapaces beneficiorum, adhuc folium probaret quoad beneficia acquirenda post cæcitatem non autem quod retinere non possent clericus beneficium iam obtentum eiusque iuribus vt neque enim in optione acquiritur nouus titulus, seu beneficium, sed solum mutatur præbenda vt infra capitulo septimo quæst. prima latius demonstrabimus, quod etiam ex eo confirmatur, quod sacerdos, qui propter absensionem dimidiæ palmæ celebrare non potest, non debet tamen prohiberi quin cæteris sacerdotibus fungatur officij capitulo præbyterum, de cler. egrot. vel debil. Illa vero decisio Rot. Rom. allegata per Granut. loc. cit. qua tentum fuisse ait in vna Salamantina intertegræ portionis die 24. Aprilis 1582. Caram R. P. D. Aldobrandino postea in Amplissimum Cardinalium cœtum cooptato, ac tandem propter singularem doctrinam, pietatem, prudentiam, cæterasque omnes animi dotes ac virtutes ad summum Pontificatus verticē diuinitus euecto, cæcum optare non posse, ita est intelligenda, vt sacrum, illud auditorium non Romæ modo vbi, sed vniuerso urbi admirandum dumtaxat voluerit, quod, cum cæcus regulariter ab ordine, & beneficio repellatur, consequenter quoque ab optione, quæ a beneficio pendet repellendus sit iuxta quæ supra concl. prima latius deduximus

¶ Quinta Conclusio. Quod de cæco dictum est, idem
 26 quoq; dicendum puto ꝑ de surdo, muto, & alii similibus
 corpore vitiatii, vt nimirum si huiusmodi vitium contra-
 xerunt post obtentum beneficium in Ecclesia, in qua vi-
 get ius optandi, ab optione arcendus non sit. Probatur
 hæc conclusio iidem fere rationibus, quibus superior, eam-
 dem enim in hac quoq; locū habent, cum par sit cæcitatii,
 cæterorumq; defectuū ratio. Ideoque diutius in ea confir-
 manda nō immoror: illud tamē nō omittens, quod post
 127 1 ca. 25. num. 4. quod, ꝑ licet surdus in Papam non sit eligen-
 dus, electus tamen manebit, quod & de cæteris quoq; defe-
 ctibus tradit eod. tract. de irregular. lib. 2. cap. 4. num. 3.

¶ Quæro Septimo, Et Postremo, An, & quando ob
 animi vitium, & defectu clericus ab optione repellendus
 sit.

Diximus quæstione præced. de corporis vitio, & defectu
 quomodo clericum ab optione repellat, videndum nunc est
 de animi defectibus & hi quidē, uel sunt delicta, vt homici-
 dium fornicatio, & huiusmodi, vel censuræ, vt excommu-
 nicatio, suspensio, & interdictum, vel pænæ, vt irregularitas
 priuatio beneficii, depositio & similia. de Excommunicatio-
 ne, diximus sup. quæst. 1. de cæteris aliquid in hac quæst.
 dicendum est.

¶ Prima Cōclusio. Peccator & iā notorius regulariter vt
 sit * non est arcendus ab optione probatur hæc conclusio
 128 in fortioribus terminis ex text in cap. vestra & cap. fin. de
 cōhabit. cler. & mul. vbi habetur quod peccator quan-
 tumuis criminofus 4 non debet in officio cuitari, idq; pro-
 129 cedit & iā si fit notorius, vt tradit Glof. Vine. d. c. fin. uerbo
 130 proposito, & licet d. cap. fin. excipiatur * notorius forni-
 131 cator, decernaturq; eum debere cuitari in officij, tamen ꝑ
 id non puto procedere in optione, cum ea non necessario
 fiat in Ecclesia neq; sit actus diuini officij, vt de se patet,
 neq; & sit necessarius actus Collegialis aut Collegialiter fa-
 ciendus, vt sup. q. 5. concl. 1. demonstrauimus iam Am-
 132 pliatur vero hæc conclusio primo vt procedat 4 etiam si
 crimen illud induceret suspensionem ab ordine, seu eius e-
 xecutione, nam cum optio non requirit necessarium ordi-
 nem presertim sacrum, vt d. concl. 1. ostendimus, atq; adeo
 actus ordinis nō sit, vt de se patet sequitur & iā suspensio
 ab or-

ab ordine efficere non posse, vt quis ab optione repellatur
 Secundo ampliatur, vt procedat conclusio 4 licet crimen
 induceret irregularitatem, vt dicitur infr. concl. seq. Limi-
 133 tatur autem hæc ipsa conclusio, vt non procedat ꝑ vbi cri-
 men illud induceret priuationē beneficii, vel & iā depōsi-
 134 tionem, aut suspensionem ab eodem, aut etiam si per iudi-
 cem priuatus, suspensio, vel depositio fuerit, nam cum
 optio pendeat a beneficio, vt supra sæpius diximus, cleri-
 cus, qui eo priuatur, ab illius suspensione, vel deponitur,
 non poterit quoq; optare, cum sublato antecedenti tollatur
 quoq; consequens, & dependens iur. vulgar. Quod tamen
 deinde 4 sublimitandū est nisi a sententiā vel declaratoriā
 135 vel condēnatoriā, & insuetū huiusmodi penarum legitimi
 appellatum fuerit, nam appellatio legitima suspendit in
 dicatum quoad futurum, & quod præsens extinguit l. fin. ff.
 ad turpilli cap. sæpe de appell. cap. si a iudice eod. tit. in 6.
 cum similibus. Qui autem sit casus, in quibus clericus ipso iure
 sit priuatus, vel veniat priuandus beneficio videndi sunt
 inter cæteros Diaz. in Prax. Crim. Canon. cap. 12. 3. alias
 131 i. num. 5. Clar. in Prax. Crim. quæst. 73 num. 5. cum
 duob. seq. Rebus, in Prax. benef. 3. par. tit. 1. quæst. de mod.
 amittendi benef. & Gregor. Tholos. in tract. de benef. cap. 26.
 & 33. Casus vero, in quibus clericus ipso iure suspensio
 est a beneficio, recenset inter alios Burgas, tract. de irregu-
 lar. & dispensat. par. 6. tit. de suspens. nu. 38. & seq. Syluest.
 verb. suspensio num. 6. & Nauar. in Manual. Confess. cap.
 27. num. 154 vtiq; ad 158. Casus deniq; depositionis colle-
 ctos habes apud Bertach. tract. de Episc. 8. par. lib. 4. tit. de
 caus. mater. degrad. & Burgas. d. par. 6. tit. de sent. depositi,
 num. 1. d. 24. & duob. seq.

¶ Secunda Conclusio. Irregularitas ꝑ præcedens recep-
 136 tionem ordinis, aut beneficii impedit quoq; optionem,
 Probatur hæc conclusio ex iis, quæ quæst. præced. fere per
 totam, latius deduximus ostendentes eum, qui propter cor-
 poris vitium repellitur a beneficio, vel ordine illi anno, ex,
 repelli etiam consequenter ab ipsa optione, quoniam sub-
 lato antecedenti tollitur etiam consequens. & de hoc nulla
 est difficultas. Limitatur vero hæc conclusio, vt ꝑ dispen-
 137 satus super irregularitate ad effectum obtinendi beneficii
 in Ecclesia Collegiaria eo ipso quoq; censetur dispensatus
 vt optare possit in ea Ecclesia, in qua viget consuetudo,
 vel sta-

vel statuto optandi, fit constat ex iis, quæ supra adduximus quæst. 5. & 6. concl. 3.

¶ Tertia, & postrema conclusio. Irregularitas sequens ipsam receptionem beneficii † non impedit clericum Ecclesiæ Collegiatæ, quin veniente casu optare possit in Ecclesiâ habetæ ius optandi.

¶ Probatur hæc conclusio primo ex ijs, quibus quæst. præced. conclusio. 4. latius ostendimus, defectum corporis, qui forte præcedens repelleret ab ordine, & beneficio, si superueniat, non impedit, aut prohibere optionem, nam quod hoc eadem planè ratio est etiam in animi defectibus. secundo probatur, quia irregularitas ex mente canonum, & Innoc. communiter recepti cap. nisi cum priclem de renunciatione, definitur impedire nuntium inductum à iure Canonico directe impediens etiam post poenitentiam receptionem ordinum Ecclesiasticorum, aut alium usum eorum quatenus sunt ordines, quam definitionem in hæc verba asserit, latiusque explicat Nauar in Man. d. capitulo 27. nume. 191. eadem quoque substantiam est cum ea, quam asserit Couar. in relect. Clem. 51. furiosus 1. par. in initio numero. 1. de homic. Burgas. d. tract. de irregular. quæstio. 1. per totam Maiol. in similit. tract. quæst. 1. numero. 1. Henric. q. 16. 1. Theol. moral. lib. 14. capitulo. 1. §. 2. & Vival. in Candelabro. 2. part. titulo de irregular. numero 5. at vero certum est optionem neque forte usum ordinis, neque esse cum ordine per se, & necessario coniunctam, ut iam sæpius admonuimus. Ex quo fit iunctis maxime supradictis in concl. 1. ut hæc conclusio procedat non modo ubi irregularitas proueniat sine culpa, sed etiam ubi ex culpa inducatur. Atque hæc de hoc cap. dicta sint satis.

SVM MÆ RERVM.

- 1 Optionem gradatim fieri quod modis accipi possit.
- 2 Antiquiores canonici regulariter prius optare debent quam qui postea recepti sunt. quod idem dicendum de ceteris Collegiis, in quibus loci habet ius optandi.
- 3 Antiquior Canonici si differat optare intra debitum tempus vacantem præbendam quomodo possit eam optare postea receptus.

Agri.

- 4 Agnitio bonorum possessionis facta persequentem in gradu intra tempus primi operatur statim effectum suum ubi præcedens in gradu non agnoscat.
- 5 Expectans posterior in data acceptans præbendam, seu aliud beneficium intra menssem primi non tenetur amplius acceptare in suo mense ubi primus debito tempore sibi assignato non accepit, sed statim elapsio dicto mense acceptatio illa operatur suum effectum.
- 6 Optas domum, vel præbendam videtur necessario habere debere quod dimittat. Contrarium num. seq.
- 7 Melius est habere, quam non habere.
- 8 Minus solum intelligitur, quamuis nihil solum sit.
- 9 Dicitio seu verbum, amplius, ad eum quoque, pertinet, cui nihil debetur.
- 10 Contingentia ut plurimum attendenda sunt.
- 11 Antiquior canonici, qui postea mutauit præbendam pro collatione, & imperatione in eadem ecclesia, posterior est in optando ei, qui medio tempore receptus fuit.
- 12 Antiquiore canonico non optante vacantem præbendam, optat sequens & sic deinceps.
- 13 Dicitio, gradatim in tex. cap. in de consuet. in 6. quo modo proprie sumitur.
- 14 Antiquiore optante vacantem præbendam, sequens optare potest præbendam ab eo dimissam, & sic ceteri gradatim.
- 15 Præbendarum, & canonicorum variis ordines & gradus, & de. ob. num. seqq.
- 16 Præbende aliquibus in locis alia subdiaconales, alia diaconales, alia presbyterales.
- 17 Dignitates quedam sunt in ecclesiis collegiatis, & quæ illæ sint.
- 18 Ordo aliquis annexus ne fuerit præbendis de iure antiquo.
- 19 Ordo certus annexus erat etiam de iure antiquo dignitatibus.
- 20 Subdiaconus esse debet canonicus, ut habeat vocem in Capitulo.
- 21 Præbendis seu canonicatibus cathedræ alium ex iure Conc. Tridentini debet esse annexus certus ordo subdiaconatus, diaconatus, vel presbyteratus.
- 22 Canonici præbendati ac dignitates habentes debent infra an-

num

- num suscipere ordinem requisitum; & in ea etate esse constituti. ut illum intra idem tempus possint suscipere. num. 25.
- 26 Optio locum habere potest ex speciali consuetudine ubi prabenda sunt diuersorum generum.
- 27 Optio quando locum habeat de vno ordine ad alium in cathedralibus aut in aliis ecclesiis collegiatis, ubi certus ordo prabendis annexus sit. Item in dignitatibus, que non sint reseruaia num. 28.
- 29 Optans debet admitti per capitulum, vel eum, qui prae est Capitulo; nisi tamen hac solemnitas contraria consuetudine sublata sit num. 30. Imo forte non requiritur etiam tacitus consensus Capituli, sed sufficit notificare Capitulo optionem num. 31.
- 32 Collatio, aut inuestitura non requiritur in optione.
- 33 Apprehensio possessionis an sit necessaria in optione prabenda, aut domus. & num. 36.
- 34 Ius in beneficio acquiritur per solam collationem, ante apprehensionem possessionis.
- 35 Apprehensio possessionis post collationem beneficii cur necessaria sit, & ad quid prosit.
- 37 Possessio beneficii & prabenda, seu domus optata, ubi a nemine detineatur, potest capi propria auctoritate.
- 38 Possessio beneficii capi debet ad cornu altaris, secus in prabenda optata.
- 39 Apprehensa possessione prabenda non censetur apprehensa possessio domus optata, neq; apprehensio vno fundo est apprehensus aliter.
- 40 Possessio beneficii seu prabenda, aut domus optata intra quantum tempus capi debeat, remittitur arbitrio iudicis.

Formula Instrumenti Optionis pro facti specie ibid.

- 41 Simonia committitur si vendatur spirituale, vel spirituali annexum. & num. seq.
- 42 Simonia quomodo definitur.
- 43 Spirituale prout esse potest materia simonia, quomodo distinguere possit. & quomplex sit num. 44.
- 45 Annexorum spiritualibus quadam sunt consequenter annexa, quadam antecedenter. Item quadam annexa immediate, quadam mediate. num. 46.
- 47 Ius optandi dicitur potest annexum spirituali dependenter seu

- seu consequenter, & mediate.
- 48 Simoniacus conuentionalis non incurrit ipso iure vllam poenam simoniaci a iure inflatam, sed poena arbitraria puniri debet.
- 49 Simonia ex vna parte tantum completa inducit obligationem restituendi quod acceptum est, si sit temporale.
- 50 Simonia conuentionalis, non autem realis dicitur quae ex vna tantum parte completa est.
- 51 Optans licet nolit pecuniam promissam soluere, potest retinere prabendam optatam.
- 52 Optans, & permittens optare interueniente pecunia committit Simoniam; & num. seq.
- 53 Simonia committitur in renunciatione, & acquisitione beneficii intercedente pretio.
- 54 Optio, seu ius optandi non competit nisi habenti prabendam, & clericatum.
- 55 Pensionem redimens propria auctoritate simoniam committit.
- 56 Optans, vel permittens optare interueniente pretio non incidit in excommunicationem.
- 57 Simoniacus a iuraxat realis in ordine, vel beneficio est excommunicatus.
- 58 Optans, vel permittens optare medio pretio puniri debet poena arbitraria.
- 59 Pactio simonica super optione nulla inducit obligationem.
- 60 Optio facta ad eos, cui per simoniam concessum fuit ius optandi, nulla est facta verò ab eo, qui capax est. v. l. e. n. 61. licet is priuari possit prabendam optata. num. 26.

De modo optandi, seu qualiter fiat optio.

C A P. V.

QUERO Primo, An optio semper fiat gradatim; Quatuor sensus, seu intellectus admittit. Videatur hæc questio, quorum primus est; An semper antiquior prius optet deinde iuniores. Secundus; An ita optio fiat, ut qui primus, seu antiquior est, optet, si velit, alias optet secundus, & eo nolente tertius, alias quartus, & sic deinceps.

Tercius; An sicut primus antiquior optat vacantem præbendam, ita sequens in ordine optet præbendam antiquioris, alias vero, qui eum statim consequitur, optet præbendam dimissam - billo secundo, & sic de ceteris. Quartus; An sicut intra eundem ordinem, & gradum præbendam admittatur optio etiã intra diuersos ordines, ut puta quod primus, seu antiquior subdiaconus optare possit vltimam præbendam diaconalem, primus diaconus postremam sacerdotalem, antiquiorque sacerdos aliquam ex dignitatibus vacantem, que in regul cancellar. Apost. non comprehen datur. Ex quibus quoniam hic postremam intellectus coincidit cum sequenti quaestione, de eo ibi agemus. De aliis tribus per sequentes conclusiones respondebimus.

- ¶ Prima Conclusio. Antiquiores & regulariter prius optare debent, quam iuniores, satis id patet ex t. x. d. c. h. ibi antiquiores & quod ibi tradunt Doct. omnes, de consuet. in 6. antiquiores inquam receptione, prout latius explicando ostendimus cap. præced. q. 1. concl. 4. Quædam tamen circa hanc conclusionem adnotanda sunt, quæ etiã ad sequentis, & illius etiã. 4. conclus. explicationem, modum que optandi spectant. Primo; quod si canonicus antiquior differt optare intra legitimum tempus, ita ut sit periculum, ne illud labatur ad adimium iuniorum, poterit iunior sequens optare præbendam, quam ille optare debebat, & te nebit optio iunioris in euentum, quo senior, siue antiquior intra tempus statutum non optauerit, ita voluisse videtur gloss. pen. d. c. fin. de consuet. in 6. sed aperte tenet Staphil. tract. de lit. grat. tit. de vi & effect. clausul. vers. successue in huiusmodi literis, sequitur Zetoli in Prax. Epis. verbo, canoniam, versic. ad septimum, conclus. 4. Add. ad Rom. decis. 3. de consuet. in no. ad quod optime facit tex. iuncta gloss. in l. fin. C. qui admitt. ubi agnitio bonorum & possessionis facta per sequentem in gradum intra tempus primi, qui eum præcedit, & sic ante tempus congruum, operatur effectum suum tempore congruo, nec est necessaria alia agnitio, quod tanquam singularior, ibi Rom. noster verò casus est in fortioribus terminis, cum hi iuniores optent intra legitimum tempus facit & optime; quod post Salic. Cald. & Bellam. contra Io. An. tradit Staphil. loc. cit. quod 4. quando ea duobus expectantibus secundus in data acceptauit intra mensem primi, valet eius acceptatio, si primus debi-

to tempore non acceptet, neq; noua acceptatio requiritur in secundo mense. Secundo not. quod quamuis videatur, ¶ eum canonicum antiquiorem, qui optare velit præbendam, vel domum, necessariò debere habere aliquid, quod dimittat ad hoc, ut præferatur iuniori, tum quod optio inter plura cadat, ut supra. cap. I. q. 1. admonimus, tum quod id satis aperte colligi videtur ex tex. d. c. fin. dum dicit, illa præbenda, que optata non fuerit, erit illi, pro quo scripsimus, conferenda, vbi id supponunt Doct. de consuet. in 6. Ex quo illud sequi videtur, quod si quis antiquior haberet canonicatum sine præbenda, prout accidere potest, iuxta text. in c. eum cui, de præben. in 6 & c. fin. de concess. præbend. eod. lib. & ea, que latius trademus infr. cap. 7. q. 1. vel prout sæpe contingit, domo careat, non poterit optare, sed optabit sequens, qui aliquid habeat, quod dimittat, idque deinde obtabit antiquior. Tamen melius rem consideranti apparebit, ¶ illum antiquiorem, qui nihil habet, optare posse, neque ei præferri debere iuniorem aliquid habentem, quod dimittat, tum quia in hoc casu militant omnes rationes, & æquitates, quas sup. cap. 2. q. 1. adduximus ad ostendendam rationabilitatem huius consuetudinis, ut cuique facile apparebit; tum quia factum est, quod quo modo cadat electio; Nam & melius est habere, quam non habere, & id recte dicimus, cum & minus solum intelligatur, ¶ etiam si nihil sit solum, & verbum *amplius*, ¶ ad eum quoque pertinet, cui nihil debetur, ut sunt tex. 9 ad litteram, in l. minus solum, & l. verbum amplius, vbi late tradit Rebus. Alciat. & alij, ff. de verb. sig. & tradit etiam idem Alciat. in l. si ita te, ff. eod. Catal. Cotta in Memor. in verbo, minus, apud quos habes alia pleraque similia exempla, ex quibus quoque fere soluntur contraria. Ad id vero, quod ex tex. & Doct. auctoritate sumitur in d. cap. fin. de consuetud. in 6. responderi potest, neq; illum tex. neque doctor. eos loci negare, quim huiusmodi antiquior optare possit, sed attendendo, quod ut plurimum accidit. ¶ iuxta tex. in c. sæpe, de appell. & l. nam ad ea, ff. de legib. de his solum loquuntur qui præbendam habent, vel aliquid, quod dimittant. Vel etiam & melius dici potest attendendū id esse in casu speciali illius tex. cū Papa mandat alicui pro uideri de præbenda primo vacatura; idq; ne dispositio, & gratia Principis reddatur elusoria contra vulgatas iuris re-

regulas quare tunc optare non poterit, qui non habet præbendam, quam dimittit, sed optabit sequens, & præbenda
 32 inoptata dabitur expectanti. Tertio not. in optionibus si eum non censeri antiquiorem, ideoque præferendum non esse, qui cum prius esset canonicus, postea mutavit præbendam, & canonicatum per impetrationem, & collationem, sed præferri debere eum, qui post primam illius receptionem ante tamen secundam receptus fuit in canonicum; & ratio est, quia ille mutat non solum præbendam, sed etiam canonicatum, atque adeo nõus canonicus est, & dicitur noviter receptus, cum non tanquam canonicus, ut in optione contingit, sed tanquam extraneus affectus sit eam præbendam, atque inde videmus denuo illi capiendam esse possessionem, admittitque ad osculum, recipi in fratrem novissimum, ac postremum locum in eodem ordine tenere, (nisi in eodem a locis eius ordinis manet, & permittatur cum quisque iuro renunciare possit iur. vulg.) & similia ei esse facienda, quæ nuper recepti facere conlueverunt, atque adeo merito censeri debet posterior admittus, ac receptus, & per consequens in optione huic medio tempore recepto postponendus est, iuxta tex. cum ibi trad. d. c. fin.

13 ¶ Secunda Conclusio. Optio quæ ita gradatim fieri debet ut si non optat primus, seu antiquior, optet secundus, seu se-

14 quæ; alias optet tertius, & sic deinceps; & hic est, nisi fallor, germanus intellectus illius verbi gradatim, quod est in tex. d. c. fin. quod ita exponit ibi gloss. quam ibidem approbat inter alios Gemin. & Rot. dec. 5. vers. videtur tamen obstar. de consuet. in no. & decif. 111. num. 2. 1. part. in noviss. divers. id ipsum etiam patet ex Doct. d. c. fin. in verbo, dumtaxat, dum querunt post gloss. an illi dies currant omnibus simul, & an iuniores teneantur expectare antiquiores pro tum illud tps. in optando. & ad primũ rident affirmatiuè, ad secundum negativè, iuniores non teneri per totum tẽpũ expectare, de quo in nos latius cap. seq. q. 3. clare enim supponunt posse quocumque iuniores vacantem præbendam optare ubi non optet per antiquiores; & de hoc nemo dubitat.

15 ¶ Tertia Conclusio. Optio quæ ita quoque gradatim, sit ut antiquior optante præbendam vacantem, sequens optet præbendam, quam antiquior dimittit, & dimissam ab hoc optet alter, qui mox sequitur, & sic de ceteris; id satis aperte colligitur ex tex. d. c. fin. dum ait, *Poterunt ipsi antiquiores*

quiores iuxta consuetudinem eandem optare, cum præbenda vacabit, & illa que optata non fuerit, si nulli sit debita erit illi, pro quo firmissimum, conferendo. Ex quo enim dicit in plurim. antiquiores, & mos, volentes, de pluribus loquitur simul optantibus, ut in simili nor. gloss. d. cap. fin. verbo, dumtaxat, cum maxime subdat tex. & illa, quæ optata non fuerit quasi una ex pluribus, quæ optatæ fuerint. Sed aperte id sentit gloss. in verbo, non fuerit, ubi rationem ass. gnans ad verba te. x. superius relata, inquit, ex quo cum vacant præbenda, necesse est unam remanere non optatam. De illa igitur subdit, *Provideatur impetranti.* Et in hac quoque conclusione nemo, quod viderim, contradicit.

¶ Quarto Secundo. An optio semper fiat intra eundem ordinem & gradum. Prænotandum est primo, in aliquibus ecclesijs colleg. te. x. statuto, vel cõsuet. dari tres ordines 16 præbendarũ, seu potius canonicorũ, ut alii sint inferiores, quæ vocantur scholares, quia sunt sub cura, obedientia, & regimine scholastici; quidam dicuntur medij, & vocantur emãcipati, quidã maiores, qui soli habent vocẽ in Capitulo, & vocantur capitulares, tamẽ præbendæ omnium sũt æquales, & nõ alter quis potest ascendere ad maiore gradũ, nisi per ordinẽ primo fuerit inferiori, & de illo ascẽderit ad medium, & hic ascẽsus fit secũdũ ordinẽ receptionis, de qua cõsuetudine Rot. Rom. decif. 9. n. r. de consuet. in antiq. Frãc. Marc. decif. Delphin. 127. n. 4. 1. part. & Rom. cõsil. 227. in alijs vero ecclesijs sũt quædam 17 sũt præbendæ maiores, quæ nõ dantur nisi presbyteris; quædã mediæ, quæ sũt diaconis & subdiaconis; quædã minores, quæ assignantur inferioribus, quæ cõsuetudo est Gratianopoli, teste Frãc. Marc. decif. 126. in alijs demũ plerũque, & quidã sũt præbendæ, quæ sũt sacerdotibus, alię quæ sũt diaconis, teruę, quæ sũt subdiaconis assignantur, quæ tũ oēs canonici sũnt, & præter quædã sũt 19 dignitates, puta Archiepiscopatus, Archidiaconatus, Primiticiatus, Praepositura, & Decanatus, pũt in ecclesia nostra Mediolanẽ. de qua distinctione passim iura loquuntur, sicut in c. de æt. & qual. c. ei cui. & c. cui. de nõ sacerdotali. ubi Doct. de præben. in 6. & in c. cõstitutus, de concess. præben. & clem. ut hi qui, de æt. & qual. & Trident. Concil. sess. 22. c. 3. de refor. & sess. 24. cap. 12.

- Prænotandum secundò, quod quamvis forte de iure
 20 communi antiquo non esset alicui præbendæ necessariò
 aliquis ordo annexus, vt voluit inter alios Abb. in c. 2. n. 5.
 21 desinit. (dignitatibus dumtaxat exceptis quibus cer-
 tus ordo annexus est, per text. d. c. 1. de æt. & qual.) cum
 22 id cautum non reperitur; cum quo nihilominus stat, &
 quod etiam eo iure antiquo non nisi subdiaconus vocem
 haberet in Capitulo, clem. vt hi qui, de æt. & qual. quod
 etiam dispositum deinde fuit in Trident. Synodo, d. sess. 22.
 23 cap. 4. Tamen de iure nouo debet saltem in ecclesijs ca-
 thedralibus cuique canonicatui, seu præbendæ esse na-
 annexus ordo presbyterii, diaconatus, & subdiaconatus, &
 ad Episcopum cum consilio Capituli spectat assignare ac
 distribuere; prout viderit expedire, quibus quisque ordo ex
 sacris annexus esse debeat, vt dimidia saltem pars presbye-
 ri sint, ceteri verò diaconi, aut subdiaconi, nisi alicubi lauda-
 bilior esse consuetudo, vel plures, vel omnes sint presbyte-
 ri, quæ omnino debet obseruari. ita dispositum in Trident.
 Concil. d. sess. 24. c. 12. quos quidè ordines debent
 24 præbendati infra annum cessante iusto impedimento suscipere;
 vt habetur d. sess. 22. cap. 4 & hoc sub pœnis, de quibus
 in d. clem. vt hi qui, hoc est, amissionis dimidiarum distri-
 butionum, & vocis in Capitulo, donec pro moueantur: ne-
 que canonicatum, aut dignitatem obtinere quis poterit, ni-
 si in ea saltem ætate sit constitutus, vt infra annum possit
 25 illo ordine initiari, quem talis canonicatus, aut dignitas re-
 quirat, vt d. sess. 24. cap. 12. His prænotatis fit.
- ¶ Prima conclusio. In primo casu consuetudinis, de qua
 26 in primo not. puto probabiliter posse contingere optionem:
 ita in specie voluit Zerol. in Praxi Episc. verbo canonica
 versic. ad septimum, in princip. iuncta gloss. & Abb. conf.
 159. num. 20. & 21. vol. 1. ita etiam colligi videtur ex Rot.
 decis. 9. de consuet. in no. & 9. d. eod. titu. in antiquis & de-
 cis. 41. nu. 4. 7. & 8. part. 1. in nouiss. & Fran. Marc. d. decis.
 1271. nu. 3. & 4. sed clarius id sentit Rot. Rom. decis. 10.
 de præben. in antiq. Et hoc propter speciem consuetudinè
 super hoc inductam, vt patet ex iisdem Doctoribus: alias
 enim simplex consuetudo optionis intra eundem ordinem
 introducta ex se ad diuersos ordines extendi non deberet.
- 27 ¶ Secunda conclusio. In casu & secundæ, & tertie consue-
 tudinis, de qua in d. 1. not. p. quas distincti sunt in ecclesijs
 ordines

ordines præbendarum, & canonicatum, vt alii sint sacer-
 dotiales, alii diaconales, alij subdiaconales, alij etiam infe-
 riorum ordinum, puto quod in ecclesijs cathedralibus,
 vbi ex decret. Trident. Concilij fuit solum distincti ordi-
 nes facerdotij, diaconatus, & subdiaconatus, ijque annexi
 sunt canonicatibus, non possit regulariter locum habere
 optio, nisi specialis de hoc consuetudo legitime præscripta
 rationabiliter inducatur, quod probò ex eo, quia ex dispo-
 sitione prædicti Concilij, iuncto text. d. clem. vt hi qui, &
 c. ei cui, & c. cui de non sacerdotali, de præben. in 6. illi ordi-
 nes non tam præbendis annexi sunt quam canonicatibus
 iique designati sunt, vel designari debuerunt per vnumquè
 que Episcopum. Cum ergo per optionem muretur quidem
 præbenda, sed non canonicatus, vt dicam inf. cap. 7. quæst.
 1. antiquior subdiaconus, vel diaconus optando vltimam
 diaconalem, vel presbyteralem præbendam, aut simul ca-
 nonicatu mutabit contra optionis rationem, aut cum idè
 canonicus sit, ordinem, & onus alteri canonicatui annexu
 suscipiet contra designationem a Concilio requisitam. Se-
 cus vero erit in alijs ecclesijs collegiatis, vbi ex sola con-
 28 suetudine, vel statuto idem ordines, vel alij annexi sint præ-
 bendis: poterit enim per statutum, & consuetudinem optari
 præbenda, simulque assumtum censetur onus celebran-
 di, vel canendi euangelium, & simul se intra annum pro-
 moueri faciendi ad ordinem requisitum, sufficere tunc,
 quod semper maneat idem numerus præbendarum, qui-
 bus talis ordo annexus sit. Et ratio est, quia tunc præben-
 dis ipsis annexus erit ordo non autem canonicatibus, & in
 his terminis intelligendum est quod vult Abb. consil. 247.
 nu. 1. & 4. vol. 2. dum supponit, posse eum, qui habet præben-
 dam diaconalem, optare sacerdotalem. Item gloss. d. c. fin.
 verbo, antiquiores, & ibi ceteri dum contententes, speciali
 consuetudine induci posse, vt maior ordine præferatur in
 optione, appetere supponunt, inter diuersos ordines admitti
 optionem. Eadem plane ratione in optandis domibus, quæ
 annexa non sint præbendis, vel canonicatibus, huiusmodi
 distinctio ordinum attendenda non erit, sed antiquiores
 simpliciter in receptione præferentur in optione domus va-
 cantis, quibus ea fuerit Canonici diuersi ordinis. Quod idem
 propter eandem rationem dicendum erit in consuetudine
 inducta post concilium contra illam præbendam secundum

diuersos ordines distinctionem, & simul etiam de dignitatibus, quæ non sunt, primò post pontificalem in cathedralibus, neque præcipuè in collegiatis (hæ enim cum ex reg. 3. cancellariæ reservatæ sint, non admittunt) optionem, iuxta supra late tradita cap. 3. q. 2. conclus. 2. in illis namque licet non per extensionem, tamen ex speciali consuetudine fieri poterit optio, vt in specie voluit Zerol. d. versic. ad 7. in princip. & Rot. decif. 411. num. 4. 1. part. in nouiff.

¶ Quæro Tertio, An aliquæ solemnitates requirantur in optione.

¶ Prima Conclusio. Ex parte ipsius Capituli vt plurimum ¶ requiritur, vt qui optat, admittendus sit per Capitulum, vel eum qui præest Capitulo tempore, quo ille se petit admiti, vel per alium, prout est consuetum. Ita in terminis tradit Rot. decif. 6. num. 7. de consuet. in no. & Aen. Falconi. in tract. de refer. benef. quest. 4. princip. effect. 5. num. 7. poterit tamen & hæc solemnitas per contrariam consuetudinem aboleri, ita vt sufficiat tacitus consensus Capituli, approbantis factam consuetudinem optandi, prout nunc quotidie fit. Imo satis probabiliter iustineri potest ¶ non esse necessarium consensum Capituli, sed sufficere, vt optantes notificent Capitulo optionem, & consensum requirant, licet non obtineant, eo quod optent vigore consuetudinis iam inductæ, quæ vim legis habet, vt optime tradit Abb. conf. 1. 59. num. 1. 5. volum. 1. & vbi etiam requiretur consensus, is præsumitur tam ex vicinitate locorum iuncta antiquiore, vt bene deducit idem Abb. num. 14. ¶ Illud sane ¶ indubitatum est, nullam requiri collationem, aut inuestituram, vt patet ex Io. And. Gemin. & alius, d. c. fin. de consuet. in 6. Cassad. decif. 7. de præbend. Rot. decif. 10. eod. tit. in antiq. & alibi sæpe Abb. d. consil. 159. n. 13. post Card. conf. 126. col. 3. Formulam vero instrumenti optionis habes infr. in suo huius quæst.

¶ Secunda Conclusio. Ex parte ipsius optantis tutius ¶ puto esse, apprehendere possessionem præbendæ, vel domus optatæ. Quis. n. p. ipsam optione acquiratur ius in præbenda optata, absque vlla possessionis apprehensionis sicut etiam, vbi requiritur collatio in beneficio, per solam collationem ¶ ante apprehensionem possessionis, acquiratur ius in beneficio, vt voluit gloss. communiter approbata in cap. pen. in

pen. in verbo, collatio, de præben. in 6. & est optimus text. in cap. si sibi absentis, eod. tit. & lib. & in civit. vbi Docto. de concess. præben. in 6. & late tradit Dyn. in c. 1. de regul. iur. in 6. & Couar. lib. 3. var. resol. cap. 16. num. 1. Tamen ¶ 35 tum propter fructuum perceptionem, tum propter interdictum vnde vid. vt, tum propter regularem annualem & triennalem possessoris prærogatiuam, tum etiam propter alios effectus requiritur corporalis possessionis apprehensio, prout tradunt Abb. & alii in c. cum super, de caus. possess. & propr. Franc. c. si a sede, de præben. in 6. Couar. d. c. 16. num. 6. in princip. & num. 7. versic. Secundus casus. ac versic. seqq. nec non & num. 8. & in ¶ hac specie optionis ¶ 36 consulti Franc. Mar. decif. 1263. per totam, vt possessio corporalis apprehendatur. Illud iure certum est, ¶ possessio- ¶ 37 sionem hanc domus, vel præbendæ ab alio dimittæ, posse ab optante propria auctoritate apprehendi, vbi a nemine detineatur, prout in beneficijs, quæ per collationem tribuuntur, ex communi sententia resoluunt Rebus. in Prax. benefic. titul. de missione in possess. numero 5. ac Couar. d. cap. 16. numero 7. vers. 3. casus, & num. 8. vbi & toto illo cap. optime tractat, quæ ad apprehensionem beneficij spectat, neque tamèn necessè est, ¶ possessio- ¶ 38 nem apprehendi ad cornu altaris, seu in ipsa ecclesia, cum id proprium sit, quando acquiritur nouum beneficium, vt patet ex Abb. d. c. cum super, Anchar. in reg. sine possessione de regul. iur. in 6. cum alijs quos testat, & sequitur Couar. d. c. 16. num. 10. 12. & 13. Duo tamen non ¶ 39 omitteram. Alterum quod si simul quis legitime optauerit, & domum ¶ præbendam, cum apprehendenda sit corporalis possessio ipsarum rerum, pura fundorum, qui sunt de præbenda, vel ipsius domus, non sufficit acquirere possessionem vnus fundi, sed omnium capienda erit. Sed neque satis erit acquirere possessionem vel præbendæ, vel domus, nisi apprehensio fiat in ecclesia, per ea quæ post Dyn. d. c. 1. ibiq. Io. An. & Franc. alioq. non nullis tradit Couar. d. n. 13. De quo etiã videndus est Dyn. d. c. 1. Alterum est, quod cum nulli a iure, vel a Doctoribus tempus certum statuatur apprehendendi possessionem siue in collatione, siue in optione, id remittitur ¶ iudicis arbitrio, iuxta ea, quæ ¶ 40 late tradunt Io. Coras. in lib. 4. Miscell. iur. cap. 12. n. 6. & Menoc. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 1. num. 2. 5. & 6.

Iam vero, vt superius polliciti sumus, pro huius questionis coronide formulam instrumenti optionis hic lubet subijcere. Et quidem forma, quæ communiter, & vt plurimum adhiberi solet in instrumentis optionis, quam ex Fomulario instrumentorum & variorum processuum Romanæ Curie paucis mutatis desumpsit, hæc esse potest.

In nomine Domini Amen. Anno à natiuitate eiusdem M. D. XCIX. Indictione 13. die vero decimo octauo mensis Decembris Pontificatus sanctissimè in Xpo Patris, ac D. N. Domini Clementis diuina providentia Papæ viij. anno octauo. In mei notarij publici, testiumq; inscriptorum ad hoc specialiter vocatorum, & rogatorum presentia, & coram venerabilibus, & circumspèctis viris Dominis N. Præposito, vel Archidiacono, vel Archipresbytero, vel antiquiore Canonico (prout nimirum tunc ad eorum aliquem de iure, vel consuetudine iuncta facti contingentia Capitulum conuocare, & congregare spectabit) nec non A. B. C. D. E. F. & G. Canonis Ecclesie S. Nazarij, vel S. Marie scalensis &c. in loco Capitulari per præfatum Dominum N. Capitulariter congregatis facientibus, & representantibus ipsum vniuersum Capitulum, vel duas partes, ex tribus, vel maiore, & saniore partem ipsius Capituli, personaliter constitutus ven. vir Dominus N. Canonicus eiusdem Ecclesie, & minore præbenda præbendatus iuxta dictæ Ecclesie consuetudinem hætenus, vel à quadraginta annis citra & ultra obseruatam, aut etiam statutum laudabile eiusdem Ecclesie maiorem præbendam per mortem quondam I. Canonici extra Romanam Curiam defuncti die tertia huius mensis vacantem, quam idem Dominus I. Canonicus pacificè tenuit, & possedit, omnibus melioribus, quibus validius potuit, & debuit, ac potest, & debet, modo, forma, & iure, optauit, & optat, atq; ad eandem maiorem præbendam ascendit. Cum protestatione tamen expressa, quod, vbi præbenda huiusmodi per eum, vt præmittitur, optata, vigore optionis huiusmodi sibi non debeat, nec ad eandem ius sibi competierit, aut competat, tunc, & eo casu regressum habeat ad suam præbendam prædictam, quam ex nunc retinet, vel aliam sibi de iure, vel consuetudine, aut statuto dictæ Ecclesie debitam, quam ex nunc prout ex tunc optauit, & optat, super quibus &c. Actum &c. Præsenibus, &c. Et quoniam vt plurim-

plurimum accidit, vt cum præbenda aliqua vacat, optioq; Capitulariter fit, non vnus dumtaxat Canonicus, sed plures successiue, & quidè prius antiquiores Canonici optent sicut optare possunt, & debent si volunt, tū iuniores gradatim. Ideo vbi in dicta formula dicitur, *Dominus N. Canonicus*, addatur, *antiquior*, vel, qui prius ad optionem admittendus est, & in fine ante illa verba *Super quibus &c.* subiiciatur & successiue Dominus N. Canonicus sequens in ordine, seu iunior receptione optauit præbendam præfati N. Canonici sic vacantem per optionem eiusdem N. cum eadem tamen expressa protestatione, &c. successiue Dominus L. Canonicus optauit præbendam dicti R. cum eadem protestatione, & sic de cæteris Canonici vsq; ad vltimum optare volentem.

Rursus quoniam non modo præbendæ, sed etiam domus optari potest, & quidem non modo maior, sed etiam minor, immo & ab eo, qui nullam habet domum, aut præbendam, quam dimittat, vt supra suis locis docuimus, ideo cautus, & diligens sit notarius in consiciendo huiusmodi optionis instrumento, vt nimirum mutet mutanda, & omittat omittenda, atq; adeo in his tribus casibus loquendo de domo, vel præbenda, quæ vacauit, & optatur omittet verbum *maiorem*, & præterea totam illa clausulam, & ad eandem maiorem præbendam vel domum ascendit, & illa verba paulo præcedentia, minore præbenda præbendatus, quorum loco poterit optans minorem præbendam solum dicere, *præbendatus*, optans vero domum si quidem meliorem domum habeat, dicat domum Canonicalem obtinere si priorem dicit, domum non satis, aut non æque bonam obtinens, si nullam sed solum præbendam, fat erit dicere, præbendatus. Similiter in tertio casu in clausula protestationis in fine posita loco illorum verborum, regressum habeat ad suam præbendam prædictam quam ex nunc retinet, vel aliam sibi, &c. dicendum erit, regressum habeat ad aliam præbendam, vel domum sic, &c.

Reliqua minuiora, quæ pro facti specie immutanda erunt periti notarij iudicio relinquimus.

Quæro Quarto, Et postremo in hoc cap. An optio fieri debeat gratis, seu An in ea possit committi Simonia.

Pone enim, quod vacante aliqua præbenda antiquior canonici, ad quem de iure prius id spectat, optare velit, tamen

tamen à juniore canonico, quia prece non potuit, pretio inductus cedat iuri suo, & sinat juniorem optare. Nunc quaeritur, an uterque committat simoniam; an societat in aliquam poenam; & an optio ipsa sic facta nulla sit.

Pro quorum dubiorum resolutione præmittendum est
 41 primo simoniam 4 committi non solum si ematur, vel vendatur spirituale ipsum, sed etiam si annexum spirituale est
 42 enim simonia 4 studiosa voluntas emendi, aut vendendi spirituale, vel spirituali annexum, prout definitur inter Theologos S. Thom. secunda secundæ quæst. 100. artic. 1. ubi Caiet. & ceteri Thomistæ, Scot. lib. 9. de iustit. & iure, quæst. 5. art. 1. S. Anton. in secunda part. sum. titu. 1. cap. 5. §. 1. Scholast. fere omnes in 4. sententiarum distinct. 25. Siluest. & omnes penè summistæ in verbo simonia quæst. 1. inter Canonistas Glos. in sum. 1. quæst. 1. Abb. Sociofen. & alij in rubr. de simon. Nauar. in Manual. Confess. cap. 23. num. 100. quæ quidem definitio communiter recepta est, ut tradit Nauarr. & Siluest. loco citato, & quamuis aliqui alter definiant, ut videre est apud Barthol. Vgol. in moder. tracta. de Simon. Tab. 1. quæ est apud de Simon. in genere cap. 60. §. vnico, ubi quatenus contractus quidam est, eam sic describit, quod sit contractus non gratuitus, neque purus de re spirituali, eius annexa, diuino, humane iure improbatum; quatenus vero delictum est, quod sit delictum, seu crimen, quod committitur ob contractum non gratuitum, neque purum de re spirituali, eius annexa diuino, humane iure improbatum, atamen in eo omnes nemine profus discrepante conueniunt simoniam committi non modò in venditione, seu emptione rei spiritualis, sed etiam annexæ spirituali, quod & admonuit Roch. de Curt. in tract. de iure patr. xer. & vile q. 3. Lamber. eod. tract. lib. 1. part. 2. q. 1. princip. art. 12 numero 17. lib. 2. part. 2. q. 9. princip. art. 3. num. 2. & lib. 3. q. 9. princip. art. 6. num. 3. & habemus tex. in cap. quæsitum de rerum permutat. & cap. de iure patronatus, de iure patr.

Præmitto secundo spirituale, prout esse potest materia,
 43 circa quam versatur simonia, esse 4 donum supernaturale à Deo datum, vel quid aliud ab eodem institutum ad ani-

animarum salutem, vel ab Ecclesiæ potestate supernaturali, & gratis sibi data ad conficiendum illud, & gratis datum prout definit, comprobatur, & declarat Nauarr. d. cap. 23. num. 99. quam etiam definitionem paucis mutatis sequitur Vgol. d. tab. 1. cap. 33. in princip. ex quo patet, duplex esse spirituale materiam simoniæ, aliud à Deo datum, 4 vel institutum, ut sunt gratia, virtutes. Septem dona Spiritus sancti, necnon Sacramenta, & Ecclesiastica iurisdictionis, ut post Nauarrus d. num. 99. versic. ex qua definitione, docet Vgol. d. Tab. 1. cap. 3. §. 2. nume. 1. & cap. 33. §. 2.

Alia instituta ab Ecclesia, quæ etiam ut plurimum propriæ loquendo non sunt mere spiritualia, sed spiritualibus annexa, ut patet ex Nauar. d. num. 99 & 100. & Vgol. d. tab. 1. capitulo 3. §. 3. & capitulo 34. per totum. & ex his quædam instituta sunt ab Ecclesia potestate iurisdictionis, ut Ecclesiastica beneficia, ac tituli, forma ea acquirendi, religiones, officia Ecclesiastica, ut huiusmodi, ut latius deducit Vgol. d. capitulo. 3. §. 4. quædam potestate ordinis ut res consecratæ ac benedictæ. Horum rursus annexorum spiritualibus 4 duæ species sunt. alia enim est annexorum antecedenter, siue quia in recipiente non requirant aliud spirituale, quam Christianismum, prout voluit Nauarr. d. numero 99. ex mente S. Thom. d. q. 100. art. 4. siue potius, quia ad spiritualia ordinantur, & præparantur, ut verè voluit S. Thom. d. art. 4. quem sequitur Vgol. d. capitulo. 34. num. 5. alios ad id adducens, & huiusmodi sunt sacræ ædes, vestes, & vasa, nec non ius patronatus, & similia.

Alia species est annexorum dependenter, seu consequenter eo, quia dependant à spiritualibus, & consequuntur, prout sunt beneficia, ius percipiendi decimas, & huiusmodi, quæ necessariò supponunt quid spirituale, puta ordinem, vel officium clericale, ut post. S. Thom. loc. cit. & alios tradit Vgol. d. numero 5. ubi etiam optimè refellit tertiam illam speciem, quam aliqui ponunt annexorum concomitantem, prout est labor annexus spiritualibus officijs, cum huiusmodi operatio potius sit pars rei spiritualis, quam ei quid annexum aut extrinsecus accedens, & ad hærens. Denique ex supradictis colligitur

46 ligitur alia diuisio huiusmodi annexorum, quædam enim
 immediate sunt annexa spiritualibus, prout est beneficium
 & huiusmodi, quædam mediate, quia annexa sunt huius-
 modi immediate annexis, prout est pensio Ecclesiastica,
 quæ dependet, ac deceptur a beneficio Gig. tract. de pen-
 sion. q. 1. & 7. & conf. 123. num. 4. nec non ius percipiendi
 decimas quod clericis per se competit ratione beneficij,
 prout suo loco, cum de decimis ageremus satis ostendi-
 mus, & cuiusmodi etiam esse potest ius optandi, quod a
 beneficio dependet, vt constat ex traditis supr. cap. 1. quæst.
 7. & cap. 3. quæst. 1. per totum. Præmittit tertio Simonia cum
 48 conuentionalem & non incurere ipso iure vllam poenam
 a iure inflictam simoniaciis, sed solum puniri debere pena
 49 arbitria, & vbi ¶ ex vna parte tantum completa sit simonia,
 restitui debere quod acceptum est, si temporale sit, ita late
 tradunt Navar. d. cap. 2. §. num. 103. & 150. Vgol. d. tract.
 de simon. tab. 3. cap. 2. §. 2. & 3. iunct. c. 5. & Salzed. in Ad-
 dit. ad Prax. Crim. Diaz. Verbo Simoniaci, quod est mihi
 50 cap. 91. in noua editione. Dicitur autem ¶ conuentionalis
 simonia nõ realis, vbi ex parte vnus in adimpleta est, sine
 eius, qui spirituale promittit, siue qui t. pale, vt late, & optime
 comprobatur Vgol. d. cap. 5. per totum. Præmittit 4. & vltimo
 quod si iste, qui optauit, nolit pecuniam promissam soluere
 51 ¶ valet optio, & licite retinet præbendam in foro interiori,
 donec ea priuatur a iudice in foro exteriori, quod facere po-
 test. Id aperte colligitur ex Vgol. d. tract. de simon. tab. 3.
 cap. 2. §. 5. ¶ per tot. vbi late comprobatur, quod vbi spirituale
 prius datum est, nec sequitur datio temporalis, valet collatio,
 & acquisitio beneficij adepti præcedente simonia conuen-
 tionali, illudque retinere quis potest in foro interiori donec
 a iudice eo priuatur. His præmissis ad tres dubitationes su-
 perius propositas tribus conclus. sequen. respondeamus.

¶ Prima Conclusio. tam antiquior ille Canonicus per-
 mittens optionem, quam iunior optans interueniente pe-
 52 cunia 4. committit simoniam, probatur, si enim adhaere-
 mus illi opinioni, quæ habet, in optione acquiri nouum Ca-
 nonicatum, titulum, & beneficium, prout plerique voluerit
 quos adducemus infr. hoc eod. tract. cap. 7. q. 1. concl. 1. & 3.
 clarum est vtrumque committere simoniam, nam in renun-
 53 ciatione, & acquisitione beneficij intercedente pretio 4. com-
 mittitur simonia cap. quæst. de retum permut. cap. non
 satis

satis cap. infinuatum, cap. ex diligenti, cap. ex infinatione
 cap. audiuimus, & cap. Iacobus, de simon. extrauag. cum
 detestabile, quæ est Paul. 2. de simon. in conuag. si vero
 etiam teneamus, prout cum communiore tenebimus d. q. 1.
 concl. 2. & 3. commutari in optione solum præbendam, prout
 præcisa est a Canonica, seu Canonica, adhuc in optione
 sic facta committeretur simonia, tum quia etiam ipsa præ-
 benda est ius quoddam spirituale, vt late probamus d. q. 1.
 in 2. præmissi. tum quia saltem præbenda erit quid anne-
 xum spirituali consequenter, seu dependentur, cum, sicut
 cætera beneficia, præsupponat vel ordinem, vel saltem pri-
 mam tonforam, & dependeat a Canonica cap. relatum,
 & cap. dilectus il. 1. de præben. Ror. de iur. ij. num. 9. de
 concess. præben. in nou. Card. Clem. fin. num. 10. eod. tit. tū
 demum quia optio ipsa, seu ius optandi 4. non competit nisi
 habenti Canonica, & præbendam, seu beneficium, vt
 supra probauimus hoc eod. trac. cap. 3. & 4. q. 1. item non
 nisi habenti saltem clericatum, seu primam tonforam, vt
 ostendimus supr. d. cap. 4. quæst. 5. atque adeo est ius quod-
 dam spirituale competens ex eo, quod quis habeat ordinem
 vel beneficium, qua ratione committi simoniam ab eo, qui
 vendit ius decimas percipiendi tradidimus in tract. de de-
 cim. cap. 5. q. 3. concl. 1. sicut a ab eo, qui pensionem Eccle-
 siasticam absque auctoritate summi Pontificis redemit, seu
 54 extinguit pretio interueniente, prout tradit Navar. d. cap.
 23. nu. 11. 1. conf. 2. de pact. conf. 52. de præben. conf. 63.
 de simon. Aragon. ad S. Thom. d. q. 100. art. 4. vers. tertia
 conclusio Paul. Rom. tract. de pension. cap. 6. nu. 3. late Fla-
 min. Paris. tract. de resign. benef. lib. 6. q. 2. nu. 123. & 128.
 Vgol. d. tab. 1. cap. 28. §. 3. nu. 7. & Mado. in tract. de signat.
 grat. in tit. extinctio, vers. Extinctio.

¶ Secunda conclusio. Probabilius mihi est in prædicto
 casu 4. neutrum incidere in excommunicationem ipso facto
 55 4. inflictam in d. extrauag. 2. cum detestabile Paul. 1. &
 extrau. cum primum Pij v. illud enim certum est, nullum
 57 simoniacum etiam realem incurtere poenam excommuni-
 cationis, nisi in ordine, & beneficio, ita Navar. d. cap. 23.
 num. 11. & conf. 87. de simon. Salzed. d. addit. vers. 3. quod
 nullus, & vers. 7. quod licet Vgol. d. tab. 1. cap. 49. §. 2. nu. 8.
 & tab. 4. cap. 5. num. 5. vbi hanc esse communem Doctō-
 rum opinionem asserit, quam etiam ante eos sequitur Si-
 ueber

uester verbo simonia. q. 19. dicens omnia iura infligenda excommunicatione ipso facto loqui, & procedere solum in ordine, vel beneficio, quod quidem patet eas consideranti, supra autem diximus, verius nobis videri in optione non acquiri titulum, & beneficium, sed solum præbendam, quare, vt admittamus sub illa clausula posita in d. Extrau. cum detestabile, & in illa Mart. v. cuius mentionem facit Siluest. d. q. 19. per electiones, postulationes, confirmationes, provisiones, seu quasuis alias dispositiones propter illius generalitatem comprehendi posse etiam optandi ius, seu ipsam optionem, immo etiam, quod ea excommunicatione incurrat, si huiusmodi provisiones, & dispositiones in alium transferantur per ea, quæ late, & optime tradit Vgol. d. tab. 1. cap. 28. §. 4. & cap. 49. §. 1. cum tamen ipsa optio, seu optandi ius neq; mediate, neq; immediate feratur, seu tendat ad obtinendum, seu acquirendum beneficium, ideo excommunicationem ipso iure non affert, poterit tamen, & debet deponitione, priuatione, suspensione, & aliis penis iuxta qualitatem delicti puniri per ea, quæ docent Vgol. d. tab. 1. cap. 18. & 19. Diaz. d. verbo simoniaci, & Nauar. d. num. 111.

¶ Tertia Conclusio. Certum est prædictam conventionem, & promissionem factam inter Canonicum iuniorem, & antiquiorem nullam inducere obligationem, quare non poterit non obstante tali pacto antiquior ipse optare; multo vero magis poterit, immo tenebitur iunior d. pecuniam non solvere, id expresse patet ex tex. in cap. fin. de pact. vbi cauetur, quod omnis pacto seu conuentio pro spiritualibus obtinendis nullius penitus est momenti. idem de annexo spirituali cauetur in cap. de iure patronatus, de iure patron. vbi Glos. fin. id adnotatur. Certum est etiam, quod vbi tale ius optandi transferretur in eum, qui alias non haberet ius optandi talem præbendam, seu non esset capax huiusmodi iuris, puta si Capitulum per simoniam concederet huiusmodi ius optandi præbendam vacantem Mansionario, tunc optio ipsa nulla esset cum ipsa translatione iuris nulla fuerit, per ea, quæ de confirmatione vigore electionis simoniace fule tradit Vgol. d. tab. 4. cap. 6. num. 4. quo in casu An & quando Collegium, seu

vniversitas possit committere simoniam, aut de ea puniri possit, consulendus est Vgol. d. tract. tab. cap. 7. in princip. An vero, & quomodo possit excommunicari, vel excommunicationem incurrere, videndus est idem Vgol. tract. de censur. Eccles. tab. 2. cap. 26. per totum. Illud autem probabiliter teneo, t. iuniorum illum Canonicum, qui optauit, postquam etiam pecuniam, dedit vigore d. promissionis, valide optasse, cum spiritualia omnia præter beneficium acquisita per simoniam teneant, vt docet Vgol. d. tab. 4. cap. 2. in princip. & ex eo probat quod in ceteris tantum casibus cautum sit in d. d. Constitutionibus, vt collatio spiritualium per simoniam facta nulla sit, cum maxime nullitas actus pœna quædam sit, cap. distindia, de re script. in 6. cap. si religiosus, de elect. eod. lib. cum simul pœnæ autem, & odia sint restringenda vulg. reg. odia, de reg. iur. in 6. Poterit autem, immo debet t. ille iunior Canonicus in pœnam d. præbenda sic optata priuari iuxta ea quæ diximus in superiori conclusione in fine, & præmiss. 4.

SVMMA RERVM.

- 1 Optio fieri debet intra viginti dies, etiam vbi nullus ad sit executor, aut expectans. num. 2.
- 3 Tempus optandi minus, & abbreviari potest per Capitulum, seu Collegium, in quo viget ius optandi.
- 4 Favori suo, & et quod in favorem suum introductum est, quilibet potest renunciare.
- 5 Tempus legitimum optandi tunc demum minui potest per Capitulum seu Collegium, cum in id consenserint omnes, qui tunc optare voluerint.
- 6 Singuli de Capitulo, seu Collegio consentire debent vbi de singulorum præiudicio agitur.
- 7 Tempus viginti dierum ad optandum à lege datum prorogari potest per Capitulum, seu Collegium. Hæc autem prorogatio nullatenus abesse potest Apostolicis impetrantibus. num. 8. nisi esset inducta consuetudo post text. d. cap. fin. de consuet. in 6. num. 9. secus vero in statuto, num. 10.

Tempus

- 11 Tempus à iure datum ad optandum currit simul oibus optare volentibus, & vnicum tempus ijs conceditur.
- 12 Tempus, quod pluribus datur etiam gradatim ad aliquod agendum, omnibus simul, & collectiue datum censetur.
- 13 Tempus redimendi à statuto præfixum currit simul omnibus consanguineis, quamuis vnus alteri præferatur.
- 14 Mensis, qui pluribus expectantibus datur, omnibus simul currit.
- 15 Tempus vnicum viginti dierum ad optandum ne alijs præter antiquiorem labatur, qua cautela sint adhibenda. & num. seqq.
- 16 Consanguinei remotiores possunt cogere proximiores, vt ante annum sibi à statuto præfixum retrahant.
- 17 Iuniores possunt optare etiam antequam optent antiquiores cum protestatione.
- 18 Tempus optandi solum currit a die scientia vacationis.
- 19 Tempus sex mensium ad conferendum ordinarijs solum currit a die scientia vacationis.
- 20 Tempus optandi non modo non currit toti collegio canonicorum ignorantium vacationem sed neque singularibus personis, si alijs scientibus vacationem, aliqua ex illis eam ignorent.
- 21 Tempus optandi non currit ex eo, quia vacatione nota sit in ecclesia, vel loco beneficij, nisi ibi sint presentes qui optare volunt.
- 22 Notitia facta, de qua in clem. vnica, §. ceterum, de concess. præb. procedit solum in casu specialis illius conce.
- 23 Ignorantia affecta & supina non excusat, quin currat tempus, cum vtraque præ scientia habeatur.
- 24 Ignorantia supina qua sit, quæ probabilis, remittitur arbitrio iudicis.
- 25 Lex inferioris quando præsumatur sciri, arbitriarum est iudici.
- 26 Scientia probatur præsumptionibus, & coniecturis.
- 27 Vicinus, & consanguineus præsumitur scire facta vicini & consanguinei multa vero magis id verum eris in præse, num. 28
- 28 Scientia præsumitur de quo est publica vox, vel fama, vel

- vel fama, vel quod publicè contigit. num. 30.
- 31 Scire qui præsumitur ea, quæ sunt in loco, quem is frequenter solet.
- 32 Præsumptiones, & coniectura scientia tolluntur, si probetur absentia, vel alia iusta ignorantia causa.
- 33 Ignorantia regulariter præsumitur.
- 34 Ignorantia quando iuramento probetur, remittitur.
- 35 Scientia, vel ignorantia quomodo probetur, vel præsumatur.
- 36 Mors, vel eius noticia, quomodo probetur, remittitur.
- 37 Vacatio beneficij, per contractum matrimonij, per affectionem alterius, aut resignationem quomodo probetur, remittitur.
- 38 Notitia vacationis beneficij, qua sufficiens sit, & quando præsumatur.
- 39 Tempus optandi forte non currit iusta de causa impeditum.
- 40 Impeditio non currit tempus, pñ impedimentum non sit affectum.
- 41 Minoribus impeditio non currit tempus optandi.
- 42 Prescriptio temporalis non currit minori.
- 43 Minores, & iustè impediti restituntur lapsa tempore optandi.
- 44 Absentes iusta de causa restituntur in integrum.
- 45 Impedimenta, ob quæ competes restituntur, remittuntur.
- 46 Minor, & iustè impeditus regulariter restituitur aduersus qualibet omiffa, & lapsus temporum ad aliquod agendum.
- 47 Restitutio forte non datur etiam minori in mere spiritualibus; sicut in h. i. quæ sunt solum annexa spiritualibus, prout est materia beneficijs, nu. 48. & licet de lucro captando agatur, num. 49. aut res integra non sit, num. 50. maxime, vbi minor alias non habeat unde viuat, num. 51.
- 48 Capitulum, seu collegium vniuersum restituitur ex dicto minorum, vbi agitur de seruanda consuetudine, seu statuto optandi, quia nemo optauit, alius fecit.
- 49 Iudex competens in causa restitutionis in integrum aduersus omiffam optionem, quis sit.
- 50 Arbitri, & arbitratores an possint restituere, vel saltem pronuntiare esse restitutionem, remittitur.

De tempore optionis, seu quando optandum sit.

Cap. VI.

Quæro Primo, Intra quantum tempus fieri debet optio?

Respondeo, quod regulariter loquendo fieri debet intra 20. dies. Quamuis, si iustè impeditus, & non auctus

de consuetud. in 6. loqui videatur solum, vbi est expectans, seu executor, tamen id absoluet in omni casu locum habere, etiam vbi nullus adsit executor, vel expectans, exponit, ac tenet ibi gloss. in verbo, 20. dies, vbi Archid. 10. An. Gemin. Franc. & ceteri, quod etiam voluerunt add. ad Rot. dec. 1. nu. 8. de ver. permut. in nou. Frac. Marc. dec. 1. Dolphin. 1. 258. num. 1. Alb. consil. 159. nu. 3. vol. 1.

Quæro secundo, An possit hoc tempus prorogari, vel minui?

3 Prima conclusio. Minui potest hoc tempus per Capitulum ipsum, satis id colligitur ex gloss. pen. d. c. fin. & clarius ex Petr. Paul. Paris. consil. 10. num. 17. vol. 4. & Philip. Franc. d. cap. fin. in §. vlt. ad ff. ex eo, quod dilatio hæc in fauorem optare volentium inducta est, cui quilibet potest renunciare potest, et ad Apostolicam de regul. l. si quis in conscribendo, C. de pact. cum similib. dum tamen in id quoque consenserint omnes optare volentes. Neque enim singulis nocet factum a maiori parte collegij in præiudicium singulorum, nisi omnes consentiant, vt voluit gloss. in l. 2. verbo, aut legem, C. qua sit long. consuet. quam sequitur Bart. in præm. ff. num. 3. Fel. in c. cum omnes, num. 18. & ibi Andr. ab Exea. num. 279. de consuet. & alij passim.

7 Secunda conclusio. Poterit et quoque per Capitulum hoc tempus 20. dierum prorogari: ita tenet Zerol. in Prac. Episc. verbo, canonica, vers. ad 7. allegat Tirag. de utroq. retr. §. 1. gloss. 10. num. 18. sed nihil de hoc ibi dicit, neque alibi, quod viderim allegat etiam gloss. d. c. fin. verbo, dumtaxat, sed nec ipsa id dicit: hoc sane tenet Io. An. in repet. d. c. fin. in verbo, dumtaxat, quem sequitur Gemin. & Franc. qui tamen ibid. tradunt, quod hæc consuetudo, seu statum inducens maius tempus non præiudicaret præiudicaret præiudicaret per illum textum nisi consuetudo inducta esset post hunc textum, vt ibid. dicunt Gemin. & Franc. cum possit induci consuetudo contra illum textum, & sic præiudicaret etiam imperantibus, secus si vero inquirunt, est in statuto, nam inferiores non possunt facere statuta contra ius, Clem. ne Romani, de elect. cum similibus.

Quæro tertio. An hoc tempus 20. dierum curvat simul omnibus optare volentibus, an vero singuli, seu vnus post alium habeat 20. dies ad optandum.

11 Respondeo, currere potest omnibus simul, & vnicum tempus omnibus dari: ita colligitur ex Archid. d. c. fin. ad fin. sed etiam vbi id tenet gloss. in verbo, dumtaxat, quam ibi sequitur Gemin. Franc. & ceteri, nec non & Franc. Marc. d. dec. 1. Dolphin. 1. 258. num.

nu. 1. part. Add. ad Rot. d. dec. 1. nu. 8. de rerum permut. in no. & Tirag. de retr. act. conuent. §. 2. gloss. vnic. num. 66. post Oldr. consil. 127. plures sunt, eolum. 1. vers. 3. videtur 20. An. in Addit. ad Specul. rubr. de concess. præben. eolum. 1. vers. 2. videtur. Card. elem. 1. §. secus, quæst. 6. de concess. præben. Quæ conclusio probatur primo ex textu, qui dicit in plurali volentes, & addit, dumtaxat: vnde satis expressè patet de mente Pontificis, quod solos 20. dies omnibus concedere voluerit. Secundo ab absurdos sequeretur enim quod si 20. essent canonici, & singulis tribuere vellemus 20. dies, iam impetrans Apostolicus deberet expectare ultra annum, quod est contra mentem, & verba textus. Hæc sunt duæ rationes gloss. Tertio probatur ex eo, quia si vbi pluribus etiam gradatim datur aliquod tempus ad aliquod gerendum, illud omnibus simul negligentibus currit, & collectiue, non distributiue datum censeatur, vt satis patet ex reu. in l. 2. §. vlt. in final. seq. & in l. 4. in princip. ff. de adult. prout clarè deducunt id ipsum adstruentes Tirag. d. gloss. vnic. num. 61. 66. & 82. Gemin. & Franc. d. c. fin. §. vlt. Ex quo fit, vt omnibus et consanguineis, quamuis vnus alteri præferatur, simul currat annus, & dies a statuto præstitutus ad redimendum, vt post Bellam. in c. constitutus, eolum. 13. de in integ. restit. optimè tradit Tirag. d. num. 66. immo etiam, quod mirabile videtur, mensis, qui pluribus expectantibus datur, si simul omnibus currit, vt post 14 Io. An. Zenz. Episc. Paul. Lap. & Card. d. elem. 1. §. secus, alioq. quam plurimos latè resoluit idem Tirag. d. gloss. vnic. nu. 83. Quid ergo faciendum, vt omnium optare volentium indemitati consulari? Stauendum est per Capitulum terminis et antiquiori duorum, vel trium dierum ad optandum, & sic 19 de singulis, vt hic locus dicitur sequentibus, prout optimè consulit gloss. d. verbo, dumtaxat, quam ibi sequitur Anshæ. & Gemin. quod si non curant, vt fiant, sibi impudent optare volentes; pro quo optimè facit, quod tradunt Lac. Rau. Cyn. Alber. & Castr. in l. vlt. C. de furt. posse et remotiores con- 16 sanguineos cogere proximiores, vt ante annum retrahant sibi a statuto prescriptum, & quod etiam alij tenent apud Tirag. de retr. lig. §. 1. gloss. 1. e. num. 6. vel optet et ipsi iunio- 17 res eodem tempore cum protestatione, quod hoc faciunt in casu, quo antiquiores non optauerint: ita Butr. d. c. fin. nu. 16. ad id allegans gloss. in elem. fi. verbo, acceptandum de præb. Præbendas vero quas antiquiores dimittere debent, optare intertem poterunt iuniores cum protestatione, quatenus ex per antiquiores dimittantur. Pro quo faciunt que sup. diximus cap. 4. q. 3. concl. 2. illas. 2. & cap. 5. q. 1. concl. 1.

Quamquam etiam non est quod querantur iuniores, dum antiquiores expectant usque ad finem 20. dierum forte ve rectius deliberent; nam & ipsi interim potestunt deliberare, an vacantem, vel ab antiquioribus, qui optare possunt dimittebantur praebendam, vel domum optare debeant.

Quaero quartò, *An hoc tempus 20. dierum currat a die vacationis, an à die scientia eiusdem vacationis, & quomodo?*

Prima conclusio. Communis opinio est, quòd solum currat a die scientia; ita voluit glossa d. c. fin. in verbo, 20. dies, ubi Archid. loquitur. Gem. Franc. & ceteri omnes Franc. Mar. decif. Delphin. 228. num. 5. r. part. Ad id ad Rol. decif. 1. de ver. permur. in no. Zerol. in Prax. Episc. in verbo, canonica, vers. ad septimum, concl. 2. & Tirag. de retrat. lign. §. 35. gloss. 4. num. 14. vbi cum multis num. antecessis, & conseq. multa ad id afferit similia, & exempla, quibus id ipsam comprobari potest; ego illo contentus ero, quòd afferunt glossa. & Doct. omnes, d. c. fin. sumpto ex c. quia diversitatem de concess. praeb. vbi tempus sex mensium, quòd datur Praelatis ad conferendum; & declarat solum currere à die scientia, id quòd etiam disponitur in c. licet, de suppl. negl. Praelat. & latè traditur ibi per Doct. & Tirag. d. gloss. 4. num. 7. Hanc vero conclusionem puto procedere per non modo respectu totius Collegij, & Capituli canonicorum, vt illi ignorant non currat hoc tempus, sed etiam singulis, & aliquibus ex illis, si forte alijs scientibus ipsi ignorent vacationem iusta aliqua de causa, idque quoniam militat eadem ratio; neque tunc obstabit, quòd hoc tempus currat omnibus simul; nam vel id procedit solum, vbi adfit expectans, vel ita capiendum, vt vnus post alium illud tempus non habeant singuli, vel denique spectata erit in hoc casu ob iustam causam.

Secunda conclusio. Ad hoc, vt currat hoc tempus ad optandum, non sufficit facta illa noctitia, de qua in clem. vnic. §. catorum, de concess. praeb. quòd nimirum vacatio sit nota in loco, vel ecclesia beneficij, quicquid voluisse videatur Io. An. d. c. fin. tum quia contra eam in specie tenent ibid. Gem. & Franc. tum quia id apertè colligitur ex glossa. pen. d. clem. vnic. & ibi Card. Imol. & alijs dicentibus, facta esse in casu d. clem. tum propter verba tex. dicentis, predicta vacationis notitiam; & mox, in hoc casu; tum propter specialem rationem illius rigoris, quia non perit expectanti in totum privilegium acceptandi etiam pro illa vice, cum possit aliud beneficium acceptare. Sed antequam quaestionem hanc egrediamur, illud adnotandum est; ignorantiam affectatam, aut supinam non excusare; quin currat tempus, cum vera-

que pro scientia habeatur, vt de prima est rex in l. qui con- tra. C. de incet. nupt. & in c. cum in hibito, §. si quis vero, ibi, affectatos ignorantia, de clandest. desponsum, alijs plene adductus per Tirag. d. gloss. 4. num. 28. & 29. de secunda est glossa in clem. 1. in verbo, scitetur de consang. & affin. & est optimus tex. in l. nec sapina, ff. de iur. & fact. ignor. & in l. & confensus, §. ignorantia, ff. de contrahen. empr. faciunt & optime quae latè de huiusmodi supina ignorantia tradit idem Tirag. d. gloss. 4. num. 34. & 35. Dubium autem est, quae dicatur supina ignorantia, & quae probabilis. Aliqui, n. dicunt, supinam esse ignorantiam, vbi scientia praesumitur, quòd tenet Odd. in tract. de rest. in integ. q. 8. art. 10. nu. 59. 60. & seqq. vbi plura assert ex epia, glossa. vtro in clem. 1. vbi ceteri, de concess. praeb. ex eo tex. colligunt, eum, qui scire potuit per se vel per alium excusandum non esse, imò habendum esse pro sciente. Mihi autem probabilius est, facti totum remittendum esse arbitrio iudicis; colligitur id ex Card. in d. clem. 1. §. ceterum, nu. 9. post glossa in c. clericus, in verbo, negligenter, de praeb. in 6. pro quo facit quod facti arbitrium est, quando praesumitur scire, vt lex inferioris, vt post alios tradit Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 186. nu. 1. Et quoniam etiam coniectaris, & praesumptionibus praesumitur scientia, vt inter alios tradunt Borg. 16. decif. 36. nu. 27. 1. par. Menoch. de arbit. in d. lib. 2. cas. 89. nu. 17. & latè probat Mascard. de probat. conclus. 123. nu. 1. potest ite iudex, & bonus vir ex ijs se informare, quae de scientia praesumenda passim tradunt Doct. quorum duos praecipuos casus, qui ad rem nostram facere possunt, hic adiungere volui. Primus est, in vicino, & consanguineo, qui scire praesumitur facta vicini, & consanguinei, Odd. d. tract. de rest. q. 8. art. 10. nu. 62. & 65. post Bal. et alios Menoch. de praesum. lib. 1. q. 77. nu. 8. lib. 2. praesum. 1. nu. 43. et 44. lib. 3. praesum. 124. nu. 27. & latius lib. 6. praesum. 24. per totam Mascard. d. concl. 1293. nu. 9. 15. & 18. vbi tamen eam conclusionem multipliciter restringunt, ac declarant. Multo vero magis facti praesentia scitè tiam praesumetur, vt sub probat Mascard. d. concl. nu. 22. & Menoch. d. lib. 6. praesum. 21. nu. 6. Secundus, quando facti de aliqua re est publica vox, & fama; latè Mascard. d. tract. concl. 1100. nu. 2. Menoch. de praesum. 23. nu. 70. & de arbit. in d. lib. 2. cas. 186. nu. 8. post Dec. in c. cognoscentes, nu. 18. ibi, Fel. num. 17. de confir. Cui affine est, quòd dicitur, facti scientiam praesumit de eo, quòd publicè contigit, & est notorium, vt inter alios latè tradit Menoch. de praesum. d. praesum. 23. num. 68. & 69. Odd. d. art. 10. nu. 67. quòd idem erit de ijs, quae sunt facti in loco, vbi quis solet frequentare, vt optimè ostendit Mascard.

- d. conclus. 1100. num. 1. Circa quas tamen, & similes præsumptiones & coniecturas scientia adnorandum est, eas vt pluri-
 32 tumimur ¶ tolli, si probetur absentia, vel similis causa, quæ iustam ignorantiam causam præbeat, vt post Bal. d. c. cognoscetes, ibique Abb. num. 10. Fel. & Dec. num. 19. Vero. num. 5. alioq. quamplurimos latè ostendunt Menoch. d. cas. 186. num. 16. Mascard. d. conclus. 1100. num. 3. & 880. num. eod.
- 33 Quando vero hæc ipsa ignorantia (quæ etiam alioqui ¶ præsumitur, l. super seruis, vbi gloss. & Bart. C. qui milit. non poss. cum similib. de quibus latè inter ceteros per Mascard. d. concl. 880. num. 3. & Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 116. nu. 34. 35.) quando inquam iuramento ¶ probatur, habes latè per Mascard. concl. 881. & Menoch. d. cas. 186. serè per tot. Alios
- 35 vero casus, ¶ quibus ignorantia, vel scientia præsumatur, aut probetur, habes per eisdem Menoch. Odd. & Mascard. loc. omnibus super alleg. & Soc. neg. 175. Sed ad rem proprius accedendo, quoniam vacatio beneficii, de cuius notitia quærimus, quando præsumatur, contingere potest vel per mortè,
- 36 vel etiam alia ratione, quomodo ¶ probetur mors, vel eius notitia, colligere poteris ex ijs, quæ latè tradit Mascard. conclus. 1062. cum tribus seqq. & nuperrime Afsin. in 2. part. sua
- 37 Prax. §. 1. in princip. tex. per totum. De vacatione vero ¶ per contractum matrimonii, per affectionem alterius, aut resignationem videndus est idem Mascard. d. tract. de probat.
- 38 conclus. 182. 183. & 1395. In specie vero de notitia ¶ vacationis beneficii, quando præsumatur atq; sufficiens sit, vide ri possunt Doct. in c. licet, de suppl. negl. Prælat. c. quia diuersi- sitatem, de concess. præben. & clem. vnic. eod. tit.

Quæro quintò & postremo, An sicut hoc tempus non currit ignorantia, ita etiam aliter iusta de causa impeditio, aut minori, vel saltem aliqua ratione si idem succurratur?

- Prima conclusio. Probabile est, quod si iij omnes, qui optare debebant, iustè impediti fuerint, durante tali impedi-
 39 mento illud tempus ¶ ijs non currat; optimus tex. in l. 1. C. de annal. except. l. ob omnia, C. de adult. l. scire oportet, §. sufficit, ff. de excus. tut. l. vlt. §. donec, C. de iur. delib. c. quia diuersi- sitatem, de concess. præben. cum alijs similib. Ex quibus illa re-
 40 gula fit, quod impedito ¶ non currit tempus, quam inser alios probat Tiraq. de retract. lign. §. 3. gloss. 4. num. 6. & de re-
 41 tract. conuent. §. 2. gloss. vni. nu. 78. dū tamen illud impedi-
 mentum non sit affectatum, per ea, quæ latè tradit idem Tiraq. de retract. lign. §. 3. 5. gloss. 4. num. 29. Multo vero magis id
 41 verum erit, si aliqui ex ijs ¶ sint minores: ijs enim saltem non currit huiusmodi tempus, durante iusto impedimento,

eum præscriptio temporalis ¶ minoribus non currat, sed ip-
 42 so iure tui sint, vt est tex. in l. fin. C. in quibus ca. res. in integr. non est necess. loquens de præscrip. legali, quod latius profes-
 quitur Sfort. Odd. tract. de res. in integr. g. 88. art. 2.

Secunda conclusio. Vbi etiam ipso iure currat tempus
 illud optandi, adhuc completet ¶ tam minoribus ex causa
 43 ætatis, quam absentibus alijstet iuste impeditis in integrum
 restitutum. Illud enim regulare ¶ est, absentibus iusta de
 44 causa succurri per restitutionem in integrum, vt est tex. in l.
 5. ff. ex quibus caus. mai. l. si sine, §. ff. de minor. de quo
 absentia impedimento luculenter & oprime per Odd. d.
 45 tract. g. 3. 6. & 7. per totas, & de alijs ¶ impedimentis, quæ ad
 rem nostram faciunt, fuscè & eleganter tradit g. 11. & 14. in
 genere vero de impedimento, quatenus causam dat restitu-
 46 tionis; latè per eundem, g. 27. & tribus seqq. vbi etiam tra-
 ctat, quando protestatio vel dimissio procuratoris necessa-
 ria sit; quæ consulto omitto, ne nimis longum faciam, & ea
 hic inseram, quæ à tanto viro egregiè pertractantur. Duo ta-
 men non omittam, quæ proximè rem nostram attingunt.
 Alterum est, tam minore ¶ ex causa ætatis, quam maiorè
 46 ex causa iusti impedimenti regulari aduerfus quælibet
 omnia, & lapsus temporum ad aliquid agendum compe-
 tentium restitui; prout regulam facit idem Odd. d. tract. g.
 89. art. 1. per textus qui sunt clari, in l. pen. C. de res. in in-
 47 integr. ibi, ignorauerunt, vel prætermiserunt, & in l. non om-
 nia, ff. de minor. & admittit gloss. in l. si cum militariis, ver-
 bo, distraherunt, C. de res. in integr. milit. ac Tiraq. de retract. con-
 uent. §. 1. gloss. 2. num. 37. loquentes de tempore legali, pro-
 ut est in casu nostro. Alterum est, quod licet in ijs, quæ me-
 re spiritualia sunt, vt matrimonium, ingressus religionis, vo-
 tum, & similia, foret minor etiam ¶ non restituar, vt post 47
 gloss. Abb. Ansb. & alios in c. ex parte de res. spol. & alios tra-
 dit idem Odd. d. tract. g. 60. art. 1. & seqq. tamen in ijs, quæ
 non sunt merè spiritualia, sed spiritualibus solum annexa,
 prout est materia beneficialis, datur ¶ minori enormiter læ 48
 49 so in integrum restitutum, vt singulariter tradit Lud. Gomef.
 ad reg. cancell. de trien. possess. q. 15. & latius Couar. lib. 1. var.
 50 res. sol. cap. 5. num. 2. 3. 7. & 8. vbi etiam probat, id procedere
 ¶ siue de lucro captando agatur, siue de damno vitando, & 49
 licet res integra ¶ non sit, quia beneficium iam alteri fit col 50
 latum; quod etiam tradit, & in specie admittit ¶ vbi alias 51
 minor non habeat vine vnat, Christop. Rosnac. in tract. de
 52 benef. cap. 17. num. 1. 3. & 16. post Abb. in c. ex parte, de res.
 53 sit. spollat., cum tamen Glo. & ceteri d. cap. ex parte proce-

de re id noliit re nō integra , quos satis refellat *Christoph.*
 & *Did. loc. cit.* quō etiam contraria ita ſoluunt , vt ad eos
 remittere lectorem ſufficiat .

Quòd ſi rurfus à me aliquis quærat , an toti Collegio Ca-
 nonicorum reſtitutio huiusmodi eſt capite minoritatis rati-
 one minorum , quos continet , vel etiam quia Collegium
 ipſum tanquam Eccleſia iuxta *tex in cap. 1. de in integr. reſt.*
 cum ſimil. vel tanquam pium Collegium , aut omnino tan-
 quam Collegium & vniuerſitas hæc in re privilegio mino-
 rum gaudeat iuxta latè tradita per *Odd. d. tract. quaſt. 3. art. 52. 3. & 12.* Reſpondeo , quòd ꝛi id agatur , vt aliquis ſaltem
 de Capitulo optet , ad hoc , vt optandi conſuetudo ſeruetur ,
 neque ea turbari poſſit , aut intercepti per huiusmodi con-
 erarium uſum , tunc poterit totum Capitulum Canonicorum
 propter hoc intereſſe , quòd proprie ad illud ſpectat , vt vni-
 uerſum eſt , & tanquam Eccleſia eſt editio minorum reſtitu-
 per *tex d. cap. 1. & ea* , quæ tradit *Odd. loco proxime alleg.* Si
 verò aliqui iam optauerint , ſingulis non tunc , cum hi Collegi-
 non conſtituant , ſed tanquam ſingulares veniant , atque ad eo
 non iam de intereſſe totius Capituli , ſed aliquid ſingula-
 rium perſonarum illius agatur , niſi perſonæ illæ verè mi-
 nores ſint , reſtitui non poterunt ex huiusmodi editio mino-
 rum , vel colligitur ex traditis per *Odd. ibid.* poterunt tamen
 tanquam maiores , ſi aliqua ſubſie cauſa eſt ijs , de quib. in
tot. tit. ex quib. cauſ. mai. & ibi per doct. ac Odd. d. tract. q. 5.
 53 & multis ſeqq. Quis autem ſit index competens ꝛi in hæc re-
 ſtitutione patet ex *tex. & ibi Doct. in l. ſin. C. ubi , & apud
 quem , & in cap. pen. de in integr. reſtitut. ubi habetur ſo-
 los iudices ordinarios adminiſtrationem habentes , vel ab
 eis delegatos poſſe reſtituere , non autem arbitros , de quo la-
 tèt inter cæteros per *Odd. d. tract. de reſtitut. in integr. q. 32.
 art. 1. cum ſeqq. & Io. Maurit. Dolan. in ſimili tract. cap. 35.
 & pluribus ſequent.* Quando tamen , & quomodo poſſint ar-
 bitri , & arbitratores ſaltem incidenter reſtituere , vel pronun-
 ciare reſtituendum , præter *Doct. d. l. ſin. & cap. penult. viden-
 dus eſt Odd. & Maurit. loc. cit. Caſidas ad l. ſi curator em
 habens C. de in integr. reſtit. Minor. Verbo implorandum num.
 25. cum duob. ſeqq. & Camil. Bovel. in tract. de compromiſſ. h.
 2. Gloſſ. 1. num. 174. cum ſex ſequent.**

S V M M A E R R V M .

1 Canoniceus , ſeu canonica diſtinguitur à præbenda .

2 Copula , & ponitur inter diuerſa .

- 3 Canonice non debet eſſe ſine præbenda , ubi adeſt in Ec-
 cleſia .
- 4 Præbenda naſcitur à canonice ſicut ſilia à matre .
- 5 Canonice collato cenſetur etiam collata præbenda .
- 6 Canonice , & præbenda quæ ſit & num. ſeqq. .
- 7 Canonice eſt ius ſpirituale .
- 8 Canonice tribuitur ſaltem in eboris , & exercitiis eorum
 quæ ad diuinum officium ſpectant in eorum locum , & vocem
 in capitulo num. 9. niſi proxiſus vel eſſet puer , vel non
 ſubdiaconus num. 10 .
- 11 Canonice tribuitur ius ad præbendam item ius actus perci-
 piendi diſtributionem quotidianam , niſi aliud obſtet nu. 12
- 13 Præbenda quomodo deſiniri poſſit .
- 14 Præbenda ſumi poteſt pro temporalitate , & ſic competit
 etiam laicis .
- 15 Præbenda habet aliquid ſpirituale quod eſt diſtinctum
 à ſpiritualitate canonice .
- 16 Canonice duo aſſumi poſſunt nulla etiam vacante præben-
 da ubi non eſt certus numerus præbendarum , ſeu ubi
 eſt certus .
- 17 Vacante una præbenda poſſunt duo canonice aſſumi , ubi
 ſaltem excreſcentibus facultatibus ea prius diuifa fuit .
- 18 Optio non mutat canoniceatus , ſed ſola præbenda i
 mutatur tamen ius ſpirituale , quod eſt annexum præben-
 da num. 19. in d. etiam quodammodo ſtultus , ubi ſaltem
 præbenda ſunt diſtincta num. 20. Contrarium alij , qui
 ex ponunt , num. 21 .
- 22 Canonice ſuper receptus debet prius ſedere in ultimo
 loco intra ſuum ordinem .
- 23 Optans intra eundem ordinem aſcendit ſaltem per acci-
 dens ad locum ſuperiorem in choro .
- 24 Præbenda non optata debet alari noſiter recepto , & pro-
 niſo .
- 25 Optans ex ſpeciali conſuetudine præbendam ſuperioris or-
 dinis , aut gradus , ſimil etiam optabit Rallum in illo or-
 dinis poſtremum tamen in eo locum obtinebit nu. 27 .
- 26 Canonice omnes præbyteri debent præcedere omnes diacono-
 nos , & omnes diaconi omnes ſubdiaconos .
- 28 Optans præbendam , ubi præbenda ſunt diſtincte reales
 & ſecundum perpetuam adminiſtrationem vel indistin-
 ctæ quidem ſed diuiduntur , & aſſignantur Canonice
 ſaltem ad certum tempus in determinato corpore , dimiſ-
 ſis onus penſionis .
- 29 Penſio eſt onus reale , & tranſit ad quemcumque tranſit
 bene .

beneficium, & præbenda nu. 30.

- 31 *Fruitus bonorum alicuius Ecclesia, & beneficij desinunt esse obnoxij pensioni, quando ea desinunt esse bona, & sunt illius ecclesia.*
- 32 *Pensio non dimittitur per optionem, ubi per Canepariū Capisus si fit certa distributio in bladis, aut pecunia loco præbende.*
- 33 *Pensio per optionem non dimittitur, ubi ea imposita sit in totum, vel pro parte super distributionibus quotidianis, ad ratam enim saltem illis correspondentem solvenda erit ab optante.*
- 34 *Pensionarius non potest exigere à Capitulo pensionem impositam super distributionibus quotidianis, cui vacante Canonicatu illa accrescit.*
- 35 *Pensionarius, qui resignavit duo Beneficia Titio reservata sibi pensione super utroque si Titius alterū Seio dimittat, exiget pensionem à Titio, & Seio ad ratam valoris utriusque beneficij.*
- 36 *Distributiones quotidiana accessoria non sunt ad præbendam, sed potius Canonicatus.*
- 37 *Pensio etiam imposita super solis distributionibus, vel super distributionibus simul, & præbenda, omnino dimittitur per eum, qui via collationis, & non a provisionis mutat Canonicatum etiam in eadem Ecclesia.*

De præcipuis Optionis effectibus. Cap. VII.

Quarto primo, An per optionem mutetur sola præbenda, An vero etiam rituales, & Canonicatus.

Pro intelligentia tam huius, quam etiam sequentium: Questionum huius capituli.

- Præmittendum est primò Canonicatum, seu Canoniam 1
† distinguì à præbenda: quod probatur tum ex *tex. in cap. cum, cui, c. clericus, & cap. si is, cui, de præben. in 6. & cap. fin. de concess. præben. eod. lib. ubi Canonicatus supponitur collatus sine præbenda, & non. ibi per Gloss. & Doct. Glos. in cap. cum M. Ferrariensis Verbo receperunt, ubi Abb. num. 2. Fel. num. 1. 6. de consit. Butr. & Imol. in cap. eam re, de rescrip. Card. in Clem. fin. num. 5. Imol. num. 4. de præben. Rot. Rom. decif. 33. in princip. de rescrip. & decif. 26. de præben. num. 5. in nou. decif. 11. num. 9. de concess. præben. & alibi sæpè, alijsq; Doct. passim: tum ex communi stylo Curie, qui in Bullis provisionum solet apponere hac verba, Canonicatum, & præbendam vacantem, &c. nam copula, & † ponitur inter diversa, cap. querelam, de simon. cum simil. tum demum experientia;*

perientia; videmus. n. in Ecclesia Scalèsi Mediolani, & alijs pleriq; vel omnes, vel aliquos Canonicatus præbendis care re, solasq; distributiones quotidianas habere. Illud tamen verum est Canoniam † non debere esse sine præbenda, ubi in 3
Ecclesia extant præbendæ. *Rot. d. decif. 33. Franc. Marc. decif. Delph. 1272. par. 1. nu. 1. Gloss. d. cap. cum M. Verb. receperunt, & Verb. vacauerat; & est optimus tex. in cap. relatum, & cap. dilectus il. 1. de præben. & hoc est, quod aliqui, ut Rot. d. decif. 2. num. 9. & post Laud. Card. d. elem. fin. num. 1. 0. & 1. 9. & alij dicunt, † præbendam nasci à canoniam, sicut filiam à matre; 4
sicq; intelligi possunt; quotquot vel negant distinguì canoniam à præbenda, vel dicunt non posse canoniam esse sine præbenda; & hinc etiam fit, quod vacante præbenda † per 5
collationem canonicatus censetur etiam collata præbenda, ut tradit Gemin. & alij. c. si Capitulo, num. 3. de concess. præbend. in 6. dat. Fel. d. c. cum M. nu. 16.*

Præmitto secundo, in hoc differente canoniam à præbenda, quod canoniam † est quoddam ius spirituale, quod provenit 6
ex electione, & receptione in fratrem, ut d. c. cum M. & c. dudum, & c. dilectum il. 1. & c. dilecto de præben. Præbenda est, quæ procedit ex institutione, & officio, quia, ex quo habet quis officium, debet habere & beneficium, & c. inter cetera, de privi. c. si quis sacerdotum, & c. eos & 1. dist. & c. eam te, de re script. Hanc differentiam, & has definitiones, seu potius descriptiones tradit gloss. d. c. cum M. Ferrariensis, in verbo, receperunt, & ibi Innoc. num. 2. & alij de consit. quas melius explicat Laud. Card. & Imol. d. elem. fin. ex quorum mente & supra dictis sic possumus definire canoniam, qd sit ius spirituale, per quod quis habet non solum stallum in choro, & locum in Capitulo, (vnde ca, quæ sunt diuini officij, nec non & Capitulares actus, modo cetera requiæta habeat, exercere potest) verum etiam ius ad præbendam, & facultatem actu percipiendi distributiones quotidianas, nisi ignorantia cantus, vel quid simile obstat.

Quòd sit † ius spirituale, fatentur omnes Doctores, loc. 7
cit. & alibi passim, quod per eam canonicus habeat † stallum in choro, & possit ea exercere, quæ sunt diuini officij, est 8
*tex. d. dilectus il. 1. de præben. ibi, stallum in choro, & participatione qualibet diuinorum, idque præter Doct. ibi notat Card. d. elem. fin. num. 1. 4. post Guald. de mont. Laud. quod competat ei locus, † & vox in Capitulo, tenet ibid. Laud. Innoc. & 9
Hoff. d. c. cum M. & Fel. num. 18. facit *tex. in c. cum inter 1. de renu. & c. relatum, de præben. nu. 7. vel etiam puer, in 1. 1. 1. in c. ex eo, de elect. in 6. vel non esset subditus clerici, ut hi, qui**

qui de st. & qual. quod vero ius habeat ad præbendam, patet tum ex supradictis, tum maxime ex d. c. dilectus, il 1, & c. relatum, de præb. & ijs, quæ latè tradit Fel. d. c. cum M. num. 16. & c. 17. idque etiam optimè probat Staphil. de 14 form. expella. in princip. num. 9. Quod autem et debet actu percipere distributiones quotidianas, tex. est expressus, d. c. dilectus, il 1. & il 2. in fin. & facit d. c. cum M. notatque inter alios Rot. decif. 25. num. 5. de præben. in no. latè Staphil. de 15 form. expella. in princip. num. 8. Præbenda vero est ius spirituale oriens ex canonia quoad ea, quæ spectant ad perceptionem fructuum, & proventum ecclesiastici beneficii, sicut est colligere decimas primitias & oblationes, competens ex diuino officio, cui insistit tanquam vni de collegio; ita post Laud. definitur Card. d. elem. fin. num. 19. & c. Imo. 14 num. 8. Ex quo patet, quod licet præbenda et possit quoque sumi pro ipsa temporalitate, quæ etiam competit laico, prout not. Imol. d. num. 8. Card. num. 4. gloss. d. c. cum M. in verbo, receperunt, vbi Vinc. Abb. & alij, tamen proprie sumpta et habet aliquod spirituale, distinctum à iure spirituali canonia, vt præter Laud. Card. & Imol. locis paulo ante cit. voluisse videtur Ros. d. decif. 26. num. 6. sed clarius Bellam. decif. 63. num. 3. et Rebus in concord. Gall. Rubrica de collat. §. 1. verbo, canonicatum, & præbendam, optimus tex. in c. dilectio, de præben. ibi, eo quod huiusmodi spirituale ius diuidi, & melius ibi, quamquam inter dum hi, ad quos spectat electio, de communi assensu augmentare valiant numerum præbendarum quoddam ius spirituale de nouo creando; vbi satis patet, loqui textum de præbenda, prout est distincta à canonia, seu canonicatu; dixerat enim ibi Pontifex, quod, licet vbi non 16 est certus numerus præbendarum, et duo possint assumi in canonicum, & nulla etiam præbenda vacante; secus tamen, vbi est certus earum numerus, nam tunc vna etiam vacante non possunt ad illud duo simul eligi, ne hoc ius spirituale diuidatur; cum maxime dicta electio, de qua ibi, quæque ad canonicatum terminatur, non casetur, neque nulla declaratur, sed solum alter condemnetur ad restituendum alteri quicquid ratione suæ institutionis obtinuit; hoc est, præbendæ portionem; vel si ea electio nulla est, id fiat ex eo, quia non simpliciter, sed ad vnam præbendam duo electi 17 sunt, cum alias vel simpliciter et eligi possint duo, cum vna sola præbenda vacet, iuxta c. relatum, & c. dilectus, il 1. de præben. vel tunc demum, si prius illa præbenda in duas ex crescentibus facultatibus per creationem duorum iurium diuisa fuerit, vt habetur in c. vacante eod. iuxta mentem gloss.

gloss. ibi, & aliorum; de quo videndus est Rebus. latus distincti-
guens, d. §. 1. Rubr. de collation. verbo, vni per totum. Quare
admittenda non est opinio Abb. d. c. cum M. num. 22. dum
vult, præbendam tunc solum dicendam esse quid spirituale,
cum habet vltimam annexam.
Præmitto vltimò illam distinctionem, quam supra cap. 2.
q. 2. conclus. 1. latius explicauimus, quod aliquando in ecclesijs
est certus, aliquando incertus numerus canonicorum, & tot-
idem etiam præbendarum; item præbendæ aliquando sunt
indistinctæ, aliquando distinctæ inter se. His politis sit.
Prima conclusio. Per optionem non mutatur canonicatus, sed
sola præbenda; ita Card. consi. 126. num. 4. Cassad. decif. 17. nu. 1. & seq. de concess. præben. Gem. Franc. & omnes
in c. fin. de consuet. in 6. Rebus. tract. de pacif. poss. num. 142.
in quam etiam sententiam allegati possunt, quorum scripse-
runt per optionem non mutari titulum, de quibus inf. con-
clus. 3. & satis apertè id patet ex textu d. c. fin. de consuet. in 8.
ibi, meliores optare præbendas, & mox, cum præbenda vaca-
bit, et illa qua optata non fuerit, & c. Supra autè satis ostendimus,
præbendam à canonia, & canonicatu differre.
Secunda conclusio. Mutatur etiam per optionem ius spirituale,
quod est annexum præbendæ; ita Rot. decif. 6. nu. 5. & c. de consuet. in no. Bellam. decif. 1. num. 2. & decif. 63.
nu. 5. Compert. c. fin. in 1. gloss. ex. de consuet. & omnes ferè
Doct. mox allegati. Quod autem in his duabus conclusionibus
diximus, dicendum quoque erit de portionibus Mansionariorum,
seu beneficiatorum in Ecclesia Collegiata, aliorumque clericorum
in quibus locum habet optio simulque dari potest titulus
distinctus ab ipsa portione, seu quasi præbenda; nam tunc
in illis dimittitur per optionem non titulus, sed portio,
seu quasi præbenda, quam obinebant, & alia optata
acquireretur, secus verò dicendum puto in titulis S. R. E. Cardinalium,
necon Commendis militum, seu equitum; nam cum non
videatur assignari posse hæc distinctio tituli, seu Commendæ
à præbenda, vel portione, per optionem mutabunt
Cardinales quidem titulum Equites verò Commendam;
sicque non dicentur amplius habere eandem titulum, eandemque
Commendam numericam, & individualem; sed solum genericam,
seu specificam; quod in optione canonicorum non contingit;
idem enim canonicus cum eodem canonicatu manens mutat
solum præbendam.
Tertia conclusio. Probabiliter dici potest, vbi saltem
præbendæ distinctæ sunt, mutari etiam quodammodo titulum
beneficiale, & præbendale, quatenus sumere possunt
titulum

titulum pro iure illo spirituali præbendæ: ita in specie voluerunt *Rot. & Bellam. loc. cit.* & hoc voluerunt, & concludunt, dum ibidem probare contendunt per optionem canonicatum mutari; idem etiam quod titulus mutetur tenuerit *Gig. de pensio. q. 63. num. 2. & alij* quoque secuti sunt *Rot. d. decif. 6. quos allegamus. d. conclusif. 1. ex eo enim præcipue probatur illa conclusio, in qua dicebamus, optandi consuetudinem esse contra ius, ideoque requiritur spatium 40. annorum, quia sine canonica institutione nouus titulus acquiratur, contra *tex. in cap. 1. de reg. iur. in 6. cum siml.* In hoc tamen contrarium sentit *Card. d. consf. 1. 26. nu. 4. Alb. consf. 347. num. 1. & 13. volum. 2. Gemin. & Franc. d. c. fin. Cassad. d. decif. 17. per totam.* & idem tenere videtur *ead. Rot. decif. 15. de consuet. & decif. 1. o. num. 2. de prob. in antiq. Rebus. d. num. 1. 42. post Arch. d. c. fin. Buer. c. fin. ext. de consuet. & alij*, dicentes, optionem non dare nouum titulum, sed prouenire ex antiquo titulo, ita ut forte fit hæc opinio magis communis: nisi velimus eos intelligere ut loquantur, vel ubi præbendæ distinctæ non sint, vel de mutatione canonicatus sursus endo titulum pro canonicatu, quod solum velint non mutari canonicatum, quomodo titulum sumebat *Bellam. d. decif. 1. & 63. & Rot. d. decif. 6.* dum probare volebant per optionem titulum beneficalem, & canonicatum acquiri, quam tamen interpretationem *Card. Abb. & Cassad. libenter non recipiunt*, dum frustra, & contra cæteros omnes probare contendunt, per optionem mutari solam præbendæ temporalitatem, hoc est, ipsum fundum, quod etiam vel ex eo confutatur, quod nullum ad hoc statutum, vel consuetudo requiretur, sed solum Iudicis, superiorisve ecclesiastici decretum, quod in alienatione rerum ecclesiasticarum requiritur *c. sine exceptione 1. 2. qua sit. 2. cap. ut super de reb. eccl. alien. vel non cum suis concord.* & in ipsa permutatione fundorum ecclesiasticorum *cap. 1. de reb. eccl. alien. vel non, cap. 1. & 2. cap. ad quaestiones cum ibi not. de rer. permutat.* iuncto maxime, *cap. nulli de reb. eccl. alien. vel non, ex extranag. Ambrosiam eod. tit. inter commun.* ubi alienationis nomine, cum de rerum ecclesiasticarum alienatione agitur, permutatio quoque continetur.*

Ex hac verò, & præcedentibus conclusionibus notabiliter inferitur, quod in illis Ecclesijs, in quibus adest consuetudo, vel statutum, quod dimidia, vel alia pars fructuum præbendæ in illius vacatione soluantur vel sacrificiæ, vel fabricæ Ecclesiæ, cuiusmodi statutum, & consuetudo satis approbantur à *Trident. Concil. sess. 24. cap. 14. de reform.* expressum verò,

& in specie à *Pio V. constit. 106.* quæ incipit, durum nimis, statuent, ut ubicunque fructus, & distributiones fabricæ, vel sacrificiæ, aut alterius pij loci vbius ultra semestre episcopus reperiuntur concessi, horum dumtaxat dimidia pars ipsi sacrificiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tributari, alteram verò beneficarij integrè percipiant, in illis inquam Ecclesijs, in quibus huiusmodi statutum extat, vel consuetudo; simulq; viget ius optionis, ea pars præbendæ, seu fructuum illius, pro ratione præbendæ, quæ primò vacavit, soluenda est sacrificiæ, vel fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco iuxta consuetudinem vel statutum ab eo qui optauerit. Idq; ab omnibus præstandum erit, qui ordine deinceps singuli occasione illius vacationis vel ad eam ipsam obtinendam optionis iure vsi sunt, vel ad alias consequendas, quæ occasione optionis successiuè vacarunt; ita ut vnusquisque soluat pro rata tantum accessionis reditum sibi illo ipso optionis iure factæ. hæc verò solutio ubi quisque primi anni fructus ex præbendâ, quam sibi iam optauit, perceperit, statim ab eo præstanda erit. Sic sanè iisdem serè verbis statutum est in *Conc. Prouinc. Mediol. V. sub tit. que ad benefic. collat. attin. versic. quibus in Ecclesijs optionis ius est.* Sed & idem iure communi procedit, & ex præcedentibus conclusè planè colligitur; cum n. per optionem ad minus mutetur præbendâ, ut *concl. 1. & 2. ostendimus*, eaq; acquiratur per optantem, ad quemcumque peruenit præbendâ peruenire quoque debet omnis hoc præbendæ, ut ex ea detrahi possit ea pars fructuum, omnis enim fructuum sequitur eorum possessionem *habemus q. de vsu fr. & l. quare de vsu fr. leg. 1. in fin.* Quæro. An optando quis matet stallum in choro, & quomodo?

Supponendum est nouiter receptum etiam mandato Pontificis prius, si fodere debere in inferiori loco iuxta ordinem summum, ita ut si presbyteralis præbendâ sit, que conferatur, vltimum inter presbyteros: si diaconalis, vltimum inter diaconos; si subdiaconalis, vltimum inter subdiaconos locum obtineat, qui illam præbendam assequitur; de quo per *tex. & Doct. in c. statumimus. de maior. & obed. ita tradunt Dom. de Rot. decif. 9. de consuet. in antiq. & decif. 4. eod. tit. in antiquior. sent. Falcon. in tract. de reform. beneficif. 49. Add. ad Rot. decif. 2. & 2. de consuet. in no. Franc. Marc. decif. Delphin. 1. 271. num. 50.* ob eam rationem, quia in dubio Papa videtur conferre canonicatum cum suis qualitatibus, ut per *Rot. loc. cit.*

Prima conclusio. Quando optio fit intra eundem ordinem,

23 nem, quod ut plurimum contingit, ascenditur et etiam saltem per accidens ad locum superiorem in choro. Probatum primo ex Doct. supra allegatis; idem enim dicunt, eundem nouiter receptum ascendere deinde ad alios gradus suis loco, & tempore iuxta statuta, & consuetudines ecclesie; quod etiam tenere videtur Zerol. in Prax. Episc. verbo; canonis, versic. ad 8. per ea, que not. Boer. in tractat. de auctor. mag. Cur.

24 Franc. num. 82. deinde quia cum præbenda non optata debeat dari nouiter prouiso, ut etiam dicitur d. c. fin. de consuet. in 6. & ille debeat sedere in inferiori loco; necessario fit, ut alij gradatim ascendant. Neque vero id aduerfatur ijs, que superiori quaest. tradidimus, dum in 2. not. inter iura canonicalia stallum in choro repositimus, & tamen *ibid.* in 1. concludimus, canoniceam non mutari per optionem, tum quia non ita mutatur locus, quasi de nouo tribuatur, sed solum per ascensum, ut dictum est: tum quia id fit per accidens, ut admonuimus ex eo, quod non tam fit ut optionis, quam mutationis canonicarum, & nonne prouisionis, que alteri fit, qui deinde in inferiori loco sedere debet; unde si vacet aliqua præbenda canonici qui in vno ex postremis locis sedet, & antiquior optare uoluit præbendam vacan-tem, poterit quidem sequens optare; non tamen ascendere stallum illius, aut in eo illi præferetur, sed in proprio manet mox consequenti, & ad præbendam ascendens illam optabit, prout quotidie fieri videmus. Item fit ex specialis iure obtinens præbendam qualificatam, puta Theologalem, licet posterius receptus sedere debeat statim post antiquiorem canonicum vel dignitatem prout est in Ecclesia Metropolitana Mediosani, cum ei præferri in optionibus debeat canonicus prius receptus, licet in inferiori loco sedeat, ut supr. cap. 4. q. 1. & onel. 4. docuimus, optans inferiori canonicus non ascendat ad locum Theologicum; qui etiam post eum optans sicut ad inferioris locum non descendat, nisi amplius ascendere non poterit; quod & in antiquiore omnibus canonicis optante regulariter in singulis collegiatis Ecclesijs semper contingit; is enim optans non ascendat ad superiorem locum cum iam primum post Dignitates, vel in ordine Diaconatus, si antiquior diaconus sit, locum obtineat.

25 Secunda conclusio. Vbi optatio fiat ex speciali consuetudine de ordine ad ordinem, seu de gradu ad gradum, optando quis præbendam superioris ordinis et simul etiam optabit stallum in illo ordine ob dispositionem *rex. d. c. statumimus*, decernentis, ut omnes presbyteri et omnibus diaconis, omnesque diaconi omnibus subdiaconis in ecclesijs præcipue

et ipse præcedat, primumque locum obtineat, etiam si posterius recipiatur; postremo tamen et in ijs ordinibus locum 27 obtinebunt, per ea, que supra tradidimus, & per *rex. cum ibi nos. in c. 1. de maior. & obed. 17. & 75. distin. c. ultimo. cum similib. de quibus per Doct. & gloss. d. c. statumimus.*

Quæro tertio & postremo, An per optionem dimittatur pensio?

Prima conclusio. Vbi præbenda et in ecclesia sunt realiter, 28 & actualiter distinctæ, ita ut singuli habeant perpetuam administrationem corporis, vel redditum sibi assignatorum; vel distinctæ quidem illæ non sunt, tamen singulis canonicis pro portione fructuum assignantur, quo tamen, vel ad aliud tempus certum, & determinatum corpus, vel certi redditus, quos ipsi exigere debent, iuxta distinctionem supra cap. 2. q. 2. conclus. r. latius explicatam; his inquam duobus casibus, optando quis præbendam, & propriam dimittendo gratuatam pensionem, dimittit etiam onus pensionis: ita in specie tradit Gig. d. tradit. de pension. q. 63. num. r. 2. & 3. idemque satis aperte tenet Nauar. conf. 3. num. ult. iunctis antecedentibus, de solut. lib. 3. volum. 1. & Rot. Rom. decis. 597. num. 7. 1. par. in nouiss. diuers. Ratio est, quia pensio et est onus reale, ut est optimus *rex. ubi glo. pen. & alij in cap. nisi essent. de præb. Gemin. & ceteri communiter, in c. fin. de off. ordin. in 6. late Flam. Paris. tract. de resign. benef. lib. 6. q. 2. num. 98. idem Gig. d. tradit. q. 39. & 40. num. 1. q. 43. & 47. num. 2. & conf. 124. 138. & 150. nu. eod. Et transit et ad quemcumque transit beneficium, & præbenda, ut tradit glo. in d. c. nisi essent Castronf. conf. 339. incipit, quia exceptiones, num. 4. vers. sed respondeo, volum. 1. in no. impress. Fel. c. ad audientiam, il. 2. nu. 6. de rescript. Caccialup. tract. de pension. eccl. q. 9. Gig. d. tradit. q. 44. num. 2. & late post alios Paris. tract. de resign. lib. 1. q. 8. num. 22. 27. 30. & segg. Ad idem facit optime quod post Castr. d. conf. 339. num. 4. tradunt Fel. d. num. 6. Gig. d. q. 63. num. 3. quod quando fundus, & bona desunt esse beneficij, & ecclesie, illius fructus non sunt amplius ad pensionem 31 obnoxij.*

Secunda conclusio. Vbi per Capitulum non assignantur et certæ, ac determinatæ præbendæ siue distinctæ, siue indistinctæ modo, quo supra consistentes in certo, & determinato corpore, sed per procuratorem Capituli, quem alij *Canonarium*, alij *Thesaurarium* vocant, sit certa distributio in blandis, aut pecunia consistens, tunc ubi cadere possit optio, per eam non dimittitur onus pensionis, ut in specie voluit Gig. d. q. 63. num. 4. ob eam rationem, quia tunc optio non facit

cenferi nouum beneficium, aut præbendam, vt præbenda est titulus beneficialis iuxta tradita per Rot. *decif. 470.* quæ est. *6. num. 1. de confuet. in no.* vbi tamen potius vult, tunc nõ habere locum optionem. Sed quicquid fit de hac ratione, nõs aliam assignare possumus à cessatione rationis, de qua in *super. concl. iuxta cap. cum cessante causa, de appell. cum simi. de quibus per glo. ibi, & Tirac. in tract. cessante causa.* Hoc uero casu pensio non tam afficit præbendam, quam titulum ipsum canonicatus, qui nõ dimittitur p optione, vt *supra vidimus*, certos vero fructus non afficit, nisi cũ designatione personæ, quæ illos percipit; put talẽ Canonicatũ obtinenscũ tũc certi fructus, & redditus in individuo non assignentur; sicq; nõ erit pensio mere on^o reale, sed psonale, vel mixtũ, aut reale respectu Canonicatus, ita vt ad successores in canonicatu trãseat; hoc. n. cõe est huic casui cum superioribus. Pro qua rõne, & simul etiã pro hac cõclusionẽ facit optime *dec. Delph. 1. 272. apud Frãc. Marc.* vbi traditur, quod si prouisi de præbenda grauata pensione detur alia præbenda secundum prouisi qualitatem, quia non fit in sacris, & secundum ritum ecclesiæ, in qua fructus & præbendæ diuiduntur in communi, onerata pensio remanebit.

33 Tertia conclusio, Vbi pensio ÷ imposta fit solum super distributionibus quotidianis, vel saltem pro parte, tunc per optionem non dimittitur pensio pro rata, quæ respondet distributionibus, sed pro ea parte remanet soluenda ei, qui optat. Hac conclusio est de mente Doct. de quibus in superiori conclusione, & probatur ijs plane rationibus, quibus eam comprobauimus, tunc enim pro ea rata nõ mutatur aliquis fundus, aut certum corpus, certius reditus, qui specialiter sint pensio affecti, sed solum sub eã determinatione, quatenus percipiuntur ab eo, qui pensioi consentit, eiusue successoribus in beneficio, & canonicatu, qui nec per optionem mutatur, vt sæpius dictum est, & ius tribuit actũ percipiendi distributiones, vt *supra hoc eod. cap. q. 1. ostendimus.* Idem etiã colligitur ex rationibus, quibus Nauar. *conf. 1. & 3. de solut.*

34 *lib. 3. vol. 1.* ostendit, ÷ pensionarium exigere non posse pensioem impostam super Grossa, & distributionibus à Capitulo, cui vacante beneficio eã accrescit, sed solum vel ab ipso beneficiario, qui pensioi consentit, vel eius successore in beneficio, cum nec Capitulum succedat, aut beneficiariũ dici possit, neque eã tali onere affectæ censentur, nisi quatenus à beneficiario lucrifiant, *Vt latius per eum.* Neq; huic conclusioni quoad ea, quæ de rata diximus, obstare poterit, quod durum & inauditum videatur, pensionarium à duobus

exigere debere vnã pensionem; qui etiam ab eo potius, qui præbendam assequitur, totam pensionem soluendã esse, cum præbenda respectu distributionum videatur se habere sic ut accessorium respectu principalis; illud autem ab hoc trahatur, eiusque naturam sequatur, *cap. accessorium, de reg. in. in 6. cum vulgã.* Etenim non est durum, aut inauditum, vt, qui impetrauit reservari pensionem super præbenda, & distributionibus, ab eo, qui obinet præbendam, contingentem pensionis portionem exigat, reliquam vero ab eo, qui distributiones percipit. Si enim quis resignauit ÷ duo beneficia in fauorem Titij reservata pensioe centum duc. qui Titius alterum eorum dimiserit, diuidenda erit pensio inter possidentes ad ratam valoris vtriusque beneficiij, vt *post Gamb. tract. de aucto. leg. lib. 6. de pens. nu. 667. & seqq. tradit in terminis Flam. Paris. tract. de resig. benef. lib. 6. q. 2. nu. 64.* Neque distributiones ÷ accessorie sunt ad præbendam, 36 eiusue naturam sequi debent, cum per se stare possint, sed potius canonicatus accedit vt inter ceteros adnotauit *Phil. Prob. in Add. ad Joan. Menac. cap. unico Verb. Vidualia in prin. de oler. resid. in 6. non Card. cons. 53. in fi. & per tex. optimum in cap. dilectus in 1. de præben.* qui quidem Canonicatus ius dat actũ percipiendi quotidianas distributiones, vt *supra etiam diximus.* Vnde videmus, canonicos plurimos præbenda carere, actũ tamen percipere quotidianas distributiones, prout sunt in hac Mediolanensi ciuitate Canonici ecclesiæ S. Mariæ Scalensis. Illud demum hac in re expeditum est, quod etiam ex supradictis sequitur, quod si quis ex nomicatum mutet in eadem quoque ecclesia, omnino pensioem dimittet, quamuis ea imposta sit super solis distributionibus siue super distributionibus simul, & præbenda; tunc enim cum canonicatus mutatur persona; vnde transit ad successorem tota obligatio soluendi pensionem.

S Y M M A E R E R V M.

- 1 Derogari potest in specie optioni per Papam, & num. seq. In dubio tamen non censetur velle ei derogare. num. 3. & seqq.
- 2 Papa in beneficialis non habet plenitudinem potestatis.
- 3 Papa in dubio nõ censetur velle derogare iuri quasito, idq; siue fit ius in re, siue ad rem; & licet modicum sit præiudicium. num. 5.
- 6 Derogare optioni non est necesse, vbi quis prouidetur de beneficio, seu præbenda vacante apud sedem.

132 ALEX. MONET. TRACT.

- 7 Derogatio saltem generalis optionis requiritur, ubi Papa confert vel mandat conferri prabendam generaliter reseruatam: probabile tamen est, non requiri hanc generalem derogationem. num. 8. saltem in beneficijs vacantibus in mensibus Apostolicis. num. 9.
- 10 Regula cancellaria vim legis obtinet.
- 11 Derogatio generalis sufficit ad impediendam optionem, ubi prouidetur motus proprio de prabenda specialiter reseruatam: secus ubi prouiso fiat ad petitionem partis & qua sit ratio diuersitatis. num. 12.
- 12 Consuetudo operandi locum non habet quoad Apostolicos imperantes, nisi de hoc specialis consuetudo inducta sit. num. 13.
- 13 Derogatio specialis optionis requiritur, ubi prouiso sit vigore expectatiua alicui concessa, nisi Papa mandet prouideri de pinguiori prabenda. num. 15. aut ad sit motus proprius cum clausula, non obstante. num. 16.
- 17 Motus proprius habet vim derogatoria.
Derogare optioni non potest Legatus de latere sed solus Papa. ibidem.
- 18 Consuetudo operandi non tollitur per non usum. Idque quae uis emerit casus optionis. num. 19.
- 20 Facultas non tollitur per non usum, neque ei praescribitur. num. 21.
- 22 Consuetudo non tollitur nisi per contrarium usum.
- 23 Lex non tollitur per actus negatiuos, seu per non usum.
- 24 Privilegium non tollitur, seu amittitur per non usum.
- 25 Consuetudo operandi tollitur per contrarium usum accedente maxime contradictione, diuinitus obseruata sit tanto tempore, quantum requiritur ad inducendam consuetudinem. nu. 26. hoc est, quadraginta annorum, ubi prabenda sunt distincta. nu. 27.
- 28 Consuetudo qualibet per tantum temporis tollitur, quantum requiritur ad eam inducendam.
- 29 Consuetudo operandi non tollitur per unicum actum contrarium: idem in quouis consuetudine nu. 30. tolleretur tamen, vel saltem interrumpetur, ubi consuetudo non esset completa. nu. 31.
- 32 Consuetudo, & statutum operandi potest tolli à Papa per contrariam constitutionem, & nu. seqq.
- 33 Principi potest per suam legem tollere contrariam consuetudinem, ita ut non valeat, si postea inducatur.
- 34 Statuta inferiorum potest superior tollere.
- 35 Statutum, & consuetudo operandi non tribuit ullum ius singu-

DE OPTIONE CAP. VII. 133

singulis, antequam casus eueniat.

- 36 Papa, & Princeps potest prauidere in acquirendis, imò & in quæstis, maxime ubi reditur ad ius antiquum. n. 37.
- 38 Consuetudo, & Latum operandi potest tolli per contrarium statutum Capituli simul, & Episcopi.
- 39 Reditus ad ius commune facile permittitur.
- 40 Statutum etiam prauidiale ecclesia admittitur, cum redimus ad ius commune.
- 41 Clerici statuere possunt contra consuetudinem, qua erant contra ius.
- 42 Episcopus cum consensu Capituli an possit renunciare iuri acquisito ecclesia per consuetudinem.
- 43 Statutum operandi potest tolli contraria consuetudine.

Quomodo tollatur optio, seu ius operandi.

Cap. VIII.

Quæro primo, Quando & quomodo derogatur optioni? Suppono primo, Papam posse in specie derogare optioni, tamq; tollere, tū quia habet in beneficiis plenus potestatis, e. 2. de prabem. in 6. ubi Doct. omnes, & alibi passim, in quibus etiam ita potest prauidere, ut tollat ius quæritum, Cather. conf. 1. 2. de rescript. Alex. conf. 1. e. 1. col. 3. vol. 1. Soc. conf. 1. 36. 2. par. cum alijs pene infinitis relatis per Gabr. com. concl. lib. 3. tit. de iure quæsto non tollendo, concl. 1. nu. 9. & Pet. Cened. in collect. ad ius canon. collect. 2. 1. nu. 1. 37. par. tū quia ita in his terminis tenent cōter Doct. in e. fin. de cōsuet. in 6. Rot. decif. 5. n. 1. de consuet. in nu. & decif. 2. e. tit. in antig. Cassad. decif. 4. nu. 1. de prabem. Frano. Mare. decif. Delphin. 1. 26. 1. nu. 5. & 127. 1. nu. 2. Staphil. de lit. grat. & iuris. tit. de vi. & eff. claus. vers. Insuper derogatur numero 1. & 2. sicut tolli van. & ubi in nota 2. sicut in not. 1. 1.

Suppono secundo, Papam in dubio non censeri derogare optioni, vel consuetudini de operando: tum quia Papa in dubio censetur non esse prauidere iuri quæsto per tertium, Abb. in c. 1. de rescript. nu. 1. o. & super, & ubi plene Barbat. 1. 2. & 3. col. & per Gabr. d. concl. 2. nu. 29. tit. de iur. quæsto non toll. & est de hoc reg. cancell. de non tollendo iure quæsto, ubi late glossat. & sunt rex. in iure communi, & ex parte, & c. super eo, de off. deleg. c. ex iurarij, de aucto. & v. su. pall. x. quamuis, & c. si propter. de rescript. in 6. cum siml. Idque procedit tam quoad modicum quā magni prauidicium, & tam quoad ius ad rem, quam quoad ius in re, ut post gloss. in c. cum olim, in verbo prauidicium, de consuet. & alios quam plurimos tra-

dunt Fel. d. c. super eo, col. 2. Dec. conf. 407. & 606. col. fin. Gomez. d. reg. de non tollen. iur. quæsi. quaest. 1. in princ. vers. alij vero, tum quia ita in specie de optione tradunt fere omnes Doct. sup. alleg. in primo suppos. in fi. Siue ergo per optionem, aut ius optandi acquiritur ius in re, seu ad rem, non censetur ei derogatum, nisi expresse id fiat per clausulas speciales, vel generales iuxta casum diuersitatem, de quibus in sequentibus conclusionibus.

6 Prima conclusio. Vbi Papa ꝑ prouidet de beneficijs vacantibus apud sedem, nulla opus est derogatione, cum in ijs fieri non possit optio, & prouisus sit ipso iure ritus per textum, d. c. fin. vers. in prabendis, ubi Doct. omnes de consue. in 6. Ibi enim aperte disponit text. quod in prabendis, quæ apud sedem vacant, non sit locus consuetudini optandi, quæ autem beneficia, & præbendæ apud sedem seu in curia vacare dicantur, diximus sup. cap. 3. q. 2. conel. 7.

7 Secunda conclusio. Vbi Papa ꝑ confert, vel mandat confertur etiam motu proprio præbendas generaliter reseruatæ (de quibus nos late d. q. 2. conel. 2.) requiritur derogatio saltem generalis, non obstantibus statutis, vel consuetudinibus dictæ ecclesiæ: ita post Lap. Abb. Archid. & Io. An. d. c. si tradit in specie Card. conf. 16. nu. 4. pro hoc facit text. c. 1. de constit. in 6. in c. constitutus, ex de rescrip. & c. cum in ecclesia de præben. lib. 6. ubi Papa non intendit derogare statutis, & consuetudinibus ecclesiæ, nisi de ijs mentionem faciat. Probabile

8 tamen etiam est, ꝑ non requiri hanc generalem derogationem, ut ex mente d. Lap. Abb. & post Io. de Legem Gemin. d. c. fin. 5. in prabendis num. 3. & Franc. nu. 6. nec non tradit etiam Aen. Falcon. de reseru. benef. q. 4. princip. eff. s. ad fin. ex eo, quia Papa reseruando derogat omnibus iuribus, & sita tutis, & tollit omnem potestatem conferendi, & sic tollit etiam iura, quam statuta, & consuetudines, quæ dant potestatem optandi. Ad illa vero iura responderi potest procedere, ubi non sit facta tacita derogatio in iuribus, & constitutionibus, quæ vim legis habent. Sane in beneficijs ꝑ vacantibus in mensibus reseruatatis non requiritur derogatio etiam generalis, tum propter eandem rationem, tum quia in reg. & S. D. N. Clementis viij. sit expressa derogatio statutorum & consuetudinum optandi pinguiores præbendas, sicque militat eadem ratio, quæ in vacantibus in curia, de quibus in 1. conel. dici enim potest, quod & in illis ius derogat expresse

9 optioni, cum etiam regulæ cancellariæ ꝑ vim legis obtineant, & faciant ius generale, durante saltem Vita Pontificis cas contentis, vt late & optime probat Gomez. in prolego

reg. q. 2. vers. in contrarium, vero, vsque ad fin. ubi quamplurimos referens testatur de magis communi, simulq; soluit contraria.

Tertia conclusio. In reseruatione ꝑ speciali, quæ sit, quando Papa confert, vel mandat conferri aliquam præbendam, quæ alioqui per ordinarium collatore conferri deberet, neque est a iure communi, vel per aliquam extrau: aut regulam reseruata, communior videtur illa distinctio. Lap. Abb. d. c. fin. quod si fiat motu proprio; maxime cum clausula generali, non obstante, non habebit locum optio. Si vero ad petitionem alterius, requiritur specialis derogatio. Lap. sequitur Io. de Lign. Gemin. & Franc. loc. cit. Card. d. conf. 16. num. 4. Staphil. d. vers. in super derogatur, num. 4. Cassad. decif. 4. nu. 2. de concess. præben. Sic intelligi debet Flam. Paris. tract. de reseru. benef. lib. 2. quaest. 20. num. 9. dum post Gemin. conf. 39. vult quod si de beneficijs vacantibus extra Curiam prouidet Papa, differtur optatio stante clausula derogationis; sic etiam exponi, & intelligi possunt, quotquot indistincte dixerunt, quod quando Papa mandat conferri, non censetur sublata optio, nisi expresse derogetur consuetudini de optando, prout voluit Franc. Marc. d. decif. Delphin. 1261. nu. 5. 1. par. & R. busan. Prax. benef. in form. & declar. nouæ prouis. vers. nec tollitur optio; & quod alij dixerunt ꝑ consuetudinem optandi locum non habere quo ad Apostolicos impetrantes, propter clausulas derogatorias. Rot. decif. 2. de consue. in nu. sig. dicens istam fuisse communem opinionem Rot. quam etiam sequitur inter alios Franc. Marc. decif. Delphin. 1271. nu. 2. Gig. de pension. d. q. 63. num. 13. & Grego. Tholos. tract. de benef. c. 39. nu. 4. Prob. ad Io. Mon. d. c. fin. nu. 28. ubi tamē post Oldr. conf. 285. dicit ꝑ valere specialem consuetudinem iura inductam, vt optetur, etiam si sint impetrantes Apostolici. Sic etiam exponi possunt text. cap. constitutus, etc. de rescrip. & d. c. 1. de constit. in 6. & c. cum in ecclesia, de præben. eod. li. cum similib. dum volunt, consuetudinibus, & statutis ecclesiarum non teneri derogatum, nisi de ijs fiat expresse mentio, intelligendo expressam mentionem, hoc est, specialem. Ratio vero illius distinctionis magis cõmuniter assertur, quod ubi ad instantiam partis conferatur, vel mandetur conferri, id procedit ex radice ambitionis, atque adeo restringendum, & quamuis, de præben. in 6. clem. 1. in fin. de præben. cum suis concord. quando vero motu proprio, scribitur cum clausula, non obstante, non habetur respectus nisi ad scribentem, qui legibus non arctatur; vnde sufficit, quod eius intentio quomodocunque deprehendatur, quæ satis patet, quando motu

proprio scribit per clausulam ipsam, non obstante &c. ut optime explicat inter alios Cassad. d. decif. 4. num. 7. de concess. prabend.

- 74 Quarta conclusio. In expectatiuis, † quando scilicet Papa mandat prouideri de prabenda primo vacatura in aliqua ecclesia omnino locum habebit optio, nisi fiat expressa derogatio consuetudini, vel statuti de optando, & hic est casus expressus, & proprius d. c. fin. de consuet. in 6. Ibi enim Pontifex præmissa consuetudine optandi de ceteris, quod cū in ecclesia, in qua est talis consuetudo, mandat sedes Apostolica prouideri alicui de prabenda. nulli alij de iure debita, proximè inibi vacatura, poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandem optare, cum prabenda vacabit: idq; tradit Dom. de Ret. decif. 5. de consuet. in nou. Cassad. d. decif. 4. num. 2. & 5. Gemin. consil. 104. idem Gemin. & Franc. d. c. fin. Scaphil. d. versio. in super derogatur num. 1. & 2. de effect. claus. Hæc tamen conclusio videtur duobus modis posse restringi. Primo, ut tunc † sufficiat generalis derogatio, quando in specie Papa mandat prouideri de pinguiori prabenda, cum generali derogatione statutorum & consuetudinum, ut aperte colligitur ex Rot. d. decif. 5. versif. cum etiam quia, quam in hoc sequitur Franc. d. c. fin. in princip. nu. 4. ex eo, quia alias gratia impetrantis posset totaliter frustrari propter e. cui de non sacerdotali, de prab. in 6. ubi si Papa manderet prouideri de prabenda certi valoris, non potest prouideri de alia minoris valoris. Secundo, sufficere † morum proprium cum generali clausula, non obstante, ut post Gemin. d. 17. cons. 4. tenet Cassad. d. decif. 4. nu. 2. & 3. cum tunc † habeat vim derogatorem, ut post Lap. Abb. in e. quamuis de rescript. in 6. & alibi tradit Mil. in Repert. verbo motus proprius, & Cassad. d. num. 3.

Quinta conclusio. Probabilius mihi est, solum Pontificè non autem legatum etiam de latere, nisi ad id sufficientem habeat facultatem posse derogare consuetudini, seu statuto optandi, qui quid in contrarij uoluisse uideatur in hoc Nicol. Delphin. tract. de iure patr. nu. 158. Idem enim quod nos tradit, & satis comprobatur Aegid. Bellam. in tracta. de permute. benef. par. 1. 2. nu. 6. ratioq; manifesta est, quia per huiusmodi derogationem agitur de tollendo iure alterius in beneficialibus, quod soli Papæ conceditur; c. 2. de prabend. c. 6. cum ibi not. & alij per nos adiectis supr. hac ipsa quasi in princ. Quæro secundo, An consuetudo optandi tollatur per non usum.

- 18 Respondeo, communem † resolutionem doctorum esse, quod

quod non; ita Capit. decif. Neap. 34. nu. 1. Franc. Mar. det. Delphin. 128. nu. 6. Ioan. And. d. c. fin. in princ. in uerbo possunt, & ibidem Anchar. Burr. Lap. Abb. & Io. de Lig. & Gem. nu. 3. Fran. nu. 5. ad ff. Zerol. in Prax. Episcop. verbo, canonica, versio. ad duodecimum. Galp. Cald. cons. 3. nu. 7. de consuet. Pet. Raen. in enar. tit. de consuet. sect. 4. nu. 61. Balb. tract. de prescript. 4. par. quænta par. princ. q. 3. nu. 4. Gig. d. tract. de pens. q. 63. nu. 8. & alij passim, qui etiam fere omnes loquuntur, & dicunt, id procedere, † ubi etiam casus euenit optionis. 19 Mouentur autem, ut plurimum Doctores ex eo, quia actus hic est mere voluntarius, ut patet ex tex. d. c. fin. ibi. si uoluerint possunt, cum uacant per se, vel per alios optare prabendas, quod & nos supra c. 1. q. 2. cum definitionem explicaremus, in uerbo possunt, adnotauimus. Illud autem certum est, quod per non usum † non tollitur facultas, seu non præiudicatur facultati actum faciendi, ut tradunt Ioan. An. & ceteri, d. c. fin. idem Io. An. & Abb. in e. Ioannes, de cleric. coning. late Roeb. Curt. in e. fin. sect. 4. nu. 77. ext. de consuet. Pro quo etiam optime facit communis illa conclusio, quod facultatis † iura † sunt in præscripibilia, de qua late per Ant. Fabr. com. concl. lib. 5. tit. de prescrip. concl. 2. Balb. d. 4. par. q. 1. per totam, & Tirag. in vol. consuet. tit. 3. §. 1. gloss. 2. Accedit consuetudinem † non tolli per non usum, sed tunc demum, si habitum † plicatum contrarium usum; ita Abb. & alij d. c. Ioannes, Burtin. c. fin. col. 1. A. versif. quæro an circa actus negatiuos, ext. de consuet. late Roeb. Curt. ibid. sect. 4. nu. 69. & 75. sicut de lege, quod non tollatur † per actus negatiuos, etiam per mille 23 annos, late tradit ibid. Curt. nu. 76. Fel. in e. cum accessissent, col. 1. o. versif. hanc regulam limita de consuet. & in c. inter cetera, col. 5. de rescript. & de priuilegio † notatur per gl. & Doct. 24 in e. de priuilegia, de priuileg. Ex quibus etiam colligitur & probatur communis illa limitatio ad hanc nostram conclusionem, quam inter ceteros tradunt Gem. & Franc. post alios, d. c. fin. loc. citat. ut nimirum † consuetudo hæc optandi tollatur per contrarium usum, a cedente maxime contradictione, dummodo † obseruatus fuerit tanto tempore, quantum 26 requirebatur ad inducendam consuetudinem, quod etiam tradit Io. Solu. tract. de benef. 3. p. q. 36. ad not. per Innoc. in e. accedentibus de priuileg. & gloss. in e. cum de beneficio, de prabend. in 6. Barbat. nu. 5. fin. ext. de consuet. & alij quos refert, & sequitur Curt. d. sect. 4. nu. 69. & 74. & Duen. reg. 142. Ex quo duo consuetum sequuntur; alterum est, requiri † spatium 27 annorum quadraginta ad hanc consuetudinem tollendam, cum tantum temporis requiri ad eam inducendam, ubi præ

- ben. distinctæ sint quoniam contra ius est, *sup. c. 2. q. 2. conel.*
 28 ostenderimus, atque ita quæ de quavis consuetudine, quæ
 contra ius sit, tenere videtur *Barb. d. c. fin. col. 29. per gloss.*
in l. nemo temporalis, ff. de reg. iur. & faciunt quæ adducit
Curt. d. nu. 7. 4. quicquid in contrarium dixerint Abb. d. c. fin.
& Fel. d. c. cum accessissent, versic. 7. limita. de constitution.
 volentes, sufficere decem annos. Alterum est, non sufficere
 29 unum actum contrarium, tum quia neque ad eam induc
 dam vnicum sufficere demonstrauimus. *diq. 2. conelu. 3. tum*
 30 quia ita de quavis consuetudine contra ius inducta trad
 dunt *Iaf. Bart. & alij l. de quibus, ff. de legi. Abb. Butr. &*
Barb. d. c. fin. cum alijs quos refert, & sequitur Curt. d. sect. 4.
 31 *nu. 6. 9. nisi forte consuetudo non esset completa; nam tunc*
 per vnicum actum tolleretur, vel saltem interrumpere
 32 tur, *qua post Abb. Butr. & Barb. d. c. fin. tradit Curt.*
d. sect. 4. nu. 66. Fel. in c. cum accessissent, col. antep. vers. quin
tus casus, de consuet. & Turzan. opin. 9. nu. 4. Franc. Viui. decif.
Neap. 311. num. 7.
 Quæro tertio, & vltimo. An consuetudo, vel statutum op
 33 tandi tolli possit per contrariam constitutionem, vel consue
 tudinem.
 34 Prima conclusio. Potest summus Pontifex per constitu
 tionem tollere non modo consuetudinem, sed etiam statu
 tum optandi. De consuetudine patet, cum possit Princeps
 35 per legem suam tollere per contrariam consuetudinem ita er
 vt non valeat contraria consuetudo postea inducta, vt tra
 dunt *Abb. d. c. fin. nu. 22. Butr. nu. 53. Barb. & ceteri. d. l. de qui*
bus, Alex. in l. senon specialium, nu. 4. C. de testi. & alij, quos refe
runt, & sequuntur de communi ac testantes, Imol. in c. cum ab
omni, nu. 3. de iur. & honor. cler. Curt. d. c. fin. sect. 7. nu. 4. 5. &
seqq. Turzan. opin. 99. Viui. lib. 1. opin. 53. & Soarez in thesaur.
recept. sent. lit. C. nu. 285. De statuto etiam patet, quoniam
 36 clarum est, posse per superiorem, & Pontificem tollere statuta
 particularia inferiorum, vt in specie de statutis ecclesiarum
 est text. aperus, & ibi notant omnes, in c. 1. de consuet. in 6. De
 37 vtroque etiam simul probatur, quia per statutum per & consue
 tudinem optandi non potest dici acquisitum vllum ius
 saltem singularis antequam casus eueniat ad no. per *Iaf. in l.*
quo minus, col. 2. vers. secundum ego respōdo, ff. de summi. quod
 & nos in hac specie semel admonuimus, *cap. 1. q. 2. Potest au*
 38 tem Princeps per præiudicia per constitutionem suam in ac
 quiendis, vt inter alios tradit *Ruin. cons. 7. col. 2. cons. 9. col.*
1. volu. 1. & alibi, præter refert, & sequitur Port. conel. lib. 5.
 conclusa 1. limita. 1. 2. & *Gabr. com. conel. lib. 3. de iur. quæ. non*
 toll.

- toll. conel. 1. imo posse in quæsitis, maxime in beneficialibus
 Papam præiudicare supra ostendimus, *q. 2. in princ.* maxime
 vero per vbi sit reductio ad antiquum statum, vt voluit *Port. 37*
vbi supra limita. 1. 0. post Gotad. cons. 1. col. 2. vers. præterea, &
secundo respondeo, & Curt. 1. nu. cons. 1. col. 8. Gabr. vbi supr.
concl. 2. nu. 28. Hic autem redimus ad ius antiquum, cum au
 to dispositionem, *d. c. fin. de consuet. in 6. nullo iure expres*
 sio optio permitteretur, imo tolli omnino videretur.
 Secunda conclusio. Potest per statutum ecclesie simul, 38
 & Episcopi tolli ab Ecclesia tam consuetudo, quam statu
 tum optandi. Dixi autem ecclesie simul, & Episcopi, cum
 & Capitulum in his, quæ spectant ad statum ecclesie sine Epi
 scopo statuere non possit, vt diximus supra c. 2. q. 3. neque in
 his possit sine Capitulo, cum de illorum interesse agatur,
vulg. reg. quod omnes tangit vde reg. iur. in 6. cum similibus.
 Probatur nunc vnaqueque pars conclusionis ijs rationibus,
 quibus d. quæst. 3. ostendi mus posse induci hoc ius optandi
 per statutum, quamuis versatur præiudicium Episcopi,
 idque magis hoc casu ad mittendum erit, cum sic redeamus
 ad ius commune, quod facillime perimiti debet, *c. ab exordio. 39*
3. distincti. cum alijs qua lato congerit Fel. d. c. cum accessis
sent, versic. sequimo limita. de consuet. eo enim casu per va
 40 leret statutum etiam ecclesie præiudiciale, vt iuse tradit
Abb. in c. ecclesia sanctæ Mariæ, colum. penult. & ibi late Fel.
eodem tit. & in specie quod possint clerici statuere con
 41 tra consuetudinem, quæ erat contra ius, patet *ex cap. cum*
omnes, de consuet. cum similibus, & optime ostendit Curt.
d. c. fin. sect. 3. nu. 1. 0. ob eam quoque rationem, quod tunc
 redimus ad ius commune. Ex quibus etiam patet, non ob
 stare illud, quod ex Innoc. in c. accedentibus, de privileg. &
Alex. cons. 5. volum. 5. tradunt Curt. d. sect. 4. numero 80.
 & *Petr. Rau. d. enarr. ad tit. de consuet. sect. 5. num. 18.*
 nimirum, non posse per Episcopum etiam cum consensu Ca
 42 pituli renuntiare iuri acquisito ecclesie per consuetudinem.
 Et quod docet *Bart. in l. privilegio, per illum text. C. de sa*
crofcan. eccles. Abb. c. pen. in fin. de sepult. & alij quos re
 fert, & sequitur *Curt. d. c. fin. sect. 5. num. 42. non valere*
 dispositionem, per quam tollitur consuetudo vtilis ecclesie,
 responderetur enim primo, & ea procedere, vbi consuetudo il
 la vtilis ecclesie sit secundum, aut præter ius, non autem
 contra ius, vt patet ex exemplis quæ afferuntur per illos
 Doct. ita vt eam auferendo redeatur ad ius commune, pro
 ut contingit in casu nostro. Ex quibus etiam illud demum
 indubitatum remanet, posse statutum optandi tolli con- 43

traria consuetudine, cum possit consuetudo derogare iuri communi, quod fortius est particulari statuto .c. fin. cum ibi not. ext. de consuet. multo ergo magis derogabit statuto, illudque tollit, quod & notavit Curt. ibid. sect. 7. numero 17. post Corn. conf. 293. circa supradictum volumine primo.

Atque ex his finis iam tandem huic nostro Tractatui de Optionibus imponatur ad laudem Omnipotentis DEI, ac Beatissimæ Virginis MARIÆ, quibus ut cætera omnia, sic quæcunque scripti, ut par est, accepta refero, ea quoque tum meliori sententiæ, tum Ecclesiæ iudicio libenter subijciens.

INDEX

LOCUPLETISSIMVS
RERVM.

Quæ in hoc Tractatu De OPTIONE
continentur.

Prior nota Capita Tractatus, posterior numerus
margin. demonstrat.

A

- A**bsentes ab ecclesia optare possunt. Cap. 4. n. 31
- Absentes causa studiorum de licentia Prælati, vel Papa percipiunt fructus præbendarum. 48
- Absentes in seruitijs Papa, vel ecclesia cur optare possent, et stante consuetudine, vel statuto, quod soli præsentis optare possint. 45
- Absentes in seruitio Episcopi optare possunt. 46. Quid in absentib. causa studij de licentia Papa, vel Episcopi. 47
- Absentes in seruitio Papa, vel ecclesia optare possunt licet consuetudo, vel statutum disponat, quod soli præsentis optent. 432. Hi enim habentur pro præsentibus. 33
- Absentes iusta de causa in integrum restituantur. 6. 44
- Actus agentium non operatur ultra eorum intentionem. 3. 35
- Actus clericorum Ecclesiæ Collegiata quidam Collegiales sunt. 4. 73. & qui. num. 74. quidam non Collegiales. nu. 75. & qui sint nu. 76
- Actus consuetudinis debent esse interpolati, & conformes. 3. 37
- Actus quot requirantur ad consuetudinem iudicis arbitrio relinquuntur. 2. 35
- Quid autem hac in re potissimum attendere debeat iudex. 36
- Aedes, seu domus canonicales per se non conferuntur. 3. 11
- Agnitio bonorum possessionis facta per sequentem in gradu intra

Index Rerum.

intra tempus primi operatur effectum suum, ubi prior non agnoscat 5.

Alternostina mensium, eiusque effectus remissio 3. 17

Alternativa locum non habet cum Episcopus etiam Cardinalis abest propter Ecclesie sua utilitatem 3. 73

Animus inducendi consuetudinem quomodo colligatur, remissive 2. 56

Antiquior canonicus, qui postea mutat prabendam per impetrationem, & collationem in eadem ecclesia, posterior est in optando ei, qui medio tempore receptus fuit 5. 12

Antiquior canonicus si differat optare intra debitum tempus vacantem prabendam quomodo eam possit optare iunior 5. 3

Antiquiore canonico non optante vacantem prabendam optat sequens, & sic deinceps 5. 13

Antiquiore optante vacantem prabendam sequens optare potest prabendam ab eo dimissam, & sic ceteri gradatim 5. 15

Antiquiores canonici prius optant 4. 15. Antiquiores inquam non astate, sed receptione 16. Declaratur nu. segg.

Antiquiores canonici regulariter prius optare debent, quam iuniores 5. 2

Antiquiores astate, vel maiores ordine poterunt ex consuetudine speciali praeferri in optando 4. 18. vel etiam Do-

lores, aut alia persona insignes num. segg.

Apprehensa possessione prabenda non censetur apprehensa possessio domus optate, neque apprehenso vno fundo censetur apprehensus alter 5. 39

Apprehensio possessionis an sit necessarii in optione prabenda, aut domus 5. 33. & 36

Apprehensio possessionis post collationem beneficij cur necessaria sit, & ad quid prosit 5. 35

Arbitri, & arbitratores an possint resistere, vel saltem pronunciare restituendum remissive 6. 54

Argumentum a Rubrica est optatum in iure 2. 4

Argumentum a maiori ad minus qualiter admittatur in dispensatione 4. 98

Argumentum ab vno connexorum ad aliud, vel à destructione consequentis uti procedat 4. 107

Ascensus ad maiorem dignitatem permittitur, non descensus ad minorem 3. 106

Quod explicatur 3. 115

B

Beneficia curialium decedentium in iunioris, dum sequuntur recedentem curiam vacante dicuntur in curia 3. 27.

Item decedentium in loco, unde recessit in curia, quam se qui propter morbum non potuerunt. 28

Beneficia curialium, qui etiam sede vacante ad locum per sedes dietas Romana curia proximi-

Index Rerum I.

proximum, ubi domicilium non habent, quavis de causa secedant, ibique moriantur, vacare dicuntur in curia 3. 23

Beneficia deuoluta quomodo dicantur conferri per Papam iure ordinario, ubi etiam infertur ad beneficia degentium, ac decedentium in curia, qui curiales non erant, neque ibi occasio curia morabantur 3. 77

Beneficia iuris patronatus optari non possunt 3. 82

Beneficia officialium, & S. R. E. Cardinalium potius dicuntur simpliciter reservata, quam vacantia in curia 3. 49.

Idem in vacantibus per adaptionem alterius incompatibilis. 50

Beneficia omnium familiarium Papae, necnon & familiarium S. R. E. Cardinalium sunt reservata 3. 54

Beneficia qualibet S. R. E. Cardinalium, & quorumcumque officialium extra curiam et decedentium vacare dicuntur in curia 3. 31. De protho notarijs, nu. 32. De collectoribus 33.

Idque procedit, quamvis officiales postea esse desierunt. nu. 34

Beneficia reservata optari possunt ex speciali consuetudine super hoc inducitur 3. 75

Beneficia reservata per alternatiuum optari non possunt 3. 73

Beneficia vacantia in curia si non conferantur intra men-

sem a Papa possunt conferri per ordinarium collatorem 3. 66. secus in deuolutis ad Papam 68. aut alias reservatis nu. 69

Beneficia vacantia in mensibus Apostolicis sunt reservata, & qui mensis illi sint 3. 56

Beneficia non potest summi beneficium diminuire, aut damno asficere 4. 6

Beneficiarius habens ecclesiam parochialem suo beneficio annexam non dicitur simpliciter habere curiam animarum 4. 9

Beneficij collationem excommunicato factam merito iure tenere satis probabile est 4. 26

Beneficium conferri alicui potest nomine absentis 4. 65

Beneficium impetrari potest sine mandato 4. 62

Beneficij in Collegiata obtinere quis non potest nisi possit intra annum ordinem requisitum suscipere 4. 105

Beneficium iuris patronatus laicorum potest specialiter & expresse reservari 3. 89

Beneficium iuris patronatus optari potest accedente consensu patroni 3. 91. Vel si specialis consuetudo super hoc inducitur sit, ut id quoque optetur 3. 92

Beneficium semel affectum semper manet affectum 3. 35

Beneficium vacare in curia, & esse reservatum an id sit 3. 17

Beneficium vacat in curia, vel potius est reservatum per adaptionem secunda incompatibilis 3. 38. & 50

Caci

C

Cacci non possunt offerre paves domino, seu esse Sacerdotes 4. 129
Cacis miserandum, & subueniendum 4. 118
Cacis capax est dignitatis Ecclesiasticæ, ad quam ius aliud quod habebat ante cacitatem 4. 121
Cacis factus postquam beneficium obtinuit poterit optare 4. 117. & seq.
Cacis in Papam eligi non potest, alēius tamen in seculo morabitur 4. 122
Cacis repellitur à beneficio 4. 110. Item ab optione. nu. 111
Canonica, & præbenda quid sit 7. 6. & seq.
Canonica ius quoddam spiritus est 7. 7.
Canonica non debet esse sine præbenda, ubi ad sunt præbende in ecclesia 7. 3
Canonica tribuit ius: ad præbendam 7. 11. Item ius ad ius percipiendi quotidianas distributiones, nisi aliud obstat 7. 12
Canonica tribuit flammam in choro, & exercitium eorum, quæ ad diuinum officium spectat 7. 8. Item locum, & vocem in Capitulo 7. 9. Nisi vel esset puer, vel non subdiaconus, 10
Canonice collato censetur et collata præbenda 7. 5
Canonice, seu canonice distinguuntur a præbenda 7. 1
Canonici duo assumi possunt,

nulla etiam vacante præbenda, ubi non est certus numerus præbendarum, secus ubi est certus 7. 16
Canonici omnes presbyteri debent præcedere omnes diaconos, & omnes diaconi omnes subdiaconos 7. 26
Canonice præbendati, ac dignitates debent infra annum suscipere ordinem requisitum 5. 24. & in exatato esse constituit, ut illum intra idem tempus possint suscipere 25
Canonici soli, seu beneficiati in aliqua ecclesia collegiata regulariter optare possunt 4. 1
Canonice an habeat successorem, & an penitentiaris 4. 7. & 12
Canonice, aut alias coniunctus coniunctione spirituali non potest pro alio coniuncto impetrare, aut acceptare 4. 68
Canonice nuper receptus debet prius sedere in ultimo loco intra suum ordinem 7. 22
Canonice, qui ex consuetudine optare non potest nisi semel, si semel optauit præbendam, super qua moneatur si libi, non poterit aliam optionem facere 4. 41. Poterit tamen redire ad suam, si succumbat, eamque dimiserit, cū protestatione 42
Canonice, qui maior est ordine, posterior tamen receptione, quomodo debeat præferri impositione percipienda 4. 17
Cardinales antiquiores in eodem ordine optant vacantem titulum 3. 3

Capi-

Capitulum, seu collegium uniuersum restituitur ex edito minorum, ubi agitur de seruanda consuetudine, vel statuto operandi, quia nemo optauit, alias secus 6. 52
Cap. statutum de præbenda in 6. correctum fuit 3. 70. cuius tamen contrarium aliqui tenent nu. 72
Clerici, & presbyteri simplices in aliqua ecclesia an possint optare canonicatus, & canonice dignitates 3. 6
Clerici possunt statuire contra consuetudinem, que est contra ius 8. 41
Clericus etiam non constituitur in sacris optare potest 4. 77
Collatio beneficii facta excommunicato nulla est 4. 23
Collatio, seu inuolutura non requiritur in optione 3. 32
Conditio habetur pro impleta, cum non stat per eum, qui implere debet 4. 44
Coniuncta persona sine mandato admittitur ad optandum 4. 63. sicut etiam in beneficiis 64. requiritur tamen ratio habito 69
Coniuncta persona regulariter admittuntur pro coniuncta si caueant de rato 4. 63. & que illa sine 66. & vsque ad gradum 67
Consanguinei remotiores, possunt cogere proximiores, ut ante annum consanguineis a statuto præfixum retrahantur 6. 16
Consuetudine, & statuto induci potest ius operandi 1. 21
Consuetudine operandi ad aliquam ecclesiam sublata per pontificiam constitutionem, non poterit similis consuetudo ex eadem causa denovo introduci 2. 45. poterit tamen ex noua causa 46. vel accidenti expresso consensu Pontificis 47. vel etiam sine noua causa, ubi solum præterita consuetudo in specie sublata est. 48
Consuetudinem operandi inducere non possunt, qui eius iuris non sunt capaces ex se 2. 40. vel nisi illius capaces fiat ex dispensatione summi Pontificis 41
Consuetudo a quibus personis induci possit, remissiuè 2. 29
Consuetudo contra ius non extenditur de casu vero ad finem, neque de loco ad locum, neque de persona ad personam 4. 34. Idem in statuto 35. Quod tamen perpetuum non est, remissiuè 36. præcipue vero ubi in casu omisso militat eadem omniù ratio 37. vel ubi ea æquiparantur a lege. 38
Consuetudo contra ius quando extendatur ad casum fictum 4. 50
Consuetudo extenditur aliquando 3. 111
Consuetudo illa, que contra ius est, requirit spatium quadraginta annorum saltem de iure canonico 2. 5
Consuetudo magnam vim habet 4. 82. & quando contra ius admittitur 83
Consuetudo non extenditur 105. Quod explicatur num. 111. & 112.

K

Con-

Consuetudo optandi in iuribus
agitari canonice 2. i. est que
rationabilis, & a iure appro-
bata nu. 2

Consuetudo optandi iuxta non
nullorum sententiam est pra-
ter ius; id est, secundum eos
inducitur spatium decem an-
norum 2. 15

Consuetudo optandi quando sit
præter, & quando contra ius,
quantum, & tempore induca-
tur; late distinguitur 2.
16. & seqq.

Consuetudo optandi inducitur
spatio decem annorum ubi
præbenda verè sunt in nu-
mero, sed non distincte quoad
proprietates, quoniam possio-
nes quædam inæquales assi-
gnantur 2. 17

Consuetudo optandi ut induca-
tur, ubi præbende sunt distin-
ctæ, requiritur spatium qua-
dringenta annorum 2. 18

Consuetudo optandi ubi præben-
dæ sunt distinctæ, est contra
ius; vel si præter ius, dicitur
tamen iuri ecclesie, cui colla-
tor præest 2. 19. & seqq.

Consuetudo optandi domos cur
possit induci minori spatio,
quam quadringenta annorum
2. 21. & 3. cum seqq.

Consuetudo optandi domos in
ecclesia Mediolanensi anti-
quissima est 3. 12

Consuetudo optandi requirit
scientiam, & patientiam ordi-
narij collatoris 2. 23

Item scientiam, & consen-
sam saltem tacitum maioris
partis Capituli 24. eumque
non erronem, sed ex certa

scientia, & animo inducen-
di consuetudinem 25

Consuetudo optandi que mo lo
præbetur, remissius 2. 28

Consuetudo optandi, sicut & ce-
tera consuetudines unico ac-
tu induci non possunt 2. 37. &
etiamsi actus sit notorius tori
collegio 31. Nisi actus sit suc-
cessivus 32. & 38. vel iudi-
carius nu. 37. Quod tamen
est dubium. 34

Consuetudo optandi unico actu
cum quadragenaria præscri-
ptione forte inducitur 2. 38

Consuetudo optandi non debet
necessario esse obiecta in con-
tradictorio iudicio, sicut &
alia consuetudines, nisi ubi
unico actu inducenda est 2.
39

Consuetudo optandi, seu statu-
tum potest etiam locum ha-
bere in collegio Mansionario
rup. 39

Consuetudo optandi inter Cano-
nicos induci non extendit-
ur ad dignitates, seu Præla-
tos, ut possint optare canoni-
cales præbendas 4. 2

Consuetudo optandi sicut quavis
alia induci in una eccle-
sia non extenditur ad aliam
ecclesiam licet illi subiectam
4. 40

Consuetudo optandi non est im-
probata à iure, sed immo per-
missa, & quodammodo appro-
bata 4. 51

Consuetudo optandi locum non
habet quoad Apostolicos im-
petratos 8. 12. nisi de hoc spe-
cialis consuetudo induci sit.

Consuetudo optandi non tolli-
tur per non usum 8. 18

Idem licet. exoneretur casus op-
tionis. 19

Consuetudo optandi tollitur per
contrarium usum accedente
maxime contrarietate 8. 25.

Idem modo observatus sit tan-
to tempore quantum requiri-
tur ad inducendum consuetu-
dinem 26. hoc est, quadragi-
nta annorum, ubi præbende
sunt distinctæ 27

Consuetudo optandi non tolli-
tur per unicum actum con-
trarium 8. 29

Idem in quavis consuetudi-
ne 30

Tolleretur tamen, vel saltem
interrumpetur, ubi consue-
tudo non esset completa 31

Consuetudo optandi, sicut &
statutum potest tolli a Papa
per contrarium constitucio-
nem 8. 32. & seqq.

Consuetudo optandi, sicut & sta-
tutum potest tolli per contra-
rium statutum Capituli si-
mul, & Episcopi 8. 38

Consuetudo præter ius est, qua
neque contra, neque etiam se-
cundum ius est 2. 10

Consuetudo præter ius induci-
tur spatio decem annorum 2.
6. Idem secundum aliquos in-
quavis rationabili, & æqua
7. Si tamen egatur de præi-
udicio tertij præiudici requirun-
tur xxx. anni nam. 8. Si de
preiudicio ecclesie, quoad
gentia 9

Consuetudo quomodo præbetur
remissive 3.

Consuetudo rationabilis quavis
ius. requirit ad sui introdu-
ctionem spatium quadragin-
ta annorum 3. 23

Consuetudo rationabilis qua
sit, iudicij arbitrio relinquitur
2. 11. Quid autem arbi-
trari debent iudex, explica-
tur nu. 12. & seqq.

Consuetudo tollitur per contra-
rium usum 8. 22

Consuetudo tollitur tanto tem-
pore, quantum requiritur ad
eam inducendam 8. 28

Contingentia ut plurimum at-
tendenda sunt 5. 11

Copula, Et, ponitur inter diuer-
sa 7. 2

Corpore vitiatum à sacrorum or-
dinum susceptione, & execu-
tione regulariter repelluntur
4. 89

Corpore vitiatum dispensatus ad
ordines etiam maiores optare
non poterit 4. 115

Corporis vitium, aut deformitas
repellens nunc hominem
à sacris ordinibus quodnam
sit 4. 90

Corporis vitium repellens ab or-
dibus annexis beneficio in
aliqua Ecclesia repellit etiam
ab illo beneficio 4. 109

Curialium nomine quinquam
præbendantur 3. 26

Decisio quadam Rot. Rom.
explicata 4. 125

Deformitas iure impediens, aut
non impediens susceptionem
ordinum, eorumque ministræ-
rium quænam sit 4. 93

Deformitas quoad ordinem su-
scriptum iudicij tantum in-
regularitatem in illo actu, qui

ab eo corporis vitio impedi-
tur 4. 91
Deportatus potest eligere, & op-
tari 4. 92
Derogare in specie optioni po-
test. Papa 8. 1. & seq.
In dubio tamen non censetur
velle ei derogare num. 3. &
seqq.
Derogare optioni non est neces-
se, ubi quis providetur de bene-
ficio vacante apud sedem
8. 1. 6
Derogatio generalis sufficit ad
impediendam optionem, ubi
providetur motu proprio de
prebenda specialiter referu-
tas fecus ubi provusio fiat ad
petitionem partis 8. 1. 1. & ra-
tione diversitatis 13
Derogatio saltem generalis op-
tionis requiritur ubi Papa
conferat vel mandat conferri
prebendam generaliter refer-
vatum 8. 7. Probabile tamen
est non requiri bene genera-
lem derogationem, sed saltem
in beneficiis vacantibus in
mensibus apostolicis 9
Derogatio specialis consuetudi-
naris, vel sintuti etiam iurati
de optando non requiritur,
ubi alicui providetur de pre-
benda vacante in curia 3. 15
Derogatio specialis optionis re-
quiritur, ubi provusio fit vi-
tore expectativae, alicui con-
cessa 8. 1. 4. Nisi Papa mandet
provideri de pinguiori preben-
da 13. vel ad ist motus pro-
prios cum clausula non ob-
stante 16
Derogatio optioni non potest le-
gatus etiam de latere, sed so-

lus Papa 8. 17
Dilio amplius, ad eum quoque
pertinet, cui nihil debetur s.
10
Dilio, cum posita inter dior-
sas orationes fiat potius de-
monstrativus, quam taxativus
3. 60
Dilio, gradatim in tex. cap. fin.
de consue. lib. 6. quomodo pro-
prio. samatur s. 14
Dignitates alique sunt in eccle-
sias collegiatis, & que illa
sunt 5. 19
Dignitates omnes Pontifica-
les, nec non & maiores post
Pontificalem in cathedrali-
bus, & principales in collegi-
atis sunt reservata 3. 1. 55
Dispensandi potestas favorabi-
lis, & extendenda 4. 99
Dispensare potest solus Papa su-
per irregularitate ex corporis
vitio 4. 94
Dispensatio est illicita iuris 4. 95
Extenditur tamen ad ea, quae
necessarij d. & naturaliter co-
sequuntur. nu. 100
Dispensatus ad ordines mino-
res non censetur ad maiores
neque dispensatus ad ordines,
censetur ad beneficium 4. 96
Dispensatus in majori censetur
etiam dispensatus in minori
quod inest 4. 97
Dispensatus super irregulari-
tate, ut obtinet beneficium in
Collegiata poterit optare 4.
116. & 137
Dispensatus, ut non pro moue-
atur intra annum ad ordinem
requiritum post annum opta-
bit 4. 87
Diviso beneficiorum unitorum

debet fieri ab invicente aucto-
ritatem servata solemnitate,
& ex iusta causa sicut 4. 98
Doctorum ordo praecipuus est 4.
119
Dominum pecunia soluta nego-
tiorum gestori acquiritur
creditori ratihabitione secu-
ta 4. 139
Domus an, & quando sit anne-
xa prebenda 3. 8
Domus canonicalis nihil fere
habet spiritualitatis, sicut
prebenda 3. 10
Domus canonicalis optari po-
test ex comuni doctorum sen-
tentia 3. 7
Domus Canonicalis optata cen-
setur optata prebenda, & ven-
derunt a ubi reservata fuerit
prebenda 3. 8

E

Piscopus cum consensu Ca-
pituli an possit renunciare
iuri acquisito sua ecclesia per
consuetudinem 8. 1. 42
Episcopus, & clericus inferioris
collegium constituentes posi-
sunt contra canonis statuta
in materia in qua induci po-
test consuetudo canonis per-
mittente 2. 58
Episcopus extra diocesim potest
sua beneficia conferre 2. 40
Episcopus potest saltem ad vi-
tam suam condere statutum
optandi 2. 59. quod idem per-
petuo durabit si accesserit con-
sensu Capituli. nu. 60
Episcopus, seu alius inferior non
potest contra canones statu-
re 2. 53. Quod limitatur
nu. 58

Erubescimus sine lege loqui 3. 2
Etyologia dat proprium ver-
bis intellectum 1. 1. 1. & ab ea
sumptum argumentum opti-
me in aure procedit 1. 2
Excommunicatus aquiratur
deportatus 4. 27
Excommunicatus non amittit
fructus beneficii, nisi per sen-
tentiam eoi expresse continen-
tem 4. 30
Excommunicatus potest accep-
tare beneficium iam sibi colla-
tum 4. 25
Excommunicatus potest ea, qua
sunt facti, & per qua solum
declaratur voluntas 4. 29
Excommunicatus potest optare
4. 20. Contrarium alij 21
Excommunicatus privatur frui-
tibus beneficii 4. 22
Expectans posterior in data ac-
ceptata in tra moniam primo
non tenetur amplius accepta-
re in suo iudicio, ubi primus
debiti tempore non accepta-
vit 5. 10
Extraneus ex illo dicitur, quae est 10.
22. de elect. in com. & Ex-
traneus Ad regimen, quae est
Bovellii XI. de preben. in
commun. expirant morte il-
lorum Pontificum, sed reno-
vantur per regulas cancella-
riae 3. 40
Facilis est reditus, ad ius co-
mune 8. 32
Facultas non tollitur per non
usum 8. 20
Facultatis iura non prescribun-
tur 8. 21
Favori suo quilibet renuncia-
to potest, & ei, quod in suum

favorem introductum 26. 6. Ignorantia regulariter, praesumitur 6. Ignorantia de iure 33
 Formula instrumenti optionis diuersa pro factis specie 3. 20
 Fornicator notarius, non est ab optione repellendus 3. 23
 Fructus beneficii an possint percipi ab excommunicato 2. 22
 Fructus honorum alienius Ecclesiae, & beneficii, defunctus esse obnoxij pensionis, quando defunctus esse bona, & fundi illius ecclesiae 2. 24
Generalis derogatio. Vide derogatio generalis
 Gradatum, dictio in tex. cap. si de consuet. in 6. quomodo proprie sumatur 3. 14
 Grossi fructus a praebenda, & distributionibus, distinguuntur 3. 14
 Grossi fructus si obtentis fuerint per canonicum in curia defunctum, optari, eo defuncto non possunt 3. 14
Habitus, & capacitas in iuris optandi, requiritur in his, qui huiusmodi consuetudinem debent inducere 2. 20. vel quod fiant capaces ex dispensatione summi Pontificis 2. 21
 Habitus non facit monachum, aut religiosum, sed potius profectus irregularis 2. 24
Ignorantia instrumenti, quando probatur, remissio 6. 34

do per optionem tribuatur 1. 21
 Ius in beneficio acquiritur per solum collationem ante apprehensionem possessionis 5. 34
 Ius optandi cedit ad commodum, & ad eius totius collegij 1. 18
 Ius optandi induci potest consuetudine 2. 23
 Ius optandi induci potest statuto 2. 24
 Ius optandi locum regulariter habet solum in ecclesiis collegiatis 1. 21
 Ius optandi locum quoque habere potest in quocumque sacro collegio, in quo singulari prouidetur de beneficio aliquo, seu commendata, ut in militia 5. 20
 Ius optandi non est in omnibus ecclesiis 1. 17. neque in commendata in re communitate 2. 20
 Ius optandi non comparitur, nisi habeat beneficium, & clericatum 5. 20
 Ius optandi potest dici annexum spirituali 5. 20
 Ius optandi religiosi collegij competit ut collegium consistunt, non ut singularibus personis 1. 21. & 17. & seq.
Lex, & consentio posterior contraria tollit priorem, licet de ea mentionem non faciat 3. 17
 Lex inferioris quando praesumitur sciri, arbitrarium est iudicium 1. 23
 Lex non tollitur per alius negationem, seu per non usum 3. 23
 Maior, vel minor dignitas quando succedunt passim obtineri, & inter eas assensus, vel assensus detur 3. 115
 Mandata fines diligenter sunt custodiendi 3. 115
 Manus appositio affectu dicitur, & induci quandam reservationem, & quando 3. 11
 Melius est habere, quam non habere 5. 21
 Melius est quod est magis gratum 3. 113
 Membra sibi abscondens, ex culpa efficitur irregularis, licet nullum ordinem praestetur impedimentum, aut insignis deformitas inducatur 5. 12
 Milites, seu militaris religionis equites ad possidendum, & regere consuetudinem optandi 2. 21
 Minores, & iusti impediti resistuntur lapsa tempore optandi 6. 23
 Minor, & iuste impeditus regulariter resistitur aduersus qualibet omnia, & lapsam temporum ad, aliquid agendum 6. 23
 Minoribus impeditis forte non currit tempus optandi 6. 41
 Minor praebenda, qua tamen sit magis grata, optari potest 3. 100. Quod latius probatur nu. 107. & seq.
 Contrarium alij nu. 108
 Quod confirmatur 104. 105.
 & 106.
 Alij distinguuntur 103
 Quae tamen dicitur in dicitur resellit

Index Rerum.

tur 103
 Minus licet, ubi licet & plus, & melius est, quod est magis gratum 3. 108
 Minus salutum intelligitur, quamvis nihil sit solutum 5. 109
 Mors, vel eius notitia quomodo probetur remissive 6. 136
 Motus proprius habet vim derogatoria 8. 17
 N
 Nauari Doctoris auctoritas 4. 10
 Notitia facta de qua in elem. non §. ceterum de concess. prabend. procedit solum in casu specialibus elem. 6. 22
 Notitia vacationis beneficii quomodo sufficiens sit ad effectum optionis, & quando presumatur 6. 138
 O
 Optans debet admitti per Capitulum, vel eum, qui praesit Capitulo 3. 29. nisi tamen hac solemnitas contraria consuetudine sublata sit 30. Imo forte non requiritur etiam tacitus consensus Capituli, sed sufficit notificare Capitulo optionem 31
 Optans domum, vel prabendam videtur necessario habere de herede, quod dimittat 7. 6. Contrarium verius est. 7
 Optans ex specialis consuetudine prabendam superioris ordinis, aut gradus, simul etiam optabit statum in illo ordine, vel gradu 7. 23. postremum tamen in eo ordine locum obtinebit 27
 Optans intra eundem ordinem

ascendit saltem per accidens ad locum superiorem in Choro 7. 23.
 Optans prabendam ubi prabendae sunt distinctae realiter, vel assignatur canonicis saltem ad tempus in determinato corpore, dimittit onus pensionis, quod gravata est prabendae, quam dimittit 7. 28
 Optans prabendam debet solvere eius dimidiam Sacrificii, vel Fabricae 7. 21
 Optans vel permittens optare medio pretio an committat Simoniam 5. 52. & 53. & quomodo puniatur. num. 56. 58. & 59
 Optans licet nolit pecuniam promissam solvere potest retinere prabendam optatam 55.
 Optare accipitur pro desiderare & cupere. 1. 2
 Item pro eligere 3. & 8. & hoc utroque modo sumptum dicitur a verbo graco ολν 4.
 Optare non competit aut pendet ex voce in Capitulo actum 4. 79
 Optare non potest clericus post eam si intra annum ad ordinem requisitum non promotus 4. 88
 Optare potest etiam non subdicanus 4. 77
 Optio canonica unde nomen sumat 1. 10
 Optio canonica quomodo definitur 1. 13
 Optio de duobus dicitur, electio de pluribus 1. 5. & alia differentia utriusque remissive 6
 Optio

Index Rerum.

Optio ecclesiastica canonica dicitur 1. 9. & optatio nuncupat. 1. 9.
 Optio facta ab eo, cui per simoniam concessum est ius optandi, an, & quando valeat 1. 12. 67
 Optio gradatim fit, idque duobus modis accidit 1. 22. cum seq.
 Optio intra quod tempus fieri debet, & an illud tempus mutari possit, remissive 1. 33
 Optio intra viginti dies fieri debet 6. 1. etiam ubi nullus adsit executor, vel expectans 1. 33.
 Optio libere fit, & voluntarie non coacte 1. 27
 Optio locum fortasse habere potest in beneficiis vacantibus in curia, si intra mensum per Papam non conferatur 3. 65. Contrarium tamen veteris nu. 70. & seq.
 Optio locum habere poterit etiam in beneficiis reservatis, ubi a Papa, vel ab eunte indultum permittitur 3. 64
 Optio locum habet in beneficiis devolutis ad Papam ex negligentia inferiorum 3. 76. & in iis, quae Papa ordinario iure conferunt 77
 Optio locum non habet regulariter in alijs beneficiis, quam canonicis 3. 1
 Optio locum non habet regulariter in prabendis apud sedem, seu in curia vacantibus 3. 13
 Optio locum regulariter non habet in beneficiis quomodocumque sine generaliter, sine spe-

cialiter reservatis 3. 11. 118
 Quod tamen temperant aliqui, ut solum procedat, ubi specialis reservatio fiat mori proprio, non ad instantiam patris 12. Item ubi specialis reservatio fit de beneficio certum non interit 43
 Optio locum regulariter non habet in prabendis vacantibus in curia, quae per alium quam Papam, aut ex eius facultate conferuntur 3. 59. ex quo inferunt ad habentes indultum 61. scilicet in vacantibus in mensibus Apostolicis, ea quae sola ratione reservatis 63
 Optio locum regulariter non habet in prabendis resignatis in curia 3. 74. Idem in iis in quibus reservatus est regressus 3. 60.
 Optio non est actus Collegialis sed singularis de Collegio operatur ex canonica, & prabenda 4. 78. & seq.
 Optio regulariter locum non habet in permutatione, & resignatione seu in beneficiis, quae permittuntur, & resignantur 3. 94. nisi de hoc specialis consuetudo sit indulta 3. 97
 Optio regulariter locum non potest habere de uno ordine ad alium in cathedralibus, ubi ex Conc. Trid. dispositione certus ordo sacer prabendus, est potius canonicis annexus est, scilicet in alijs ecclesijs collegiatis, ubi ex sola consuetudine, vel statuto certus ordo prabendis annexus est 5. 127
 Optio regulariter locum potest habere in dignitatibus, quae non

Index Rerum I

finit reservata aut si specialis consuetudo inducitur sic post Conc. Trid. v. etiam in Capitalibus intra dimerfos ordines optio fiat 2. 1. 3. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optio specialis consuetudine solent cum habere potest, ubi prebenda sua dimerforum generum 2. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optioe canonicatus non nisi 2. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
 rursus sola prebenda 7. 1. 8. 1. 2. 8.
Munitur zamensius spiritus 1. 2. 8. 1. 2. 8.
 loy, quod est annexum prebendam 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Imo etiam quodammodo doctus, ubi solent prebenda sunt distincta ibi 2. 0. 1. 2. 8.
Tranitus alij que expolitur 2. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optioem gradatam fieri quomodo accipi possit 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiones collationem non requirunt, neque collationes sunt 4. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiones fieri possunt per procuratorem habentem speciale mandatum 4. 5. 2. 1. mo pro curatorem cum libera num. 5. 5. 2. 1. mo
Quid in habente generali mandatam 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiones per quemcumque nomine meo facte valent, si ratam habeant 4. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiois canonice definitio 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiois nomen unde ducitur 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiois nomen de pluribus alijs quando dicitur 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiois unica est species substantialis, plures tamen accidentales 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optioem alia est que consuetudine inducitur, alia que statuto 1. 3. 3. Item alia beneficio-

Index Rerum I

reservata, aut si specialis consuetudo inducitur sic post Conc. Trid. v. etiam in Capitalibus intra dimerfos ordines optio fiat 2. 1. 3. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optio specialis consuetudine solent cum habere potest, ubi prebenda sua dimerforum generum 2. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optioe canonicatus non nisi 2. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
 rursus sola prebenda 7. 1. 8. 1. 2. 8.
Munitur zamensius spiritus 1. 2. 8. 1. 2. 8.
 loy, quod est annexum prebendam 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Imo etiam quodammodo doctus, ubi solent prebenda sunt distincta ibi 2. 0. 1. 2. 8.
Tranitus alij que expolitur 2. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optioem gradatam fieri quomodo accipi possit 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiones collationem non requirunt, neque collationes sunt 4. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiones fieri possunt per procuratorem habentem speciale mandatum 4. 5. 2. 1. mo pro curatorem cum libera num. 5. 5. 2. 1. mo
Quid in habente generali mandatam 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiones per quemcumque nomine meo facte valent, si ratam habeant 4. 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiois canonice definitio 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiois nomen unde ducitur 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiois nomen de pluribus alijs quando dicitur 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optiois unica est species substantialis, plures tamen accidentales 1. 2. 8. 1. 2. 8. 1. 2. 8.
Optioem alia est que consuetudine inducitur, alia que statuto 1. 3. 3. Item alia beneficio-

potest 3. 98. conferri. n. dec. cer
 is personis qualificatis 109
 Præbenda nomen proprium solum
 licum habet in ecclesijs colle
 gatis 3. 3
 Præbenda quibuslibet in locis alia
 subdiaconales, alia diacono
 ales, alia presbyterales 5. 18
 Præbendam parochianarum, aut
 similem obtinens, non potest
 secundum aliquam aliam op
 tate 4. 4. Contrarium ali
 qu. 11
 Præbendarum & canonicorum
 varij ordinis, & gradus 5.
 16. & seqq.
 Præbatus non potest præindica
 re in iudicio ecclesia 2. 54. quod
 quomodo verum sit, explicat
 tur nu. 55. & seqq.
 Præbatus potest donare aliqua
 bona leco religioso 2. 61. mul
 to vero magis suo Capitulo
 6. 2. præsertim causa remunera
 tionis 6. 3
 Præbatus præindicare potest ec
 clesie sue in querendis, non
 in quaestis 2. 57
 Præscriptio, & consuetudo exte
 duntur ad casus omnino simi
 les 3. 112
 Præscriptio non extenditur nisi
 ad id, quod est possessio 3. 104
 Præscriptio temporalis non cur
 rit minori 6. 42
 Præsumptiones, & coniectura
 scientia tolluntur, si probetur
 ab sentia, vel alia iusta igno
 rantia causa 6. 32
 Prior in data, qui non fuit ne
 ligens, præferitur in optan
 do priori in recipiende, poste
 riori tamen in data 7. 43
 Priuandus non est clericus, si a

propter auentiam beneficii
 qua ante habebat 4. 120
 Priuatus beneficio, vel ab eo de
 positus, aut suspensus repelli
 tur ab optone 4. 134. Secus
 si reus appellauerit à senten
 tia nu. 135
 Privilegiati, ut percipiant fru
 ctus ac si residerent, an pos
 sint optare, & gaudere alijs
 privilegijs, qua competunt
 præsentibus tam de iure com
 muni, quam ex consuetudi
 ne, vel statuto 4. 49
 Procurator admittitur in qua
 nis re, ubi non prohibetur 4.
 54
 Procurator cum libera æquipa
 ratur habenti specialio man
 datum 4. 56. Item potest per
 mutare 4. 57
 Procurator habet generale mā
 datum, & negotiorum gestor, si
 nomine meo optet, & ego ra
 tum habeam, optio valebit
 4. 58
 Protestatio quid proficiat optan
 tibus 4. 42. & 6. 17

Quotidiana distributiones
 accessoria non sunt ad
 præbendam, sed potius
 ad canonicatum 7. 36
 Quotidiana distributiones dif
 ferunt à præbenda, & grossa
 3. 14

Ratiabilis tunc requiritur
 specialis, aut sine libera præ
 alio optatus 4. 69. & an ra
 tionabilis huiusmodi per
 antequosque facienda pen
 dente possit interim in iudicio

res optare 70
 Rationabilis consuetudo est
 qua continet bonum hone
 stum, vel honorabile 2. 14
 Rationabilitas non requiritur
 in consuetudine, qua præter
 ius est 2. 13
 Reditus ad ius commune faci
 le permittitur 8. 39
 Regula cancellaria vim legis
 obtemperat 8. 10
 Religio militaris Hierosolymy
 tana ut nobilissima est, ita
 sola inter militias propriam
 religionis nomen obtrinet 2.
 43
 Reservata alicuius præbenda, si
 ille optet alia quam ejsca
 tur reservata, remissio 3. 81
 Reservata sunt beneficia vacan
 tia per promotionem ad epi
 scopatum 3. 52. & quando ea
 vacant de iure, vel etiam de
 stylo Romana curia 5. 3
 Reservata sunt quævis beneficia
 in curia vacantia 3. 48
 Reservatio comprehendit bene
 ficia iuris patronatus eccle
 siarum 3. 87. Aut etiam lai
 corum eis competentis ex priui
 legio, vel præscriptione 8. 8
 Reservatio duplex est, altera ge
 neralis, specialis altera 3. 44
 Reservatio mentalis quid sit,
 & an sit in usu 3. 43. & quid
 de individua seu specialis si
 ma 4. 6
 Reservatio non comprehendit
 beneficia iuris patronatus
 maxime laicorum 3. 83. et ita
 si ad sint in reservatione illa
 verba, ad cuiusvisque prou
 sionem, presentationem, di
 positionem, &c. 8. 4. Imo li

cet beneficium sit mixtum in
 ris patronatus clericorum.
 & laicorum 8. 5. aut clerico
 competens ratione honorij
 patrimonialis 8. 6
 Reservatio specialis a generali
 in quo differat 3. 47
 Reservatio beneficiorum ma
 teria remissio 3. 58
 Restitutio conceditur propter
 amissum interesse veritatis
 & affectionis 3. 110
 Restitutio in integrum etiam
 ecclesie solum datur ob ma
 gnam lesionem 3. 109
 Restitutio in more spiritui
 libus vel eis annexis quando
 datur 6. 47

Sacerdos non potest optare
 præbendam diaconalem nisi
 ex specialis consuetudine, su
 per eo indulta 4. 3
 Sacerdos, qui celebrare non po
 test propter manus defectum,
 potest fungi alijs officijs sa
 cerdotalibus 4. 124
 Scientia præsumitur de eo, de
 quo est publica vox, & fama
 6. 29
 Scientia præsumpta sufficit in
 casu elem. 1. de præben. non
 autem in tempore optandi, aut
 conferendi beneficium 3. 79
 Scientia probatur præsumptio
 nibus, & coniecturis 6. 26
 Scientia, vel ignorantia quom
 do probetur, vel præsumatur
 6. 35
 Scire quis præsumitur qua sit
 in loco, qui frequenter 6. 31
 Sede vacante potest ordinarius
 beneficia simplicia vacantia
 in curia post mensem confer

Significationes variae, nominis
 optationis remissio 1. 1
 Simon, quomodo committatur.
 Et quid sit 5. 4. C. segg. Et
 quomodo puniatur. Ab. 48.
 57. 58. C. seg. sub sup. 11
 Simoniaci conventio super
 electione non negligat. 5. 19
 Singuli de Capitulo consentire
 debent cum de singulorum
 praedicio agitur 6. 6
 Spirituale prout est materia
 monia quid sit 5. 43. C. quo-
 duplex un. 4. C. seg.
 Spirituales, annexa quaedam
 antecedenter, quaedam conse-
 quenter 5. 45. Item quaedam
 annexa immediate, quaedam
 mediate 5. 46.
 Stalium optare quis non potest
 non optata etiam praebenda,
 seu propria non dimissa. 1.
 29.
 Statuta condere in ijs, qua con-
 concernit statum ecclesie, re-
 quirunt Episcopi auctoritatem
 2. 52. Quod quomodo verum
 sit, explicatur nu. 55. C. seg.
 Statuta inferiorum potest supe-
 rior tollere 8. 34
 Statutum, & consuetudo opti-
 di non tribuit vltimum in su-
 gulis, antequam casus eue-
 niat 8. 35
 Statutum etiam praediale
 ecclesie admittitur cum reali
 iuris ad ius commune 8. 40
 Statutum optandi fieri potest
 ab Episcopo quoad beneficia
 spectantia ad eius collati-
 onem, non autem aliorum 2.
 10. Ab alijs vero inferiori-
 bus fieri non potest huiusmo-

di utatum 5. 51
 Statutum optandi potest esse
 contrarium consuetudi antiq. 53
 Statutum vel consuetudo di-
 stinguens de praesentibus in be-
 neficia extenditur de casu ve-
 ro ad futurum 4. 32. 39
 Subdicanatus primus est ex or-
 dinibus sacris 4. 72
 Subdicanatus solum ad optio-
 nem admitti quatuordecim
 habent 4. 76
 Subdicanus esse debet canoni-
 cus, ut habent vocem in Ca-
 pitulo 5. 22
 Subdicanus solus qui sit po-
 terit optare ubi eadem ad se
 consuevit, vel factum 4.
 81. C. nu. segg.
 Surdus, et mutus ab ordinibus,
 & ab optatione repellitur, qua
 facienda sit 4. 112. C. seg.
 Surdus, mutus, & similes, qui
 corporis vitium possident
 solum beneficium contraxer-
 unt, optare possunt 4. 126
 Surdus non eligitur in Papam,
 electus tamen manebit 4. 127
 Suspenditur ab ordine, vel eius
 executione non ob id repelli-
 tur ab optatione 4. 132
 Aliud est in suspeso a beneficia-
 tu. 134

T

Tempus legitimum optan-
 di tunc dicitur minus po-
 test per Capitulum, si in id
 conferunt omnes optare
 volentes 6. 5
 Tempus mensis, qui pluribus be-
 neficiantibus datur, omnibus si-
 mul currit 6. 14
 Tempus optandi foree non currit
 in ius de causa impedito 6. 39

Tempus optandi minus potest
 per Capitulum 6. 3
 Tempus optandi non currit ex
 49; quia vacatio non fit in
 ecclesia, vel loco beneficii, nisi
 sibi sint praesentes qui op-
 tare volunt 6. 21
 Tempus optandi non modo non
 currit toti collegio canonicorum
 ignorantium vacationem,
 sed neque singularibus perso-
 nis, si alii sint praesentes vaca-
 tionem, aliqua ex illis eam
 ignorent 6. 20
 Tempus optandi omnibus simul
 currit, & vnicui datur 6. 15
 Tempus optandi solum currit a
 die scientia vacationis 6. 18
 Tempus, quod pluribus datur
 etiam gradatim ad aliquod
 agendum, omnibus simul, &
 collectiue datum censetur 6.
 12
 Tempus reddendi a statuto
 praefixi curris simul omnibus
 consanguineis, quamvis vnus
 eorum alteri praefatur 6.
 13
 Tempus sex mensium ad conse-
 crandum ordinariis solum cur-
 rit a die scientia vacationis
 6. 19. C. 3. 78
 Tempus viginti dierum ad op-
 tandum prorogari potest per
 Capitulum 6. 7. Qua tamen
 prorogatio non obest Apo-
 stolicis impetrantibus 8. Nisi
 indulta esset consuetudo post
 e. fin. de consue. in 6. nu. 9. se-
 cus vero in statuto 10
 Tempus vnicui viginti dierum
 ad optandum, ne alius praeter
 antiquiorem labatur, qua
 cautela sine adhibenda 6.

15. C. segg. 15. multi omi
 Theologi, & Patristiani offi-
 cium quomodo in situ suum
 sit 4. 13
 V
 Vacare in curia dicitur be-
 neficium per obitum in cu-
 ria curialis habentis ibidem
 originem, ibiq; morantis oc-
 casione curia 3. 24. aut ibi
 habentis perpetuum domici-
 lium, seu domum etiam don-
 dulum 25
 Vacare in curia dicitur bene-
 ficium per obitum Legatorum,
 ac Nunciorum sedis Aposto-
 licae intra duas diuitas a cu-
 ria distantes decedentium
 3. 25.
 Aut etiam ubicunque durante
 legatione, ac negotii profec-
 tione 3. 26.
 Vacare in curia dicitur benefi-
 cium per translationem con-
 secrationem, electionum cas-
 sationem, postulationum res-
 pulsionem, & similia in cu-
 ria facta 3. 39
 Vacatio in curia dicitur benefi-
 cium, si duobus in Roma-
 na curia super beneficio sibi
 collato litigantibus, uterque,
 vel utroque moriente alter,
 qui est possessor, in curia de-
 cedat 3. 19
 Idem si alter tantum sine
 possessor, siue petitor in curia
 decederit, cum ad illum su-
 perstitite causam prosequen-
 te declaratum fuerit per-
 tianisse beneficium nume-
 20

Index Rerum.

Imò idem erit si eorum alter
in curia, alter extra neutro
possidente decessit. 21. Aut
etiam utroque possidente si-
militer decesserint. 22
Vacare in curia dicitur benefi-
cium, si priuatio, seu depositio
in curia fiat. 3. 36. Item per
resignationem ibidem factã.
37. Item beneficium in quo reser-
uatus est regressus atque adeo
in eolocom non habet optio-
nem.
Vacare in curia dicitur et benefi-
cia ad Romanam curiam ac-
cedentium, ab eius receden-
tium, si in ea, vel prope eam
ad duas dioceses decedant. 3.
Vacare in curia, & apud se-
dem parta, imò idem sunt. 3.
Vacare in curia, & esse reserua-
tum beneficium idem non
sunt, sed hoc habet se ut ge-

nerus ad illud. 3. in qua. 17
Vacatio beneficiorum per contra-
ctum matrimonii per affec-
tionem alterius, aut resigna-
tionem quomodo probetur, re-
missius. 6.
Vicinus, & consanguineus pra-
sumitur siue facta vicini,
& consanguinei. 6. 27. Mul-
to vero magis id verum erit
in presentia.
Vnio beneficiorum debet fieri
ab habente auctoritatem, ser-
uata solemnitate, & ex u-
traque causa.
Vnio non semper est, si, ut,
aliquid uisitur, alteri accedat.
Vocem in Capitulo habere non
potest clericus. Ecclesia Col-
legiata, nisi sit subdiaconus
Vox, seu electio passiva non re-
quirit, subdiaconatus ordi-
nem. 4.

Finis Indicis rerum singularium ad huc
Tractatum de Optione.